MARIN BĂRBULESCU

CENTRUL STUDENȚESC LEGIONAR TIMIȘOARA

MĂRTURII PENTRU ISTORIE

EDITURA MIȘCĂRII LEGIONARE
Madrid, 1988

MARIN BĂRBULESCU

CENTRUL STUDENȚESC LEGIONAR TIMIȘOARA

MĂRTURII PENTRU ISTORIE

EDITURA MIȘCĂRII LEGIONARE
Madrid, 1988

MARIN BĂRBULESCU

CENTRUL STUDENȚESC LEGIONAR TIMIȘOARA

MĂRTURII PENTRU ISTORIE

EDITURA MIȘCĂRII LEGIONARE
Madrid, 1988

MOTTO

Școala spirituală a «Omului Nou» nu este un fel de curs preparator, indispensabil activității politice, un fel de școală de cadre, ci înseamnă necontenita străduință a sufletului de a se depăși pe sine însuși, de a-și birui impulsurile inferioare, lăsând loc liber numai avânturilor sale celor mai generoase.

Horia Sima: «Omul nou», pag. 18, ed. 1949.

UN SUPRAVIEȚUITOR AL PRIGOANELOR

Intre puținii camarazi de front cari au supraviețuit prigoanelor deslănțuite contra Legiunii în perioada 1938-1944, este și autorul acestor memorii, Marin Bărbulescu.

A aparținut Centrului Studențesc Legionar Timișoara, acelui grup de tineri dela Politehnica din acest oraș cari s'au înrolat în Mișcare de timpuriu și au adus o contribuție decisivă la răspândirea crezului legionar în această regiune.

Când am descins în această parte a României în 1932, Banatul nu avea decât o vagă cunoștință despre isprăvile temerare ale lui Corneliu Codreanu. Se svonea ceva, se aștepta să vină și prin mândrele sate bănățene echipele de cămăși verzi, cu cântacele lor duioase, în cari se îngemânau jalea cu eroismul și nădejdea de mai bine pentru masele obidite, dar abia după prigoana din 1933-1934 au căzut obloanele cari țineau lumea în întuneric și s'au revărsat, ca o binecuvântare a cerului, formațiile de tineri legionari, până în cele mai îndepărtate cătune. In câțiva ani, 1935-1937, Banatul a devenit una din cele mai puternice regiuni ale Mișcării Legionare.

Cum spune foarte bine Marin Bărbulescu în memoriile lui, această adeziune și convertire a maselor românești din Banat la idealurile Mișcării nu ar fi fost posibilă fără de existența Centrului Studențesc Legionar dela Timișoara. Oriunde era nevoie să se înfrunte un pericol, să se pătrundă într'un teren necunoscut, să se elimine teama populației de poliție și de jandarmi, se făcea apel la grupul legionar dela Politehnică. Aceștia reprezentau rezerva dură a organizației noastre și când apăreau studenții prin sate se schimba climatul local și toate amenințările și opreliștile cădeau. După succesul alegerilor din 1937, când Mișcarea a obținut 66 de locuri de deputat, a venit înghețul carlist: dictatura, suprimarea constituției, disolvarea partidelor, și apoi arestarea și condamnarea Căpitanului. In această prigoană, studențimea legionară dela Timișoara a intrat cu aceeași vigoare în luptă cu regimul, suferind grele pierderi. Etapele acestei lupte și sacrificiile făcute sunt înfățișate de Marin Bărbulescu în toate amănuntele ei tragice. Figuri de dragi camarazi au dispărut în floarea vieții pentru totdeauna, devorate de molohul nesățios al unui regim scelerat, aflat în slujba inamicilor patriei. Marin Bărbulescu

a scăpat printr'o pură întâmplare să nu cadă și el victimă asasinatelor din Septembrie 1939.

După scurtul popas al guvernării legionare, când țara reînvie din propria ei cenușe și își reia un nou avânt spre un viitor plin de speranțe, alt crivăț se abate asupra Legiunii: urgia antonesciană. Din nou se umplu închisorile de legionari și mii dintre ei își pierd viața, fie în fața plutoanelor de execuție fie trimiși pe front cu ordine speciale.

Marin Bărbulescu o victimă predilectă și a acestei prigoane trebue să se ascundă. Isbucnind războiul din răsărit, el crede, împreună cu alți camarazi, că este o datorie a lui să se predea autorităților, cerând să fie trimis pe front. Deși era liber în clandestinitate, deși putea să treacă oricând frontiera în Jugoslavia, ca atâția alți legionari, Bărbulescu consideră că datoria lui este să fie alături de acei cari își varsă sângele în Basarabia. Dar în loc să fie felicitat pentru gestul său și să i se îndeplinească dorința, e arestat și condamnat la 6 ani închisoare.

In tot cursul guvernării antonesciente, el este prizonierul regimului și își petrece viața îndărătul zăbrelelor. Și din această încleștare cu suferința și mizeria, scapă la limită, exact cum s'a întâmplat și în cursul prigoanei carliste. In 13 August 1944 este eliberat din închisoare pe baza unui decret de amnistie pentru studenți. Dacă ar mai fi întârziat cateva zile acest decret, l-ar fi prins viforul bolșevic și ar fi rămas în închisoare ca atâția alți camarazi, până în 1964.

Și acum ultima etapă a vieții lui în țară. Odată eliberat, revine la Timișoara și începe împreună cu alți studenți reorganizarea regiunii. Din nou Centrul Studențesc Legionar Timișoara, decimat în cele două prigoane, își reia vechea lui funcțiune, de motor al Banatului. Această acțiune era cu atât mai necesară cu cât la 23 August 1944 se anunță desprinderea României de Germania și fraternizarea ei cu armatele sovietice. Evenimentele se succed într'un ritm vertiginos. In scurtă vreme tancurile sovietice pătrund pela Orșova în Banat, Nemții nu le pot opune decât niște slabe formațiuni, la cari se adaugă și un grup de voluntari români. Intre aceștia se află și Marin Bărbulescu. După o încercare nereușită de a pătrunde în Timișoara, formația mixtă germano-română se retrage spre Banatul sârbesc.

De aici, urmăriți de puhoiul bolșevic, care se apropia de frontieră, Marin Bărbulescu cu refugiații români au prins ultimul tren care pleca dela Jimbolia trecând peste Ungaria și au ajuns la Viena, sediul guvernului național român. Pentru a treia oară se salvează la limită, când simțea respirația balaurului din spate. Permanent cu fața la dușman, Marin Bărbulescu a scăpat printr'o minune din încercările prin cari a trecut. Și dacă e azi printre noi și ne-a dăruit această carte, e mâna lui Dumnezeu, care l-a cruțat pentru a reînvia viața eroică a camarazilor lui, căzuți pentru Neam și Cristos.

Horia Sima

CUVANT - INAINTE

Desvoltarea Centrului Studenţesc Legionar Timişoara a fost lentă, cu multă întârziere faţă de celelalte centre studenţeşti, dar sigură, aşa că după 1935 devine motorul de acţiune în toată regiunea Banatului.

Prin tipul de organizare specific şi educaţia ce şi-a însuşit-o, Centrul se va prezenta matur în luptele din prigoana 1938-1940, prin elementele ce se vor impune tuturor cari i-au cunoscut.

Sunt elementele cari au înscris pagini de istorie prin credinţa, devotamentul şi dăruirea lor.

Unii au căzut mai devreme, încleştaţi în lupte cu forţele răului ce măcinau ţara şi-i pregăteau mormântul; alţii, eroic, pe meterezele cele mai înaintate în războiul din răsărit, ce Neamul a dus contra molohului moscovit, iar dacă unii au rămas în viaţă încă, este probabil din voinţa Divină ca ei să mărturisească pe cei dintâi.

Se vor desprinde elemente ce se ridică pe înălţimi, aleşi printre «marii anonimi», cum ar zice... un alt mare anonim, Comandantul Legionar, Mircea Mușetescu.

Numele lor s'a înscris în cartea de aur a acestui Centru Studenţesc...

Gheorghe Constantin,
Oreste Totoescu,
Muica Daba,
Petru Vârlan,
cu numele de prigoană,
«Negru»,
Bumbăruș Olteanu,
Gheorghe Ercuţa,
Ion Căpăţ,
Gheorghe Ferăstrău,
Ion Rentea,
Gheorghe Silion,
Petruș Stănescu,
Ion Constantin,
Streinu Dragomir,
Onofrei Ungureanu,
Gheorghe Fira,
Nicu Pârâu,
Dumitru Crihană,
Liviu Păcuraru,
Virgil Gheorghiu,
Alexandru Topciu,
Dan Milcoveanu,
Costel Bărbulescu,
Gheorghe Croitoru,
Octavian Craiciovici,
Constantin Bodea,
Petru Huţanu,
Chiu Trifu,
Ion Cioară,
Leonte Cojocaru,
Costică Constantinescu,
Eugen Manolescu...

Eugen Necrelescu, depășește acest grup prin permanenta lui căutare de a primi loviturile în apărarea celorlalți. Tumultos, ager, cu voință fără a jigni, așa l-am cunoscut pe «Compu», cum fusese botezat de ceilalți samurai, Fleschin, Ghiță Constantin, Ungureanu Onofrei, Oreste Totoescu.

El pleacă la Politehnica din București, la sfârșitul anului 1937. Iată dece Necrelescu va intra în luptele din Prigoana 38-40 în cadrul Centrului Studențesc București, a cărui comandă a avut-o în cadrul reorganizării ce s'a inițiat după 30 Aprilie 38.

Pleiada acestui Centru o reprezintă:

— Mircea Dimitriu.
— Augustin Micu.
— Petru Fleschin.
— Alexandru Tănase.
— Gheorghe Clement.
— Tuliu Bașiu.
— Gheorghe Brahonschi.

Mircea Dimitriu

Originar din Panciu, moldovean cumpănit, muncitor în câmpul ce-l desțelenește cu toată dârzenia, fără a fi agresiv.

Prezent, fără a fi sâcâitor, negociază construcția cu toată arta diplomației.

Această aplicație i-a atras porecla de «Macul-Roșu», lansată de Fleschin, într'un grup de camarazi, ce asistau la desfășurarea filmului, opera lui Alex. Dumas, «Le Chevalier de Maison Rouge».

Veghează asupra unității, prevenind orice încercare de abatere dela linia trasată.

Cu toată modestia, roadele muncii sale le atribue mai de grabă calității aluatului prelucrat.

Este un catalizator de potențe.

Augustin Micu

Fecior de preot, originar din ținutul Dejului.

Gusti, cum îi zicea cu atâta gingășie bunul său camarad Clement, cu o față serafică, blând, gingaș, avea eleganța luptătorului de cea mai pură rasă.

Din toată ființa lui emana acea putere mistică ce te învălue, te pătrunde ca o mireasmă divină, alinându-ți orice necaz, orice suferință.

Aceeași senzație de ușurare, ca o trezire la o altă viață, am avut când, din fericire, m'am găsit în fața Părintelui Doară, din Vâlcea și în fața Comandantului Legionar, Iordache Nicoară.

Caracterul, munca, disciplina, credința lui, atât religioasă cât și în destinul legionar, impun acelor ce se apropiau de el.

Un izvor de apă vie la care mulți au reușit să se adape.

Petru Fleschin

Pentru carura lui, blond, cu un păr scurt, creț, par'că frizat, colegii l-au botezat «Friț». Venea de prin plaiurile Sibiului.

Inteligent, muncitor, corect, era un luptător de prima linie.

Preocuparea lui pentru destinul Legiunii o ascundea sub o mască flegmatică, gata la o glumă, la un chef cât și la cele mai grele încercări.

Era un bun organizator. Avea simțul responsabilității de cel mai înalt ordin.

Dacă a greșit față de cineva, recunoștea franc, fără vorbă multă, fără explicații.

Prin această caracteristică, prin energia ce revărsa, atrăgea și angaja în drumul lui ca și cum așa era firesc.

Fleschin era o locomotivă continuu sub presiune, gata să străbată și munții.

Alexandru Tănase

Ică, pentru toată lumea cu care a venit în contact. Originar din Mehedinți, băiat vânjos, cu o întățișare sportivă, cu ochi mari adumbriți de sprâncene stufoase.

Inteligent, vioi, Ică avea o putere de muncă extraordinară.

Perseverent, cu mult bun simț, de o modestie exemplară, impune și atrage simpatiile celor ce se găsesc în drumul lui, chiar când apriori cineva îi era ostil.

Era un excelent luptător, viteaz, gata de a se dărui pentru a apăra pe cei mai slabi sau mai tineri.

Primea suferința fără să o exteriorizeze. Intr'o continuă mișcare, dinamica lui îl duce în luptele de înălțare a Neamului până la ultimele limite.

Viteaz între viteji, Ică avea sensibilitatea omului ce jertfește pe altarul unui ideal.

Gheorghe Clement

Geo pentru noi, era originar din Făgăraș. De talie mai degrabă mijlocie, apărea vânjos.

Prin firea lui blândă, prin corectitudinea cât și devotamentul lui, atrăgea și prietenie și respect.

Geo era preocupat în continuu de reușita celorlalți, cu simplicitatea țăranului sănătos, credincios și cu mult bun simț.

Nimic nu-l îndepărtează dela drumul ce și-a trasat, chiar de s'ar revărsa toate zăgazurile cerului peste el.

Tuliu Bașiu

Venea dintr'o familie modestă, adânc creștină, tatăl preot unit, în Coștei, aproape de Lugoj, Banat.

Tuliu, înalt, prezenta o înfățișare robustă, demnă, însă nu arogantă.

Un spirit cartezian, dublat de cel religios, avea sensibilitatea omului sobru.

Era corect în toată accepțiunea cuvântului, cu el însuși și cu ceilalți.

Conștient de responsabilitatea istorică ce poartă, nu admitea compromisuri nici în închisori nici în lagărele de prizonierat din Rusia și nici când.

Gheorghe Brahonschi

Stejar bucovinean, mucalit, țăran de cremene, cum ar fi zis poetul Aron Cotruș.

Dorul, răscoala, viforul ce îi clocotea cu atâta ardoare în piept, le revărsa prin doinele, horele și bătutele haiducești, cu neîntrecută măestrie, din fluerul lui celebru, o țeavă de fier.

In rezistența contra regimului moscovit, devine o figură legendară, ținând piept neînfricat și tentațiilor și oprimărilor în iadul Aiud-urilor.

CAIETUL Nr. 1

CENTRUL STUDENȚESC LEGIONAR TIMIȘOARA

1. ORIGINILE CENTRULUI STUDENȚESC TIMIȘOARA. PRIMELE INJGHEBARI LEGIONARE

Alături de celelalte centre, Iași, Cluj, Cernăuți, București, de veche tradiție universitară, Centrul Studențesc Timișoara, își face apariția pe scena luptelor naționale cu multă întârziere; iar în istoria Mișcării Legionare încă și mai târziu.

In Timișoara, cu un comerț relativ bine desvoltat și cu tendința de a-și mări potențialul industrial, mediul universitar s'a creat după 1925, când s'a deschis Școala Politehnică cu primul ei rector, matematicianul Traian Lalescu, cred, bănățean de origine.

Avea două secții:

Secția de Mine și

Secția de Electro-Mecanică.

După 1930 a luat ființă și o secție de «Arte-Frumoase», dependentă de Facultatea din Cluj.

Abia prin 1932 se ajunge la capacitatea maximă, de 400-450 de studenți înscriși.

Frământările, luptele naționale, la cari erau angajate de mulți ani celelalte centre, au avut răsunet și în acest proaspăt centru universitar.

Studenții, în majoritate desigur, erau naționaliști. Arborau culorile «cuziste», reminiscențe depe timpul «LANC»-ului.

Câțiva dintre ei erau mai activi, cu precădere toamna, odată cu sosirea noilor înscriși, în vederea alegerilor de comitet.

Intre celalalte curente, «grupul liberal» de 30 până la 40 de membri ce se făceau cunoscuți, în majoritate olteni, tot cu ocazia alegerilor, se arătau în vervă, probabil pentru a justifica bursele ce primeau dela partid, dealtfel singura lor trăsătură de unire.

Printre tinerii ardeleni, puțini se arătau a fi, după regiunea lor, fie cu Iuliu Maniu fie cu Alexandru Vaida Voevod; însă fără organizare activă.

Printre studenții basarabeni, cei de origine rusă, cât și câțiva studenți de origine maghiari se arătau, mai bine zis, încercau să activeze sub eticheta de «progresiști».

Dar studenții de origine israelită?... Pur și simplu se prezentau foarte puțini și chiar de reușeau, unu-doi, rar terminau anul. Unul singur a reușit să stea trei ani.

Cum totul le era permis cu bani, veneau cu recomandații. Profesorii, cărora le aducem omagiul nostru, erau, am zice azi, alergici la intervenții de orice natură și nu numai în cazul ovreilor.

Respectivii postulanți câștigau un singur drept, acela de a fi aproape sută în sută respinși cu brio.

Curios, cel puțin până prin 1940, este singurul centru universitar care nu a eliberat o diplomă vreunui absolvent de origine israelită.

⁂

Diversele comitete dela conducerea asociației au creat un fel de spirit romantic, în genul celui din piesa de teatru «Heidelbergul de Altădată».

In fond, toată manifestația lor se reducea la câteva discursuri patriotarde cu ocazie sărbătorilor naționale, 24 Ianuarie, Ziua Unirii Principatelor, 10 Mai, Ziua Independenții și a Regalității României, sau a celor studențești, la începutul lui Noembrie, când se făcea cu fast primirea în Asociația Studenților Creștini a «bobocilor», adică cei proaspeți veniți pe băncile universitare.

La 10 Decembrie, Ziua Studențimii, toată studențimea română comemora luptele dela 1922.

O astfel de comemorare se începea cu un «Te Deum» la catedrala ortodoxă din cartierul Fabrică.

Dela căminul Politehnicei spre catedrală și invers, studențimea în coloană, având în frunte steagul trei culori, pe care era brodat cu fir de aur emblema Centrului, apoi membrii Comitetului cu președintele, fiecare cu banderola corespunzătoare funcției, urma parcursul prin centrul orașului.

Pe tot parcursul se cânta Imnul Studențesc, Pe-al Nostru Steag, etc... și între ele, se scanda, așa ca un vuet... jos ji- da- nii... jos ji- da- nii...

Te-Deum-ul odată terminat, în fața Catedralei se intona «Trăiască Regele», apoi Președintele Centrului arăta semnificația zilei ce se comemora, eventual și alți vorbitori completau importanța zilei.

Ajunși din nou la Cămin, se țineau alte cuvântări, se întindea cu veselie și Hora Unirii, apoi toată asistența, cu satisfacția datoriei împlinite, se îndrepta spre cantină, unde se servea o masă colegială.

La masa de onoare cu Președintele centrului se așezau invitații, Rectorul, Profesorii, câți acceptau.

Președintele aducea mulțumiri invitaților, în onoarea cărora ridica paharul în aplauzele asistenței, se citeau telegramele trimise în numele Centrului cât și cele primite.

Pe măsura ce ospățul se întindea, limbile se deslegau, se cânta și Gaudeamus Igitur și altele la modă la ocazii vesele... între vecinii de masă se închegau discuții, de una, de alta, chiar și evenimentele la ordinea zilei...

Erau puțini, acei ce prelungeau «agapa» și încă mai puțini, acei cari o prelungeau în oraș.

Studenții, în majoritatea lor, aveau resurse așa de reduse că nu puteau să-și permită luxul chefurilor prelungite. Veniseră aici cu voința de a-și însuși o bună pregătire pentru a-și onora meseria aleasă.

Corpul profesoral avea un nivel destul de ridicat. Dintre ei aduceau, cu toată autoritatea de altfel, experiența întreprinderii ce unul sau altul conducea. Alții aprofundau și ridicau la nivel cât mai înalt cercetările de laborator.

Voiu aminti dintre cei mai proeminenți între 1930 și 1940:

Aurel Cândea, de Chimie; Ion Magheru, de Fizică; Ion Cristescu, de Termodinamică; Pompiliu Nicolau, de Hidraulică; Costică Teodorescu, apoi Nădășan, de Rezistența Materialelor; Ion Protopopescu, de Construcții; Lupan de Cazane, Arhitectul Vlad de Geometrie Descriptivă; Severineanu, de Motoare Termice; Baconi, de Tehnologie; Mișu Ghermănescu, Mat. Sup.

Ovidiu Țino, de Geometrie Analitică; Andronescu, zis «Nabla», după simbolul ce întrebuința în lecțiile de Teorie Vectorială, necesară cursului ce ilustra, de Electrotehnică.

In general profesorii erau apropiați de studenții lor, le împărtășau sau cel puțin aprobau ideile lor; unii erau chiar angajați în luptele naționale. Unul singur se declara «progresist», Ilie Murgulescu, Conferențiar.

⁂

Prin 1932-1933 se simte un alt suflu odată cu apariția și începutul de afirmare a unui grupuleț de legionari, în acele timpuri sub denumirea de «gardiști», adică membri în Garda de Fier.

Cum totul le era permis cu bani, veneau cu recomandații. Profesorii, cărora le aducem omagiul nostru, erau, am zice azi, alergici la intervenții de orice natură și nu numai în cazul ovreilor.

Respectivii postulanți câștigau un singur drept, acela de a fi aproape sută în sută respinși cu brio.

Curios, cel puțin până prin 1940, este singurul centru universitar care nu a eliberat o diplomă vreunui absolvent de origine israelită.

***

Diversele comitete dela conducerea asociației au creat un fel de spirit romantic, în genul celui din piesa de teatru «Heidelbergul de Altădată».

In fond, toată manifestația lor se reducea la câteva discursuri patriotarde cu ocazie sărbătorilor naționale, 24 Ianuarie, Ziua Unirii Principatelor, 10 Mai, Ziua Independenții și a Regalității României, sau a celor studențești, la începutul lui Noembrie, când se făcea cu fast primirea în Asociația Studenților Creștini a «bobocilor», adică cei proaspeți veniți pe băncile universitare.

La 10 Decembrie, Ziua Studențimii, toată studențimea română comemora luptele dela 1922.

O astfel de comemorare se începea cu un «Te Deum» la catedrala ortodoxă din cartierul Fabrică.

Dela căminul Politehnicei spre catedrală și invers, studențimea în coloană, având în frunte steagul trei culori, pe care era brodat cu fir de aur emblema Centrului, apoi membrii Comitetului cu președintele, fiecare cu banderola corespunzătoare funcției, urma parcursul prin centrul orașului.

Pe tot parcursul se cânta Imnul Studențesc, Pe-al Nostru Steag, etc... și între ele, se scanda, așa ca un vuet... jos ji- da- nii... jos ji- da- nii...

Te-Deum-ul odată terminat, în fața Catedralei se intona «Trăiască Regele», apoi Președintele Centrului arăta semnificația zilei ce se comemora, eventual și alți vorbitori completau importanța zilei.

Ajunși din nou la Cămin, se țineau alte cuvântări, se întindea cu veselie și Hora Unirii, apoi toată asistența, cu satisfacția datoriei împlinite, se îndrepta spre cantină, unde se servea o masă colegială.

La masa de onoare cu Președintele centrului se așezau invitații, Rectorul, Profesorii, câți acceptau.

Președintele aducea mulțumiri invitaților, în onoarea cărora ridica paharul în aplauzele asistenței, se citeau telegramele trimise în numele Centrului cât și cele primite.

Pe măsura ce ospățul se întindea, limbile se deslegau, se cânta și Gaudeamus Igitur și altele la modă la ocazii vesele... între vecinii de masă se închegau discuții, de una, de alta, chiar și evenimentele la ordinea zilei...

Erau puțini, acei ce prelungeau «agapa» și încă mai puțini, acei cari o prelungeau în oraș.

Studenții, în majoritatea lor, aveau resurse așa de reduse că nu puteau să-și permită luxul chefurilor prelungite. Veniseră aici cu voința de a-și însuși o bună pregătire pentru a-și onora meseria aleasă.

Corpul profesoral avea un nivel destul de ridicat. Dintre ei aduceau, cu toată autoritatea de altfel, experiența întreprinderii ce unul sau altul conducea. Alții aprofundau și ridicau la nivel cât mai înalt cercetările de laborator.

Voiu aminti dintre cei mai proeminenți între 1930 și 1940:

Aurel Cândea, de Chimie; Ion Magheru, de Fizică; Ion Cristescu, de Termodinamică; Pompiliu Nicolau, de Hidraulică; Costică Teodorescu, apoi Nădășan, de Rezistența Materialelor; Ion Protopopescu, de Construcții; Lupan de Cazane, Arhitectul Vlad de Geometrie Descriptivă; Severineanu, de Motoare Termice; Baconi, de Tehnologie; Mișu Ghermănescu, Mat. Sup.
Ovidiu Țino, de Geometrie Analitică; Andronescu, zis «Nabla», după simbolul ce întrebuința în lecțiile de Teorie Vectorială, necesară cursului ce ilustra, de Electrotehnică.

In general profesorii erau apropiați de studenții lor, le împărtășau sau cel puțin aprobau ideile lor; unii erau chiar angajați în luptele naționale. Unul singur se declara «progresist», Ilie Murgulescu, Conferențiar.

***

Prin 1932-1933 se simte un alt suflu odată cu apariția și începutul de afirmare a unui grupuleț de legionari, în acele timpuri sub denumirea de «gardiști», adică membri în Garda de Fier.

Cu ocazia alegerilor de comitet, în Noembrie 33, afirmarea acestui grupuleţ surprinde şi atrage adeziuni prin seriozitatea problemelor aduse în discuţie, atât în vederea activităţii imediate, cât şi în timp, pentru a se încadra acţiunii generale a întregei studenţimi române.

Ca studenţii din Centrul Timişoara, cunoscut liniştit şi aplecat numai spre pregătirea profesională, să se deschidă problemelor exterioare, a contribuit şi contactul cu studenţimea din celelalte centre universitare, în timpul vacanţelor sau cu ocazia congreselor studenţeşti, dar mai ales necazurile, nemulţumirile şi mizeria din familia, satul sau oraşul lor.

Din 1929 ţara suferea criza economică, acea criză teribilă ce-a sguduit lumea intreagă. Asta nu deranja nici învârtelile oamenilor partidului la guvern nici gheşefturile şi nici afacerile veroase.

Insă bietului român, fiecare zi îi mărea mizeria. Tot ce putea oferi stomacurilor din ce în ce mai goale, era un boţ de mămăligă ce-l muia într'o zeamă de varză şi, de nu o avea, într'o zeamă de mujdei, adică apă sărată, în care s'a fiert o ciuşcă-două de ardei iute, eventual şi un căţel de usturoi.

De se întâmpla să aducă dela târg, pentru copilaşii înfometaţi, o bucăţică de pâine neagră, o adevărată sărbătoare. Cea mai mică fărâmitură era adunată cu multă religiozitate; fiind tare ca piatra, nu rareori cu un amestec de rumeguş de lemne, ca în Maramureş, la spart, se făcea fărâmituri.

***

Când un grup social încerca să-şi ceară dreptul la o pâine, guvernul răspundea cu duşul de apă a pompelor puse în baterie de pompieri, ca în cazul invalizilor şi văduvelor de război, drept recunoştinţă pentru sacrificiile ce-au făcut ca să realizeze România Mare. Sau a scos armata să împroaşte cu rafale de mitralieră, ca în cazul greviştilor dela atelierele căilor ferate din Griviţa, în Februarie 1933.

O singură voce se ridică în apărarea lor, aceea a tânărului deputat Corneliu Zelea Codreanu, Şeful Mişcării Legionare, cunoscută sub denumirea de Garda de Fier.

Citez din cartea sa «Pentru Legionari»:

«... scârbit până în adâncul inimii de atitudinea comuniştilor din Partidul Naţional Ţărănesc, care aplaudau măsura guvernului, m'am ridicat la tribună şi am simţit de a mea datorie să vorbesc după cum urmează:

«E rău că nenorociţii de muncitori au ieşit în stradă, dar e mai rău şi de ei şi de neamul nostru dacă în faţa nedreptăţii strigătoare la cer n'ar ieşi, ci şi-ar pleca resemnaţi capul în jug, lăsând ţara pe mâna unor politicieni exploatatori.»... ţin să afirm că mie, ca şi tuturor oamenilor de bun simţ din această ţară, nu ne este frică de comunism sau de bolşevism. Nouă ne este frică de altceva, de faptul că oamenii dela acele ateliere nu au ce mânca; le este foame...» şi în continuare: «Mie, în al doilea rând, mi-e frică şi de altceva: de setea de dreptate. Atunci D-voastră veţi trebui să satisfaceţi aceste două: foamea şi setea de dreptate».

***

Poporul necăjit de mizeria în care se scufunda zi de zi, privea cu amărăciune perindarea guvernelor la cârma ţării, uitând repede promisiunile, şi cu câtă mărinimie, făcute înainte de alegeri.

Insă, ca să ascundă şi incapacitatea şi afacerile veroase în cari se înfundau acoliţii lor, iar pe de altă parte ca să mulţumească «influenţele binevoitoare», camarila dela palatul regal, bancherii, ale căror cadouri rotunjeau bine veniturile, înfeodaţi subversiunii internaţionale, fiecare guvern deslănţuia, cu furie crescândă, opresiuni şi prigoane distrugătoare contra Mişcării Legionare, adică în contra Gărzii de Fier.

Toate mijloacele de atac erau întrebuinţate cu măestrie, calomnia lansată direct şi prin presă, cea de partid şi mai ales a oficinelor iudaice. Inscenare de procese sub tot felul de acuzaţii: fabrică de bani falşi, în solda străinilor, a lui Hitler, a Moscovei..., conspiraţie contra ordinei publice..., pregătire de lovitură de stat, ca să întroneze dictatura...

2. PRIMELE DIZOLVARI ALE LEGIUNII

In Ianuarie 1931, Ion Mihalache, fiind Ministru de Interne, Partidul Național-Țărănesc era la guvern, printr'un Jurnal al Consiliului de Miniștri a dizolvat organizația «Garda de Fier».

Automat, poliția și jandarmeria au fost asvârlite asupra prăzii; au confiscat arhivele și au închis sediile, iar prin percheziții în casele legionarilor (gardiștilor) se căuta, în ciuda realității, «documente compromițătoare».

In contra tuturor probelor, a sentințelor de achitare unanime pronunțate fie de Tribunal fie de Curtea de Apel fie de Curtea de Casație, guvernul nu numai că nu revine asupra actului de dizolvare, ci, din contră, intensifică măsurile arbitrare de a împiedica membrii Gărzii de Fier dela orice manifestare politică sub orice formă, folosind desigur poliția sau jandarmeria.

Apoi, și în Martie 1932, noul guvern Iorga-Argetoianu își va face o onoare în a dizolva «Garda de Fier».

Căpitanul, Corneliu Zelea Codreanu, deși deputat, ales în județul Neamț, în alegerile parțiale în luna August 1931, sub eticheta de «Gruparea Corneliu Zelea Codreanu», în parlament a fost împiedicat să protesteze contra acestei decizii, ce era flagrant în contradicție cu achitările pronunțate de diversele instanțe judecătorești.

3. VAIDA VOEVOD PRIM MINISTRU. MARȘUL LEGIONARILOR IN ARDEAL ȘI BANAT

Anul 1933 nu aduce o cât de mică îmbunătățire; guvernul Iorga-Argetoianu, zis și guvern de tehnicieni, fusese înlocuit încă din Iunie 1932 cu un guvern condus de marele luptător ardelean de pe timpul Austro-Ungariei, Alexandru Vaida-Voevod.

In primăvara acestui an, 1933, o echipă de legionari, în frunte cu Nicu Constantinescu, Țocu, Iovin, preoții Dumitrescu Borșa și Dumineică Ionescu, Adochiței, Savin... în total vre-o 18, au plecat cu «Căprioara», camioneta lor, spre Banat și sudul Ardealului în

propagandă. Două puncte erau înscrise în program: Reșița-Banat, și Teiuș-Ardeal, ca să pregătească reuniuni la cari veneau să vorbească, tânărul deputat Corneliu Codreanu, tatăl său, profesorul Ion Zelea Codreanu, în plus, cei din echipă: Constantinescu, Țocu sau Savin...

Au plecat cu veselie că să afirme determinarea lor de a îndura toate greutățile unei astfel de întreprinderi. Toți erau săraci; puținii bani ce-i aveau dela prieteni erau necesari pentru benzină și întreținerea camionetei. S'au botezat «Echipa Morții».

Acești tineri se considerau purtătorii unei «noi credințe», cum descrie Nicu Iancu, în versurile închinate lor, «Echipa Morții».

Ei au simțit și suferința și strigătul desnădăjduit al bietului popor:

«E jale multă'n țară,
Căci străinul e stăpân,
Cerșetor la el acasă
A ajuns bietul român.»...

Insă din ordinul subsecretarului de stat la Interne, Armand Călinescu, poliția și jandarmeria își fac onoarea de a împiedica prin toate mijloacele balada acestor tineri și mijlocul cel mai apropiat a înăbuși orice pretenție era de a-i aresta și a deschide procese sub acuzația de «provocări și stricarea ordinei publice».

Justiția, pe atunci încă independentă, atât cea dela Arad, în Iunie, cât și cea dela Alba-Iulia, în Iulie, a trebuit să dea sentințe de achitare, de oarece probele aduse inculpau deadreptul pe jandarmi, pentru abuz de putere și creare de dezordine.

Ura lui Călinescu nu se împiedică de aceste sentințe; din ordinul lui, 200 tineri, adunați în regiunea Vișani ca să construiască un baraj de îndiguire a apelor râului Buzău, sunt bătuți în mod barbar, apoi arestați și închiși la Râmnicul-Sărat.

Căpitanul, Corneliu Zelea Codreanu, Șeful Mișcării Legionare, deputat în parlamentul român, în scrisoarea de protest adresată Primului-Ministru, Alex. Vaida Voevod, după ce a denunțat sălbăticiile autorităților, enunțând faptele petrecute, a lămurit în felul următor scopul acelei tabere, citez:

«... era chemarea tinereții noastre în slujba marilor nevoi de faptă sănătoasă...

«... era chemarea tinereții noastre în slujba marilor nevoi de acei care își pot imagina că o Românie puternică ar putea ieși din mila altora și nu din munca noastră a tuturora.»...

Toate aceste opresiuni nu fac decât să contribue în schimb la creșterea curentului de popularitate pentru Garda de Fier. Șeful ei, Corneliu Codreanu, nu era de loc pe placul «camarilei» și cu atât mai puțin al subversiunii internaționale.

4. GUVERNUL DUCA. A TREIA DIZOLVARE A GARZII DE FIER. TEROARE FARA PRECEDENT

In Noembrie 1933 este instalat un alt guvern la cârma țării. Prim-Ministru figurează șeful partidului liberal de atunci, I. G. Duca; în sfârșit partidul liberal a ieșit din carantină, fiind iarăși agreat de Rege.

Cei ce nu cunoșteau dedesubtul acestui «eveniment», revenirea partidului liberal la cârma țării, au crezut că situația se va îmbunătăți; doar lansaseră pe sub mână ideea că —de câte ori liberalii ajung la putere, aduc bani—. Probabil, însă cu ce preț și cu ce angajamente?

Acest nou guvern nu va întârzia să le arate... Ca de obiceiu desființează parlamentul și fixează noi alegeri pentru 20 Decembrie 1933.

Poliția și Jandarmeria primesc consemnul de a împiedica pe legionari (gardiști) dela orice manifestație sau propagandă politică.

Tensiunea crește, lumea începe să fie neliniștită; un vânt rece par'că s'a abătut asupra țării, se precipită o nouă prigoană contra legionarilor, cu fiecare zi mai aspră. Se trece chiar la eliminarea directă a persoanei umane.

La mânuirea bastoanelor, vinelor de bou, a patului de pușcă, se adaugă focul de armă.

Studentul Virgil Teodorescu este împușcat la Constanța, în 22 Noembrie, în timp ce lipea afișe; asasinul, gardian public, probabil avansat, poate chiar decorat pentru bravură.

La Iași studenții legionari, baricadați în cămin, erau înconjurați de armată. Din lumea care, în spatele armatei, aștepta cu înfrigurare desnodământul, șoferul Niță Constantin își îngădue, ce sacrilegiu?, să arunce câteva pâini celor asediați. Acest gest creștinesc a fost sancționat pe loc cu un glonte, în ziua de 28 Noembrie.

In 9 Decembrie este asasinat Nicolae Bălăianu, plugar din județul Vlașca.

Goana după «gardiști» continuă cu toată furia, totuși ei vor reuși să depună candidaturi în 66 județe, sub eticheta de «Gruparea Corneliu Zelea Codreanu».

In noaptea de 9-10 Decembrie, printr'un Jurnal al Consiliului de Miniștri, guvernul, în linia celorlalte, și el dizolvă Mișcarea Legionară, Garda de Fier, și, prin alt Jurnal ulterior, Gruparea Corneliu Zelea Codreanu.

Sediile sunt închise, documentația și arhivele confiscate, casele legionarilor sunt răscolite, în goană după «documente compromițătoare». Fruntașii, cel puțin socotiți așa, arestați...

In ziua de 10 Decembrie, serbată de toată studențimea română în amintirea erei 1922, după Te-Deum, în fața Catedralei din cartierul Fabrică, președintele Centrului Studențesc, Inginerul Lungu, cuzist, a adus la cunoștința studențimii actul de dizolvare a «Gărzii de Fier», și arestările de membri începute în timpul nopții, pe întreaga țară, din ordinul d-lui I. G. Duca.

Cu toată demnitatea, în modul cel mai solemn, a lansat în numele său personal și al studențimii din Centrul Timișoara protestul lor contra actului de dizolvare și, cu atât mai mult, contra arestărilor arbitrare.

Amintește că sunt garantate, prin Constituție, libertatea de expresie, libertatea religioasă și libertatea politică; în consecință, apartenența politică nu este un delict și, ca atare, toate arestările trebuesc suspendate.

Pentru imediat, a propus ca toată studențimea să se îndrepte spre Prefectura Județului, ca o delegație împreună cu dânsul să prezinte d-lui Prefect protestul studențimii contra actului de dizolvare cât și cererea de eliberare imediată a celor arestați.

La Prefectură, în tot timpul tratativelor, studenții, masați în stradă, cântau cântece patriotice și între ele lansau diverse sloganе... desigur și: «jos liberalii»... și: «jos jidanii».

«... era chemarea tinereții noastre în slujba marilor nevoi de acei care își pot imagina că o Românie puternică ar putea ieși din mila altora și nu din munca noastră a tuturora.»...

Toate aceste opresiuni nu fac decât să contribue în schimb la creșterea curentului de popularitate pentru Garda de Fier. Șeful ei, Corneliu Codreanu, nu era de loc pe placul «camarilei» și cu atât mai puțin al subversiunii internaționale.

4. GUVERNUL DUCA. A TREIA DIZOLVARE A GARZII DE FIER. TEROARE FARA PRECEDENT

In Noembrie 1933 este instalat un alt guvern la cârma țării. Prim-Ministru figurează șeful partidului liberal de atunci, I. G. Duca; în sfârșit partidul liberal a ieșit din carantină, fiind iarăși agreat de Rege.

Cei ce nu cunoșteau dedesubtul acestui «eveniment», revenirea partidului liberal la cârma țării, au crezut că situația se va îmbunătăți; doar lansaseră pe sub mână ideea că —de câte ori liberalii ajung la putere, aduc bani—. Probabil, însă cu ce preț și cu ce angajamente?

Acest nou guvern nu va întârzia să le arate... Ca de obiceiu desființează parlamentul și fixează noi alegeri pentru 20 Decembrie 1933.

Poliția și Jandarmeria primesc consemnul de a împiedica pe legionari (gardiști) dela orice manifestație sau propagandă politică.

Tensiunea crește, lumea începe să fie neliniștită; un vânt rece par'că s'a abătut asupra țării, se precipită o nouă prigoană contra legionarilor, cu fiecare zi mai aspră. Se trece chiar la eliminarea directă a persoanei umane.

La mânuirea bastoanelor, vinelor de bou, a patului de pușcă, se adaugă focul de armă.

Studentul Virgil Teodorescu este împușcat la Constanța, în 22 Noembrie, în timp ce lipea afișe; asasinul, gardian public, probabil avansat, poate chiar decorat pentru bravură.

La Iași studenții legionari, baricadați în cămin, erau înconjurați de armată. Din lumea care, în spatele armatei, aștepta cu înfrigurare desnodământul, șoferul Niță Constantin își îngădue, ce sacrilegiu?, să arunce câteva pâini celor asediați. Acest gest creștinesc a fost sancționat pe loc cu un glonte, în ziua de 28 Noembrie.

In 9 Decembrie este asasinat Nicolae Bălăianu, plugar din județul Vlașca.

Goana după «gardiști» continuă cu toată furia, totuși ei vor reuși să depună candidaturi în 66 județe, sub eticheta de «Gruparea Corneliu Zelea Codreanu».

In noaptea de 9-10 Decembrie, printr'un Jurnal al Consiliului de Miniștri, guvernul, în linia celorlalte, și el dizolvă Mișcarea Legionară, Garda de Fier, și, prin alt Jurnal ulterior, Gruparea Corneliu Zelea Codreanu.

Sediile sunt închise, documentația și arhivele confiscate, casele legionarilor sunt răscolite, în goană după «documente compromițătoare». Fruntașii, cel puțin socotiți așa, arestați...

In ziua de 10 Decembrie, serbată de toată studențimea română în amintirea erei 1922, după Te-Deum, în fața Catedralei din cartierul Fabrică, președintele Centrului Studențesc, Inginerul Lungu, cuzist, a adus la cunoștința studențimii actul de dizolvare a «Gărzii de Fier», și arestările de membri începute în timpul nopții, pe întreaga țară, din ordinul d-lui I. G. Duca.

Cu toată demnitatea, în modul cel mai solemn, a lansat în numele său personal și al studențimii din Centrul Timișoara protestul lor contra actului de dizolvare și, cu atât mai mult, contra arestărilor arbitrare.

Amintește că sunt garantate, prin Constituție, libertatea de expresie, libertatea religioasă și libertatea politică; în consecință, apartenența politică nu este un delict și, ca atare, toate arestările trebuesc suspendate.

Pentru imediat, a propus ca toată studențimea să se îndrepte spre Prefectura Județului, ca o delegație împreună cu dânsul să prezinte d-lui Prefect protestul studențimii contra actului de dizolvare cât și cererea de eliberare imediată a celor arestați.

La Prefectură, în tot timpul tratativelor, studenții, masați în stradă, cântau cântece patriotice și între ele lansau diverse sloganе... desigur și: «jos liberalii»... și: «jos jidanii».

După aproape patru ore de discuţie, delegaţia a ieşit dela Prefect. Preşedintele a adus la cunoştinţă că s'a obţinut eliberarea imediată a doi sau trei gardişti ce se găseau încă la Chestura de Poliţie şi promisiunea de a fi eliberaţi cei ce se găseau la penitenciar cât şi cei dela posturile de jandarmi.

Acest succes a fost răsplătit cu urale. Apoi în coloană toată asistenţa s'a îndreptat spre căminul Politehnicei, la a cărui cantină s'a servit tradiţionala agapă.

Tot timpul manifestaţiei, grupuşorul de legionari ce se remarcase în Noembrie cu ocazia alegerilor de comitet, a fost foarte activ, reuşind prin lămuriri şi argumente bine susţinute să determine întreg centrul să ia această poziţie de protest masiv.

Desigur că, dupăce studenţimea s'a liniştit, în timpul nopţii au fost din nou arestaţi cei ce fuseseră eliberaţi ziua.

Evenimentele încep să se precipite; tensiunea e în creştere galopantă.

In urma acestor evenimente, consiliul profesoral universitar, sesizat de autorităţile superioare, nu a admis eliminarea studenţilor membri în «Garda de Fier».

La prima oră de Fizică, după şedinţa consiliului, profesorul Ion Magheru ne-a adus la cunoştinţă decizia lor şi a justificat-o în felul următor:

— Credinţa politică nu este un delict; în consecinţă, studenţii nu pot fi îndepărtaţi dela cursuri, dela lucrările practice, dela lucrările de laborator şi, cu atât mai puţin, să fie împiedicaţi a se prezenta la examene.

***

Iată că evenimentele aduc la lumină că şi în acest colţ de ţară, bine cuvântat de Dumnezeu, sămânţa legionară începe să prindă, să se desvolte şi să dea roade.

De prin 1930, profesorul de liceu, Ilie Ghenadie, legionar cu săcuşorul de pământ, animă cu alţi profesori un cenaclu, la care, cu timpul, au început să participe şi ceva studenţi.

In acest cadru, pe lângă literatură, se tratau între altele şi problemele politice la ordinea zilei. Se analiza acţiunea lui Corneliu Zelea Codreanu contra comunismului, cât şi chemarea la o participare a tineretului român, de orice apartenenţă politică, în cadrul grupării de luptă denumită «Garda de Fier».

O paranteză: Ilie Ghenadie este cel ce a determinat pe colegul sau Costi Stoicănescu să accepte a candida pe lista ce s'a depus, pentru alegeri, sub eticheta «Gruparea Corneliu Zelea Codreanu». Costi Stoicănescu apoi s'a ataşat Mişcării Legionare şi a devenit tribunul cunoscut, respectat şi iubit de toată lumea care a avut norocul să-l cunoască.

Intre studenţi, sămânţa aruncată de Ilie Ghenadie, a prins, va înflori şi va da roade sub îngrijirea şi munca neobosită a lui Mircea Dimitriu.

El este primul «gardist» venit la Şcoala Politehnică din Timişoara, în anul 1932.

Astfel după un an, adică în toamna anului 1933, alături de Mircea Dimitriu se găseau:

— Micu Augustin.
— Gheorghe Clement.
— Tatu Emil.
— Rentea Ion.
— Dan Traian.
— Dan Milcoveanu.
— Ing. Novac.

Cu noua serie de studenţi, venită în Noembrie, se alătură:

— Eugen Necrelescu.
— Marin Iliescu.
— Teodor Humiţa.
— Nicolae Pârâu.
— Gheorghe Silion.
— Petruş Stănescu şi Gheorghe Constantin.

Munca acestui grup de legionari era îngreunată, ei înşişi trebuind să-şi facă ucenicia, cum s'ar zice, de lipsa de scrieri şi presă proprie.

Totuşi găsesc un sprijin în:

— Pământul Strămoşesc, singurul ziar legionar, şi când putea să apară;
— Cuvântul Studenţesc, scos de Uniunea Studenţilor;
— Calendarul, ziar al cărui director era Profesorul universitar, Nichifor Crainic;

— Cuvântul, ziar condus de gânditorul și Profesor universitar, Nae Ionescu;

— Axa, revista la care colaborau Mihail Polihroniade, Alexandru Constant, Ion Vojen, Radu Gyr, Vasile Cristescu, Vasile Marin, Vladimir Dumitrescu, pictorul Basarab, Ion Moța, grup ce apoi s'a încadrat în Mișcarea Legionară...

Până la deslănțuirea prigoanei, studenții locatari ai căminului Politehnicei se obișnuiseră, aș zice, să aștepte serile de Sâmbătă și Duminecă, să asculte marșurile și cântecele cu cari se întorcea grupul legionar dela întrunirile, fie din oraș fie din sate.

***

Anul 1933 se sfârșește sub semnul ilegalităților și al teroarei deslănțuite din «ordin superior».

Incep să se cunoască dedesubturile venirii la putere a liberalilor. Li s'a pus din străinătate condiția să fie eliminat pericolul legionar.

Umilința la care au fost supuși legionarii și familiile lor, țara întreagă, la ordinul bancherilor străini, a avut urmări, căci s'a călcat în picioare toată demnitatea umană, voit și cu ură.

Trei tineri, cari trăiseră toată gama umilințelor, Nicolae Constantinescu, Ion Caranica și Doru Belimace, s'au ridicat năpraznic și au pedepsit pe acel ce avea și își asumase toată responsabilitatea umilințelor și teroarei declanșate, pe însuși șeful guvernului, I. G. Duca.

Primul Ministru, I. G. Duca a căzut sub gloanțele acestor tineri, pe peronul gării Sinaia, în noaptea de 29-30 Decembrie 1933.

Cei trei, Nicadorii, botezați astfel de camarazii lor, prin prescurtarea numelor, au fulgerat cu sabie de foc, pentruca istoria să înregistreze că «încălcarea demnității și umilirea fără margini a unei nații, sunt și vor fi în veci arse cu fier roșu»...

După ce și-au îndeplinit această sacră misiune, s'au prezentat autorităților, pentru a răspunde în fața legii de actul lor...

Tensiunea crește, asasinatele continuă, se promulgă o lege prin care s'a instituit starea de asediu și încă având efect retroactiv.

In baza acestei legi, trimiterea în judecată a revenit justiției militare; în opunere cu cea civilă, se sconta să se obțină condamnări, nu numai a celor trei, ci și a întregului grup de conducere.

***

Studenții legionari din Centrul Timișoara, ca și ceilalți de pretutindeni, muncesc ca albinele să lămurească opinia publică asupra dramei la care asista națiia; însuși Căpitanul este căutat de tot aparatul polițienesc pentru a fi asasinat.

Desigur mijloacele de presă le lipsesc. Axa, Calendarul, Cuvântul, cari avuseseră curajul să le ia apărarea, erau suspendate și cei doi directori, Nichifor Crainic și Nae Ionescu, împreună cu redacția Axei, au fost încarcerați la Jilava.

In schimb, toată presa de stânga, direct în slujba subteranei judeo-comuniste, spumega de ură, creind astfel o psihoză de nesiguranță.

Printre politicieni și responsabili, adică înalte autorități, nu se înregistrează vreun semn de protest, cu excepția protestului ridicat în parlament de Octavian Goga și Grigore Iunian, contra asasinatelor executate de poliție; se descoperise trupul lui Sterie Ciumeti, asasinat pentrucă nu a știut sau nu a vrut să desvălue unde ar fi ascuns Corneliu Codreanu.

Cu procesul din 17 Martie 1934, Legiunea va fi nimicită?

Iată că și justiția militară, consiliul format din generali, între acuzați fiind și generalul Gheorghe Cantacuzino Grănicerul, găsind acuzațiile contra Mișcării cât și a căpeteniilor ei lipsite de orice fundament, prin sentința de achitare ce a pronunțat, a risipit orice îndoială.

Este ultima instanță de judecată care a refuzat orice influență exterioară și a dat sentințele de achitare pentru Mișcare și căpeteniile ei, liber și în profundă cunoștință asupra adevărului.

Sentințele se înscriu în lungul șir de sentințe de achitare, pronunțate de instanțele civile pe întreg cuprinsul țării, ca dovadă că probele aduse încriminau mai degrabă autoritățile de nerespectarea legilor.

***

Se merge către sfârșitul anului 1934 cu multă amărăciune. Lumea își revenea cu greu de sub strânsoarea teroarei ce trecuse ca un uragan devastator...

In toamna acelui an, printre noii veniți în Centrul Legionar Timișoara, voiu aminti pe:

— Daba Muică, de origine bănățean, venea dela București, unde cred că făcuse un an de matematici. Fusese arestat în Decembrie

trecut, când s'a ales cu o boală de piept, de care nu s'a putut vindeca până la bătrânețe.

— Petru Fleschin, botezat «Friț» de colegi pentru carura și blondeța lui, originar depe la Sibiu. Fusese frate de cruce, apoi încadrat în grupul legionar din Cluj, unde urmase un an la Facultatea de Matematici.

— Totoescu Oreste, bucovinean de origine. Avea vocea puțin stinsă, dând impresia de o intonație nemțească. Nu pot să spun dacă pentru asta l-au botezat «arpafleghes», nici azi nu am înțeles semnificația. Naşul cred că a fost tot Fleschin, după obiceiul lui.

De aici înainte, toamna, an de an, rândurile se măreau cu elemente ce veneau din alte centre, cu frații de cruce, cari terminând liceul, se inscriau la Universitate, cât și cu prietenii care-și exprimau dorința.

Prietenii era incadrați după un timp destul de lung de pregătire. Era necesar:

— Ca fiecare să fie conștient de sarcina grea la care se angaja, drumul legionar, fiind lung, presărat cu multe și mari greutăți, drum de sacrificii;

— pentru o cunoaștere mai profundă a personalităților, defecte și calități, dar mai ales, capacitatea de a se transforma, de devenire spre «omul nou».

Printre acești prieteni deveniți legionari, încă din 1934-1935, voiu cita pe:

— Babiță Lacea, Tică Paraschivescu, Nițu Nicolau, Ion Boeru, Ion Vanca, Gheorghe Arcuța. Ghebhart, Romi Davidescu, dela Politehnică,

— Mărcuș și Chira, dela Artele Frumoase.

5. CONGRESUL STUDENȚESC DELA CRAIOVA

In luna Aprilie 1935, cum era la începutul vacanței de Paști, majoritatea studenților din Centrul Timișoara au participat la congresul studențesc ce a avut loc la Craiova.

Cei ce-au participat, nu vor uita toată viața lor acel congres.

De câțiva ani deja începuse să se simtă schimbări profunde în atitudinea studențimii față de problemele ce se desbăteau, profunzimea desbaterilor și concepția de ansamblu.

Este primul congres la care imensa majoritate se confirmă a fi legionară.

Erau cunoscuți sub eticheta de «gardiști», adică membri în Garda de Fier. Această organizație a fost înființată în Iunie 1930, când Corneliu Zelea Codreanu a lansat un manifest adresat întregului tineret român, de orice apartenență politică, să se unească pentru a face zid de apărare contra pericolului ce vine din răsărit.

Cum toți legionarii au aderat la acest instrument de luptă anticomunist, s'au făcut cunoscuți a fi membri ai Gărzii de Fier, adică gardiști.

Congresul studențesc dela Craiova rămâne înscris cu litere de aur în analele studențești.

O revărsare de lumină, o feerie de culori, imperechere de minți eminente, luptători cu tradiție, tinere vlăstare ce înfloreau și împreună oficiau pe altarul Neamului.

Am ajuns la Craiova a treia zi a congresului, venind acasă în vacanța de Paști.

Dela coborîrea din tren, în gară, simt o altă atmosferă decât cea obișnuită.

Pe măsură ce înaintam pe drum spre casă, depe fețele lumii ce întâlneam descopeream o mulțumire și speranță o voioșie așa, zice, îmbietoare. O transfigurare ce mai simțisem în copilărie, în 1925, când toți craiovenii alergau la gară să întâmpine trenul «cu studenții ce însoțeau pe Zelea Codreanu dela Turnu-Severin, unde fusese judecat și achitat de oamenii de omenie și buni români».

Deslegarea enigmei am avut-o acasă, unde am găsit aceeași atmosferă de nestăpânită bucurie.

Cu ce însuflețire îmi vorbeau despre «tinerii noștri studenți»! Feți Frumoși și Ilene Cosânzene, par'că veniți pe roibi înaripați, ca în basmele ce le legănase copilăria.

In după amiaza acelei zile, mi-am îndreptat pașii spre amfiteatrul Colegiului Carol I, unde congresul, fiind ultima zi, se pregătea să încheie lucrările.

Piața imensă din fața Colegiului era neincăpătoare pentru lumea care se adunase în mare sărbătoare, în mijlocul căreia mișunau costumele naționale, petale în mii de culori, mai strălucitoare prin asistența cămășilor verzi.

Amfiteatrul era arhi-plin. Cu greu am reușit să intru la balcon.

Feeria de culori, evlavia cu care se ascultau conferințele, melodiile psalmodiate de miile de piepturi, o muzică ce te pătrundea până în cea mai lăuntrică fibră.

Acolo, acele momente, pentru mine și probabil și pentru alții, au fost o revelație, un gaj pentru viitor, un drum fără întoarcere.

Se adunase depe toate meleagurile țării floarea tineretului românesc, elita luptătoare, nădejdea de mâine, o pleiadă care s'a înscris cu litere de aur în analele studențimii române:

— Traian Cotigă,
— Gheorghe Furdui,
— Ion Antoniu, Pâsu,
— Șerban Milcoveanu,
— Toader Ioraș,
— Iosif Bozântan,
— Filon Lauric,
— Prof. Mărie,
— Emil Bulbuc,
— Vasile Posteucă.

6. PARTIDUL «TOTUL PENTRU ȚARA»

Dacă anul 1934, mai precis, după marele proces, prezintă istoricului perioada, să zicem, de armistițiu, se explică prin aceea că atât camarila, șef de filă, Magda Wolf Lupescu, botezată Elena, cât și subversiunea internațională, în urma eșecului suferit, vor revizui planul de atac și, în timp ce vor pregăti metodic lovituri mortale, pentru a elimina pentru totdeauna inamicul de moarte, Corneliu Codreanu, și cu el, însăși Mișcarea Legionară.

In același timp, Mișcarea își leagă rănile, înalță rugăciuni de mulțumire, construește școli, cămine, sanatorii... munca voluntară ce demonstrează o altă concepție de redresare a unei țări.

Cu anul 1935, activitatea politică este reluată în cadrul partidului «Totul Pentru Țară», având ca președinte pe Generalul Gheorghe Cantacuzino Grănicerul.

De aici înainte se prezintă un fenomen, un fel de șuvoiu de mulțime care mărește albia și îngroașe rândurile legionare.

Este o revărsare de lumină și dragoste pentru un viitor, la care toată lumea aspiră și pe care mulțimea românească îl credea posibil numai prin acești tineri ai lui Codreanu...

El credea că salvarea, din drumul ce duce Țara în prăpastie, nu poate fi așteptată dela politicianismul veros, vândut și corupt până în măduva oaselor, ci numai dela el însăși, dela transformarea românului într'alt om, «om nou», citez:

— un om cu calități de erou. Un uriaș în mijlocul istoriei noastre, care să lupte,

— și să biruiască împotriva dușmanilor Patriei; lupta și biruința sa, trebuind să se prelungească și dincolo, asupra inamicilor nevăzuți, asupra răului...

Iată piatra fundamentală, omul: misiunea Mișcării este aceea de a crea mediul în care să se plămădească acest erou al credinței, al muncii, al corectitudinii, al responsabilității...

***

Apar reviste și ziare cari aduc în colțurile cele mai îndepărtate ale țării noutăți, evenimente din interior și din străinătate.

Se desprinde o altă concepție, un alt spirit în tâlmăcirea evenimentelor cât și poziția fermă pentru asumarea responsabilității actelor din partea celor ce s'au ridicat în posturi de comandă, de actele lor depinzând tot viitorul țării.

Poeții prind cu pana lor măiastră acest nou suflu, iar muzicanții creiază melodii ce vor țâșni din mii de piepturi, glorificând vitejia străbună și trezind credința și nădejdea într'un viitor demn de trecutul acestui neam.

— Cântați, spunea Căpitanul în tabăra dela Carmen Sylva, Iulie 1935,

— cântecul deschide inima, face pe om mai bun, mai primitor,

— hoțul când se duce la furat nu cântă, are inima împietrită,

— cântecul este armonie...

Cu această ocazie ne-a învățat cântecul «Inainte», care, după explicațiile Căpitanului, fusese discursul unui ofițer, prin 1917, ce a ținut oamenilor de sub comanda lui, înainte de a pleca la atacul liniilor inamice:

— Copiii mei înaintând,
la mine luați aminte
și atâta doar s'aveți în gând,
'nainte, tot înainte.

— Mișel nici unul nu-i din voi,
căci ochiul meu nu minte,
copii rușinea e'napoi, 'napoi,
victoria e 'nainte.

***

In timpul celor două săptămâni de vacanță, studenții au adus în familia lor noul duh cu care se împărtășiseră la congresul dela Craiova, cât și hotărârea de a munci la zidirea unui viitor sigur și sănătos pentru neamul lor.

La Facultate se simte un ceva nou, mai multă aplicație, o dorință mai mare de a pregăti cât mai bine lucrările și examenele de sfârșit de an. Cei mai în vârstă par'că își găseau cu plăcere timp ca să dea sfaturi și să-i ajute pe tineri în pregătirea lucrărilor.

Grupul legionar va câștiga în adâncime și se va întări prin noi adeziuni. An de an se vor încadra elemente cari, prin munca, atitudinea intransigentă și jertfa lor, au contribuit la înscrierea glorioasă a Centrului Studențesc Legionar Timișoara, alături de celelalte Centre în Istoria Mișcării Legionare.

Timpul îl împart între pregătirea profesională, cât și educația proprie în cadrul cuibului sau să împărtășească, în orașe și la sate, noul crez.

De aici înainte începe să devină un ajutor prețios organizației de Timiș, ca apoi, în timp, să devină motorul regiunii Banat.

Comuniunea care se va creia între legionarii studenți și cei din organizația orașului, devenită mai apoi grupul răsleți și grupul muncitoresc, se va dovedi indestructibilă.

Când erau împreună, doi-trei, pe drumuri, în reuniuni, în marșuri, în șantiere sau tabere, dece nu chiar la un chef cu bun vin, nu puteai distinge, care este student și care este muncitor.

Se înscriu nume despre cari vom afirma că ne-au fost părtași frățește și la bucurii și la greu, au adus aceleași sacrificii, au murit dintre ei împreună cu dragii lor camarazi studenți.

Citez, fără o ordine prealabilă, o parte dintre ei, aducând omagiul întregului grup:

— Gavrilă Brindescu, Ferdinand Ghedeon,
— Pavel Boaru, Ion Popa, Marcu,
— Alexandru Cocora, Toader Udrea, Sabău,
— Remetean, Valeriu Galu, Zăriu,
— Gheorghe Dragomir, Gheorghe Dana, Pârva,
— Gheorghe Simicin, Ion Simicin, Jiblea,
— Valer Vințan, Jebeleanu, Văţeanu,
— Vasile Jurca, Iancu Vasiu, Ion Tolcea,

7. ORGANIZAREA CENTRULUI STUDENȚESC LEGIONAR TIMIȘOARA

Din punct de vedere al organizării, Centrul Studențesc Legionar Timișoara, a fost o experiență unică în țară.

Și aici unitatea de bază era cuibul. La început de an, adică în luna Noembrie, toate elementele legionare, vechi sau noi venite în centru, erau repartizate pe cuiburi, astfel că majoritatea dintre ei să fie din același an școlar. Ca urmare, unitatea putea să-și aranjeze cu ușurință programul de lucru, ca să răspundă necesităților de luptă legionară.

Șefii acestor cuiburi formau un cuib, «cuibul central».

Șeful cuibului central, cât și ajutorul lui, în același timp era Șeful, respectiv Șeful-ajutor, al Centrului Studențesc Legionar.

Funcțiile de șef de cuib, casier, etc... erau îndeplinite timp de un an.

Funcțiile de Șef și Șef-ajutor al cuibului central, erau îndeplinite, prin rotație, de membrii acestui cuib, numai pe timp de o lună de zile.

Astfel organizat, Centrul Studențesc Legionar constituia o unitate de luptă în cadrul Regiunii Banat. Adică nu depindea direct de comandamentul studențesc dela București.

Firul conducător pentru această organizare, autor și executant, fiind Mircea Dimitriu, ajutat de Micu Augustin, era expus după cum urmează:

— Legionarul trebuie să depună maximum de efort, atât ca să-și însușească bine meseria ce a ales, trebuind să fie bun în

toate, adică exemplu. Să fie prezent în permanenţă în lupta de transformare spre omul nou, a lui însuşi şi a celor din jur;

— fiecare trebuie să sacrifice din puţinul timp liber, ce-i mai rămâne faţă de cel necesar pentru cursuri şi pregătirea lucrărilor, cu atât mai mult acel ce ocupă şi îndeplineşte o funcţie;

— ca urmare, cerându-se eforturi în plus, pentru ca să nu fie periclitată pregătirea profesională, se limitează în timp funcţia.

— Funcţia pe timp limitat permite fiecăruia să o îndeplinească, aş zice în termeni tehnici, cu maximum de randament.

In cuibul central s'au luat toate deciziile, erau discutate mijloacele, timpul şi efectivele ce trebuiau angajate pentru acţiunile propuse, fie că erau iniţiative proprii sau cerute de autoritatea superioară.

Funcţia de Şef, respectiv Şef-ajutor, al cuibului central, limitată numai la o lună de zile, a permis să facă această şcoală de comandă unui bun grup de elemente.

Astfel s'a putut realiza, într'un timp relativ scurt, o pregătire intensă a elementelor, desvoltând calităţile personale de adaptare:

— De a fi comandat,

— de a comanda, cât şi

— simţul responsabilităţii, în angajarea de acţiuni.

La sfârşitul lunei, Şeful cuibului central, înainta Şefului de Regiune, raportul de activitate.

Raportul cuprindea:

— O sinteză a rapoartelor săptămânale ale şefilor de cuib;

— o expunere scurtă a realizării iniţiativelor proprii sau a eventualelor ordine primite;

— observaţii personale;

— propunere de noi iniţiative şi cererea de aprobare pentru executarea lor;

— numele legionarilor cari preluau respectiv funcţia de Şef, Şef-ajutor al Centrului, pe luna ce urma.

Tipul acesta de organizare a fost supus Şefului Regiunii Banat, Comandant Legionar, Horia Sima, care apoi a obţinut aprobarea Căpitanului.

⁂

Centrul Studenţesc Legionar Timişoara, astfel organizat, a activat până la auto-dizolvarea din 1938, când s'a deslănţuit o nouă prigoană în contra Mişcării Legionare.

Astfel, într'un timp relativ scurt, 1932, primul legionar venit în Centru, Mircea Dimitriu, 1938, auto-dizolvarea a 8-10 cuiburi, s'a reuşit să fie pregătită o pleiadă de luptători ce au stat dârzi în viforniţă, pe meterezele cele mai înaintate.

Cei ce-au îndeplinit o funcţie, au făcut-o în toată umilinţa, conştienţi de obligaţiile ce luau faţă de camarazii lor, de unitate, de neam.

Se rugau Dumnezeului părinţilor noştri să le dea putere ca să ducă la bun sfârşit misiunile încredinţate şi să fie vrednici de încrederea ce li s'a acordat.

Putem spune cu mândrie că în Centrul Studenţesc Legionar Timişoara nu s'au cunoscut nici certuri, nici goană după şefie, pentrucă considerau misiunea lor ca o încercare extrem de grea.

Amintesc şefii de cuib din această perioadă, indiferent de ordinea sosirii lor în Centru sau adeziunea lor la Mişcare:

— Mircea Dimitriu
— Augustin Micu
— Gheorghe Clement
— Bibiţă Lacea
— Tuliu Başiu
— Petru Fleschin
— Eugen Necrelescu
— Gheorghe Constantin
— Petruş Stănescu
— Ion Constantin
— Marin Bărbulescu
— Dragomir Streinu
— Daba Muică
— Curuleac
— Ică Tănase
— Gheorghe Brahonschi

⁂

Educaţia se făcea în cadrul cuibului, reuniune de prieteni, minimul trei, maximum treisprezece, ce au aceleaşi aspiraţii şi preocupări pentru viitorul ţării.

In cuib, cel ce aspiră spre omul nou, face primii paşi de cunoaştere a unei alte lumi, a unei alte înţelegeri a rostului şi datoriei fiecăruia.

Dintr'un început, aici în cuib, el învaţă că nu are decât un singur drept, acela de a da totul, de a sacrifica totul pentru a asigura înfăptuirea unei ţări «ca soarele sfânt de pe cer».

In această ţară, unde românului i se făcea educaţia capitulării, gen —capul plecat sabia nu-l tae—, a laşităţii şi a iresponsabilităţii, Căpitanul opune:

— Omul viteaz, stăpân pe el şi pe propria lui soartă,
— omul ce răspunde cu capul de actele lui,
— şi nu pregetă să ardă cu fierul roşu mişelia şi trădarea,
— omului de cafenea îi opune omul de muncă,
— omului de învârteli şi afacerist îi opune omul cinstit în toată accepţiunea cuvântului,
— omului inberb şi plin de el, îi opune omul cu bun simţ floarea virtuţilor româneşti, cum zicea el,
— spiritului negativ, de veşnică nemulţumire şi de desbinare îi opune:
— încrederea în şefi,
— camaraderia, acea forţă a sufletului care uneşte într'o sfântă frăţie pe toţi luptătorii,
— disciplina, acea forţă exterioară care armonizează toate voinţele în vederea realizării aceluiaş scop (Vezi C. S. C., pag. 42 ed 71).

Şi mai departe spune:

— In timp ce încrederea în şefi şi camaraderia vin de jos în sus, disciplina vine de sus în jos; astfel este asigurată unitatea indispensabilă şi luptei şi victoriei...

***

Şedinţa de cuib, normal odată pe săptămână, este momentul de reculegere, de închinare şi de jertfire, de cunoaştere proprie şi a celorlalţi.

Fiecare, aplecat în adâncul sufletului său, aduce mica lui ofrandă, conştient că se pun cărămizi la înălţarea României Noi.

Elementele dinamice, împlinind şi funcţia de Şef (Şef de cuib sau al cuibului central), îşi completau educaţia şi în sensul de comandă, de responsabilitate pentru grupul în subordine când era să fie angajat în diverse acţiuni.

Comanda unui grup mic cere eforturi, sacrificiu de timp, însă şi înţelepciune ca să poată modela caracterele atât de diferite, pentru a asigura înţelegere şi importanţa unei acţiuni, dar mai ales conlucrarea unitară cu tot elanul, la împlinirea ei.

Şeful de cuib trebue să aibă multă răbdare, să cumpănească bine posibilităţile fiecărui camarad, şi să încerce să potenţializeze părticica aceea bună, Divină, ce este în fiecare din noi.

El va reuşi, mai puţin sau mai bine, pe măsura umilinţei lui în faţa uriaşei sarcini ce şi-a luat pe umeri, dar mai ales, dăruirea şi dragostea cu care o îndeplineşte.

***

In sistemul specific de organizare, şeful unui cuib avea posibilitatea, în cuibul central, să confrunte cu ceilalţi şefi de cuib problemele ce se iveau în unitatea lui, eventual şi a altora. Se discuta soluţia dată de fiecare sau se preconiza una.

Aici, din rapoartele şefilor de cuib, se constata evoluţia fiecărui element încadrat, atât a pregătirii pe plan profesional cât şi a capacităţii de a se integra grupului.

Se discutau, la şedinţele cuibului central, noutăţile culese de fiecare, ordinele sosite dela autoritatea superioară, organizarea şi executarea lor sau a iniţiativelor pentru cari se obţinuse aprobare.

Planul unei acţiuni era pregătit astfel, ca să fie realizat cu cel mai mic număr de elemente, însă cu cea mai mare eficacitate.

La şedinţele cuibului central, în afară de şefii cuiburilor existente, începând cu toamna anului 1936, iau parte şi cei doi vechi şefi de cuib, Mircea Dimitriu şi Augustin Micu, proaspăt ridicaţi la gradul de Comandant-Ajutor Legionar, cât şi Şeful grupului FDC (Frăţia de Cruce) din Timişoara şi împrejurimi, Onofrei Ungureanu, originar din Bucovina, şi apoi urmaşul său, Dumitru Crihană, originar din Galaţi.

Aceştia doi au fost ridicaţi la gradul de Instructor Legionar, însă în cadrul FDC.

In cadrul centrului studenţesc, au mai fost ridicaţi la gradul de Instructor Legionar, Petru Fleschin şi Curuleac.

Şeful Regiunii Banat, Horia Sima, a justificat această puţinătate de ridicări în grad, cam în felul următor:

— Am propus pentru ridicări în grad un număr extrem de redus de legionari, pentru a marca simbolic şi trăirea fenomenului legionar şi gradul de dăruire, puterea de sacrificiu, ce încep să emane cu intensitate tot mai mare în această regiune.

8. TABERE ŞI ŞANTIERE

In vara anului 1935 este o înflorire nemai întâlnită până aici de şantiere şi tabere de muncă voluntară. Se fac aici o fântână, dincolo cărămizi, fie pentru o şcoală, fie pentru o casă a unei văduve sau o casă de odihnă, în bună dispoziţie şi cu drag, ceiace exprimau prin cântecul «Dealul Negru», de Mişu Gaftoiu:

— Se stinge var, se scoate piatră
şi din păduri se taie brazi
şi'n cântece legionare,
lucrează dragii camarazi.

Iar Ştefan Curcă, şeful taberii dela Chintău, lângă Cluj, unde se făceau cărămizi, în versuri de o simplicitate rară, dă la lumină toată filozofia taberilor:

— Clădim din zori şi până'n seară,
clădim ca'n vremuri strămoşeşti,
clădim pe piatra unghiulară,
altarul vrerii româneşti...

Şi bardul tinereţii legionare, Radu Gyr, cu suflet de crin şi fruntea ca un iezer carpatin, mărturiseşte:

— Cu braţele suim în soare
catapetesme pentru veac.
Le zidim din stânci, din foc, din mare,
şi dârz le tencuim cu sânge dac.

Aici, în tabere, adevărate universităţi de educaţie spre devenire a omului nou, prin cunoaşterea şi respectul reciproc, tineri şi bătrâni, muncitori şi intelectuali, se câştigă încrederea şi se întăreşte spiritul de unitate, indispensabil în drumul ce au de străbătut pentru a clădi un viitor demn neamului lor.

***

Astfel, în toamnă, cei câţiva cari am participat în vreuna sau alta din tabere, am adus cu noi roadele experienţii trăite, pe cari le-am împărtăşit şi celorlalţi camarazi.

Nicu Pârâu a lucrat în tabăra dela Bărăteaz-Banat, iniţiată şi condusă de advocatul Dr. Ilie Radu, unde s'a construit o casă culturală.

Eugen Necrelescu, Petru Fleschin, Gheorghe Constantin, poate şi Costică Constantinescu, au adus noutăţile din tabăra dela Chintău sub comanda celui ce va fi printre «Decemviri», Ştefan Curcă.

Petruş Stănescu a lucrat în tabăra dela Drăgăşani, unde se făceau cărămizi pentru Catedrală.

Ion Constantin a participat, în luna August, în tabăra dela Carmen-Sylva, sub comanda Căpitanului.

Eu am luat parte, în luna Iulie, în tabăra din Carmen-Sylva, apoi primele zece zile din luna August, în tabăra dela Arnota; aici se tăia în stâncă drum spre mânăstire. Comanda o avea Andonescu dela Iaşi; advocatul Leaţu, comanda şantierul.

La Arnota am avut ocazia să-i cunosc pe Crânganu şi pe cei trei muşchetari Stângă, Manta şi Strugaru. Ceahlăi şi Parângi, îi priveam cu toată admiraţia, feţi frumoşi coboriţi din negura istoriei. Amintesc dela Carmen-Sylva pe Tudose, Gh. Istrate, Caratănase, Vasile Posteucă, farmacistul Popovici, cuartetul Hoinic, Părintele Cucuetu, Ing. Eugen Ionică, Polihroniade, Vasile Marin, Alexandru Cantacuzino... Nicoleta Nicolescu, Lucia Trandafir, Sofica Nicolete, Olimpia Zeana...

La Arnota am mai cunoscut pe Bozântan, Monoranu, Remus Ţincoca, din grupul ieşenilor. Dintre cei originari din Oltenia, pe Zguroiu, Părintele Doara, Victor Belici, Radu Gyr, care a venit în «inspecţie» şi ne-a ţinut o conferinţă.

***

Din cele ce mi s'au întipărit în minte și am așternut pe hârtie în «Mărturii despre Căpitan», volum apărut cu ocazia semicentenarului Mișcării, citez, în parte, din preocupările Căpitanului, pentru educația omului nou:

— Lupta cu noi înșine și cu ceilalți este grea, lungă, însă cu dragoste, cu credință, cu voie bună și strâns uniți vom birui...

— Unitatea este esențială, de vom fi uniți chiar pe drum greșit, în iad de vom ajunge, ne vom bate, vom învinge și vom ieși pe drumul cel bun...

— ... «Omul nou» trebuie să aibă conștiința faptelor lui. Neamul românesc este sătul de lipsa de răspundere, lipsa de răspundere în mânuirea banului public sau în conducerea politică a intereselor vitale...

— Dacă ai greșit trebue să plătești...»

El insista ca fiecare legionar să dea toată atenția și să măsoare bine consecințele actelor sale, pentrucă poate angaja chiar răspunderea grupului de care aparține, și, după caz, chiar răspunderea întregei organizații legionare. De aceea, astfel:

— Sper că niciun legionar nu se va face vinovat de un astfel de act necugetat.

— ... Legionarul angajează Legiunea prin actele lui, față de care trebuie să răspundă...»

9. COMPLOTUL STELESCU

Spuneam ceva mai sus că această perioadă este aparent liniștită; coaliția dușmană însă nu face decât să-și afineze planul de distrugere.

Se atacă indirect, adică lovitura va fi dată perfid din interior. Și a reușit să atragă pe tânărul deputat Mihail Stelescu, cultivându-i ambiția, lăsându-l să creadă că este predestinat să conducă.

Complotul a fost desvăluit în 5 Septembrie 1934. Actul acesta de trădare l-a îndurerat pe Căpitan, deși era conștient că dușmanul va utiliza și acest mijloc, și spune:

«... stăm răniți în mândria noastră și onoarea noastră de armată...

«De acum cu această pată vom rămâne și vom intra în mormântul istoriei...»

Nicio jenă, dărâmarea prin interior nereușind, se complotează mai departe, în căutare de alte mijloace.

Către sfârșitul lunei Iulie, 1935, la Carmen-Sylva, Căpitanul a primit informații despre manoperile Lupeascăi, la care sunt asociați, între alții, și miniștrii Inculeț și Iamandi.

In fața frontului, 300 la 400 de legionari, Căpitanul a adus la cunoștină informațiile primite și după ce a înfierat trădarea prin care neamul românesc a fost doborit ori de câte ori a încercat cineva să-l ridice; prin trădare au pierit Ion Vodă cel Cumplit, Mihai Viteazul, Horia, Cloșca și Crișan, Tudor Vladimirescu... continuă: «nu-mi este frică de moarte. Cred că nu s'a născut încă mâna care să se ridice să mă suprime. Insă, pentru viitorul acestui neam, dacă actul se întâmplă, Legionarii trebue să mă răsbune.

«Neamul care nu este capabil să extirpe din sânul lui mișelia și trădarea, este putred și menit pieirii.»

In primele zile din luna August, mi-a confirmat Ion Constantin. Căpitanul a primit amănunte în ce privea complotul ce se urzea; unde-i sunt picioarele îi va sta capul, ar fi zis Lupeasca.

Domnul Moța, prezent în tabără încă din ultimele zile de Iulie, a cerut celor 300-400 legionari aliniați în front, să se lege prin jurământ că vor răsbuna orice încercare de asasinare a Căpitanului:

— Cei ce se vor atinge de un singur fir de păr de-al lui, vor fi pedepsiți ei și până în a șaptea generație; răsbunarea noastră va fi exemplară în veac.»

10. NAE IONESCU LA LUGOJ

In toamna anului 1935, un grup din Centrul Studențesc ne deplasăm la Ohaba Forgaci, unde se sfințea o fântână ridicată de legionarii din localitate.

Frumusețea în această comună era înțelegerea, lipsa de veleități confesionale între cele două biserici, ortodoxă și unită.

Se datora celor doi preoți, Boldur, ortodox și Virgil Pușcașu, unit, amândoi legionari.

După ce s'au terminat ceremoniile, câţiva dintre noi, Necrelescu, Petruş Stănescu, Fleschin, ni s'a alăturat şi Costi Stoicănescu, am plecat în marş spre Lugoj. Voiam să ajungem la timp ca să asistăm, să-l cunoaştem şi să stăm de vorbă cu Profesorul Nae Ionescu, care fusese invitat să ţină o conferinţă.

Am ajuns cu câteva minute înainte de a începe. Conferinţa se ţinea în sala teatrului.

Abia ne-am aşezat pe scaune, că se produce un fel de dute-vino. In cele din urmă, Olaru, şeful garnizoanei locale, vine la grupul nostru şi ne informează că poliţia vrea să împiedice deschiderea; motiv, cămăşile verzi din sală riscă să fie atacate, iar ei nu au suficiente forţe ca să împiedice atacul.

Privim jur împrejur, trecem toată sala, ca să zic aşa, în revistă. Nici unde nu vedem cel puţin una. Bancurile începuseră să ţâşnească şi-l aud pe Necrelescu:

— Hei! Marine, ieşi din arenă că te atacă... taurii.

Aveam pe sub haină cămaşa vopsită verde şi sigur gulerul era vizibil, ceeace probabil «a speriat pe binevoitori».

Am luat dela ceilalţi câteva batiste şi am acoperit gulerul ca să nu mai fie văzut. Eu însă nu am mai fost capabil să ascult conferinţa şi am ieşit.

După conferinţă, cu Stoicănescu în frunte, am mers la hotel, unde era găzduit Profesorul. Cu Timişorenii au venit şi cei din Lugoj, advocatul Streinu, Profesorul Olaru, Profesorul Mităr, cred şi Eugen Hodoş, şi încă doi-trei, ale căror nume nu mi le amintesc.

Cum avea în faţă legionari, după ce a dat câteva răspunsuri, ca să înţelegem ce vrea să spună, a vorbit de marii educatori ce-i cunoaşte în lume, între cari şi Corneliu Codreanu. Ca încheere a mărturisit:

— ... vedeţi, am impresia că de vre-o treizeci de ani fac cultură. Incerc să desprind fenomenele, să schiţez o soluţie logică şi totuşi nu sunt zece cari să zică ceva ca mine.

— ... urmaţi-l pe Corneliu Codreanu, el duce barca.

Vor mai fi greutăţi prin cari veţi trece, însă el singur ştie unde şi cum vă duce, căci trăeşte momentul istoric, îl absoarbe prin toţi porii.

— ... în urma unor evenimente, după toată logica, el ar trebui să reacţioneze de o anumită manieră. Spre surprinderea mea, a reacţionat cu totul altfel. După mine era o catastrofă şi totuşi rezultatul a fost aşa cum el l-a prevăzut.

Intrebării mele, pe ce criteriu s'a bazat, căci după toată logica era greşit, şi totuşi a avut dreptate, după puţină gândire, mi-a răspuns:

«Aşa mi-a venit mie»...

— Cu altă ocazie, la fel contrar logicei, şi a fost aşa cum el a prevăzut.

Curios, iar îmi răspunde: «aşa mi-a venit mie».

— ... alte evenimente, reacţionează, contrar după logica mea, el a avut dreptate.

De astă dată îi zic, «nu-mi mai spune că aşa ţi-a venit dumitale...

— ... vezi dumneata în jurul meu este lume de tot felul, tineri, bătrâni, muncitori, profesori, ingineri, de toate categoriile. Stau de vorbă cu ei şi ascult, cum văd ei, care ar fi soluţia. Apoi fie că aleg pe cea mai bună fie că fac o sinteză; eu însă îmi iau răspunderea şi o aplic.

⁂

Activitatea Centrului legionar se va lărgi şi va deveni un ajutor preţios celorlalte formaţiuni în cadrul Regiunii Banat.

Astfel cuiburile îşi înscriu în programul lor o rubrică, deplasări şi marşuri, fie individual fie în cadrul Centrului.

Mergeam la început în satele cari aveau o cât de mică organizaţie legionară.

Apropierea şi bucuria întâlnirii iau proporţii de sărbătoare. Marşurile şi cântecele noastre adunau în jur multă lume, tineri şi bătrâni, în cari se luminau alte orizonturi şi noi speranţe.

Deseori, satele vecine dornice a se împărtăşi cu această credinţă, ne invitau, chiar organizau primiri frumoase.

Noi nu ştiam să ţinem discursuri, vorbeam cu ei în limba lor, iar cântecele îi pătrundeau în adâncul fibrei lor...

— e timpul să pretindem azi dreptate,
pentru săraci, orfani, şi obijduiţi,
căci veacuri lungi ne-au copleşit duşmanii,
şi ne-au sfruntat păgâni nelegiuiţi.»

Versurile de mai sus fac parte din:

— Imnul Legiunii Arhanghelul Mihail - de Justin Ilieşu.

Dela o tristă realitate, mizeria crescândă și nedreptățile ce s'au abătut pe capul bietului român, legionarul dă alarma și ridică un steag de luptă, în jurul căruia îl cheamă ca frățește să se ridice contra acestei stări și să muncească la clădirea unui viitor mai bun.

— dar clătina-vom munți din temelie,
cu pieptul nostru râuri vom opri,
— și ne vom scoate neamul din robie,
sculați Români, la luptă frați Români.

Schimbarea nu putea veni de aiurea, ci dela tine însuți, să muncești continuu și cu drag. Să respecți munca celuilalt, să respecți omul și să-l ajuți la nevoe. Să fii bun și răbdător cu aproapele tău și aspru și neîngăduitor cu tine însuți. Să ai încredere în tine și viitorul pe care-l construești. Să lupți contra lașității și a mișeliei. Să cultivi onoarea, cinstea și bunul simț, calități strămoșești. Să fii erou în toate, să te simți stăpân pe glia și casa ta, adică să devii un om nou.

***

Școala minunată ce este Mișcarea Legionară inculcă individului sentimentul de responsabilitate. El trebuie să fie conștient de actele lui și dacă a greșit, plătește; iată rostul pedepsei:

— ... legionarul va trebui să spună:

«Am greșit, dar am plătit. Nu sunt dator nimănui cu nimic». Din Pedeapsa Legionară.

Și mai departe, nu este rușinos că plătești prin pedeapsă un rău care l-ai făcut:

— Nu. Este ceva sfânt, pentrucă restabilești o dreptate pe care tu ai rupt-o, un echilibru pe care l-ai desființat.

Legionarul face încă un alt pas spre înscăunarea românului în pozițiile pierdute, între ele, comerțul. Cu ocazia deschiderii cooperativei, Căpitanul va zice:

— Să arătăm țării acesteia că s'a născut însfârșit o mână de tineri pe acest pământ românesc, crescuți în credința legionară, care ne încumetăm să ne măsurăm în vrednicie cu oricine...

Circulările Căpitanului ne dau imbold și noi obiective de realizat.

***

Intram în anul 1936 cu noi speranțe; lumea românească se îndreaptă masiv către Mișcarea Legionară.

Satele bănățene încep să răsune de cântecele aducătoare de alte orizonturi, cântecele legionare:

— E ziua deșteptării, înainte,
la luptă Legiunea ne-a chemat,
să apărăm cu piepturile noastre
pământul ce de mici ne-a legănat.
(«Inainte», de Viorica Lăzărescu.)

căci așa cum spun frații din Storojineț:

— Pământul țării noastre geme,
pământul care ne-a hrănit,
pământul nostru strigă;
de jidovime cutropit...

Ne-am angajat într'o luptă titanică de redresare, în toate domeniile, prin muncă, credință, dragoste și jertfă, cum zic în marșul lor, frații Tecuceni:

— Credință am jurat,
pe viață ne-am legat,
ca să luptăm, tineri, bătrâni,
la noi să fim stăpâni...

Cei vizați vor încerca să sfărâme munca și vrerea noastră, o știm și de aceea nimic nu ne oprește. Că urlă dușmanii în cărare, cum zice Părintele Cucuetu:

— Las'să urle, las'să geamă
și să drapene cu ghiara,
nouă nu ne este teamă,
atunci când ne cheamă țara...

Drumul legionar este foarte greu, spune Căpitanul, plin de suferință, de lacrimi, de dureri, alegoric:

Trece peste muntele suferinței, trece prin pădurea cu fiare sălbatice și trece prin mlaștina desnădejdii.

In toate aceste încercări, găsește alături inima caldă, plină de dragoste a unui camarad, este «isvor de apă vie», care dă puteri și nădejde.

Peste viforul dușman, ei pășesc cu fruntea sus cum știu, Virgil Rădulescu și Puiu Traian:

— Nici ziduri reci de temnițe, nici sânge,
nu-i vor putea opri din calea lor,
căci nouă viața nimeni nu o poate'nfrânge,
în falnicul ei marș biruitor...
— Drapelul sus și rândurile strânse,
Legiunea trecen'n viu și aspru pas,
cei ce-au căzut uciși de gloanțele dușmane,
pășesc în rând cu cei ce-au rămas...

11. CONGRESUL STUDENȚESC DELA TARGU-MUREȘ

Pe măsură ce Legiunea merge spre profunzimile sufletului românesc, subversiunea atacă prin presa devotată, prin denigrări și mistificări, prin comploturi.

In această atmosferă se va ține congresul studențesc la Târgu-Mureș, în 2-3 Aprilie 1936.

Congresul s'a ținut prin hotărîrea dârză a studenţimii; autoritățile au căutat prin toate mijloacele, mai mult sau mai puțin diabolice, ca să-l împiedice.

Pentru a înlătura orice provocare, s'a creiat o poliție studențească puternică, din grupe de legionari din diverse centre, toate sub conducerea lui Ștefan Curcă.

Grupul timișorean a fost atașat acestei poliții. La conducerea grupului, de aproape patruzeci de elemente, era atunci Micu Augustin; ca ajutor îl avea, cred, pe Eugen Necrelescu.

Poliția studențească a asigurat desfășurarea înlăturând orice provocare. A reușit să împiedece atât cele câteva capete seci, ce după beție erau gata să spargă geamuri și să urle slogane... Jos Jidani... cât mai ales atentatul dela teatru, unde trebuia să se desfășoare ședințele congresului. Au fost descoperite două pachete

de explozibil, bombe meșteșugite de niște tineri ce se declarau a fi «democrați».

Congresul ținut în Târgu-Mureș a fost sobru, impresionant prin afirmarea studenţimii române în crezul legionar.

In memorabila ședință a Drapelului negru, pentrucă drapelul Uniunii studențești era învăluit cu crep negru, semn de doliu, președintele ei, Gheorghe Furdui, a deschis solemn desbaterile denunțând manevrele prin cari se încearcă destrămarea Legiunii, și pregătirile de asasinare a Căpitanului.

Gheorghe Furdui a denunțat încercarea însăși a Regelui de a-l îndepărta pe Moța de Căpitan. Astfel i se dădea de înțeles că va avea drum deschis spre roluri... importante... în cadrul audienţii la care a fost chemat. Ieșind dela o audiență, după ce a refuzat categoric propunerile, s'a dus la Carmen-Sylva unde se afla Căpitanul, și i-a adus la cunoștință cele descrise mai sus. Este ceeace Carol II nu i-a iertat.

In continuare, a declarat că studenţimea face, în jurul lui Corneliu Codreanu, zid viu de apărare.

Toți președinții de Centre au vorbit în același sens, declarându-se mobilizați.

Iosif Bozântan, cutremurat de gravitatea răspunderii, declară:

«Iartă-ne Căpitane, pentru prima oară nu te vom asculta, ne asumăm toată răspunderea...»

Declarația finală a fost în sensul că studenţimea se constitue în echipe de pedepsire a fiecăruia ce se va face vinovat de complot, că l-a urzit, că l-a înlesnit, că l-a executat.

Se citește lista celor ce s'au descoperit de a complota:

— Magda (Elena) Wolf Lupescu, amanta regelui,
Iamandi, Inculeț, Titulescu...
— Victor Antonescu, Valer Roman...
Gen. Dumitrescu, comandantul Jandarmeriei,
Eugen Cristescu, Șeful Siguranței,
Moruzov, Șeful Serviciului Secret,
Colonel, apoi General, Gabriel Marinescu,

Din Centrul Studențesc Timișoara, Eugen Necrelescu și Petru Fleschin s'au prezentat lui Furdui anunțându-i decizia lor de a constitui o echipă; de nu, să fie admiși în orice echipă existentă.

Probabil că pentru a forma o echipă se gândeau la Gheorghe Constantin, Costică Constantinescu, Onofrei Ungureanu, Oreste Totoescu, Ion Constantin... poate chiar și elemente din grupul muncitoresc...

***

Ceeace nu se înțelegea pe atunci, se va înțelege mai târziu...

Deja din toamna anului 1935 se încearcă interzicerea taberelor de muncă. Prin decizia Sf. Sinod, sub președinția Patriarhului Miron Cristea, Ministrul Cultelor, Victor Iamandi, interzice munca legionarilor pentru biserici.

Printr'un manifest din 2 Decembrie 35, Generalul Gheorghe Cantacuzino Grănicerul, președintele partidului «Totul Pentru Țară», a protestat contra acestei decizii incompatibilă cu atitudinea creștină.

In Aprilie 37, Prințul Nicolae este surghiunit de Rege, desigur sub influența Lupeascăi, căreia Prințul nu i se plecase.

In acest context, studențimea bucureșteană a lansat proteste, cari au fost adoptate de toate celelalte centre.

La Timișoara s'a profitat de ocazia unei conferințe la teatrul național, devenit apoi operă, a unui profesor universitar american, de origine român, venit în vizită. A vorbit despre felul cum se face educația studenților în universitățile americane.

La sfârșitul conferinței, câțiva studenți legionari și camarazi din grupul muncitoresc au aruncat de sus dela galerie și balcoane, manifeste de protest în favoarea Prințului Nicolae.

Imediat, băieții au părăsit teatrul, profitând de ieșirea publicului.

Deși poliția era prezentă în sală, probabil a prevăzut ceva, însă nu știa ce se va întâmpla. A reacționat cu puțină întârziere, din care cauză nu a reușit să facă vreo arestare.

Din curiozitate, camaradul Ion Cioară a revenit, s'a oprit pe trotoarul opus și privea lumea ieșind.

Un polițist l-a recunoscut, îl văzuse aplecat pe balustradă sus când s'au aruncat manifestele și el a primit pe cap pachetul pe care-l scăpase Cioară.

Cazul era grav pentru bietul Cioară; risca să fie eliminat dela Facultate.

Gheorghe Simicin și Valer Vințan, s'au prezentat la poliție unde au declarat că ei au aruncat manifestele, scoțând astfel din impas pe Cioară.

Cei doi, după dresarea actelor, au fost eliberați. Procesul lor s'a judecat la Galați prin 1938.

***

In activitatea cuiburilor studențești, ca și a oricărui cuib legionar, se înscrie și colportajul, adică răspândirea de cărți și reviste. Apăruse la Cluj, sub direcția lui Banea, «Glasul Strămoșesc», apoi «Cranii de Lemn», articolele lui Ion Moța, adunate în volum, la Sibiu.

De aici înainte vor răsări în multe colțuri ale țării reviste. Ici «Brațul de Fier», Moța reia ziarul «Libertatea», el a tradus și «Înțelepții Sionului», dincolo, «Iconar»..., apogeul desigur în 1937, apăruse și «Porunca Vremii», dar mai ales primul volum scris de Căpitan, «Pentru Legionari»...

Poeți și muzicanți, scriitori și artiști, mână'n mână, despică veacul și clădesc pe piatra unghiulară, o țară ca soarele sfânt de pe cer.

Răsună câmpiile, văile și munții de imnul tinereții legionare, ieșit sub pana măiastră a lui Radu Gyr, muzica de Ion Mânzatu, ce a isbucnit în pasul istoric, larg și apăsat, al românului, cum zicea Căpitanul...

— Sfântă tinerețe legionară,
Cu piept călit de fier și sufletul de crin,

Era o întrecere extraordinară, o explozie de pene măiestre care fiecare aducea ofranda minunată, un fel de...

— iureș ne'nfrânat de primăvară,
cu fruntea ca un iezăr carpatin.

Numele lor s'au înscris în istorie.

Radu Gyr, pictorul Basarab, Alexandru Cantacuzino, Vasile Marin, Mihail Polihroniade, Valeriu Cârdu, Traian Brăileanu, Nae Ionescu, Constantin Noica, Emil Cioran, Traian Herseni, Filon Lauric —spadasinul—, Emil Bulbuc, Vasile Posteucă, Ion Ionică...

12. TABARA DELA BAILE-HERCULANE

Centrul studenţesc legionar este invitat de şeful regiunii, domnul Comandant Horia Sima, să prevadă în programul de vară, stagii pentru taberele sau şantierele anunţate, cu precădere, Tabăra dela Băile Herculane.

Cuibul central a înaintat un tablou cu previziunile indicate de fiecare element, în funcţie de terminarea examenelor, lucrărilor de laborator şi timpul de practică în diverse industrii.

Astfel în ziua de deschidere, 2 sau 3 Iulie, cu Nicu Pârâu şi Costică Constantinescu, am ajuns de dimineaţă în gara Băilor, unde am găsit pe camaradul Handrabura cu încă trei-patru, veniţi dela Lugoj şi Caransebeş. Bucuroşi de revedere, făcem cunoştinţă cu ceilalţi, învăţătorul Linţu, student la Teologie, Trica...

Iată că ajunge şi Comandantul, ne urează bun venit şi după ce a dat mâna cu fiecare, ne conduce la locul unde vom instala tabăra.

Locul se afla pe versantul opus al oraşului, care rămânea în vale, spre est. Era o donaţie, iar Mişcarea l-a destinat pentru construirea unui sanatoriu.

Pentru organizarea taberii, dupăce am dat informaţii despre taberele prin cari unii dintre noi trecusem, a stabilit următoarele:

— Obiectivul spiritual, acela imprimat de Căpitan, o şcoală de înaltă ţinută şi educaţie legionară, în respectul reciproc, lucrează împreună legionari de vârste diferite, din diverse regiuni, de meserii diferite, profesori, studenţi, meseriaşi, în uzine sau ateliere, doctori, advocaţi, ţărani...

— Obiectivul material, munca manuală, pregătirea terenului în vederea clădirii unei case de odihnă şi îngrijirea sănătăţii pentru legionari şi familiile lor.

Responsabilitatea împlinirii obiectivelor citate, sub direcţia sa, revine direct celor ce sunt şi vor fi prezenţi în tabără.

Bunul mers va fi asigurat de:

— Sergentul de zi, numit astfel din modestie, în tabere mai mari, mai importante, se numea «ofiţer».

Această funcţie va fi împlinită prin rotaţie, zi de zi, de cei ce au mai lucrat în tabere, şi de cei ce aveau funcţie în organizaţie, şef de cuib, de sector, de grup, etc...

Spre deosebire de «ofiţerul de zi», din alte tabere, aici rolul sergentului de zi era puţin ingrat, tocmai prin importanţa responsabilităţii atribuite.

Cel puţin în ziua de serviciu, trebuia să fie cel mai disciplinat, să vegheze ca toţi să fie sculaţi, ca, după ce şi-au făcut toaleta şi au luat ceaiul, să fie gata pentru raport, la orele 8, când intra Comandantul în tabără.

Raportul, în faţa frontului format de cei prezenţi, cuprindea efectivul gata în aşteptarea ordinelor. Dupăce se dădea ordinul de repaus, raportul era completat prin eventuale plecări sau sosiri, problemele ce s'ar fi ivit, după caz, soluţia dată, sau a se da, eventuale probleme de aprovizionare cu unelte, materiale pentru construcţie, hrană, etc...

Sergentului de zi îi revenea misiunea să vegheze la bunul mers al lucrului, să asigure ajutorul necesar, nu întotdeauna plăcut, bucătarului.

Acesta avea misiunea să potolească războiul stomacurilor ce-şi cereau cu insistenţă dreptul de a măcina sub atacul din abundenţă al aierului oxigenat şi pătrunzător, aier de munte.

Cu toată arta trebuia să combine cu puţinătatea sorturilor, baza fiind fasolea uscată, cartofii, ceapa şi usturoiul, ceva mai mult decât carne...

Spre norocul nostru, cei ce am fost prezenţi, cel puţin în luna Iulie, Căzănescu sau Cazangiu, aşa ceva, student cred la Cluj, s'a oferit şi a asigurat buna funcţionare a bucătăriei, ca un «cordon bleu».

Seara, în faţa frontului, Comandantul, era sau nu prezent, sergentul de zi preda celui ce urma să preia funcţia.

Domnul Comandant a avut această concepţie, de a ne lăsa responsabilitatea. Nicio constrângere printr'o prezenţă permanentă; seara se întorcea în oraş, unde doamna se instalase pentru băi, fără a neglija observaţia atentă a evoluţiei şi bunul mers.

Ţinea permanent contact cu organizaţiile desemnate să alimenteze tabăra, în ce priveau uneltele, materialul de construcţie, hrana...

In același timp pregătea și deschiderea unei alte tabere, la Topleț, dacă nu mă înșel, destinată să prelucreze cărămizile necesare construcției sanatorului.

Având cel mai mare număr de zile de tabără printre cei prezenți, Comandantul mi-a încredințat funcția de sergent de zi.

Până spre seară, cu noi sosiți, am fost în jurul a 20 de persoane. Imi amintesc de Gheorghe Clement, Tică Paraschivescu, Dan Milcoveanu, din centrul Timișoara, Buru dela Domașnea, Pungă, originar din Mehedinți, probabil, era învățător, de pe lângă Caransebeș, încă unii de cari nu-mi amintesc numele pentrucă au stat puține zile cu noi.

Din capul locului, grija ne-a fost să curățim, apoi să ridicăm un acoperiș ca să să ne adăpostim de roua dimineților cât și de ploi.

Abia că am fixat patru stâlpi pe o bucată de teren destul de plat, ce am ales pentru ceeace vom numi pompos «cabana» noastră, că o ploaie repede ne-a udat până la piele.

Cum ploaia a trecut, am reușit să fixăm acoperișul înclinat și tapisat cu iarba ce adunasem.

Ca să urcăm lucrurile și să ne încălzim, am aprins un foc în mijlocul «cabanei». In jurul focului, așezați cum s'a putut, am potolit stomacurile ce dădeau semne de nerăbdare. Apa, ceapa, ceva slănină și o bucățică de brânză, le-a fost leacul.

După povești și glume, am dormit toți înghesuiți în jurul focului.

Nu mult după miezul nopții, de jur împrejur, întuneric par'că negru de nepătruns, într'o liniște ce se întâlnește numai la munte, ca din măruntaele pământului, o voce înăbușită...

... a... ar... de... ar... de...

pare că se apropie... arde... arde mă... ceva mai distinct... Linţu... învă - ță - toru... arde... mă... Linţu...

Cei cu somnul mai ușor se ridică în cot și ascultă, oare ce se întâmplă!?... Arde mă, aici Linţu învătătoru...

Acum vocea era aproape, mai tare și par'că suna așa cu frică crescândă.

Toți am sărit în sus, cineva a aprins un felinar...

Bietul Linţu avea picioarele aproape jar. Cum un altul, cred Dan Milcoveanu, își întinsese picioarele peste el și fiind înghesuiți, Linţu nu mai putea să și le retragă. Pantofii, pe măsură ce se încingeau, au început să-l ardă.

După ce ne-am lămurit, și bietul Linţu și-a revenit, am isbucnit în hohote de râs, bancurile țâșnind din toate părțile, așa că am adormit către dimineață.

***

Zi de zi, terenul nostru începea să fie un șantier curat, cu alei în perspectivă, cabana a fost mai împrejmuită, un adevărat adăpost, alături o magazie de alimente și o bucătărie model pentru șeful bucătar, o altă cabană în vederea celor ce veneau să mărească grupul.

Intr'adevăr grupul a ajuns repede spre patruzeci; terenul părea un furnicar, se lucra cu voioșie, în cântece, istorisiri și bancuri...

Din grupul timișorean au mai venit Necrelescu, Fleschin, Petruș Stănescu, alții au fost în luna August, ca Totoescu, Ion Constantin...

In zilele acelea de mijloc de Iulie, am avut bucuria să primim în vizită pe Colonelul Zăvoianu.

A venit, condus de Comandant. Curios, privea cu atenție, cerea explicații. Se minuna de îndemânarea noastră cu care am făcut o grădină plăcută și prietenoasă.

Cu câtă atenție, ascultam vorbele lui, cel ce a avut în mână viața Căpitanului și cu el, destinul unei generații întregi.

In tot timpul, legionarii se simțeau mândri când se găseau în fața unei personalități, unei figuri, ce se proiecta în istorie.

Se apropiau cu tot respectul, îi ascultau cu nesaț vorbele. Se simțeau împărtășiți cu bunătatea și dragostea ce radiau în toată modestia lor.

***

Intr'o seară, cred 16 Iulie, băieții cari se aventuraseră prin băi, auziseră că niște legionari au împușcat pe cineva. Așa se svonise și ei nu știau, mai bine zis, nu au crezut, prea multe se aruncau în spinarea legionarilor.

A doua zi, Comandantul a adus ziare în cari se arăta că un grup de gardiști a omorît pe fostul deputat Mihail Stelescu. Acesta a plecat din rândurile lor, când s'a convins de jocul și ambițiile lui Zelinscki Codreanu...

Zece legionari s'au ridicat năpraznic să pedepsească trădarea.

Poetul Radu Gyr va striga cu atâta durere:

— O, neam al meu bătut cu viscol și cenușe,
în lanțuri sub zăvoare ai gemut
și când ai vrut să frângi robie și cătușe
trădarea a venit și te-a vândut.
Ce greu blestem și ce osândă,
ți-a scris cu sânge'nalta stea,
mișei și slugi s'au strâns cu toții ca să vândă,
pe cei ce vrură mântuirea ta.

Când, în toamna anului 1934, Stelescu a fost judecat de un juriu de onoare pentru pregătirea asasinării Căpitanului, i s'a dat posibilitatea să răscumpere crima de care se făcea vinovat.

Ca ultimul simbriaș al coaliției și subteranei, a atacat sub toate formele, cu ipocrizie, cu răutate și mult venin prin ziarul său, Cruciada Românismului, scos cu mult lux, hârtie de cea mai bună calitate, ce niciun alt ziar nu-și permitea.

S'a făcut vinovat de calomnie, de complot de asasinare, de trădare a credinței pe care o slujise.

13. DECEMVIRII

Printre cei zece îmi fusese dat să cunosc indirect sau direct, pe trei.

Iosif Bozântan, m'a impresionat prin afirmarea lui dârză și gata de a pedepsi orice încercare de a asasina pe Căpitan; în vestita ședință a «Drapelului negru», a congresului studențimii dela Târgu-Mureș.

Ștefan Curcă, l-am cunoscut în tabără la Chintău, lângă Cluj, cu ocazia unei vizite. El era de altfel șeful acelei tabere.

Am ajuns la Cluj în urma unui anunț în Cuvântul Studențesc, că domnul Moța va ține o conferință, pe ziua de 29 Iunie —1935—, în sala teatrului.

Însă Moța nu a putut să vorbească Ardealului. I s'a interzis, sub motivul că ungurii ar fi anunțat represalii.

A vorbit numai legionarilor în cunoscutul restaurant «Hrubele lui Străulea».

L-am mai văzut pe Curcă, după un an dela congresul studențesc dela Târgu-Mureș; avea misiunea ordinei.

Atletic cum era, am rămas cu impresia unui om dârz, stăpân și bine înfipt în glia strămoșească.

Pe Ion Caratănase l-am cunoscut în Vinerea Mare a Paștelui 1935, la sediu, în Gutenberg, 3.

Cercul studențesc doljean, sub impulsul lui Nicolae Roșulescu și Nicoleta Nicolescu, a proiectat o serie de conferințe, însoțite de un mic program, pentru a menține spiritul ce se crease cu ocazia congresului studențesc, ce avusese loc la Craiova, câteva zile mai înainte.

Ca prim conferențiar a fost ales Preotul Profesor universitar, Grigore Cristescu, originar din Craiova.

In urma unei discuții cu Nicoleta, am plecat la București pentru a prezenta invitația. Ca să ajung la Părintele Cristescu, fiindcă nu cunoșteam suficient Bucureștii, a fost mai simplu să mă prezint la sediu să cer, de este posibil, un ghid.

Astfel am făcut cunoștință cu Ion Caratănase, care, în acel timp, se ocupa cu treburile biroului, a fost impresia mea.

Care era adevărata lui misiune nu am știut, însă după aproape două luni și jumătate, prin 4 Iulie, în drum spre Carmen-Sylva, am trecut pela sediu, unde l-am regăsit în același biurou.

Peste câteva zile a sosit și el în tabără, unde mai erau sora și mama lui.

Ultima oară am stat de vorbă cu el, cu ocazia vizitei ce-a făcut-o în Timișoara, la sfârșitul lui Mai, poate începutul lui Iunie, anul 1936.

Spunea că este în drum prin diverse centre să-și întâlnească prieteni vechi și să cunoască și din cei de cari a auzit mult bine.

Aici, ca și în alte părți, a stat de vorbă, mai degrabă cu fiecare în parte.

Mircea Dimitriu, se cunoșteau de câțiva ani, făcea prezentările.

Când a ajuns la mine, Caratănase i-a luat-o înainte:

— He! Suntem cunoștințe vechi...

Și zâmbind, i-a povestit cât de stângaciu am fost, cu un an înainte, când m'am prezentat să-i cer un ghid care să mă conducă prin București...

... Adică, nu au trecut nici două luni dela această vizită.

Acum îmi explicam vizitele lui prin diverse centre, plus încercările insistente ce au făcut atât Eugen Necrelescu cât și Petru Fleschin.

Este posibil ca ei să-i fi reafirmat dorința exprimată la Târgu-Mureș, după ședința Drapelului negru, de a forma o echipă de pedepsire cu elementele gata de jertfă ce cunosc din centrul Timișoara. Dacă nu li se permite, cel puțin ei să fie încadrați într'o echipă în formație.

Ce le-a răspuns? Știu doar că au avut alt destin...

Ion Caratănase era aspru cu el însuși, poate și cu ceilalți, nu știu. In ce mă privește, cred că mă trata în frate mai mic, ce trebue ajutat să meargă pe picioarele lui.

O amintire hazlie. Când Radu Gyr ne-a cunoscut, pe Petruș Stănescu și pe mine, se uită prin ochelarii lui groși la cei din jur, și cu toată seriozitatea, le spune:

— Iată cei trei... Mu... stă... cioși...

Caratănase, Petruș Stănescu, și Marin Bărbulescu. Pentru Radu Gyr, toți trei aveam mustața tăiată în acelaș fel, arătând ca și trase cu un creion...

Și poetul va nota pentru istorie, Bozântan, Curcă, Carătanase și ceilalți șapte:

... zece trăznete în mânie
l-au fulgerat pe trădător...
Pentru cine? Pentru ce?...
... cutremură-te Neam de atâta vitejie,
cei zece ți-au croit alt viitor...

14. PLUGOVA

Una din acțiunile ce-au avut răsunet în regiune a fost participarea grupului de legionari din tabăra dela Herculane la ridicarea troiței în satul fruntaș, Plugova, din județul Severin.

In această localitate legionarii din loc și imprejurimi ridicaseră o troiță pentru închinăciune și mulțumire Dumnezeului părinților noștri, cum a făcut românul dealungul secolelor.

Locul era un fel de piață în mijlocul satului. Insă jandarmii au scos-o de pe soclu și au lăsat-o pe pământ, se pare la instigarea unui notar localnic.

Comandantul a anunțat pe camarazii din Plugova de participarea noastră și a altor grupe de legionari, ce vor veni din imprejurimi, dela Caransebeș și Lugoj.

S'a fixat ziua și ora, cred, într'o Sâmbătă, la orele trei după masă; însuși satul a fost anunțat.

Cei din tabăra am plecat cu o camionetă. In decursul parcursului ne opream prin localități. Cântecele noastre atrăgeau lumea căreia îi explicam rostul și locul unde ne îndreptam, lansând și invitația de a lua parte la ceremonia de ridicare și sfințire a troiței în Plugova.

In drum s'au adăugat alți legionari; astfel băieții Preotului Colojoară din Mehadica; cel mare, student la Politehnică, făcea parte din grup, cel mic era încă elev de liceu, frate de cruce.

Consemnul de adunare a fost ca legionarii să se prezinte în două grupe, fiecare la o intrare a satului.

De partea noastră eram peste 60, în coloane indiene, una la mijloc, alte două de fiecare parte.

La intrarea cealaltă a satului, erau grupați cel puțin tot atât. Incolonați, au început, cum se zicea, cu cântecul înainte, să mărșăluiască spre centru.

Coloanele, dintr'o parte și cealaltă, înaintau cu pas larg și apăsat, pasul istoric, pas de stăpân pe glia sa.

Plugova răsuna de Ștefan Vodă, de Sfântă Tinerețe, de Urlă dușmanii în cărare...

La început, lumea din sat era speriată. Un grup de jandarmi, sub comanda unui ofițer și plutonieri majori, luaseră poziție în jurul troiței, cu intenția de a se opune manifestației noastre.

Femeile, ca toate mamele ce-și iubesc copii, au venit în calea noastră să ne roage să nu înaintăm că s'ar putea ca jandarmii să ne omoare.

Chiar am fost amenințați cu cuțitul de un beat.

Dela primele amenințări, un camarad preot l-a luat într'o curte și i-a arătat dece am venit acolo și ce ne propunem să facem pentru binele țării. Mai târziu a venit, rușinat că a putut crede, sub imperiul răchiei desigur, minciunile ce i-au debitat: că suntem necredincioși, că am venit să dărâmăm biserica, și că suntem vânduți străinilor...

S'a strâns multă lume, săteni și din împrejurimi. Cu sufletul la gură, s'au oprit la o bună distanță.

Coloanele ce-au intrat în piața aceea venind din cele două părți, la ordinul Comandantului, s'au așezat în careu, având la mijloc troița la pământ, înconjurată de jandarmi, ce aveau baionetele în vârful puștilor.

Comandantul a vorbit scurt, arătând ce a însemnat în istoria neamului românesc ridicarea de biserici și cruci (troițe), la răscruce de drumuri.

A înfierat actul barbar al autorităților cari, în aplauzele dușmanilor de moarte ai neamului, se opun la ridicarea lor și le doboară.

După aceea, înfrigurați, am cântat:

«Cu noi este Dumnezeu», și cu o voce cum până aici nu o auzisem, a tunat:

«Camarazi, deschideți cămășile,
«ei au baionete,
«noi, noi avem pieptul, în care bate inima de român, cu credința în Christos, gata de jertfă pentru țară și neamul nostru...
«cu toată smerenia, dar hotăriți, înaintați să ridicăm troița...

Cele patru laturi, încep să înainteze spre mijlocul careului. Jandarmii se retrag, găsindu-se spate în spate, cu picioarele pe troiță.

In cele din urmă, când am început să ridicăm troiță, jandarmii depășiți au trebuit să se retragă fără niciun alt incident.

Dupăce am fixat-o în locul ei, preoții prezenți au binecuvântat și stropit cu apă sfințită troița, locul și lumea ce se adunase acum aproape.

Sătenii se închinau și erau fericiți că au văzut cu ochii lor minunea, să înaintezi cu pieptul gol contra baionetelor.

Cântecul legionar a mai răsunat un timp, apoi a venit ordinul de retragere spre locurile de plecare.

Am reluat drumul spre centrele noastre. Grupul a reintrat în tabără ca să-și continue opera.

Vestea celor petrecute la Plugova s'a dus, cum se zice, din munte în munte, adică în tot ținutul Severinului.

Iar noi înscriam pe răbojul sufletelor noastre o altă victorie...

«Garda, Căpitanul ne preschimbă'n șoimi de fier...»

***

In toamna anului 1936, după terminarea examenelor și lucrărilor de laborator, grupul legionar își reia activitatea, educația în cuiburi, marșuri prin satele vecine sau mai îndepărtate.

Intâlnirea cu legionarii dela sate era de multe ori chiar instructivă. Astfel, în satul Belinț, comună fruntașe, am descoperit un om mai în vârstă, făcuse războiul pe frontul din Italia ca voluntar. Rămăsese înscris în «Fasciile» Căpitanului Băgulescu, mai târziu ajuns general.

Se numea Lăzărel Lăzărescu, nume ce-și luase ca voluntar. Era un bătrânel sfătos, o bucurie să-l asculți povestind despre luptele ce-a dus. Zicea că este printre cei mai săraci din comună. Poate! Podul casei lui era un depozit enorm de cărți, reviste și ziare, o avere mai mare decât două-trei jugăre de pământ.

Tot în acest sat mă împrietenisem cu trei flăcăi: Adam, Cărăbaș și Fleacă.

Dintre ei, Fleacă era mai sărac, Cărăbaș era amator de vânătoare, Adam era ceva mai bogat, însurat și tată a doi copii.

Cu ei trei, voiu fi mereu pe drumuri, dela Belinț la Teș și împrejurimi. Pot să spun că aproape toată regiunea aceea ne cunoștea, ne primeau cu bucurie. Evenimentele din Ianuarie 1938, m'au prins cu ei pe undeva, că abia ne-a ajuns un curier cu ordinul să reintrăm de urgență.

Plănuisem cu ei, pentru campania aceea, să o facem în Oltenia. In schimbul lor, Roșulescu ar fi trimis trei flăcăi din Dolj.

Oltenii ar fi avut ocazia să cunoască munca și organizarea bănățenilor, iar aceștia ar fi înțeles importanța familiei mai numeroase, cu trei, patru copii. Bănățenii cu politica lor de unu și doi copii erau în pericol să scadă ca populație și le lua locul coloniștii ce aveau cel puțin trei copii.

Din păcate, evenimentele ne-au împiedicat să realizăm acest plan, la care Nicu Roșulescu, șeful județului Dolj, a fost de acord.

***

Incadrări se făceau cu multă sgârcenie în plus, de cei ce veneau din alte unități, frăție de cruce, sau din alte centre.

Grupul de pregătire în schimb era destul de mare, ceeace a ușurat ca la alegerile de comitet să se aleagă legionari și prietenii lor.

Nu se căuta număr, ci calitate, adică cei ce după un timp suficient de pregătire, ajungeau să se identifice cu aspirațile lor în cadrul legionar.

Erau elemente de valoare ce ne făceau bucurie, în majoritate bursieri, bune la carte și apoi buni în luptele legionare. Voiu aminti, șefi de an:

Chiu Trifu, Eugen Manolescu, Ică Tănase, Novac...

O paranteză. După lovitura de stat a lui Antonescu, în 1941, Profesorul Marinescu, în discuția avută cu ceilalți profesori, le spunea:

— Ii aștept eu pe acești pierdevară la examene...

Iată că examenele au luat sfârșit și ceilalți nerăbdători, văzându-l cu o față întunecată, jurai că i s'au înecat corăbiile, i-au pus întrebări, rezultatul?

— ... In viața mea nu am dat așa de mari note și încă unui așa de mare număr de candidați, toți legionari... pierdevară ăștia, cum au făcut? Și... când au avut timp să se pregătească astfel!...

In acel timp, grupul demonstrează nu numai maturitate, ci și trăire profundă a fenomenului legionar. Adică fapta și gândirea erau armonizate; altfel nu ar fi putut obține adeziunea unui spirit cartezian și încadrarea lui Tuliu Bașiu, dublat de un spirit religios profund. Venea dintr'o familie profund creștină. Tatăl preot unit, preot sacerdot și nu simplu lefegiu, deci crescut în respectul pentru cele de dincolo și cele de aici. Sentimentul onoarei cât și al datoriei erau la el calități naturale.

⁂

Grupe de 15 până la 20 de legionari străbăteau, Sâmbăta și Dumineca, în direcția Vinga, apoi spre Sânnicolau-Mare, unde am fost găzduiți de familia I. Simicin, spre Lipova, spre Comlosul Mare...

O grupă cu Dragomir Streinu făcea să răsune văile și dealurile în spre Oravița...

Un grup de cel puțin 40 de legionari a avut onoarea de a face să vibreze, din toate fibrele, Lugojul în două rânduri.

Cred că prima oară a fost pela sfârșitul lui Octombrie 36, cu ocazia unei conferințe la teatru ce ținea Radu Gyr, în cadrul manifestațiilor organizate de Ateneul din Lugoj, sub președinția Prof. Mităr.

In piața gării, sub comanda lui Micu Augustin, ajutat de Eugen Necrelescu, ne-am aranjat, după obiceiul nostru, în trei coloane indiene, una în mijlocul celorlalte două, cu spații largi între coloane cât și între cei din fiecare coloană. Cei de pe trotoare ce ne priveau, credeau că suntem de trei ori mulți.

Cu pasul maiestos de stăpâni, conștienți de misiunea noastră, am plecat spre centru într'o liniște profundă, punctată doar de pasul cadențat.

Cămășile verzi, ordinea, sobrietatea și ținuta maiestoasă, impresionau.

Lugojenii, surprinși în primele momente cu sfială, apoi mai hotărîți, încep să ne însoțească.

Ajunși în centru, se dă tonul și iată răsună Lugojul de Ștefan Vodă, Marșul Legionarilor Tecuceni, Imnul tinereții legionare, Urlă dușmanii în cărare; astfel am străbătut orașul în lung și în lat.

Lugojenii curioși, apoi încântați, se revărsau spre teatru.

Grupul s'a retras pe malul Timișului, unde era sediul local.

Ne-au prmit legionarii din garnizoană, cu șefii lor, Prof. Olaru și Orbulescu.

Comandantul, Șeful Regiunii Banat, a constatat că am intrat în Lugoj cu stângăcie, dar ne-am revenit repede și prin voioșie, entuziasmul crescând și maiestatea gesturilor, am câștigat inimile Lugojenilor...

Al doilea marș la Lugoj, l-am executat cu ocazia alegerilor din 1937, un grup cel puțin tot atât de numeros, sub conducerea lui Mircea Dimitriu și Augustin Micu.

Cu această ocazie, am coborit din tren cu o gară înainte, de unde am pornit pe jos spre oraș.

15. POLITICA EXTERNA

Politica externă începe să neliniștească, mai ales când s'a aflat planul de a permite trupelor rusești să treacă peste teritorii românești spre Cehoslovacia, în ajutor, când aceasta ar fi atacată.

Pentrucă de felul cum este condusă politica externă depinde viitorul Țării și al Neamului, Căpitanul a adresat un memoriu, cu data de 5 Noembrie 1936:

— M. S. Regelui, Oamenilor politici și Țării.

El justifică prin aceea că:

«... este îngrozitor să ne gândim că noi, tineretul de astăzi, ar fi să fim condamnaţi a asista la împărţirea sau ciuntirea României Mari, pentru a

«plăti păcatele unei infame politici externe.

«Nu există: Mica Înţelegere şi nici Înţelegere Balcanică. Cine crede în acestea, dovedeşte că n'a înţeles nimic.

«Faţă în faţă stau numai două lumi. Sub presiunea lor, în clipa războiului, toate

«combinaţiile diplomatice se vor nărui ca nişte castele de carton.»

In consecinţă cere Regelui şi oamenilor politici să-şi asume răspunderea actelor politice, pentrucă:

«O politică externă este bună sau rea nu atunci când ea se pretează la demonstraţii

«teoretice, ci atunci când rezultatele ei sunt bune sau fatale pentru ţară.

Incă din luna Mai a lansat un protest contra politicei lui Titulescu de a lăsa trecerea trupelor ruseşti:

«... apropierea de Rusia. Este un gest de trădare pe care poporul român îl face

«faţă de Dumnezeu şi faţă de ordinea morală a cestei lumi, ...

«gestul nostru murdăreşte în faţa istoriei obrazul poporului român, îl desonorează...»

O altă profeţie:

«Numai cu sânge, cu sânge mult, vom mai putea în viitor să ne «răscumpărăm onoarea pierdută...

«De vor intra trupele ruseşti pe la noi şi vor ieşi învingătoare, în «numele Diavolului, cine poate să creadă, unde este mintea care «să susţină că ele vor pleca dela noi, înainte de a ne sataniza, «adică bolşeviza?...»

Memoriul este de o luciditate cum rar s'a întâlnit la oamenii politici, o expunere clară a desfăşurării evenimentelor, însoţită de cererea ca fiecare să-şi asume responsabilitatea actelor lor, căci... «în momentul unei eventuale catastrofe, Ţara ar cunoaşte şi cui «aparţin răspunderile şi natura sancţiunii.»

Cum actele de politică externă concordă cu împilările, ce au manifestat politicienii români în politica internă, contra tineretului naţionalist al ţării din ordinul iudeo-masoneriei, cere:

«Ţara întreagă trebue să se cutremure, să se înalţe şi să înfrunte «pe cei cari îi pregătesc moartea, să impună scoaterea politicei

«româneşti interne şi externe de sub influenta şi comanda maso-«neriei, comunismului şi iudaismului.»

Câtă înţelepciune, însă cum zicea Gandi, aplicaţie perfectă politicienilor români:

— Nu este mai orb decât cel ce nu vrea să vadă...

16. OFENSIVA LEGIUNII. CREŞTEREA CURENTULUI LEGIONAR

Audienţa crescândă a Mişcării în lumea românească, taberele şi şantierele aduc o altă notă în realţiile «om-interes», mai nou, deschiderea spre o altă perspectivă în şi prin comerţ, atâtea motive în plus ca subterana iudeo-comunistă să deslănţue alte atacuri.

Intocmai celui din urmă simbriaş, autorităţile, la ordinul subteranei, nu refuză de la lua măsuri cât mai odioase pentru a împiedica acest marş înainte.

Prin adunarea Sinodului sub oblăduirea Patriarhului Miron Cristea şi a Ministrului Cultelor, Iamandi, se interzice orice muncă pentru biserici.

De aici, nu ne mai mirăm că jandarmii doboară şi calcă în picioare troiţele, pentrucă erau ridicate de legionari; mai grav, au profanat, aruncând şi călcând în picioare osemintele rămase din timpul luptelor ce au dat ostaşii în 1916-1918..

Legionarii sub conducerea Comandantului Legionar, Profesor Ion Dobre, pe muntele Susai, au adunat sfintele oseminte şi vroiau să ridice un mausoleu în cinstea acestor eroi uitaţi pe locul unde au căzut, ca să făurească România Mare.

Generalul Cantacuzino Grănicerul, în numele partidului, «Totul Pentru Ţară», a lansat proteste cu toată forţa. Căpitanul cere pedepsirea jandarmilor vinovaţi de profanare şi scoaterea jandarmeriei din cadrul armatei, ca ruşinea să nu cadă asupra acesteia. Cererea nu era pentru a se răzbuna, ci ca ispăşire a păcatului comis; altfel, profeţie:

... se vor abate nenorociri asupra noastră...

S'au creiat organisme de incadrare a tineretului, ca să nu mai fie sub influența legionară.

Așa s'a creat «premilităria», pentru tinerii dela 18 la 21 ani.

Pentru cei mai tineri s'a creat «Străjeria», cu marele «străjer», Carol al II-lea și în subordine, Maiorul Sidorovici.

Totul fiind prin obligație, plus mijloacele enorme, dar fără suflet, fără nicio aplicație, în ce privea nevoile și durerile celui obidit.

Apoi s'a impus ca, pentru orice fel de tabără, aprobarea autorităților să fie obținută; iar pentru a o obține, trebuia să fie condusă de un militar sau un comandant OETR.

*
**

In marșul înainte al Mișcării voiu aminti două evenimente cari se vor dovedi a fi fost o clară viziune a Căpitanului.

Inființarea, pe ziua de 25 Octombrie 1936, a unei noi unități «Corpul Muncitorilor Legionari», sub comanda Inginerului, Comandant al Bunei Vestiri, Gheorghe Clime.

Justificarea este desigur și prin asemănarea cu studențimea, prin poziția specifică a lor, cât și al frontului de luptă ce le revine în masa muncitorimii românești, asaltată din toate părțile pentru a fi comunizată.

Reacțiunea sănătoasă a muncitorimii, începând cu Pancu la Iași, apoi aderarea în număr crescând, cu fiecare an, sunt determinante în organizarea acestui corp specific de luptă.

In circulara de înființare, Căpitanul dă programul:

— Să dăm tot ce avem pentru neamul nostru, luptând din toate puterile împotriva tuturor acelora ce-l fură, exploatează și desonorează, amenințându-i existența...

Muncitorimea, ca oricare altă parte, își are locul și drepturile ei în și prin Neam, nicidecum contra lui și cu atât mai puțin pe deasupra lui.

Ori, de atunci, în cursul vremilor trăite, s'a dovedit că muncitorimea românească a înțeles perfect noua concepție. S'a integrat, a luptat fără șovăire, a fost și se menține pe cele mai înaintate metereze, a suferit cu Legiunea, a jertfit și jertfește cu ea pentru Neamul nostru.

Bardul Legiunii, Radu Gyr, va tâlmăci într'un imn nemuritor, sbuciumul și vrerea ei nouă:

din toiul besnelor adânci,
din greu și aspru vuet de ciocane,
încovoiați de foame și nevoi,
din sgură de furnale și cazane,
flămânzi ne ridicăm și goi.

La luptă muncitori,
zidari de veacuri viitoare,
cu frunțiile în soare,
ne înălțăm biruitori.

Accentul muzical înscris de Ion Mânzatu este cutremurător, te ridică pe înălțimi însorite și îți dă un impuls formidabil de a intra în focul luptei.

Se pare că din partea comuniștilor s'a încercat să, se compună un alt imn, care să depășească Imnul legionar, însăși Internaționala lor neputându-i fi opusă...

*
**

Al doilea eveniment a fost autorizația Căpitanului, pe ziua de 6 Noembrie aceluiași an, ca să ia ființă «Asociația Prietenilor Legionari».

In fruntea asociației erau personalități ce se manifestaseră a fi cu totul în acord cu principiile, viziunea și obiectivele de îndeplinit ce-și fixase Mișcarea Legionară.

Căpitanul avea conștiinta clară că, în contextul vremurilor, unei imense mulțimi de persoane nu-i era posibil, din cauze diverse, să se încadreze direct în rândurile active ale Mișcării.

Insă, spiritual, erau cu noi și, din pozițiile lor sociale, puteau și aduceau multe și mari servicii și nici n'au pregetat să aducă însăși jertfa lor.

Astfel, Căpitanul a creat acest mijloc necesar și suficient pentru ei, o armată de imensă modestie, ca să li se recunoască, atunci când va fi cazul, în biruința legionară, meritele și dreptul de a se încadra în rândurile active.

*
**

La 10 Decembrie 1936, ca în toate centrele universitare, studenţimea timişoreană comemorează, ca în fiecare an, cu acelaşi fast evenimentele din 1922.

Generaţia dela 22 s'a revoltat contra atitudinii studenţilor ovrei, anti-româneşti, vădite, fiind fermentul de răspândire al comunismului, în număr disproporţionat. Scânteia a pornit dela Cluj, unde, la Facultatea de Medicină, ovreii nu au admis să se facă disecţii pe cadavre ovreeşti.

Studenţimea din toate centrele universitare s'a ridicat şi a cerut să se aplice proporţionalitatea, adică «numerus clausus».

Curios că, în Rusia Sovietică, fiind înscris în Constituţie, se aplică cu toată rigoarea, şi din câte cunosc, până azi nimeni nu a protestat şi nimeni nu-i acuză pe ruşi de a fi retrograzi sau huligani.

Coloanele studenţeşti, cu drapel şi comitet în frunte, au pornit dela căminul Politehnicei spre Catedrala Ortodoxă din cartierul Fabrică, trecând prin centrul şi arterele principale.

Imnul studenţesc şi cântecele legionare răsună, pe tot parcursul, la dus şi la întors, dupăce s'a terminat slujba religioasă.

Comitetul ales la începutul lui Noembrie, compus din legionari şi prietenii lor, a invitat să ia parte la această comemorare o reprezentanţă a grupului muncitoresc, recent organizat în Corp.

In cantina Politehnicei, pe scena împodobită cu tricolor, în faţa comitetului şi a delegaţiei muncitoreşti, preşedintele a reamintit semnificaţia luptelor din 22, cari sub alte forme sunt continuate atât de studenţime cât şi de muncitorime. Astfel aduce, adresându-se delegaţiei, salutul frăţesc al studenţimii şi urări de victorie.

Pavel Boaru a răspuns în numele delegaţiei, aducând asigurarea şi hotărirea legionarilor muncitori de a fi prezenţi în cele mai înaintate posturi de încleştare pentru dreptatea poporului necăjit.

Apoi Preşedintele a amintit că de puţin timp o echipă în frunte cu Ion Moţa, preşedinte de onoare al studenţimii, se găseşte în Spania pentru a combate, alături de spanioli, comunismul ateu, care de va învinge, Europa întreagă va fi sub călcâiul rusesc.

— Ii asigurăm că inimile noastre sunt cu ei, suntem gata în orice moment să mergem în foc alături şi sub ordinele lor.

La urmă a propus ca Bănică Dobre să fie cooptat membru de onoare al Asociaţiei Studenţilor Creştini-Români din Timişoara.

Sala a răspuns cu ovaţii prelungite la această propunere. Uriaşul Bănică le era cunoscut, doar cu aproape 15-20 de zile în urmă îşi luase rămas bun.

După licenţă, la Cluj, Bănică Dobre a intrat în administraţia financiară. Astfel numit în judeţul Timiş, a devenit şi cetăţean al Timişoarei.

Din povestirile celor puţini ce avuseseră ocazia să-l cunoască la Cluj, ştiam că Bănică era luptătorul dârz, în primele linii la greu, aspru şi viteaz, par'că ieşit din basmele copilăriei noastre.

Intr'adevăr, petrecând mai tot timpul la Timişoara, am început să-l cunoaştem. Bănică impresiona nu numai prin talia lui de uriaş, peste 2 m., mai mult, prin blândeţea ce radia, bucuria de a te întâlni şi a-ţi vorbi.

Ne adunam în jurul lui ca puii de găină, fericiţi că este între noi, să ne povestească, cu simplicitatea omului ce dă totul, luptele la cari luase parte, căci Bănică era prin excelenţă deschizător de drumuri.

17. ECHIPA LEGIONARA DIN SPANIA. CADEREA LUI MOŢA ŞI MARIN

In măsura în care activitatea Mişcării se desvoltă pe diverse planuri, pentru perfecţionarea educaţiei, se ridică alte piedici din partea adversă.

Pentru a lovi în tineretul legionar, sunt închise cantinele şi căminurile studenţeşti, chiar şi Universităţile vor fi închise, iar conducătorii asociaţiilor studenţeşti devin obiectul a diverse procese.

Literatura legionară este îmbogăţită cu apariţia cărţii «Pentru Legionari», prin care Căpitanul, în plină bătălie, aduce mărturie şi explică semnificaţia luptelor purtate. Trasează drum de viitor prin jaloanele de doctrină ce-a fixat.

Din bisericile şi troiţele ridicate sau se vor mai ridica, se reia tradiţia creştină cu plecarea unei echipe în Spania, «unde se trăgea cu mitraliera în obrazul lui Christos», se reînoadă istoria dela Ştefan cel Mare, «atletul lui Christos».

Echipa de şapte comandanţi legionari, ce-a avut mai strălucit Mişcarea, Ion Moţa, Vasile Marin, Gheorghe Clime, Neculai Totu,

Alexandru Cantacuzino, Bănică Dobre și Preotul Ion Dumitrescu Borșa.

Această elită, între elite, este condusă de viteazul General Gheorghe Cantacuzino Grănicerul, prinț imperial, făuritor cu propriul său sânge al României Mari.

Dimensiunea actului în sine, act istoric al Mișcării și cu ea al Poporului Român, va fi probabil temelie pentru existența și viitorul său ca Neam Românesc.

In circulara din 23 Decembrie 1936, către toți legionarii, Membrii și Prietenii Mișcării Naționale, Căpitanul fixează momentul în felul următor:

«... Neamul care de bună voie, pleacă la mii de kilometri de pământul natal, spre a lupta pentru o credință, oricare ar fi ea, este un neam care nu poate să moară niciodată...»

Iar ca încheere:

«... în cer, în morminte, în grele închisori și în războiu, la marginea pământului, pretutindeni, legionarul stă de strajă».

*
**

In dimineața de 17 Ianuarie 1937, în cantina Politehnicei, s'au adunat Centrul Studențesc, organizația legionară din Timișoara, Corpul Muncitoresc, în frunte cu Costi Stoicănescu, Ilie Ghenadie, Ilie Radu, Advocatul Negru, Profesorul Vințan, Boaru, Ion Simicin, Remetean, Brindescu, Zăriu, Marcu și atâți ce au putut fi anunțați.

Fețele tuturor erau crispate de durere; se svonise că ar fi căzut în Spania, Moța și Marin.

Confirmarea o vom avea prin citirea circularei, cu data de 15 Ianuarie, prin care Căpitanul aducea la cunoștință sfâșietoarea veste: Ion Moța și Vasile Marin:

«Au adormit pentru totdeauna pe frontul dela Majadahonda pentru apărarea Mântuitorului Isus Christos».

... Dumnezeu să primească jertfa lor!»

Ei au căzut în luptele grele ce s'au dat în acel sector, în ziua de 13 Ianuarie.

In poziție de drepți, cu brațul ridicat spre soare, la apelul făcut am răspuns pentru:

Ion Moța... Prezent!

Vasile Marin... Prezent!

Necrelescu, cu lacrimile curgând pe obraz, mai mult șoptit, a dat tonul Imnului Legionarilor Căzuți:

Plânge printre ramuri luna
nopțile's pustii,
căci te-ai dus pe totdeauna,
și n'ai să mai vii.

Bate vântul peste ape
trece timpul greu,
noi mereu te plângem frate,
iar tu dormi mereu.

Toți rămânem încleștați, par'că nu mai avem suflu în noi, nimeni nu mișcă, ne privim și nu ne vedem..., de când a încetat cântecul?... Prezent, ei nu sunt cu noi, prezent... printre noi...

Gândul îmi sboară, văd ca azi, pe Vasile Marin cu pălăria lui pleoștită, de paie, cu eșarfă la brâu, tricolor de ofițer de serviciu, în tabăra dela Carmen-Sylva, în Iulie 35, sau în fruntea coloanelor, alături de Alecu Cantacuzino, Cristian Tel, etc... în marșul ce am făcut spre Techirghiol și Eforie...

Moța! Da... el nu a avut dreptul să vorbească, în Iunie 35, Clujului din România Mare, pentrucă nu au permis ungurii.

In «Hrubele lui Străulea» a vorbit... a vorbit legionarilor, domol cu toată căldura sufletului său, despre «ardeleni» și «regățeni». Sigur ardelenii au luptat sub împărăția străină ca să realizeze conștința unității românești, însă ardelenii să nu uite jertfa regățenilor pentru realizarea României Mari. Noi ardelenii deci le suntem datori, suntem frați români, pentru aceea în Mișcarea Legionară nu există ardeleni, regățeni, bucovineni... toți, legionari, români, sub comanda Căpitanului pe care l-am recunoscut și-l urmăm fără șovăire... și poetul va psalmodia:

Obuzele tună, improașcă oțel...
tancuri pornesc ca din iad.
Și Moța e'n frunte, Marin lângă el,
roșii granatele cad...

Moța, în șanț, plin de sânge,
șoptește, murind, rugăciunea,
«Moartea la pieptu-i ne strânge
să crească mai mândră Legiunea;
Să faci Căpitane o Țară
ca soarele sfânt depe cer».

⁂

Generalul Cantacuzino, barba și părul mai alb de cât neaua, în primele zile de Februarie, aduce echipa din Spania, între cari, doi pe scut.

Țara întreagă este cutremurată. Mulțimile, în straele cele mai curate și scumpe, din depărtări, din văi, din munți, vin și se închină prinților de pe scut, făcându-le drum imperial, drumul de întoarcere.

Sunau buciumul și tulnicile din creastă în creastă drumul împărătesc, luat de cei doi prinți în lupta titanică cu balaurul distrugător.

Pentru ultima parte a drumului, dela Deva spre Capitală, s'a alăturat gărzilor însoțitoare și un grup din Centrul Studențesc Legionar din Timișoara. Imi amintesc de Micu Augustin, Mircea Dimitriu, Eugen Necrelescu, Petru Fleschin, Gheorghe Constantin, Curuleac cel mai în vârstă, Gheorghe Clement, Onofrei Ungureanu, Ion Constantin, Dumitru Crihana...

Grupul, în totalitatea lui, de 60 de elemente încadrate, va fi prezent în ziua de 13 Februarie, când s'a desfășurat ceremonia de ultim adio dela Biserica Sf. Ilie Gorgani, la Casa Verde, unde au fost așezați pentru vecie în mausoleul ridicat de gradele legionare.

Grupul sub comanda lui Petruș Stănescu, șeful de atunci al cuibului central, ajutat de subsemnatul, a fost repartizat de Șeful de ceremonie, în formația de cordoane.

Astfel, în prima parte a ceremoniei, grupul a făcut cordon la una din intrările spre Biserica Sf. Ilie Gorgani, cu misiunea să dirijeze invitații la locul prevăzut în program.

După ceremonia din Biserică, se formează cortegiul, având în frunte moți și munteni, sunând din buciume ultima parte a drumului împărătesc... o cruce vie de legionari, preoți în odăjdii, din cădelnițele cărora se ridica spre cer fumul de tămâie și mirodenii spre jertfa de veci; carul împodobit cu cetină de brad, pe care au

fost așezate sicriile învelite în tricolor, tras de un număr impresionant de legionari; Căpitanul, cu cei cinci din echipa ce a luptat în Spania, în uniformele avute pe front. Invitați, gradele legionare și apoi coloane de legionari veniți din toate colțurile Țării, pentru a aduce ultimul lor salut.

Cordoanele, de o parte și de alta, se deplasau în același timp dealungul trotoarelor, înțesate de lume, din Capitală și din provincie, ce venise să se închine și să mărturisească speranța în viitor.

⁂

Mișcarea Legionară dă impresia unui râu clocotind, ce se îngroașe prin aportul apelor năvalnice coborând dela izvoare...

In aceeași măsură, autoritățile, sub impulsul din umbră al subversiunei iudeo-comuniste, prin măsuri discriminatorii, încearcă să se opună marșului înainte.

Cum am mai spus mai sus, au decretat închiderea, după ei, a «focarelor» legionare de agitație, cantinele și căminele studențești și, găsind măsura insuficientă, au închis și Universitățile, trimițând la familiile lor zecile de mii de studenți.

Răspândesc, în vederea măsurilor grave ce vor lua, că nu vor mai admite să se petreacă dezordini... cum au fost cele din Februarie... că legionarii complotează... pentru a instaura dictatura...

Ceeace determină pe Căpitan să spună, de care desordine este vorba? Ceremoniile desfășurate?!! Martoră este Țara întreagă că au fost conduse într'o ordine perfectă...

Complot? Dictatura? Nu concordă cu spiritul și concepția legionară. Iată ce spune în circulara din 26 Februarie 1937, adresată Șefilor de regiuni:

«Mișcarea Legionară nu poate birui, decât odată cu desăvârșirea unui proces interior, de conștiință a Națiunii Române. Când acest proces va cuprinde pe majoritatea Românilor și se va desăvârși, biruința va veni atunci automat, fără comploturi și fără lovituri de stat.»

Probabil că luaseră cunoștință de legământul gradelor legionare, în fața sicrielor celor doi martiri, cu introducerea Căpitanului, între altele:
«... să punem pe Moța și Marin baza viitoarei elite românești, care, «ea, va fi chemată să facă din Neamul acesta, ceeace abia întrezărește mintea noastră»...

«Veţi jura că aţi înţeles, că a fi elită legionară, în limbajul «nostru, nu inseamna numai a lupta şi a învinge, ci înseamnă: «permanenta jertfire de sine în slujba neamului, ...»

Pentru protipendada politicianistă, o astfel de elită dacă se va realiza, nu va putea fi nici manevrată şi încă mai puţin învinsă, oricari ar fi mijloacele ce s'ar întrebuinţa.

Se urmăreşte prin toate mijloacele îndepărtarea tineretului de Mişcarea Legionară.

Iată o nouă constrângere: s'a decretat încadrarea paramilitară a tineretului, premilităria.

Pentrucă tineretul iubeşte tabăra de muncă, este servit prin taberele organizate prin premilitărie.

Experienţa a fost cred concludentă: legionarii s'au folosit şi în cadrul acesta pentru a demonstra, dacă mai era nevoe, că, în orice împrejurare, în orice organism va fi încadrat, el este la el acasă.

Eu însumi am luat parte la o astfel de tabără, organizată aproape la marginea Judeţului Timiş, către graniţa cu Judeţul Severin, nu departe de Făget.

Din primele zile ne-am descoperit mai mulţi că suntem legionari. Ceilalţi ascultau cu nesaţ tot ce noi povesteam. Tot timpul liber, Sâmbăta şi Dumineca, grupul nostru pleca în vizită prin satele vecine.

Intr'o zi, Maiorul Haica, pus aici pentru că era «bun în grad», om de treabă, deşi fusese anunţat ca mâncător de legionari, îmi vorbeşte separat de ceilalţi:

— Măi, atenţie, sunt două capre râioase, fii prudent.

— Domnule Maior, îi răspund, dacă vă gândiţi la aceşti doi, Ianu şi Rică, puteţi fi liniştit.

— Voi aveţi pe Belzebut cu voi? De unde, şi cum de ştii?...

— Foarte simplu, din prima zi am discutat deschis. Ei sunt singurii cari au arătat prea mult zel şi a patra zi au mărturisit că ei sunt obligaţi să dea informaţii. Le-am urat tot succesul; cum tot ce facem este spre binele neamului nostru, facem deschis şi deci nu avem ce ascunde. Le-am cerut doar atât: să spună adevărul, să nu adauge minciuni.

— Sunteţi... şi a plecat spre cortul lui de comandă, dând din mâini şi umeri ca şi cum ar fi descoperit o mare extravaganţă...

Intr'unul din satele vecine, par'că ceva mai retras de căile umblate, am intrat în discuţie cu preotul localnic, încă destul de tânăr.

Ne-am prezentat: găsindu-ne în jur, tabăra de premilitari, am venit să stăm de vorbă cu sătenii şi cu cei ce cred ca noi, fiind legionari.

Cu multă bunătate, a început să ne povestească, cu o emoţie ce încerca să ascundă, începutul lui de paroh, cu cinci ani în urmă, când fusese numit în acest sat.

Găsise uşa bisericii cu scânduri de-a curmeziş, bătute în cuie, ca să nu mai fie deschisă. Satul o paragină, sătenii nu mai lucrau, mai mult beţi, pradă sectelor, juraseră să nu mai primească preot. Nici în casa parohială nu au vrut să-l lase, deşi în căruţă avea soţia cu copilul de abia câteva luni, ce-l ţinea în braţe, tremurând de frig în ploaia rece, măruntă şi repede de toamnă...

De jur împrejur, toate uşile rămâneau închise... Numai la marginea satului, un ţigan l-a adăpostit din milă pentru copil, Casa era mai degrabă un grajd dărâmat şi cu deschizături prin care sufla vântul ce pătrundea prin ţoalele subţiri.

Drept mulţumire, cu soţia au început să cureţe şi să repare, aşa că au făcut adăpostul mai omenesc. Apoi a început să ajute câte o bătrânică, fie la spart de lemne, fie la curăţenie, fie la alte munci. Incet, încet a intrat în vorbă cu unul cu altul, lucrând şi la câmp, la recolte şi astfel a spart ghiaţa.

Cum Dumineca şi Sărbătorile făcea slujba în faţa Bisericii, la început nu era decât soţia şi ţiganul, cari asistau, apoi câte o babă; după aproape un an şi jumătate, i-au deschis Casa Parohială şi dupa aceea, se împliniseră deja doi ani, au deschis şi Biserica. Din an în an, Biserica s'a umplut de săteni, bucuroşi şi mândri, căci acum casele lor înfloriseră.

I-am spus că ne creşte inima de bucurie, admirăm munca sa de apostolat şi să o continue.

18. ABUZURILE GUVERNULUI. MASURI ILEGALE. MIȘCAREA SUPORTA NEDREPTAȚILE ȘI MERGE INAINTE

La sfârșitul lui Septembrie, începutul lui Octombrie, suntem invitați de Crihană la o ședință de noapte a grupului FDC din Timișoara.

Era un fel de tradiție a grupului studențesc, ca rând pe rând, să luăm parte la ședințele, marșurile și bătăliile diverselor unități.

In felul acesta ne cunoșteam bine unii pe alții și prietenia se întărea, adică acel ciment ce caracterizează camaraderia noastră.

Un grup cu Necrelescu, Ghiță Constantin, Petruș Stănescu și Fleschin, plecăm seara după orele opt. Cum Necrelescu avea indicațiile, ne țineam după el, sglobii fără să facem totuși gălăgie, ca să nu atragem atenții indiscrete; oarecum voiam să lăsăm impresia că ne îndreptăm spre un chef, cum obișnuiau atâția studenți.

Scopul călătoriei noastre îl cunoșteam, nu însă locul; de aici un complex de senzații. Deoparte bucurie pentrucă am fost invitați, de alta, simțeam că ne cuprinde un fel de înfrigurare. Cauza să fi fost oarecum misterul din jur, gândul să nu avem surprize neplăcute, sau efectul ce-l producea înaintarea în negura beznă a nopții, mai ales când nu ai obișnuința marșului de noapte. Este ceeace-ți provoacă o încordare și asculțirea nervilor cu o multiplicare a dimensiunilor.

Ieșisem de mult din oraș, mergeam astfel peste câmp, de cât timp?...

Probabil că eram aproape de locul adunării. Cineva ne-a oprit, apoi dupăce ne-a recunoscut, ne-a condus undeva, la o fermă. Mai târziu am aflat că aparținea familiei Cioflec.

In camera cea mai mare, erau așezați pe mănunchiuri și frății, întreg Grupul FDC.

Au mai sosit în același timp cu noi, venind pe alt drum, Augustin Micu, Gheorghe Clement, Costică Constantinescu, Oreste Totoescu, conduși de Onofrei Ungureanu, acum Inspector FDC; de puțin timp, doar că predase lui Crihană Șefia Grupului.

Fiind prezenți toți cei ce trebuiau, Crihană ordonă grupului poziția de drepți și a dat raportul, obișnuit în astfel de ocazii, superiorului prezent, adică lui Ungureanu.

Așa s'a deschis ședința lor.

Copiii ne-au impresionat, cu fața lor angelică. Fascinați de taina ce încearcă să descifreze, aveau încruntări de oameni maturi.

Privindu-i, îmi reveneau în minte cuvintele Șefului Frăților pe Țară, Gheorghe Istrate, într'una din ședințele congresului dela Târgu-Mureș, cu un an mai înainte: «Este datoria noastră (a studenților) să avem grije de frații cari se ridică, să le călăuzim pașii, ferindu-le sufletele curate de otrava educației iudeo-masonice».

Dintre ei am reținut chipuri ce mai târziu voiu avea ocazia să cunosc personal:

Tupi Oprin, Nicolae Moroaica, Casapu, Căpăț, Răchițanu, Petrovici, Viorel Demian, Marius Cioflec.

S'au citit înaintări din stadiul de pregătire, în înmănunchieri, alții în frății... apoi așezați pe jos, ca în jurul focului, au început «poveștile»...

Viorel Demian și Marius Cioflec au citit impresiile lor din timpul verii, când luaseră parte la școala de cadre ce se ținuse sub comanda lui Gheorghe Istrate.

Expunerile lor nu au fost numai o simplă înșirare de cele văzute sau auzite, nu numai impresii, ci și încercări de a răspunde întrebărilor și frământărilor personale însăși.

Marius Cioflec, cu glas de adolescent, timbru spre bariton, citește curgător, cu punctuație bine apăsată, fraze scurte, sobru, aplecat mai mult să analizeze faptele, evenimentele, decât să dea libertate penei să sboare pe aripile gândului.

Viorel Demian, este contrar lui Marius. Vorbește cu tot sufletul, aproape liric, farmecă, vrăjește.

Comentariul lui Necrelescu, în drum spre cămin:

— Marius este rațional, spirit analitic, în timp ce Viorel, este numai suflet...

Mai târziu voiu cunoaște mai bine pe Marius Cioflec. Părinții lui erau profesori de liceu, tatăl foarte respectat, era inspector școlar. Marius, unicul lor copil, era toată existența lor.

Marius avea o cultură aleasă, o inteligență superioară; sub ochelarii lui de miop, dădea impresia unui tip rece, calculat.

In fond sufletul lui vibra ca o vioară ale cărei coarde sunt încopciate cu o surdină, ca melodia ei fermecată să nu delecteze urechi profane...

19. MOARTEA GENERALULUI CANTACUZINO-GRANICERUL

In luna aceea de Octombrie, Mișcarea Legionară e din nou în doliu: va da cu toată tristețea ultimul omagiu Generalului Gheorghe Cantacuzino Grănicerul.

A fost condus la cimitirul Belu, la locul de vecie.

Funeraliile au fost organizate de comandamentul militar, generalul având și decorația cea mai înaltă pe atunci, Mihai Viteazul.

Pentrucă portul uniformelor fusese interzis, legionarii veniți depe întinsul Țării, erau în civil. S'au remarcat totuși prin disciplina lor.

Căpitanul, într'un impermeabil negru, era urmat de o coloană impunătoare de legionari, în impermeabile negre.

Centrul Studențesc Legionar din Timișoara, sub comanda lui Necrelescu, a fost prezent ca să dea ultimul onor viteazului General.

Acest suflet de erou, ce iubea cu atâta pasiune Neamul, pentru care toată viața sa a luptat, a găsit rostul și împlinirea în mijlocul tineretului de care era atât de mândru.

Prima oară l-am văzut pe General în Iulie 1935; treceam spre Carmen-Sylva și Caratănase îmi ceruse să-l aștept, căci ar putea să-mi dea ceva scrisori să le duc Căpitanului.

Așteptam în curte de câteva minute, când văd o persoană cu barba albă, vesel par'că sărea pe un picior și-i spunea celui ce-l însoțea, era Colonelul Zăvoianu, probabil că veneau dela vre-un proces.

— ... îi scriu lui Corneliu, să știi că el înțelege, să vezi că o să câștigăm...

In curte se plimba un tânăr destul de înalt, cu aier suferind. Cum l-a văzut Generalul, s'a repezit la el și luându-l de braț, continuă plimbarea, întrebând cum se simte, dacă a văzut doctorul...

— Dragă Pavelescu, aștept pensia, mâine sau poimâine, îți voiu da ca să mergi să te îngrijești...

După puțin timp, Caratănase mă prezintă Generalului, care mă ia cu dânsul la etaj, unde avea biroul. Deja dela mijlocul scării, începe să strige:

— Popo, este gata scrisoarea? Unde este?...

Ajunși în birou, Preotul Borșa, secretarul, se învârtea ca svârluga în jurul biroului.

— Pune-le într'un plic, împreună cu a Doamnei Codreanu, așa nu se pierd...

Imi întinde plicul, apropiindu-se de mine:

— I-l dai Căpitanului... ai grije...

— Cui i-l dai?...

— Căpitanului în mână, domnule General...

— Bătându-mă pe umăr... Cui i-l dai?...

— Căpitanului dom...

— Să știi numai lui trebue să-i dai plicul, auzi, lui...

— Da tu ai bani? Popoooo! Unde-s banii? Po...

«Uite portmoneul, Domnule General, și Părintele îi întinde portmoneul ce-l luase depe un colț de birou. Generalul îl desface și scoate două monede de 20 Lei.

— Am bani, Domnule General, încerc eu să-i spun...

Imi întinde cele două monede: «Ține! ia, ca dela tatăl tău...»

M'a împins ușor spre ușe. Imi dăduseră lacrimile. Salut și plec. Nu aveam un an, când tatăl meu a plecat pe front în Moldova, unde a și murit, nu-l cunoșteam.

— «Ca dela tatăl tău... și azi îmi sună vocea lui: și îmi va suna până în veci...

20. PREGATIRI PENTRU ALEGERI

Centrul studențesc legionar, în grupe mai mici, cu elemente din alte corpuri, muncitori sau răsleți, sau în grupe mai mari, de 20-30 de elemente, în anumite ocazii, cutreerau ca albinele tot Banatul.

Se anunțase noi alegeri pentru 20 Decembrie 1937.

«Totul Pentru Țară», expresia politică a Mișcării, anunță participarea la alegeri și depunere de candidaturi în fiecare județ.

O ocazie pentru Căpitan de a da o semnificație, de educație civică acelor alegeri.

Citez din apelul către șefii de județe:

«I. Dumneavoastră, șefii de județe, veți candida ultimii pe listă.

«Pentrucă voiesc să distrug mentalitatea că un județ este proprie-

«tatea politică a unui șef județean, în care acesta își investește

«capital, pentru a și-l recupera mai târziu din diurne, intervenții
«și afaceri.
«II. Eu nu voiu candida nicăieri în fruntea listelor, ci al doilea
«depe listă.
«III. Am fixat candidaturile... un singur interes... acela de a
«alege dintre cei mai apți, pentru îndeplinirea funcțiunii de par-
«lamentar.
«IV. Parlamentul nu este o răsplată... ci un câmp de luptă, în
«care eu am obligația de a trimite pe cei mai apți, pentru a duce
«lupta în cele mai bune condițiuni și pentru a obține victoria.
«V. Pentru a fi biruitori, trebuie să începem prin a ne birui
«pe noi...
«VI. ... Candidații vor fi aruncați în județe necunoscute... deoa-
«rece niciun legionar nu va avea voie să se ocupe de satisfacerea
«intereselor sau afacerilor diverselor rude, cumetri, partizani. Celor
«ce urmăresc satisfacerea unor atari interese le veți comunica
«hotărît că nu au a vota cu Mișcarea Legionară...
«VII. Am invitat să candideze pe listele noastre... mai multe per-
«sonalități... nu pentrucă avem nevoie, ci pentrucă generația noas-
«tră voiește să le aducă un omagiu pentru atitudinea lor față
«de neam...»

In acest sens, de înaltă ținută, trebuie văzut și așa zisul pact pentru alegeri, cu șefii celor două partide, Iuliu Maniu și Gheorghe Brătianu, cu cari s'a pactat fiind oameni corecți.

Cu excepția celor cu guvernul liberal, putem zice că pactul a permis pentru prima oară în România, alegeri relativ liniștite.

⁂

Ultimele două săptămâni până la alegeri, un grup de zece-doisprezece studenți, am colindat județul Caraș, în lung și în lat. Dragomir Streinu, originar din Comorâște, era ghidul nostru.

La Oravița ne-au primit Octavian Roșu, Ghili Iepure, Mihai Manciu, Alexa Marșavila, Ion Cerbu, încă unul-doi, ale căror nume nu-mi mai amintesc.

Pe Cerbu îl mai văzusem: venea din când în când la Daba Muică la Cămin. La fel venea, încă ceva mai des, Octavian Roșu. El se împrietenise și cu Fleschin, Necrelescu, Ghiță Constantin și nu mai puțin rar petreceau o noapte întreagă în fața unui pahar de vin.

Acești băieți au știut și să chefuiască, cum au știut și să fie în primele linii de luptă, fără să precupețească jertfa lor.

Cum trecusem prin Anina, Bocșa, Sasca, vântul rece și zăpada ne biciuiau fețele, am prins o gripă că și vocea mi s'a stins; vorbeam hârâit. Din care cauză, trei zile înainte de alegeri, am reluat drumul Timișoarei, că să mă îngrijesc; două săptămâni nu voiu mai scoate nasul de sub pătură, îmi ziceam...

La Cămin dau peste Totoescu. In luna aceea era Șeful cuibului central și, deci, al Centrului Studențesc Legionar.

«... Bine că ai venit, trebuie să pleci imediat la Lugoj. Comandantul a cerut o echipă cu toată urgența, ca să meargă la o secție de vot, unde încă nu a trecut niciuna. Am șoptit, am venit să stau două săptămâni în pat, nu pot nici să mai vorbesc...

— Nu am pe altul. Pleci cu Nicu Pârâu și cu «pușiu», adică Virgil Gheorghiu, originar din Constanța. Bine, mă lași să dorm un ceas, ei să fie gata de plecare.

Comandantul ne-a trimis, în seara aceea, cu cineva din Lugoj, într'un sat vecin pentru o mică anchetă. Cu câteva zile înainte fusese un fel de revoluție, din care cauză au fost instalați jandarmi, 20-30 cel puțin, «pentru a menține ordinea».

Am ajuns acolo seara, pela orele 6-7; în Decembrie era deja noapte.

Abia ne-am apropiat de poarta casei lui Ioța Lupu, șeful garnizoanei din localitate, că ne-au luat în primire o hărmălae de câini. De-am fi intrat pe poartă ne-ar fi sfâșiat. Nu am intrat decât după ce Ioța i-a închis.

Prin întuneric, cum am văzut cum scăpărau ochii gazdei, mi-am zis: să-l ferească sfântul pe cel ce ar vrea să-l calce pe picior... la lumină ne-a apărut un bărbat voinic și voluntar.

Dela el am reușit să avem o imagine a micei lor «revoluții».

Liberalii din localitate au prins de veste că 4-5 gardiști sunt în primărie; vroiau să ajungă la o înțelegere cu primarul, pentru o adunare ce era să se țină înainte de alegeri.

Au înconjurat primăria și au început să tragă în cei din interior prin ferești. Trăgeau cu puști de vânătoare de toate calibrele, ca la războiu.

Unul mai tânăr, dela primele focuri, a reușit să fugă și a dat alarma.

Astfel legionarii și prietenii lor au înconjurat, la rândul lor pe cei ce atacau. Acum se trăgea din față, din spate, din toate

părțile. Au încetat numai ce s'a anunțat sosirea jandarmilor, chemați de primar prin telefon.

Toți s'au retras, așa că jandarmii nu au găsit, în afară de cei din primărie, nici beligeranți și cu atât mai puțin arme. Deaceea au fost obligați să înceapă ancheta numai după ce au avut întăriri și afișat ordonanța de depunere a armelor la primărie.

După o astfel de desfășurare de focuri, ca prin minune, nu au fost nici morți și nici răniți, în afară de doi dintre cei din primărie, însă destul de ușor.

La întrebarea noastră dece s'au retras, ne-au asigurat că nu din lașitate, ci din solidaritate contra jandarmilor, pentrucă nici lor nu le convine în ajun de alegeri și nici liberalilor cari trebuiau să recunoască vina de a fi atacat.

Iată «revoluția» lor, ce a doua zi, la Lugoj, am expus-o domnului Comandant.

⁂

Suntem deci în ajunul zilei de votare și conform instrucțiunilor date de Comandant, am luat drumul spre Făget, unde am ajuns pe la orele două după amiază. Intrăm în sat și continuăm șoseaua spre capătul celălalt. De sus cădea zăpadă, pe jos noroiul ne făcea să alunecăm. Nici câinii nu ieșeau pe afară.

Nu am văzut niciun afiș, în afară de al liberalilor. Când întâmplător vedeam pe cineva la o ușe sau la o poartă, în minutul următor dispăreau în spatele ușilor închise.

Nimeni nu voia să stea de vorbă. Nu înțelegeam. Care este oare cauza?...

Incet, incet, ne apropiem de celălalt capăt al satului. Intre noi am ajuns la concluzia că singurul lucru de făcut era să lipim afișele ce le aveam cu noi la cele două intrări și apoi să căutăm în afară adăpost, o șură cu pae, sau căpițe de coceni de porumb.

Privim cu ochii mari, nu înțelegeam ce-i cu matahala ieșită dintr'o curte și gesticulând...

— Bine ați venit, măi fraților, veniți! Intrați! Intrați aici la mine, ce bine!

— Nu credeam că mai răsbate cineva până la noi...

Dă mâna cu noi, din puțin că nu ne-a îmbrățișat.

— Sunt șeful Partidului Național Țărănesc din Făget.

Ne trezim din toropeala frigului și îi răspundem, odată cu mulțumirile noastre că cineva îndrăznește să ne vorbească. Noi suntem legionari.

— Veniți, fraților, veniți...

Intrăm după el din curte în casă. Dăm într'o cameră spațioasă. La mijloc o masă și două bănci. La insistența gazdei, luăm loc în jur și soția aduce niște colaci, adică prăjituri, iar dintr'o sticlă ne toarnă câte un pahar de vin.

Incepem să ne desmorțim puțin, apoi, după ce am făcut onorul casei, la întrebările noastre, șeful ne-a descris situația din localitate.

Pretorul și cu socrul lui, mari liberali, terorizează lumea pur și simplu. Din cauza lor, nici ei nici legionarii și nici alții nu au putut să facă propagandă sau să lipească afișe. El a încercat să afișeze noaptea, însă a doua zi erau toate rupte sau acoperite cu afișe liberale.

In cunoștința situației, plecăm îndată să lipim afișele; prinzând curaj, vine cu noi și șeful țărănist ca să lipească și pe ale lor.

Către seară, primim în ajutor pe Ion Varga, din grupul studențesc și un camarad din Lugoj. Astfel a luat proporții grupa noastră de șoc.

Intunerecul, dar mai mult ploaia cu zăpadă, ce ne biciuia obrajii, ne mână spre adăpost, la țărănistul nostru.

Doar reușisem să expun situația noilor veniți, că bate cineva la ușe. Gazda deschide, vedem un ofițer și doi soldați în ținută de campanie, cască și baioneta la pușcă.

Ofițerul, un locotenent, cere să vorbească domnilor legionari.

După ce am făcut prezentările, s'a scuzat că ne deranjează, însă crede că este de datoria lui, deoarece a primit vizita șefilor liberali din localitate. Aceștia acuză pe domnii legionari că vor să terorizeze lumea, chiar să fure și să schimbe urna cu voturi. Ii afirmaseră că de nu ar fi avut treburi la Lugoj, ca să reintre așa târziu, legionarii nu ar fi pus piciorul în sat. Il previn că la cea mai mică încercare a legionarilor, ei sunt gata să intervină...

Le-am răspuns, spunea în continuare ofițerul:

— Domnilor, până la ora aceasta, nimeni nu a venit să-mi raporteze că domnii legionari ar fi făcut măcar un gest prin care să deranjeze ordinea.

Le voiu spune și lor ca și dumneavoastră că, atâta timp cât eu sunt aici, eu asigur ordinea și nu admit intervenția din partea nimănui...

Din partea noastră, am răspuns:

— Domnule Locotenent, ne bucurăm și vă felicităm pentru atitudinea imparțială cât și ferma voință de a asigura ordinea și desfășurarea corectă a alegerilor.

— In ce ne privește, nu am venit să turburăm apele nimănui, nu am provocat și nici nu ne stă în fire să provocăm pe cineva. Insă nu admitem, oricine ar fi, să terorizeze lumea și să o trateze ca pe sclavi.

— Deci suntem clari, din partea noastră aveți toată încrederea. Nici nu vom provoca. Și Varga a adăugat.

— Spuneți-le să-i ferească sfântul să facă o trăznaie.

— Aveți cuvântul meu, ne spune ofițerul, că nu voiu tolera nicio desordine și cu atât mai puțin furt sau orice neregulă.

Ne-am luat rămas bun și a plecat bucuros că nu va avea greutăți din partea «domnilor legionari».

Intre noi am aranjat ca a doua zi de dimineață, cât mai de vreme, să facem de gardă ca afișele să nu fie deșirate.

Gazda, pretindea că el cunoaște bine lumea din plasă, așa că liberalii vor câștiga până la 3000 de voturi, ei țărăniștii, poate 1500-1800, iar voi legionarii, veți avea probabil, aproape 200 de voturi.

A doua zi ne-am luat postul, câte doi la fiecare capăt al satului. Afișele erau neatinse... și nimeni care să ne deranjeze. Oare ce le-a spus Locotenentul?...

Incep să vină căruțe cu săteni din împrejurimi. Cu sticlele de țuică își dădeau curaj; se părea că liberalii fuseseră darnici. Când ajungeau în fața noastră, aveam impresia, cel puțin, că unii par'că se scuturau, ca și cum ceva ii trezea. Mulți strigau ura, ura! Dar pentru cine?...

Iată că avem și ajutoare, camarazi săteni ce se opresc și rămân de vorbă, apoi pe rând îi trimitem a-și face datoria de cetățeni, adică să voteze și să rămână la ordinele celui ce era la «postul de comandă», cum pompos am botezat casa șefului țărănist.

După orele zece, fiind convinși că nimeni nu mai încearcă să rupă afișele, am ridicat pichetele și ne-am strâns la o oarecare distanță de localul de votare.

Când am ajuns, mi se spune că a fost în vizită, ca să constate cum decurg alegerile, domnul Comandant al Bunei Vestiri, Ilie Gârneață, ce era candidat, însoțit, cred, de Olaru, șeful Județului Severin.

A fost și un mic incident: un țăran beat a lovit cu o bâtă aripa mașinei ce demarase, după ce vizitatorii au urcat. Aproape că nu s'a observat, deoarece imediat a fost luat de cineva și dus într'o casă peste drum, de unde doi preoți, după ce au mai spus încă ceva gazdei, se îndreaptă spre noi.

Surprins plăcut, pe amândoi îi cunoșteam, unul era cel ce ne povestise cum a readus satul la biserică și pe calea muncii.

Celălalt, legionar, ne-am întâlnit la Plugova, în 36, când am ridicat troița.

— Părinte, îi zic în glumă, ești îngerul păzitor, ne scapi de toți bețivii!...

— He, dând din umeri, ca și când nu făcuse mare bravură, sărac, nenorocit. Ii ia răchia mințile, i-am dat drumul prin curtea vecinului, să se ducă la el acasă, peste câmp...

Ne-am strâns mâna, iar când a încercat să prezinte pe însoțitor, îi iau înainte:

— Suntem cunoștințe vechi, din vară... și continui. Bucuria, emoția, nu găsesc cuvinte să exprim așa cum am simțit admirația pentru preotul ce a reușit să răstoarne zicala, să faci ce zice popa și nu ce face. Mă ia de braț și aproape șoptit:

— Iartă-mă, mi-a fost așa de rușine, când ați trecut, că nu am îndrăznit să vă spun că și eu sunt legionar... n'am făcut nimic mai mult, nimic pentru Legiune...

Il privesc lung, descopeream o altă față, fericit:

— Camarade, îi zic, Dumnezeu să-ți ajute, faci cu mult mai mult decât noi...

Seara, târziu, după ce s'au anunțat rezultatele, ne-am luat rămas bun dela gazdă și un camarad ce avea căruță și doi-trei alți din același sat, ne-au condus la gara din Lugoj.

Șeful țărănist nu știa ce să spună, ca și cum ar fi primit o lovitură de ciocan în cap: contrar pronosticului ce făcuse, pentru el s'a soldat cu un adevărat dezastru.

Ordinea de mărime a cifrelor a fost în jurul a:

2000-2500 voturi pentru Liberali
1200-1600 ... Totul Pentru Țară
300- 450 ... Național-Țărănesc...

In schimb, pentru noi și mai ales, lumea cealaltă, surpriza a fost mare. In acest sector cu prea puțini legionari încadrați, în plus, fără să fi fost cutreerat de echipele noastre, a dat astfel de rezultat! A fost suficientă prezența noastră cu o zi înainte ca să dea curaj lumii aceleia terorizate și abrutizate, cu răchie și falsele promisiuni de îmbunătățire, ce cu atâta mărinimie propagau toți trepădușii partidelor.

Pe Țara întreagă a fost o adevărată avalanșă.

21. GUVERNUL GOGA

Odihna ne-a fost de scurtă durată. Cu ocazia vacanței de Crăciun și Anul Nou, am mers fiecare pela casele noastre.

Peste tot noi speranțe. Bietul Român începe să nădăjduiască o zi mai luminoasă. Totuși se desprinde, par'că venită din adâncuri, o neliniște, ceva care se va deslănțui! Ce?...

O noutate, un nou guvern, cu nuanță naționalistă. Guvern Goga-Cuza.

Mișcarea Legionară, în ultima jumătate a anului 1937, prin activitatea pe diversele axe, comerț, atitudini și poziții luate în politica externă, în politica internă, școli de primari, de prefecți, comisii de studii pentru afacerile Interne, Finanțe, Comerț, Instrucțiune, Externe, Culte..., și chiar pentru Constituția Legionară a României... plus, am zice, plebiscitul exprimat în alegerile din 20 Decembrie, dă impresia că se pregătește să preia conducerea Țării.

De aici precipitarea de măsuri guvernamentale cu singurul obiectiv: să împiedece ascensiunea Legiunii.

Guvernul a anunțat noi alegeri pentru Martie 1938.

Pentru această nouă campanie, grupul studențesc reia drumurile bătute cu puțin timp mai înainte. Redublăm de atenție, căci măsurile autorităților devin tot mai severe.

Avem deja pe Dragomir Streinu eliminat dela cursuri din cauza activității «politice».

In măsura în care se declanșează campania electorală, se înmulțesc abuzurile autorităților, toate îndreptate numai contra legionarilor. Sunt oprite sau dispersate adunări anunțate și în perfectă legalitate. Legionarii sunt înconjurați, sub ochii jandarmilor; cu o ură diabolică îi lovesc și cum pofta nu le este satisfăcută, se trece la asasinate.

Acestui val de ură și de mișelii, Căpitanul răspunde cu retragerea tuturor echipelor depe teren și retragerea totală din alegeri.

Urmarea a fost destituirea guvernului Goga-Cuza și formarea unui nou cabinet, sub președenția Patriarhului Miron Cristea.

Evenimentele încep să se precipite.

Despre guvernul concediat, cu toată durerea, Căpitanul va trebui să spună în circulara dată la 11 Februarie 1938...

— In linia guvernelor trecute, acesta face parte dintre acelea care s'a purtat cu mai multă mișelie.

— Și acum pentru tot acest trecut, un sfat: Nu uitați. Nu uitați pe cei ce v'au schingiuit, lovit, ofensat și omorît camarazii. Dumnezeu v'a dat memorie, uzați de ea.

Prin circulara Nr. 145 din 11 Februarie 1938, Căpitanul desvălue încercarea lui Istrate Micescu, Ministru de Justiție, de a determina pe Ion V. Emilian, cuzist, prefect de Neamț să organizeze asasinarea lui Codreanu, «din inalte rațiuni de stat».

Poate și exemplul încercării lui Stelescu, ce a avut sfârșitul știut, poate că Emilian nu concepea o astfel de monstruozitate, un lucru este cert, personal l-a avertizat pe Căpitan.

De aici, pentru a preveni, Căpitanul cere legionarilor, ca în tabăra dela Carmen-Sylva, în 35:

«... rog să nu se interpreteze greșit această circulară, să nu se creadă că mi-e teamă de moarte.

Șeful Legiunii râde de moarte și nu se păzește de ea.

— Fac această circulară pentrucă vreau să fiu răzbunat.

— Așa cum v'a spus Moța.

«Și nu dintr'o poftă personală de răzbunare, ci pentrucă am convingerea că veți face un mare bine nației românești...»

22. INSTAURAREA DICTATURII REGALE

In acest început de an, 1938, se adună nori negri peste Europa, încă și mai negrii peste țara noastră. Toate formațiile politice, mai puțin Mișcarea Legionară, fuseseră destrămate, iar politicienii, ce nu au fost compromiși în afacerile de tot felul, erau bine izolați.

Ca să învingă și ultima cetate de rezistență, având la îndemână pigmei servili fără scrupule, regele felon va fereca Țara în cătușele dictaturii, prin noua constituție, a cărei aprobare a obținut-o sub teroarea baionetelor. Cel ce a îndrăznit să zică «nu», a fost scos din slujba ce avea și înregistrat ca —periculos pentru stat—.

Moda a fost desigur satisfăcută, partid unic, uniforme, consilieri regali...

Corneliu Codreanu, care tot timpul, pe toate tonurile și cu toate mijloacele, fusese denunțat că unelteste să răstoarne ordinea în stat, constată că acuzatorii însăși au terminat prin a da lovitura de stat. Constatări ce le face lui Alexandru Vaida Voevod, Ministru și consilier regal, prin scrisoarea din 22 Februarie 38, citățm:

— Priviți-ne pe noi în cadrul legalității și uitați-vă la Dvs., cum termină cei mai mari disprețuitori de lege...

— Sperjurul...

— «... asupra întregii Dvs. generații politice planează sperjurul...

— Trist exemplu, îngrozitor pentru Biserica Ortodoxă, care patronează un asemenea act și pentru neamul nostru...

— Ce grozăvie cuprind aceste cuvinte:

— Infractori și sperjuri; ...

— Actuala constituție este o piatră de mormânt peste viața nației românești».

Profeție ce oamenii politici și cei responsabili în treburile țării nu au înțeles-o, orbiți fiind de propriile lor ambiții.

⁂

In tam-tam-ul atacurilor spumegânde, ale presei aservită subversiunii comuniste, se adaugă cu o ură diabolică și vocea «marelui istoric», Nicolae Iorga, dela catedră și prin ziarul său «Neamul Românesc».

Lipsa de caracter a «marelui istoric» și acțiunea sa de infamă calomniere pusă în slujba asasinilor tineretului legionar, sunt stigmatizate în fața Neamului și a istoriei, în scrisoarea deschisă ce i-a adresat-o Căpitanul, pe data de 26 Martie 1938.

Din această memorabilă scrisoare citățm:

«... din adâncul unui suflet lovit și nedreptățit, îți strig și îți voi striga din adâncul gropii ești un necinstit sufletește.»

23. ARESTAREA CAPITANULUI

Cu data de 17 Aprilie a anului 38, când Căpitanul a fost arestat, s'a deschis vânătoarea de căpetenii legionare. Lagăre la Tismana, Dragomirna, Ciuc. Cazărmi și forturi, sunt neîncăpătoare pentru mulțimea legionarilor arestați.

Mai mult ca oricând, versurile lui Ilie Nițu sunt cutremurătoare:

— ... intrigi perfide, oculte, urzit-au,
neamul în floare să mi-l zugrume;
fără'ndurare, flăcăi închis-au,
flăcăi ucis-au și țara geme.

— ... geme pământul, apele, vântul
munții și codrii noștri străbuni.
geme Jilava, neagra închisoare,
c'a fost sortită pentru români.

⁂

Căpitanul a fost repede judecat de un tribunal militar, legea de asediu fiind permanent în vigoare, și îl condamnă la 6 luni închisoare, pentru... «insultă» la adresa... «marelui istoric»...

Poarta abuzurilor, a persecuțiilor pline de o ură nemai întâlnită până aici, a schingiuirilor și asasinatelor, este larg deschisă.

Se dozează cu toată atenția. Sunt angajate forțe enorme pentru reușita barbariei distrugătoare și sugrumarea oricărei veleități de opunere.

Țara este înmărmurită. Politicienii... îndată ce legionarii nu pot să le mai încurce țele, credeau că automat vor fi chemați la destinele Țării.

Din orbire și lașitate, ei n'au putut pricepe că, prin actele lor de până aici și prin... «impotența de a prevedea»... în fața istoriei sunt tot atât de vinovați ca și făptașii direcți, cu regele felon în frunte, pentru nenorocirile și dezastrele ce se vor abate asupra țării românești, ca urmare a deșănțatei lor politici...

⁂

Un nou proces s'a inițiat contra lui Corneliu Zelea Codreanu. O nouă etapă...

Sentința, o condamnare de 10 ani muncă silnică, etc. ...

Nicio rezistență, niciun glas, niciun protest, o apatie totală...

De aici înainte se procedează la executarea actului final. Drama se va consuma în noaptea de 29-30 Noembrie, în pădurea dela Tâncăbești.

Și pentru a se șterge urmele delictului, liturghia diavolească se continuă în incinta fortului dela Jilava, unde groapa este acoperită cu tone de beton, după ce vărsaseră din abundență vedre de acid sulfuric...

Țara este în întunerec, subversiunea comunistă a reușit să degajeze drumul...

⁂

După importanța măsurilor și teroarea crescândă, legionarii au conștiința clară că se pregătește asasinarea Căpitanului și cu ea, nimicirea Mișcării.

De aici înainte, un singur gând îi preocupă, cum să-l scoată din ghiara călăului.

Fără legături, fiecarea în colțul lui, strângea din pumni și urla în el de durere, găsindu-se lipsit de mijloace de a acționa imediat și dur.

Ne dădeam seama și de slăbiciunea noastră, căci nu am avut nici educația și nici predilecție pentru terorism.

Până aici, cei dintre noi ce au asumat greaua sarcină de a pedepsi atât mișelia cât și trădarea, au făcut-o nu din gustul de răzbunare, ci pentru necesitatea de a crea și desvolta sentimentul de răspundere.

Sufletul nostru ne îndemna să nu mai ținem cont de nimic, orice ar veni, de s'ar revărsa Marea Neagră, viscolele cele mai teribile de s'ar deslănțui, noi trebue să lovim puternic să răsune istoria...

Tâmplele ne svâcneau... un tam-tam ne sfredelea creerul... nu uitați... nu uitați... aveți memorie... nu uitați pe cei ce v'au omorit camarazii... aveți memorie... nu uitați...

Cum v'a spus Moța... să mă răzbunați... ați jurat la Carmen-Sylva să mă răzbunați... aveți memorie... să nu uitați...

La Timișoara nu ne găseam locul, strângeam pumnii ca pe prășelele de revolver, fălcile par'că ne erau încleștate.

Fleschin, altădată gata de a spune o glumă, par'că era o stâncă de granit.

Ghiță Constantin, băiatul popii din Șcheii Brașovului, de natură nu prea vorbăreț, acum amuțise, numai ochii îi sclipeau...

Petruș Stănescu și el amuțise...

Clement Geo par'că învinețit, avea aierul unei stafii ambulante...

Gusti, Augustin Micu, cu zâmbetul lui serafic, par'că ar fi vrut să ne insufle o volbură de curaj...

De ne găseam doi-trei la un loc, cum niciunul dintre noi nu scotea o vorbă, dădeam din umeri cu durere și repede ne răspândeam. Nimic nu vedeam în jur nici pe unde ne duceau picioarele...

Cât timp a trecut?... O veșnicie...

⁂

Într'o după amiază, cred prin jurul lui 25 Aprilie, pașii mă duc în camera lui Petruș Stănescu...

Intru, salut din cap pe cei din cameră, eu rămânând cu mâna pe clanță, gata de plecare. Stănescu era lângă fereastră, privea... în gol. Fleschin era întins pe pat, cu mâinile sub cap, cu ochii pe tavan, par'că descifra stelele depe cer. Un jeratic interior îl mistuia...

Mă proptesc de ușe, plimb ochii dela unul la altul, fără întrebare, fără răspuns.

Cât timp?... Nu știu...

... în momentul când am deschis ușa să plec, aud, ca venind din adâncuri...

— Măi, sunteți gata de moarte?...

Petruș la fereastră se întoarce ca o sfârlează, în pragul ușii mă întorc și eu...

— Ce-ai zis?

— Am strigat în aceleași timp ca la o bagheta magică...

... Iar Fleschin, ca împins de un resort, sărind din pat:

— Sunteți gata de moarte?...

Dacă ne-ar fi invitat la un chef, la o nuntă, sau mai știu eu ce, probabil că n'ar fi reușit să ne deslege limbile și să ne descrețească frunțile... par'că ne renășteam... viața ne lua...

Ne explicăm... sigur...

Fleschin își făcuse socotelile...

Petruș Stănescu, admite că nu este pregătit, nici nu înțelege și nici nu vrea să moară...

In ce mă privește, îi mărturisesc că nu mi-am pus problema, deoarece nu am senzația ei. O consider ca un accident ce, poate sau nu, să se întâmple și deci iată dece nu mă preocupă.

Știu un singur lucru: drumul în Legiune este pentru mine fără întoarcere...

24. REORGANIZAREA CENTRULUI STUDENȚESC IN CLANDESTINITATE

Decizia a fost repede luată:

— Vom reorganiza centrul studențesc, numai cu elemente gata de luptă și de jertfă, piramidal, în grup de trei cu un șef, ca să fie redus la maximum pericolul de a fi descoperiți.

— Vom reorganiza regiunea, Fleschin la centru, eu la Reșița, cu tendința de a organiza județul Caraș, cu ajutorul lui Dragomir Streinu...

Petruș Stănescu va reorganiza județul Arad...

Micu Augustin va lua comanda județului Timiș...

Tuliu Bașiu, probabil va coopera la reorganizarea județului Severin...

Așa se face că am plecat imediat la Reșița unde am luat contact cu o veche cunoștință, Inginerul Emil Tatu. Vasile Iovin, vechiu legionar, cutreerase cu vestita «Echipa Morții» toată țara. Acum era, ca atâția alții, dus în lagăr. Mai cunoscusem pe Traian Plițcu, funcționar, probabil, la uzinele Reșița, în acele timpuri. Cred că era concentrat undeva pe graniță, așa că nu l-am putut întâlni.

Este rezultatul ce i-am adus lui Fleschin.

Fără tranziție, Fleschin mă trimite la Lugoj: pentru instrucțiuni dela Stab... Acum înțelegeam veselia cu care mă primise. In ajun eu eram la Reșița; el a primit, prin cineva, dela Dl. Comandant Horia Sima, cererea să i se trimită de urgență un curier pentru instrucțiuni.

Comandantul Horia Sima, fiind Profesor de Liceu din Lugoj, primise consemnul din partea autorităților să nu părăsească domiciliul și să nu aibă contacte politice, adică domiciliu obligator pe loc...

Am luat trenul spre Lugoj, astfel ca să ajung la ora indicată. Acest semn venit din partea Stabului, așa îl botezase cu ani în urmă Eugen Necrelescu, ne-a dat aripi la picioare, dar mai ales încredere, siguranță interioară că suntem pe drum bun...

Ieșind din gara Lugoj, Stabul trece pe lângă mine șoptindu-mi:

— Urmează-l pe grăsunul din față...

Ceeace am și făcut și așa că am ajuns undeva în centrul orașului, la advocatul Streinu.

⁂

Ordinele ce am primit prin intermediul advocatului Streinu, erau în sensul celor ce noi am conceput să executăm, adică:

— Reorganizarea centrului studențesc, a județelor, deci, a regiunii;

— întinderea de legături spre București și Cluj,

— pregătire de gazde pentru cei ce trebuiesc adăpostiți, fie că sunt în trecere fie că sunt în pericol de a fi arestați;

— gazdă, în cel mai scurt timp, pentru Stab, adică însuși, Comandantul, căruia în decursul prigoanei, îi vom da numele de «Bătrânul»;

— să se ție gata mijlocul de a fi condus la București, imediat ce va sosi la Timișoara;

— Micu Augustin și Fleschin au răspunderea totală a executării punctelor expuse mai sus.

Forte de cele ce noi ne luasem angajament și reorganizarea începută, am asigurat pe Comandant că:

— Am început să realizăm organizarea;

— avem elemente plecate la Cluj și București, pentru a lua și asigura contacte cu cei încă în libertate;

— imediat vom întreprinde să realizăm și celelalte, în primă instanță, mijlocul de transport spre destinația dorită.

Ca o confirmare a celor de mai sus, este faptul, spre onoarea centrului Timișoara, că Stabul a fost prezent la adunarea din

30 Aprilie în București, la care au luat parte personalități legionare ce nu fuseseră încă arestate. Au fost în această adunare, sub conducerea Comandantului Legionar al Bunei Vestiri, Radu Mironovici, unul dintre cei cinci întemeetori ai Mișcării:

— Ion Belgea, Iordache Nicoară, Nicoleta Nicolescu, Victor Dragomirescu, Ion Antoniu (Pâsu), Valeriu Cârdu, Andrei Ionescu, Ion Victor Vojen, Viorel Trifa, Stelian Stănicel, Titi Cristescu, Lucia Trandafir, Horia Sima...

S'a discutat situația creată prin prigoana ce a fost deslănțuită.

Au decis să se ia legături cu toate grupele de legionari depe cuprinsul țării, să fie incadrate ca să poată acționa cu toată energia la lămurirea opiniei românești, cum îmi recomanda Comandantul Ion Belgea, obiectivul imperativ fiind:

— Salvarea Căpitanului.

In continuare s'a decis cei mai vizați, fiind prea cunoscuți, să se ascundă, pentru a fi liberi și deci disponibili în orice moment pentru nevoile luptei ce se angajează.

Fiecare dintre cei prezenți s'a angajat cu o misiune proprie. Un grup restrâns a avut misiunea de a coordona toate acțiunile, grup sub șefia lui Radu Mironovici, cu Ion Belgea, Ion Antoniu, Iordache Nicoară și Horia Sima.

Iordache Nicoară a avut misiunea de a reorganiza și ține legăturile cu grupele legionare din Capitală.

Horia Sima a avut misiunea de a reorganiza și a menține legături cu grupele legionare depe întreg cuprinsul țării.

*
**

Pentru reorganizarea grupului studențesc, Fleschin avea la îndemână pe Petruș Stănescu, Gheorghe Constantin, Gheorghe Clement, eu însumi, Costică Constantinescu, Dumitru Crihana, Onofrei Ungureanu, Bumbăruș Olteanu, Ică Tănase, Daba Muică.

Fiecare a format câte un cuib cu cei mai apropiați camarazi. Eu am avut pe Gheorghe Croitoru, Ion Rotaru, poreclit «Rățoiu» și Gheorghe Ferăstrău.

Dintru început Micu Augustin se va ocupa de reorganizarea Județului Timiș, cu ajutorul lui Ion Simicin, șeful grupului de muncitori, care cunoștea foarte bine și lumea legionară din județ, apoi advocatul Munteanu, printre puținii din grupul răsleți, mai puțin vizat de poliție.

Momentan, elemente, ca să zic, de primă linie, ca Totoescu Oreste, Ion Constantin, Tuliu Bașiu, erau, fie concentrați, fie chemați să-și facă serviciul militar, fie că reveniseră la centru. Unul dintre aceștia, o fost Dragomir Streinu care, eliminat din școală, a rămas în Caraș cu misiunea de a organiza grupele de legionari disponibile. Eu am primit misiunea de:

«Curier central pentru Oltenia». Vezi notele mele, cu același titlu, unde explic pentruce mi s'a încredințat și cum am îndeplinit misiunea dată.

Mircea Dimitriu, cum s'a deslănțuit prigoana, nu a mai revenit la Timișoara. După un timp de contacte și legături, atât în Moldova cât și la București, starea fizică nu-i permitea să riște rigoarea arestărilor, a trebuit să treacă granița. Astfel se va găsi în grupul de legionari refugiați din Berlin.

*
**

Spuneam, cu altă ocazie, că nu se poate vorbi, oricari ar fi acțiunile duse de centrul studențesc, altfel decât citând și camarazii muncitori. Am zice că s'au angajat în luptele din 38 prin necondiționata lor credință în Căpitan și Mișcare, însă și prin prietenia ce se legase de mult timp între ei și legionarii studenți.

Acești oameni, în toată simplicitatea lor, s'au ridicat pe culmi prin spiritul lor de dăruire și sacrificiu.

Mulți dintre ei au avut parte de suferinți, arestați, schingiuiți, câțiva au plătit cu viața, iar cei ce au scăpat, cu aceeași credință au continuat lupta.

Pentru onoarea acestui grup, amintesc câțiva:

— Ion Simicin, vechiu și activ, care ajunsese să fie cunoscut și de copiii mici dela sate sau locurile atât de bătute; este cauza ce l-a determinat pe Micu Augustin pentru reorganizare să utilizeze cunoștințele lui fără să-i permită să ia parte activă. Fiind slab și brunet, Simicin a fost botezat cu porecla de «Federweiss», «Negusu», «Gandi».

— Faptul că nu i s'a dat rol de comandă nu a fost de altfel decât o protecție pentru organizație, căci el a suferit și arestări și schingiuiri.

— Gavrilă Brindescu, va fi pânăce a căzut în luptele cu securitatea comunistă, pe meterezele cele mai înaintate.

— Ion Tolcea și Iancu Vasiu, când au fost pe punctul de a fi arestați datorită activității lor, au fost nevoiți să se refugieze. Așa se face că sunt printre cei șaptesprezece, la Berlin, ce s'au angajat să ducă lupta sub direcția Comandantului pentru dărâmarea regelui felon.

— Ferdinand Ghedeon, probabil din familie de loreni colonizată în Banat pe timpul Mariei Thereza, împărăteasa Austro-Ungariei.

Nu mult după arestările din toată țara, Ghedeon a căutat să-l întâlnească pe Fleschin căruia, la sfârșitul discuției, i-a spus cu toată gravitatea:

«Dacă faceți vre-o acțiune fără mine te împușc.»

— Cocora, originar din Banatul dela Sârbi, avea familie și în reorganizare nu a fost încadrat, ceeace l-a nemulțumit. Întâlnindu-l pe Gheorghe Simicin, i se mărturisește că și el este capabil să-l răzbune pe Căpitan. O va face de unul singur, când se anunțase deja, că va sosi regele la Timișoara.

Cocora nu a sărit în aier cu regele, pentrucă vizita la Timișoara a fost anulată; însă va cădea sub rafalele asasine împreună cu Toader Udrea și șoferul Gheorghe Dragomir.

⁂

In cele de mai înainte am dat câteva cazuri, am avut cunoștință de atâtea dealungul țării, pentru a mărturisi starea de spirit din acele vremuri. Reiese astfel forța de jos în sus care determină luarea de poziție necondiționată, pe care s'au sprijinit de sus în jos toate acțiunile.

Așa se explică valurile de legionari cari se aruncau în luptă, deși în față era o forță cu mii de mijloace de distrugere... căci:

— Moartea, numai moartea legionară
ne este cea mai scumpă
nuntă dintre nunți...
— nu-i temniță să ne'nspăimânte
nici chin, nici viforul dușman.
De cădem cu toți, izbiți în frunte
ni-i dragă moartea pentru Căpitan

⁂

Reorganizarea de prigoană a grupului studențesc legionar a fost realizată, aș zice, cu mână de meșter.

Cu puține excepții, au cerut să fie încadrați toți cei ce erau înainte de dizolvare. Insă vor fi angajați direct pe teren, împărțire de manifeste, curieri pentru legături cu diverse grupe, etc., prin rotație. Astfel erau repede înlocuiți cei ce plecau fie concentrați la diverse unități fie cu misiuni încredințate de Comandamentul dela București.

Paralel, au fost stabilite legături cu toate grupele din regiune, cu centre pe județ: Oravița, Lugoj, Arad.

In vederea ofensivei de informare și angajare a opiniei publice românești, sunt chemați la Comandament:

— Gheorghe Clement, cu misiuni spre Ardeal, legături și alimentare cu manifeste, asigură difuzarea broșurei «Adevărul în procesul lui Corneliu Codreanu», asigură, ca să zic, treabă de curier, spre Deva, Oradia-Mare, Arad, Timișoara, Craiova, înlocuind pe cei din grupul bănățean;

— Noaghea, Grama, Todan, Afilon Dorca, Nuțu Aurel...

La începutul lui Ianuarie 39, Clement reintră, făcuse circuitul Deva, fără să știe, că între timp a fost descoperită locuința din Aureliu 14 și astfel a căzut în plasa poliției.

După cercetările dela Siguranța Generală, Clement a fost trimis la Cluj, unde după alte «cercetări de aproape», este condamnat pentru participare și coordonare de acte teroriste, atentate, în localitate cât și împrejurimi, Oradia-Mare, Alba-Iulia...

In August 1939 îl vom întâlni la închisoarea civilă din Brașov. Venea dela Cluj cu Doctorul Vornica.

— Micu Augustin, va prelua conducerea organizației din Capitală, după arestarea lui Iordache Nicoară. A avut ca ajutoare:

— La Răsleți, pe Ilie Niculescu, iar la Grupul Muncitoresc pe advocatul Pavlescu, care înlocuise pe Groza, ce fusese arestat.

Micu a fost arestat pela jumătatea lui Ianuarie cu Ovidiu Biriș, Virgil Borzea și Elena Bagdad. In beciurile Prefecturii de Poliție a fost schingiuit cu un turnichet. Strângeau capul până a plesni.

Intr'o astfel de «ședință», nu mai erai stăpân pe facultățile tale.

Mai apoi, agenții povesteau cu oarecare admirație că, după ședință, Micu probabil și-a dat seama că ar fi spus ceva contra voinței lui, s'a repezit să ia revolverul unuia dintre ei ca să se împuște.

Micu a fost dus, fiind considerat printre pistolarii lui Horia Sima, în lagărul dela Miercurea Ciuc.

— Gheorghe Constantin, va fi în permanenţă la Bucureşti, pentru diverse misiuni, cel puţin din Noembrie 38 până la arestarea lui în 4-5 Februarie 1939, în strada Cobălcescu, unde la 3 Februarie a fost arestat Marius Cioflec.

Ei au fost transportaţi în lagăr la Miercurea-Ciuc, eu la Craiova, unde fusesem condamnat în lipsă.

— In «Curier central pentru Oltenia» descriu acele timpuri, arestarea şi urmările.

— Fleschin, Gheorghe Silion şi Costică Constantinescu, după arestarea lor din Octombrie 38, în Uranus, au trebuit să reintre la Timişoara.

***

Spuneam ceva mai înainte, că reorganizarea s'a făcut cu mână de meşter. O discreţie rar întâlnită, efectele acţiunii de lămurire în opinia publică îngrijorau poliţia, fără să aibă vreo certitudine.

Intre legionari nu putuse fi strecurat vreun informator şi peste toate încercările nici printre ceilalţi, nelegionari. Insăşi corpul profesoral îi acoperea.

In discuţiile ce se înodau, pe măsură ce evenimentele se înrăutăţeau, erau dintre profesori cari ne încredinţau că nu mai este salvare decât, cum îi spunea Pompiliu Nicolau lui Micu, sau Moş Lupan la Sibiu, lui Clement, dacă este eliminat Regele Carol şi clica lui.

Pentru manifestele răspândite şi mai târziu exploziile de grenade, la Timişoara, Reşiţa, etc... au fost făcute arestări; numai Fleschin şi Petruş Stănescu, dintre studenţi; Popa Ion şi Ghedeon, dintre muncitori, Remetean, dintre răsleţi; foarte târziu, pe cale foarte ocolită şi cu totul întâmplătoare, mai bine zis din greşala bietului Tiponuţ, frate de cruce, cred dela Oradea-Mare.

Tiponuţ, în peregrinările lui de curier, ar fi întâlnit la Cluj pe Petruş Stănescu.

Sunt două versiuni.

— Tiponuţ ar fi notat adresa lui Stănescu dela Timişoara, fără nume fără localitate, suficient însă ca poliţia, când a fost arestat, să găsească şi localitatea şi corespondentul;

— a doua versiune ar fi că la întâlnirea dela Cluj, s'au fotografiat. La arestarea lui Tiponuţ, poliţia găsind fotografia cu ei doi, a întins cercetările şi la Timişoara.

25. LUPTA SE GENERALIZEAZA

Incleştarea cu dictatura este din ce în ce mai puternică. Procese contra elementelor de conducere, cu Gheorghe Clime în frunte, contra elementelor studenţeşti...

Arestări din comandamentul de prigoană. Rând pe rând, cad Radu Mironovici, Ion Belgea, Ion Antoniu Pâsu, mai târziu, Iordache Nicoară.

Comandamentul reuşind reorganizarea pe întreaga ţară, a trecut la informarea opiniei româneşti, prin publicarea memoriilor şi manifestelor adresate, după caz, Regelui, primului ministru, Miron Cristea, ţării.

In broşura, «Adevărul în procesul lui Corneliu Zelea Codreanu» se demonstrează absurditatea acuzaţiilor cât şi a verdictului de condamnare pe baza unor acte străine, autorul lor recunoscând apartenenţa şi chiar voind să depună în faţa curţii de judecată.

După toate cercetările făcute, niciun avertisment nu a fost luat în consideraţie şi s'a mers orbeşte la asasinat. Comandamentul decide să lucreze la răsturnarea Regelui.

Paharul suferinţei trebuia să fie băut până la fund. Laboratorul, unde se pregăteau aruncătoarele de flăcări, a sărit în aier; zeci de legionari sunt arestaţi. Aşa că încă dela începutul lui Ianuarie 39, legăturile între Comandament şi organizaţie erau din ce în ce mai greu de realizat.

Schingiuirile şi asasinatele urmau într'o cadenţă infernală.

Astfel, grupul Fleschin, Petruş Stănescu, Ghedeon, Popa Ion, Remetean, va fi schingiuit, în aşa fel că Ghedeon şi Fleschin, după fotografiile găsite în 40, rămăseseră cu degetele mâinilor ciuntite dela jumătate.

Prin Februarie 39, după cercetările dela Cluj, au fost duşi în pădurea de lângă Huedin şi împuşcaţi:

— Fleschin Petru, Petruş Stănescu, Ferdinand Ghedeon, Popa Ion, Locotenent Borzea, Petre Aurel, Prof. Hodrea şi fratele de cruce, Gruiţă.

Voiu aminti aici şi pe ceilalţi arestaţi, pentru acţiuni, din acelaşi timp:

— La Reşiţa, Dragomir Streinu, din centrul studenţesc, Traian Blaj, Moise Denciu şi Mihai Stăniloae, din localitate, şi Ion Simicin, din grupul muncitoresc...

— La Oravița: Mihai Manciu, Ion Chirilă, Ion Băiaș...

— Jud. Severin: Moise Șoimu, Gheorghe Busuioc, Iancu Românu, frații Ghinda...

— La Arad: Ion Jimon și Dumitru Stoenescu...

O anticipație:

La Timișoara, schingiuirile au fost conduse sub ordinele prefectului de poliție, Grita.

In Octombrie 1940, o echipă condusă de Onofrei-Ungureanu, după cercetări amănunțite, abia au reușit a găsi unde se ascunsese, căci, imediat după 6 Septembrie, Grita a căutat să se facă nevăzut. Când, insfârșit, echipa s'a prezentat să-l aresteze, a găsit o locă, o stafie, fără aspect de om, o fiară încolțită, tremura din toate mădularele, cuprins de o frică teribilă că nici nu mai putea vorbi, scotea numai niște mârâituri.

Băieții se uitau la el și nu puteau înțelege că au în fața lor pe faimosul «mâncător de legionari», pe odiosul schingiuitor...

Scârbiți de mârșevia și lașitatea acestui iresponsabil, decăzut în stare de sub-om, s'au ferit nici măcar să-l atingă, l-au lăsat în mocirla în care se afla.

Cei din Caraș, au avut parte să fie schingiuiți, cu o bestialitate de neînchipuit, de plutonierul major de jandarmi, Ciopor.

In 40 după instalarea legionarilor, o echipă din poliția legionară, l-a arestat ca să fie trimis în judecată, pentru actele lui criminale.

Dragomir Streinu, unul dintre cei ce fusese trecut prin moara lui Ciopor, acum era șeful organizației legionare din Caraș, i-a spus, în rezumat:

— Vezi, d-le Ciopor, ieri ne-ai schingiuit pentrucă noi eram gata să dărâmăm țara, așa ne-o repetai. Iată acum vezi că cei ce-ți băgaseră în cap asta s'au dovedit a fi ei criminalii.

«Ne-ai schingiuit, noi te iertăm. In schimb cei ce au acționat contra intereslor Țării și ale Neamului vor trebui să răspundă cu capul lor.

Ești liber, roagă-te lui Dumnezeu să-ți ierte păcatele...»

***

La comanda grupului Timișoara, între Aprilie 38 și Octombrie 40, au activat rând pe rând, și de câte ori era liber un loc, adică între două concentrări, sau misiuni, etc.:

— Fleschin Petru, Ion Constantin, Totoescu Oreste, Daba Muică, Ică Tănase.

Reorganizarea și impulsul combativ sunt desigur opera lui Fleschin. Meritul celorlalți este de a fi asigurat continuitatea și a fi lărgit cercul de acțiuni.

Intre altele, Centrul a asigurat găzduire și locuri de trecere a frontierii celor ce erau amenințați să-și piardă viața.

In această misiune se distinge Petru Vârlan, cu numele de împrumut, «Negru».

Astfel sunt treceri prin:

— Lățunaș, Județul Caraș;

— Jimbolia, Comlosul Mare și Beba Veche, Jud. Timiș.

Petru Vârlan și Traian Borobaru au trecut în Banatul Sârbesc unde au asigurat găzduire pentru cei ce se refugiau, pe timp limitat sau în trecere spre Germania.

Misiunea lor a avut succesul mai mult decât așteptat, pentrucă duhul legionar trecuse cu ani în urmă: unul dintre semănători, era Pavel Onciu, peste frontiera arbitrară ce desparte Banatul în două.

***

Incleștarea între legionari și forțele ridicate, între David și Goliat, este atât de puternică, nimicitoare, corolarul sperat cu atâta ură, dărâmarea totală a Mișcării Legionare.

Arestările masive, schingiuirile, asasinatele, n'au reușit decât să aducă valuri-valuri de legionari, cari mărturiseau credința lor.

Sbirii, osteniți de schingiuirile la cari s'au dedat cu bestialitate, cred că au ajuns să culeagă roadele lor.

Incepând cu Februarie-Martie 1939, ei cred că au învins omul de fier.

«Omul de oțel», așa era văzut asasinul Armand Călinescu, putea să-și poarte hoitul în lungul și în latul țării, fericit că și-a servit stăpânul.

— Iar Irod a putut să ofere, amantei, capul lui Ion...

Eram înecați în mlaștina desnădejdii, ici și colo se formează grupe ce au un singur gând: să pedepsească mișelia...

La Timișoara, Totoescu organizează o echipă cu:

— Tuliu Bașiu, Ion Constantin, Iancu Vasiu și Ion Simicin.

Își propuseseră să pedepsească pe «Irod» și simbriașii lui, oamenii de lovitură din guvern sau alături, cu ocazia participării lor la serbările de jubileu al orașului, la care își anunțase prezența.

Acest grup nu a reușit decât datorită anulării vizitei anunțate.

Grupul lui Miti Dumitrescu va reuși să fulgere «omul de oțel», atunci când își sorbea din plin bravura scelerată.

Grup de prahoveni, ai căror camarazi au suferit chinuri îngrozitoare, se ridică năpraznic, ceeace tâlmăcește Ion Țolescu, prin versurile lui:

Prin temniți negre și grea urgie,
prin vadul morții întunecat,
peste văzduhuri și veșnicie,
fulger năpraznic ne-am ridicat.

Prin brațul nostru, fără cruțare,
Sfântul Arhanghel a pedepsit,

26. FIII PRAHOVEI. ASASINATE IN MASA

Fiii Prahovei au răzbunat pe Căpitan în ziua de 21 Septembrie 1939.

Groparii tineretului —esența Neamului românesc—, în panică și cuprinși de o frică morbidă, ordonă asasinate în masă:

— Așa pier trădătorii, afișat la capul trupurilor întinse pe piețele publice.

In ura lor credeau că este și lecție și mijloc de a opri în fașe orice altă încercare.

Nu puteau să-și închipuie că răsturnarea va fi accelerată prin actul lor nesăbuit.

Centrul Timișoara, ca toate centrele depe cuprinsul țării, a dat tribut greu:

— Fleschin și Petruș Stănescu, asasinați în Huedin.

Micu Augustin și Gheorghe Constantin, cu cei din lagărul dela Miercurea Ciuc.

— Gheorghe Clement, scos din închisoarea centrală a Brașovului, de o echipă a siguranței din București. Tot drumul spre Capitală l-au schingiuit și adus în stare de inconștiență, l-au aruncat în focul crematorului, pe ziua de 12 Octombrie 1939.

Alături de ei și-au dat tribut dragii lor camarazi muncitori:

— Ferdinand Ghedeon și Popa Ion, asasinați cu cei dela Huedin;

— Alexandru Cocora, Toader Udrea și Gheorghe Dragomir, asasinați și expuși în piața din cartierul Fabrică al Timișoarei, pe ziua de 22 Septembrie 1939.

... din adâncuri se aude vocea Căpitanului:

— «Acei ce vor cădea dintre voi, vor avea nume și morminte de eroi.

«Iar cei ce ne vor ucide, vor purta nume de trădători și vor fi blestemați din neam în neam.»

27. ALTE FILIERE DESCOPERITE IN BANAT. GROAZA AUTORITAȚILOR

O caracteristică a Centrului Timișoara este perseverența în munca de albine, la refacerea legăturilor și înjghebarea de noi unități de acțiune.

Cu toată sârguința, reînoadă pânza de paianjen întinsă peste tot Banatul, mai departe spre Huniedoara, Sibiu, chiar și în Oltenia, izolată încă dela arestarea mea din Februarie 39.

Reluarea legăturilor cu Oltenia a fost în sarcina lui Ică Tănase, ajutat de fratele meu Costel (familiar dela Constantin).

Când prin Decembrie 39-Ianuarie 40, poliția a dat de urmele lor, își dă seama că au fost predați de Aldea dela Craiova. (Vezi cele ce redau în «Curier Central Pentru Oltenia».)

Intre cei arestați, voiu aminti pe cei mai vizați:

— Ică Tănase, Tuliu Bașiu, Ion Protopopescu, Profesor de Construcții la Politehnică, Ion Simicin, Costel Bărbulescu...

Cu fiecare zi arestările încep să se întindă spre groaza anchetatorilor. Alte filiere, alte grupe. Cum! Și de unde?!! Doar nu trecuseră trei luni dela baia de sânge prin care se credea că Mișcarea a fost îngropată pentru totdeauna.

S'a auzit că au fost făcute peste 500 arestări și anchetatorii nu au avut certitudinea că au ajuns a da de capăt.

Astfel se explică dece au fost duși la Gabriel Marinescu, prefectul de poliție al Capitalei, dacă nu chiar ministru de interne pe atunci.

Enigma acestor arestări a fost repede intuită de Ică Tănase cel puțin:

Două căi au fost cari au concurat, una prin arestarea lui Hedeș, dela Arad, care revenea din Banatul Sârbesc, de unde a trebuit să fugă; fiind tuberculos, a fost descoperit în spitalul unde încerca să se îngrijească.

Cealaltă cale a fost Aldea dela Craiova, care lucrase cu poliția.

In discuțiile cu anchetatorii, Ică se arată dârz. Cu un aier superior și mândru (vezi mărturia lui Ion Simicin), le-ar fi declarat:

— «Să nu credeți că prin aceste câteva arestări ați învins Mișcarea Legionară;

— ea are resurse inepuizabile,

— nu puteți omorî atâți cât sunt gata să mai facă echipe, ca Miti Dumitrescu...»

Și ca să le demonstreze cele spuse a descoperit o mică parte din legături ce a condus la arestările celor 500 de persoane.

Se începuse timid o destindere, spre dovadă unele eliberări din lagăre. Insă în Februarie-Martie, se mărește par'că acest suflu de destindere.

Cauza, probabil prăbușirea înțelegerilor exterioare, însă și teama, căci «Irod» nu mai găsește între oamenii politici, servili cari să-și riște pielea; mai mult, recentele arestări de noi «bande de pistolari» le dă convingerea că singura soluție este să ajungă la o colaborare cu legionarii.

Evenimentele se precipită, se impune o altă orientare politică, la care trebuie să fie părtașe și Legiunea.

Este explicația ce se aduce pentru contactele și discuțiile cu fruntașii legionari: Noveanu, Bidianu...

Pentru cei ce mânuiau sforile, aveau de câștigat vederilor lor, atât pe legionarii depe teren, nenumărații «pistolari» liberi pe tot cuprinsul țării cât și acei din Germania.

In acest context, se află că Domnul Horia Sima și Domnul Nicolae Pătrașcu au fost arestați la graniță, în Banat, pe unde încercau să reintre în Țară.

Venirea în țară a Domnului Horia Sima a dat probabil de gândit multora din cei ce, de aproape sau de departe, fuseseră părtași și la crimele contra legionarilor și la actele politice de dezastru pentru țară.

Dacă erau convinși că au eliminat majoritatea celor intransigenți din Mișcare, că cei rămași, sguduiți și de evenimentele tragice și de situația disperată a țării în contextul evenimentelor, sunt dispuși la colaborare, nu aveau posibilitatea și cu atât mai puțin siguranța că cei din închisori, cei necontrolați din libertate și mai ales cei din Germania, se vor angaja pe drumul de colaborare.

Pentru cei mai avizați și zic eu, cei mai vizați, Nichi Ștefănescu, Directorul Siguranței și Moruzof, Șeful Serviciului Secret, dealtfel patron peste toate polițiile de stat, sosirea și arestarea Domnului Sima, este o mană cerească. Au în mână singurul om care va fi capabil să însume toate forțele legionare.

Cu câtva timp mai înainte, dacă Domnul Horia Sima ar fi căzut în mâna lor, l-ar fi ciuruit de gloanțe, ca pe Vasile Cristescu.

Oare arestările din Banat le-a amintit versurile lui Ștefan Curcă, «Ardealul tânăr legionar», ce răsunaseră pe toate văile, în munți și pe câmpii:

— din inimă legionară,
țâșnește strigăt haiducesc,
care străbate 'ntreaga țară,
întreg poporul românesc.
— peste trădările din țară,
vrem uragan răzbunător;
vrem Românie legionară,
vrem Căpitan conducător.

28. HALUCINANTA DESVOLTARE A EVENIMENTELOR

Din Mai evenimentele politice se desfășoară într'un mod halucinant:

— 13 Iunie, Domnul Horia Sima este eliberat;

— 18 Iunie, Domnul Horia Sima este primit în audiență de Rege;

— 23 Iunie, Domnul Horia Sima lansează un manifest prin care cere legionarilor și oamenilor de bine să se înscrie în «Partidul Naţiunii», noul partid lansat de Rege;

— 28 Iunie, Domnul Horia Sima, numit în guvern;

— 3 Iulie guvern Gigurtu în care sunt și legionari, Dnii Horia Sima, Vasile Noveanu, și Augustin Bidianu; prieten, Mihail Manoilescu, ministru de externe.

— 7 Iulie, Domnul Horia Sima dimisionează din postul de ministru;

— 9 Iulie, este numit ministru Domnul Radu Budișteanu.

Dacă cei interesaţi, gândind că Domnul Horia Sima ar avea asentimentul Germaniei, doar venea de acolo, căutau să aibă girul lui ca să înhame Legiunea la căruţa Regelui, pentru masa legionară, era cel ce ridicase steagul și ducea lupta pentru afirmarea Mișcării Legionare.

Ori, nici în momentele de mare pericol pentru însăși existenţa ţării ca stat independent, Mișcarea nu este chemată să aducă forţa ei. Ci se urmărește numai să fie făcută părtașe, prin prezenţa puţinelor elemente, la dezastrul ce se va abate ca urmare a actelor de politică criminală ce o duseseră și pe care Mișcarea în diverse ocazii o combătuse.

Este cauza pentru care Comandantul se hotărăște a ridica ţara ca să forţeze pe Rege să abidice.

De aici, manifestările din 3-6 Septembrie 1940.

29. PREGATIRI PENTRU REVOLUŢIE

In ziua de 3 Septembrie 1940, au fost aduși la Timișoara peste 500 de persoane din tot judeţul. Concentrarea aranjată și dirijată de Aron Valer, Ică Tănase, Tuliu Bașiu și Ion Simicin, cu obiectivul să ocupe instituţiile publice și să manifesteze pentru abdicarea Regelui.

Faţă de alte centre din ţară, cari au intrat în acţiune, la Timișoara a fost cea mai mare concentrare de elemente gata de a acţiona. Intervenţia lor ar fi cântărit greu în balanţa evenimentelor ulterioare.

Ocuparea instituţiilor s'ar fi făcut fără nici-o rezistenţă, autorităţile, poliţie, jandarmerie, etc., fiind ocupate cu manifestaţiile organizate, din întâmplare, chiar în aceiași zi de ţărăniști. Manifestaţia lor era de protest contra Italiei și Germaniei, răspunzătoare de cedarea Ardealului prin arbitrajul dela Viena; voiau chiar să doboare statuia «lupoaicei» din centrul Timișoarei.

Autorităţile nu au priceput această concentrare și totuși, seara târziu, cu strângere de inimă, mulţimea a primit ordin să se retragă, fiecare la casa lui, în așteptare de alte dispoziţii.

Pentru începerea acţiunii, Aron, Ică și Ion Simicin au așteptat semnalul convenit prin emisia de radio a postului dela Bod, de lângă Brașov.

Echipa ce trebuia să ocupe radio Bod, a întâmpinat rezistenţa jandarmilor și, ca atare, nu a reușit să dea semnalul.

Interpretarea a fost că probabil s'a amânat din cine știe ce cauză, în ultimele momente și cum o altă cale de informare urgentă nu aveau, ca să nu provoace prejudicii Mișcării, printr'o acţiune prematură, au dispus retragerea...

Arhanghelul Mihail a ocrotit și a ajutat Mișcarea Legionară să învingă forţele răului. Regele felon a fost silit să abdice, o satisfacţie poporului zăvorit prin dicatura instalată în ultimii doi ani.

Ţara respiră. Cu entuziasm primește noua ordine. Din adâncuri ies cohorte verzi, izbucnesc par'că la lumină, mărturisind pentru cei ce se jertfiseră ca să aducă această victorie.

In marea lor credinţă, Valeriu Cârdu, înainte de a fi asasinat, va mărturisi:

— Purtăm cătușele haine,
cu fruntea sus între zăbrele.
Ușor trec ceasurile grele,
când biruinţa sfântă vine.

Iar în refran va izbucni:

— S'a prăbușit de-acum dușmanul,
se 'nalţă 'n zări minunea.
Strigaţi «Trăiască Legiunea,
și Neamul sfânt și Căpitanul»...

Și Radu Gyr, prin pana lui măiastră, în versurile dedicate biruinţii, va psalmodia:

— bătuți de crivățul nebun,
duși în surghiun,
am sângerat.
cu carnea ruptă în fășii,
mucenicii,
ne-au inspirat.
temniți reci: Tismana și Ciuc,
și Dragomirna, lumini aduc.
se strâng și vifore și nori,
biruitori,
călcăm pe zori...

—Venim cântând din închisori,
învingători...

*
**

In așteptarea îndrumărilor dela Centru, Valeriu Aron începe reorganizarea Regiunii, cu ajutorul elementelor încercate din Centrul Studențesc Legionar:

— Ică Tănase, pentru Jud. Timiș;
Ion Constantin pentru Jud. Arad;
Dragomir Streinu pentru Jud. Caraș.

Pentru Jud. Severin, a fost Profesorul Olaru.

Ică Tănase a numit la grupul de muncitori, un legionar de multă încredere: Gavrilă Brindescu.

La reorganizarea Centrului Studențesc Legionar, a numit pe Bumbăruș Olteanu, ce se distinsese în prigoana 38-40.

Crihană Dumitru, care înainte de 38 avusese grija Frățiilor de Cruce din Timișoara, este angajat de Ică, desigur cu aprobarea lui Aron, la reorganizarea Grupului de Răzleți.

Regiunea având o industrie și un comerț în plină desvoltare, prezenta și o problemă gingașe, aceea a muncitorilor; de aici numirea lui Ion Simicin ca Președinte al Camerii de Muncă.

Lumea respiră cu nesaț libertatea de care fusese lipsită atâta amar de vreme. Bucuria, speranța și încrederea pentru o zi mai bună, izbucnesc pe fețele lor; oameni, femei, tineri și bătrâni, sunt gata să răstoarne și munții ca să clădească... o țară ca soarele sfânt de pe cer...

30. CENTRUL STUDENȚESC IN TIMPUL GUVERNARII LEGIONARE

După cedarea Ardealului, unele Facultăți aparținând Universității clujene au fost retrase la Timișoara. Astfel mediul universitar, studenți, profesori, etc., s'a lărgit cu mult față de ceea ce fusese cu puțin timp mai înainte.

Munca de reorganizare se face pe Facultăți. Misiunea lor era triplă:

— Să-și facă studiile cât mai bine, pentru a fi cei mai buni în meseria lor,

— să-și facă educația în cuib, spre devenire a ceeace școala legionară dorește: un om nou,

— să țină la dispoziția organizației, pentru diverse acțiuni, elemente bine pregătite.

Exemple, poliția legionară sub conducerea lui Onofrei Ungureanu, atașată Inspectoratului de Poliție, un număr oarecare pentru comisari de românizare, la ordinele Prefectului...

Anticipez, după enervările ce s'au iscat în urma rebeliunii antonesciene, în plin consiliu profesoral Prof. Marinescu declară în gura mare:

— Ii aștept la examene pe acești pierdevară, despre legionarii pe cari nu-i iubea de loc.

Venită seziunea de examene, luna Iunie, mulți așteptau rezultatele.

Către sfârșitul seziunii, într'o zi, în cancelaria Politehnicei, Profesorul Marinescu începe să peroreze:

— Când au avut timp acești pierdevară să rumege cursurile?!... Când?

— In viața mea de profesor nu am fost obligat să dau atâtea note, cele mai mari, și cui credeți?!... Cui?!

— Acestor pierdevară, răspunde un mucalit, Profesorul Cristescu, de Termodinamică, prieten ce îmbrăcase chiar cămașa verde.

A fost cea mai extraordinară seziune și prin tensiune și prin rezultatele ce au stârnit admirația chiar a multor profesori ce încă mai aveau reticențe față de legionari.

31. IN RAZBOIU

Legionarii acestui Centru vor ști să fie tot atât de prezenți și în războiul ce va duce țara contra inamicului secular, ca să-și afirme din nou că Basarabia și Bucovina au fost și sunt parte integrantă din teritoriul și Neamul românesc.

La trecerea Prutului, primul rănit, picioarele i-au fost secerate, a căzut, Liviu Păcuraru.

Absolvent, nu a așteptat să-și prezinte proectul pentru diplomă, a cerut să plece pe front.

Rectoratul, drept omagiu pentru toți ce intrau sau vor intra în focul luptelor, i-a înmânat diploma de inginer.

Unii au fost decorați pentru vitejia lor și capacitatea de dăruire. Cazul lui Onofrei Ungureanu, în luptele din Crimeia, Ică Tănase în cadrul batalioanelor dela Sărata...

Alții, răniți, ca Gheorghe Fira, sau au căzut, ca fratele meu Costel, în luptele cu partizanii, la Simferopol...

Luptele lor se înscriu în cartea istoriei pentru a pregăti și a salva Neamul dela prăpastia în care regele felon și politicieni orbiți de propria vanitate l-au prăvălit. Sacrificiile lor vor continua și în luptele de rezistență contra cutropitorului venit să ne satanizeze.

Din acest Centru, un Gheorghe Brahonschi, a mânuit atât grenadele cât și rezistența la orice încercare de compromis.

CAIETUL Nr. 2

PRIGOANA

Iunie 1938 - Septembrie 1940

CURIER CENTRAL PENTRU OLTENIA

1. CURIER PENTRU OLTENIA

In a doua jumătate a lunei Iunie 1938, Fleschin primește ordin dela Domnul Comandant Horia Sima să mă elibereze de misiunea ce aveam în cadrul de reorganizare în Centrul Timișoara.

Rostul era, odată eliberat de angajamentul de acolo, să fiu la dispoziţia Comandamentului Central, pentru alte misiuni.

La București, unde am plecat după trei-patru zile, aveam o adresă unde m'am prezentat. Acolo am găsit o veche cunoștință, pe Inginerul Gheorghe Foale, originar din Beba Veche, Județul Timiș.

Ne revedeam după aproape un an. Bucuroși, depănăm amintiri, schimbăm noutăţi despre prietenii mai ales cei din Banat, doar le aduceam proaspete. Am ajuns repede la situaţia momentului ce ne preocupa pe toţi.

Camaradul Foale m'a condus la o altă adresă, unde am dat peste Eugen Necrelescu și Bubi Moraru dela Cluj, «compii», cum erau porecliţi.

O paranteză, peste câtva timp, probabil că fuseseră arestaţi undeva unde nu aveau ce căuta, căci la o întâlnire, aud pe Comandant spunând cu amărăciune, furios dar și cu o nuanţă de admiraţie:

«Auzi, compii ăștia, nebuni! Să se ducă în gura lupului să vadă cât îi sunt de ascuţiţi colţii!»

Intâlnirea cu Domnul Comandant era fixată pentru orele două după amiază, undeva la o răscruce de drumuri, în plin București.

La un minut-două, apare Comandantul cu o persoană, care, probabil, îi aducea ceva noutăţi din vre-un colţ din Ţară. La câţiva metri în spate, erau urmaţi de alte două persoane, dintre cari am recunoscut pe Comandantul Ion Belgea; l-am văzut de departe, cu ocazia alegerilor, în Banat.

Cu această ocazie, îi sunt prezentat. La întrebările puse, i-am expus neliniștea noastră, relativ la arestarea Căpitanului, mai precis convingerea că se merge, cu pași repezi, la asasinarea lui.

Cu intenţia de a mă liniști, Comandantul Belgea îmi spune:

«Tocmai de aceea trebuie să lămurim ,să mișcăm opinia publică românească, să producem o avalanșe care să împiedice nelegiuirea.

«Toate forţele legionare trebuiesc angajate în această bătălie. Pentru care, reorganizarea ce am început trebuie să fie realizată cât mai repede. Vom reuși, aveți toată încrederea, nu disperați...»

După o strângere voioasă de mână, pleacă spre persoana cu care venise.

Am rămas cu Domnul Comandant, Horia Sima. Mă văzuse destul de des în timpul campaniei electorale și, de curând, aproape o lună, ieșind din gara Lugoj, a trecut pe lângă mine, șoptindu-mi să-l urmez pe grăsunul din față.

Grăsunul ce-l voiu întâlni mai târziu, Iulie 1941, la închisoarea militară din Timișoara, apoi prin acele trei ce au urmat, Deva, Alba-Iulia și Aiud, era advocatul Eugen Hodoș.

El m'a condus la advocatul Străinu, care mi-a transmis, din partea Domnului Comandant, Horia Sima, ordine pentru Fleschin, în legătură cu reorganizarea Centrului Legionar Studențesc cât și extinderea pe întreaga regiune Banat.

De astă dată mă lămurește dece a cerut lui Fleschin să mă lase liber la ordinele Centrului.

Evenimentele sunt grave, îmi spune dânsul, de aceea, este absolut necesar ca toate forţele legionare să fie dirijate într'un singur scop: salvarea Căpitanului și a Țării dela dezastrul ce i se pregătește. Și continuă:

«... iată, în reorganizarea ce am întreprins, am reușit să am legături sigure cu toate provinciile, în afară de Oltenia.»

«Pentru asta te-am chemat. Să te instalezi acolo și să faci legătură cu Centrul.»

Am stabilit să mă instalez la Craiova, adică la mine, căci aveam familia acolo. Voiu studia situația, legionarii prezenți, starea de spirit în legătură cu evenimentele, disponibilitatea pentru încadrarea în acțiuni. Răspuns, termen 7 zile.

In drum spre Craiova, gândul îmi sbura cu ani în urmă, la tabăra din Carmen-Sylva, Iulie 1935 și apoi la Arnota, în August. Cu aceste ocazii am avut marea cinste, zic hărăzit cu noroc, să cunosc figuri de legendă și personalități ce au făcut și au intrat în istorie, alături de cari noi ceilalți ne vedeam mărunți, ei Ceahlăi și Parângi.

In cele două tabere, am cunoscut o serie de studenți olteni, în plus de cei câțiva foști colegi de liceu.

De atunci am cunoscut și ceva lume din organizația dela Craiova, în puținele zile când veneam acasă, în timpul vacanțelor.

Oare câți voiu putea regăsi și ce situație au?!...

*
**

Situația ce am găsit la Craiova:

Nicolae Roșulescu, Comandant Ajutor, licențiat al Academiei Comerciale, fost șef al Județului Dolj, dacă nu mă înșel chiar al regiunii Oltenia, era arestat și dus în lagăr.

Dumitru Bărbulescu, Comandant Ajutor, croitor de lux, am zice azi «Haute Couture», ajutorul lui N. Roșulescu, era și el în lagăr. O paranteză, nicio legătură de familie cu a mea.

Am găsit pe loc:

Advocat Titi Șegărceanu, cred, șef al organizației de Craiova.

Căpitan de rezervă Ungureanu, tatăl prietenilor mei din copilărie, Marioara de vârsta mea, și fratele ei mai mic, Mișu, amândoi studenți la București.

Grigoriță Roșu, văr cu Roșulescu, avea un atelier de mobile, cred că era instructor legionar.

Voicu, rudă cu Ungurenii, avea un magazin de ștofe, poate singurul magazin românesc de pe strada zisă a lipscanilor.

Constantin Tănăsescu, instructor legionar, mecanic în garajul lui Vâlcea, cred alt văr de-al lui Roșulescu, și el legionar destul de vechiu.

Matei Aldea, instructor legionar, era funcționar la Banca Comerțului a familiei Neamțu, unde lucrau de mulți ani una din mătușile mele, Eugenia și soțul ei, nenea Mișu Florița; prin ei dealtfel am știut că Aldea este din Craiova.

Doctorul Grigoriu, fratele lui, bun legionar, murise cu vre-o doi ani mai în urmă de tuberculoză. Doctorul Trifan, frate cu advocatul Traian Trifan dela Brașov. Din Aprilie când s'au deslănțuit arestările, aceștia ocoleau orice contact cu vreun legionar.

George Alexandrescu, instructor legionar, se afla concentrat undeva pe zonă.

Dintre studenți, voiu întâlni ceva mai târziu, pe Mișu Ungureanu, Petropol, Mișu Popescu, Nati Cojocaru, Traian Firulescu, Dan sau Marcel Preoțescu. De Silviu Vintilă, am aflat că își face stagiul militar ca și Cristea Șegărceanu. Nimeni însă nu știa ce situație ar fi avut Manolescu-Puțuri, teolog, nici despre Nicolae

Manolescu-Puțuri, și, cu atât mai puțin, despre Ioanid dela Maglavit sau despre Iorgu Trifănescu, fostul meu coleg de liceu.

Din județ, nu cunoșteam decât foarte puțini. De Preotul Pârvănescu se spunea că a fost dus în lagăr, ca și de Poenaru, un țăran vioiu, bun gospodar. Era greu să afli ceva, căci legăturile erau întrerupte.

Despre Iulică Stănescu dela Mârșani, Comandant Legionar, alături de Căpitan, de prin 1924, cu săcușorul de pământ, nimeni nu a știut ceva. Intâmplător, mai târziu, l-am întâlnit pe centrul Craiovei. Era profesor la Galați și tocmai venise pentru câteva zile, în vacanță, la Mârșani.

In aceste condiții, se impunea deci să se încerce o reluare de legături, pentru a cunoaște, situația și o reorganizare a elementelor prezente, în măsura în care au voința de a se angaja.

Dacă nu se încercase ceva, am dedus din discuțiile cu Titi Șegărceanu și Căpitanul Ungureanu, se datora faptului că fiecare ar fi vrut să o facă însă ca șef, mai mult, confirmat de vreo autoritate superioară.

Lumea din afară, chiar și prietenii (Doljul a fost unul din județele ce a dat voturi în masă), dădeau impresia de teamă, de așteptare închisă, și totuși par'că ar fi așteptat ceva. Ce?...

Noi legionarii trebuia să le arătăm ce așteptau...

Am plecat la București, și prin Nicolae Popa, funcționar la Vacuum Oil Comp., ce-mi fusese indicat pentru legătură, am ajuns la Domnul Comandant.

I-am expus situația ce am găsit la Craiova. A fost de acord cu concluzia mea că se poate încerca o reorganizare la Craiova, în măsura în care pot fi determinați Titi Șegărceanu și Căpitanul Ungureanu să colaboreze. Pentru aceasta însă era necesară intervenția unei persoane care să le impună.

Iată dece Domnul Comandant, Horia Sima, s'a deplasat la Craiova, după câteva zile dela acest raport.

Domnul Comandant a stat de vorbă cu fiecare în parte, cu Titi Șegărceanu, Căpitanul Ungureanu, Advocatul Sgoanță, și seara, cu puțin înainte de a pleca spre gară, l-am prezentat pe Matei Aldea.

După expunerea situației, a cerut fiecăruia să se angajeze în munca de a trezi opinia românească ca să ia poziție contra politicei ce va duce Țara la dezastru. A obținut angajamentul atât

al lui Titi Șegărceanu cât și al Căpitanului Ungureanu să colaboreze astfel ca acțiunile unuia să nu jeneze pe ale celuilalt.

Ca să le reducă susceptibilitățile, i-a asigurat că legătura cu dânsul și ei, se va face cu toată certitudinea, prin mine, numindumă «curier-central».

Astfel, abia pela începutul lui Iulie, se pot descifra pașii anemici de reorganizare la Craiova, cu speranța că se vor desfășura legături în tot județul, mai ales că încep să apară și studenții ce vin în vacanță. Citez pe Mișu Ungureanu, Petropol, Nati Cojocaru ce mi-au dat sprijin pe timpul cât au stat în Craiova.

Cu Tănăsescu nu am luat contact direct. De o parte nu am avut nici când ocazia să ne cunoaștem, poate din cauza aierului său rece, distant, eventual și sub influența lui Aldea. Dealtfel nu trebuia să intru în conflict cu Șegărceanu sau cu Ungureanu. Pentru același motiv de interferență în domeniul lor, nu am luat contact cu ceilalți, Grigoriță Roșu, Voicu, Vâlcea, Rafael Stancu, și alți cunoscuți.

Matei Aldea primise misiunea de a reorganiza atât muncitorii cât și funcționarii, adică cei ce nu intrau în cadrul de organizare a lui Titi Șegărceanu sau Căpitan Ungureanu...

⁂

Care era situația în celelalte județe oltene? Județul Mehedinți.

Cunoscusem pe Gheorghe Serafim, student la Teologie, cred cu ocazia congresului studenților olteni. Se spunea că ar fi fost dus în lagăr.

La colegii mei dela Timișoara, Ică Tănase, Topciu, Lucian Popescu ori Viorel Băiatu, nu era posibil să fac apel fără aprobarea Comandantului, ei fiind angajați acolo.

Mai auzisem de o bună legionară, Petrița, studentă la București.

Cum colegul meu Petropol o cunoștea bine dela Facultate, când am dat de el, l-am trimis la Turnu-Severin să o întâlnească.

I-am cerut Petriței, prin Petropol, să se intereseze de ce elemente s'ar putea dispune atât la Turnu-Severin cât și în județ, pentru a încerca o reorganizare.

Petrița a înțeles obiectul cererii mele, probabil că dela sosirea ei în vacanță avea contacte. Poate a găsit un grup format, căci

la câteva zile, o surpriză plăcută. Am avut vizita inginerului dela șantierul naval din Turnu-Severin, Victor Gheorghiu.

Am avut ocazia să ne cunoaștem. Știam că este un vechiu legionar, Comandant Ajutor, credeam că a fost dus în lagăr din care cauză nu l-am căutat direct.

După ce ne-am lămurit despre ce este vorba, am stabilit ca să intensifice reorganizarea întregului județ și să stabilească legătura cu mine prin curier.

Astfel voiu avea pentru centru: progresul de reorganizare, starea de spirit a lumii legionare și a opiniei românești, dela ei. Voiu face eforturi pentru a strânge cotizații, pe cari să mi le trimită din două în două săptămâni. Din partea mea curierul le va aduce noutățile și cerințele avute dela centru.

Ne-am despărțit cu bucuria întâlnirii cu cineva care se găsește deja pe drumul ce te-ai angajat și tu.

A fost prima întâlnire și ultima, căci urgia vremurilor nu ne-a mai permis alta...

Județul Gorj.

In afară de Bibiță, absolvent al Politehnicei din Timișoara, originar din Târgu-Jiu, mai cunoscusem la tabăra dela Arnota, pe Sguroiu, student la Iași. După câte am înțeles, ne mai văzusesm și la congresul studenților olteni.

Bibiță Lacea era pe undeva, la o mină pe Valea Petroșanilor, deci de niciun folos pentruce trebuia să întreprind.

Despre Sguroiu cei dela Craiova nu știau absolut nimic, dacă a fost sau nu arestat, nici chiar dacă este sau nu din Gorj.

Ca și pentru celelalte județe, am căutat prin ocaziile ce aveam la îndemână, adică Nati Cojocaru, Petropol, Mișu Ungureanu, să găsesc o cale, o poartă de intrare și în acest județ.

Rezultatul a fost că dela Târgu-Jiu am avut vizita camaradului Șerban Constantin.

Din cele ce am vorbit, am reținut că erau câțiva ce aveau contacte între ei, între cari și Preotul Motomancea, însă așteptau îndrumări dela centru.

Ne-am înțeles că peste opt-zece zile să-mi dea o situație a celor ce vor realiza, starea de spirit din tot județul, eforturi constante pentru cotizații și curier pentru legătura cu mine.

Incep să cred că și în Oltenia se găsesc oameni gata să-și dea contribuția în lupta ce s'a încins.

Județul Vâlcea.

Victor Belici, din grupul de studenți dela Cluj, și prieten cu Necrelescu și Fleschin, l-am cunoscut la tabăra dela Arnota, fusese dus în lagăr. Tot în lagăr se găsea și Advocatul Victor Bărbulescu, dela Drăgășani, Comandant Ajutor și fost șef al județului; cel puțin așa am fost informat.

Aici mi-a venit în ajutor Mișu Ungureanu. Cu ocazia nunții sorei lui, Marioara, cu un coleg, fiul unui preot de pe lângă Drăgășani, mi-a făcut cunoștința cu un alt invitat, ca și mine, Nelu Abagiu.

Dânsul era student, dacă nu chiar absolvent al Academiei Comerciale. Cunoștea lumea legionară. Mi-a spus că și Părintele Doară era arestat.

I-am cerut să strângă legături cu cât mai mulți legionari, să se organizeze pe grupe mici și omogene. Pentru început va ține legătura cu mine în timpul lunei August prin Mișu Ungureanu, apoi, vor trebui să desemneze curierul lor.

A doua zi, la întoarcerea spre Craiova, mă întrebam dacă n'ar fi bine să fac apel și la Petruș Stănescu, originar sau cel puțin familia lui era din Ocnele-Mari. Insă el era prea angajat în reorganizarea Banatului cu Fleschin. Trebuia, ca și in cazul meu, aprobare. Apoi s'ar putea ca și el, ca și mine, să nu aibă priză în aceste locuri; activitatea noastră a fost în Banat, aici doar în trecere.

Județul Romanați.

Aveam puține cunoștințe în această parte a Olteniei. Costică Constantinescu era angajat în centrul Timișoara cu Fleschin. Cunoscusem la Arnota, pe frații de cruce Horia Oprovici, Biega... în 1935. Acum ce fac? Unde sunt? Cine ar putea ști?

Mai cunoscusem un camarad, când veneam în vacanță pe câteva zile, Dobre, cred învățător. Dar nu eram sigur că este din Romanați. Credeam că am să știu ceva prin Titi Șegărceanu. El mi-a vorbit de advocatul Ricman, dela Corabia; erau dealtfel o familie de proprietari.

In lipsa de altceva, am coborit la Corabia, la familia Ricman; eu căutam pe advocatul, de care Titi îmi spusese că este legionar și am dat de fratele, mai în vârstă. Mi s'a prezentat, Senator Ricman.

Cum advocatul era plecat la București, i-am lăsat adresa mea cu rugămintea ca să-mi fixeze pe cât de curând posibil o întrevedere.

Surpriza a fost că mi-a venit în vizită Dl. Senator Ricman. Probabil că aflaseră dela Șegărceanu, cine sunt și dece i-am vizitat.

Știu că Senatorul Ricman s'a angajat în luptă alături de noi, mai mult decât advocatul.

Este județul cu care am avut cea mai bună legătură prin Profesorul Pârvănescu, originar din Craiova. Pârvănescu, între douăzeci și cinci-treizeci de ani, îl cunoscusem prin Nati Cojocaru. Era profesor la Liceul din Caracal, unde se ducea la începutul săptămânii și revenea la Craiova Sâmbăta și Dumineca. Era în legătură cu inginerul «Zăgane», eu așa am reținut, care reușise să refacă grupe de legionari. Probabil că și frații Ricman au intrat în legătură cu el, ceeace îi indicasem prin Pârvănescu. Prin poziția lui a fost curierul ideal...

⁂

In toată luna Iulie am lucrat deci la stabilire de legături cu puncte centrale în fiecare județ.

Dela începutul lunei August aceste puncte încep să-și întindă aria lor de legături. De altă parte, frecvența rapoartelor cu punctul central devine regulată.

La mine acasă, strada Remus n.° 11, pe lângă curierii centrelor, sau cei trimiși de Comandant, am avut și vizita de persoane... în căutare de legături cu centrul. Față de unele cazuri, ce nu-mi inspirau încredere, a trebuit să joc pe omul preocupat de el și degajat de tot ce nu este în raport cu el. Memoram cele ce aflam dela ei și apoi informam persoanele ce normal trebuiau să le cunoască.

Insă am avut și ocazii de persoane a căror vizită era bine venită. Astfel am cunoscut și colaborat cu Manolescu, pedagog la Școala Normală de Invățători din Craiova. Era șeful Frăției de Cruce dela această școală și venea din partea legionarei Nati Cojocaru. Era verișor cu Nicolae Manolescu-Puțuri, fostul meu coleg de liceu, cunoscut la sediul din București, după 1935. De situația acestuia, dela începutul prigoanei, nici el nu știa.

Acest grup a început să activeze în măsura în care elevii au reintrat la școală, la începutul lunei Septembrie. Cum nimeni nu cunoștea această legătură, au lucrat efectiv și fără să fie deranjați, nici chiar bănuiți, până prin luna Decembrie.

Tot prin luna August, cu ocazia onomasticei ce-și serba o verișoară, la care am fost invitat, am cunoscut un alt invitat, pe Ion Tismănaru. Era student la Chimie, la Iași. Venise practicant la laboratorul Liceului Militar din Craiova, unde soțul verișoarei mele era locotenent.

Așa s'a făcut că Tismănaru a fost printre invitați. Cum nu cunoșteam bine ideile lor, m'am mulțumit să aflu că Tismănaru cunoaște pe Crânganu, pe Tudose, vestitul trio de mușchetari, Manta-Stângă și Strugaru... legionari unu și unu.

Voiam ca mai târziu să cunosc prin el situația, eventual contact cu Frăția de Cruce dela Liceu.

Despre Frățiile de Cruce nu am vorbit nici cu Șegărceanu sau cu Căpitanul Ungureanu și nici cu Aldea; cu atât mai puțin despre aceea dela Liceul Militar...

2. INTALNIRI LA BUCUREȘTI

La întâlnirile dela București, am avut ocazia să cunosc pe Comandantul Ion Belgea, apoi pe Iordache Nicoară. Acest om m'a impresionat prin bunătatea, seninătatea și încrederea ce radia. In fața lui, oricât de necăjit ai fi fost, totul se topea, aveai impresia că un fluid binefăcător te pătrunde. Când îți vorbea, era o muzică ce-ți umplea sufletul, alinând ca un balsam.

In fața a trei persoane am avut această, senzație: Părintele Doară dela Hurez Vâlcea, Inginer Augustin Micu, însă cel mai profund, Iordache Nicoară.

Tot la una din aceste întâlniri, am cunoscut pe Comandantul Nicolae Pătrașcu, venit proaspăt dela Sibiu. Din cele povestite de alți camarazi și din scrierile legionare, știam de legionarul, de Comandantul ce era acum. Acum am avut posibilitatea să-i fiu prezentat.

I-am povestit cum puțin înainte am avut vizita unui tânăr, Popescu-Păunescu sau așa ceva. El voia să știe neapărat dacă-l cunosc pe Comandantul Nicolae Pătrașcu.

Spunându-i că nu-l cunosc și nici nu cred că am ocazia, tânărul a sărit în sus, ca și cum aș fi făcut un sacrilegiu, «auzi să nu cunoști pe marele Comandant Pătrașcu»...

Cum nu știam nici cine este și nici cine l-a îndreptat la mine, am căutat să mă scap repede de el.

Domnul Pătrașcu a făcut haz. Mi-a spus că-l cunoaște bine pe acest tânăr. Un tânăr puțin exaltat, care nu vedea și nu cunoștea decât pe Comandantul Pătrașcu. Din această cauză nu-l încadrase în reorganizarea ce-a făcut în regiunea Sibiu.

Repede însă centrul discuției noastre a fost situația în care ne găseam, groaza ce aveam că se va ajunge cu pași repezi la asasinarea Căpitanului. In timp ce noi nu suntem capabili să-l salvăm din mâinile celor ce-i pregătesc groapa. Tocmai îmi spune...

«Când am ajuns aici, în plin comandament, am bătut cu pumnul în masă, cerându-le dece nu l-au scos pe Căpitan din ghiarele călăilor...

«Răspunsul a fost că au pregătit totul, însă Căpitanul a refuzat categoric această ieșire. Din această cauză nu a acționat contra voinței lui. Căpitanul —a urlat—, nu este al lui, este al Țării, este al Neamului. Trebue scos cu sau fără voia lui, de este nevoie, trebue băgat în sac, legat și scos pe umeri, dar trebue scos...»

Clocotul din pieptul lui m'a impresionat. Acest om era drumul de credință ce trebue fără șovăire să-l urmăm.

De atunci de câte ori soarta ne-a pus în față, pentru mine era o adevărată sărbătoare.

Am întâlnit și cunoștințe mai vechi, Ilie Rotea, Viorel Boborodea, Remus Țincoca, Gheorghe Clement, Augustin Micu, Marius Cioflec ce mă ducea la întâlniri, figuri noi pentru mine, Lică Popovici, Ilie Smultea, Ghiță Biriș, Nicolae Făgădaru, Andrei Vasile, Laurențiu Vereș, Nuțu Aurel...

Nuțu mi-a rămas inscris în suflet. O fire blândă, firavă, ca o trestie pe care vântul ar răpune-o, și totuși cu o voință extraordinară.

Se angajase în Mișcarea Legionară cu dragoste și nădejde de a contribui cu o cărămidă la ridicarea Neamului pe culmile la cari îndemnau Căpitanul și Moța. In prigoană s'a avântat în lupta în care Mișcarea a fost aruncată cu o credință nestrămutată în victoria ei. Moartea îi era și mireasă și răscumpărare a păcatelor săvârșite de un strămoș ce trădase pe Horia, Cloșca și Crișan.

Nuțu a plătit cu sângele lui, căzând răpus alături de nelipsiții lui prieteni, Marius Cioflec, Coriolan Todan, Iosif Grama, Virgil Noaghea, în lagărul dela Miercurea Ciuc, în noaptea de 21-22 Septembrie 1939.

3. O RIVALITATE SUSPECTA. SUNTEM URMARIȚI DE POLIȚIE

Reorganizarea întreprinsă nu se desfășura decât cu multă încetineală, afară de Județul Romanați.

Pe la sfârșitul lunei August, începutul lui Septembrie, am avut impresia că celelalte județe aveau legături directe la București, însă nu cu Domnul Comandant, Horia Sima.

Cu Titi Șegărceanu și Căpitanul Ungureanu, relațiile erau corecte; fiecare încerca să nu fie depășit de celălalt.

Cu Aldea, aveam, aș zice, întâlniri mai dese. Imi dădea rapoarte despre rezultatele obținute. Erau destul de bune, avea chiar în perspectivă formarea unei cetăți.

Mă bucuram de încrederea ce i-am dat-o. Gândeam că vom avea un grup omogen și în pregătire a răspunde și a face față tuturor greutăților impuse de prigoana deslănțuită contra Mișcării.

Prin a doua jumătate a lunii Iulie, Aldea începe să se plângă de greutățile ce-i face camaradul Tănăsescu.

Credeam că este o rivalitate între cei doi instructori legionari... Insă la fiecare întâlnire venea cu plângeri noi. Tănăsescu, după Aldea, ar fi organizat un grup de ucenici cari urmăresc pas cu pas și activitatea sa și a celor pe care el i-a reorganizat. Cum aveam deplină încredere în Aldea, am hotărit să intervin.

Cum voiu rezolva acest diferend cu Tănăsescu? Apelez la Titi Șegărceanu sau discut direct eu însumi... norocul este cu mine.

Intâmplător, spre jumătatea lui August, am dat cu ochii de Iulică Stănescu, în plin centru al Craiovei.

Bucuroși de această revedere neașteptată, schimbăm noutățile ce aveam. Așa am aflat că venea dela Galați, unde era profesor și va sta câteva zile la Mârșani, acasă.

Am profitat de ocazie și i-am povestit necazurile ce-mi făcea Tănăsescu. L-am rugat ca el cu autoritatea ce are să intervină și să-l liniștească.

Tănăsescu s'a apărat în fața lui Iulică Stănescu, acuzându-ne, pe mine și pe Aldea, că-i facem greutăți. El va plăti prostiile noastre...

I-a dat asigurări lui Iulică Stănescu, că din partea lui nu voiu avea nicio greutate.

Este adevărat că din partea lui nu am avut vreo greutate; în schimb mi-a transmis, în două rânduri, că el are greutăţi cu poliţia din cauza agitaţiilor noastre.

Târziu de tot voiu înţelege plângerile lui. Voiu mai afla martiriul ce a îndurat, care era cu atât mai greu că pe el se grefa şi neînţelegerea camarazilor lui...

Către sfârşitul lunei August, am o senzaţie curioasă, ceva ca şi cum se ţesea ceva în jur. Imi ziceam că probabil, fără voia mea, încep să sufăr de spionită...

Este curios cum în astfel de cazuri se naşte, am zice, încă un simţ, poate că simţul de conservare, ceva vag este drept, însă care îţi ascute par'că atenţia şi instinctiv să simţi un pericol. Intr'un articol intitulat «Provincialul în Capitală», în revista *Dacia,* am descris cum instinctiv am reuşit să scăpăm dintr'o plasă a poliţiei...

Apoi am constatat că atât mama cât şi mătuşile, surorile ei, de câte ori ieşeau seara în curte, pentru o treabă sau alta, reintrau în casă cu un aier aproape speriat. Par'că simţeau ceva în jur, o prezenţă ce totuşi nu puteau distinge.

Aceeaşi impresie am avut şi eu însumi; de câteva ori chiar m'am luat după vre-o siluetă ce încercam cel puţin să o recunosc, dar se topea în grădina care era destul de mare, în jurul casei.

Cum în cartier se produceau furturi, din când în când noi mai avusesem o astfel de neplăcere nocturnă, am crezut că este poate pregătirea unei noi incursiuni.

Ceeace m'a decis să fiu prudent, chiar să mut locul de întâlniri, adică să mut cartierul, a fost insistenţa cu care era observat de peste drum, din dosul perdelelor, tot ce se petrecea la mine.

Peste drum, erau în chirie două surori, una lucra la Prefectura Judeţului, a doua, mai tânără, făcea, se pare, o şcoală de infirmiere. Erau aici de peste un an. Aveau aierul de a fi aşezate. In afară de serviciul lor, nu le cunoşteam vreo legătură. Ori, de câtva timp, au început să vină însoţite de un tânăr. La început se mulţumeau să mai vorbească vreo câteva minute, el în stradă şi ele în cameră, la fereastră. Incetul cu încetul, vizitele se prelungesc, sunt mai dese chiar şi în timpul zilei, nu la fereastră, ci în casă.

Pe mine a început să mă intrige faptul că, din spatele perdelelor, nu le scăpa nicio mişcare ce se făcea peste drum, adică la mine.

Desigur că nu-mi făcea plăcere curiozitatea lor. Voiu afla după arestarea mea că în fond fusese aranjat un post fix, «pentru a surprinde, în activitate de subversiune, suspecţii», dela comisarul-ajutor Bratu, citire.

Probabil că toate acestea m'au hotărit să-mi aranjez o locuinţa în alt cartier.

Ca familia să nu se neliniştească, am pregătit, ca în fiecare an la acea epocă, plecarea la Timişoara pentru examene.

De schimbarea domiciliului am cerut ajutor dela Titi Şegărceanu. I-am cerut să-mi găsească o casă sigură pentru zece-cinsprezece Octombrie, adică la întoarcerea mea.

Am fixat plecarea mea la Timişoara pentru douăzeci şi cinci Septembrie.

Am anunţat curierii că după această dată să aştepte să-i chem eu.

In acelaş sens, l-am prevenit şi pe Aldea. Manolescu, pentru Frăţia de Cruce, primea material şi instrucţiuni, prin Nati Cojocaru.

In timp ce făceam pregătirile, primesc prin Geo Gheorghe Clement, manifestul lansat, cred, de Alecu Cantacuzino, cu ocazia zilei Căpitanului, 13 Septembrie.

Am trimis judeţelor, pentru multiplicare şi răspândire începând cu data de 25 Septembrie.

Aldea îmi promisese să vină pela ora prânzului, în ziua plecării mele. Mă anunţase că a fost vizitat de poliţie, atât acasă cât şi la birou. Cum nu s'a găsit nimic compromiţător, nu l-au deranjat mai mult.

Pela orele două-trei, după masă, Mitu Şegărceanu, fratele de cruce, mi-a adus cotizaţiile dela Titi.

Cum Aldea nu venise, îi dau lui Mitu Şegărceanu manifestele pentru Aldea, căci se cunoşteau bine.

Spre seară, un ceas-două înainte de plecare, vine Aldea şi-mi spune că, Mitu a fost arestat. Cum şi de ce? Nu ştia.

Eu l-am prevenit că-i dădusem lui Mitu un pachet de manifeste pentru el. Să le caute, de poate.

4. LA TIMIȘOARA ȘI BUCUREȘTI

Arestarea lui Mitu Șegărceanu m'a întărit în hotărirea mea de a schimba de adresă.

Seara mi-am luat rămas bun dela mama și mătuși. In drum spre gară, voiam să iau trenul de 10 seara. Printr'o trecere între două case, am intrat în strada cealaltă, la o verișoară de-a mamei. Mi-a dat ceva pachete pentru fetele și nepoatele dela Timișoara.

Dimineața, după sosirea la Timișoara, am tras direct la aceste verișoare; ele locuiau în apropierea gării Domnița Elena. Le-am dat pachetele lor cât și mărunțișuri din Craiova. Cu una cu alta, s'a făcut seară și am rămas la ele de am dormit.

A doua zi am luat drumul spre Căminul Politechnicei.

Nu departe de Cămin, îmi iese în față Fleschin și mă duce fără să intrăm.

Mă întreabă de unde vin și ce s'a putut întâmpla, căci peste noapte am fost căutat de poliție.

Mi-am dat seama că trebuie să fie în legătură cu arestarea lui Mitu Șegărceanu.

I-am povestit tot ce știam, cum am avut impresia că se țese o plasă în jurul meu, hotărirea de a schimba de cartier, etc...

Ultimele evenimente, deci mă întăresc în această hotărire. Insă nu voiu pleca direct la Craiova, voiu trece mai întâi pela București, să aduc la cunoștință noua situație, Domnului Comandant, Horia Sima.

La București îl găsesc pe Marius Cioflec, locuia aproape de Gara de Nord.

Lui Marius îi cer să aranjeze să-l văd pe Domnul Comandant, ca să-i expun noua situație, cât și o propunere de o altă legătură cu Centrul.

Până am putut să-l întâlnesc pe Domnul Comandant, am rămas la Marius, vre-o zece zile.

Cu el am cunoscut în strada Uranus, pe Nae Făgădaru și Ghiță Biriș. Am găsit și cunoștințe vechi.

Intr'o zi, gazda lui Marius ne-a făcut o vizită. După cum ne-a tratat mi-am dat seama că îl îndrăgise ca și cum i-ar fi fost copilul ei. Ne-a povestit de feciorul ei că se vede foarte rar, fiind comisar de poliție. Era mereu pe drumuri.

Am ascultat cu toată atenția cuvenită și ni s'a părut o eternitate până s'a terminat această vizită... Marius aștepta curieri din provincie.

Și eu l-am lăsat pe Marius, plecând la plimbare. Fără un gând precis, mă trezesc pe Uranus. Mă îndrept spre locuința băieților. Când să intru pe poartă, simt o liniște neobișnuită. Un domn ce venea din fundul curții, cu o vioară sub braț, ajungând în dreptul meu, fără să mă privească, îmi zice: «aseară a fost nuntă aici...». Surprins, nu intru și am continuat drumul. Am crezut că nu au avut eleganța de a mă invita și pe mine. Seara i-am povestit lui Marius isprava lor și părerea mea de rău.

Seara următoare, când Marius a intrat acasă, îmi spune, cu un aier glumeț și totuși preocupat:

«Eh! Eh! Șugubeață nuntă, noroc că nu ai fost, ai fi ajuns și tu la sdup cu ceilalți...

«A fost o descindere a poliției și i-a luat pentru «legitimare», pe cei ce se găseau acolo, Silion, Constantinescu și Fleschin, cel puțin de ei îmi amintesc. Ilie Rotea reușise să fugă pe fereastră, așa că el este cel ce a dat alarma.»

Silion, Constantinescu și Fleschin au justificat prezența lor la București. Fiind studenți la Școala Politechnica din Timișoara au venit să facă mutarea, ca să termine studiile la o școală cu mai mare renume. Au fost eliberați, nu erau încă în fișele lor, cu sfatul că tot mai prudent ar fi ca să-și termine studiile la Timișoara...

In zilele acelea, timp frumos, într'o dimineață aud un avion zburând foarte jos și apoi o lovitură puternică.

Mă plec pe fereastră să văd ce s'a întâmplat. In stradă văd lume fugind în sus, strada era puțin în pantă. Mi-am dat seama că avionul căzuse. Am aflat apoi că pilotul a sburat jos ca să-și salute logodnica și a pierdut controlul.

Cum priveam lumea, aud că mă strigă cineva din stradă, și-mi face chiar semn cu mâna, semn oarecum de mirare.

Am coborît căci recunoscusem, în civilul ce cu atâta mirare îmi făcea semne pe Locotenentul Emil Georgescu, din regimentul 1 de Geniu, din Craiova. Este Mișu Ungureanu care ne face cunoștință.

Locotenentul Georgescu simpatiza cu Mișcarea și am înțeles că ar fi dispus să ne ajute. Printre relațiile lui, am cunoscut doi

locotenenţi: de unul îmi aduc încă aminte, Marin Popescu, din Regimentul de Artilerie, de cari spunea că sunt şi ei simpatizanţi.

Dupăce am schimbat noutăţile, i-am pus problema delicată de a mă găzdui câteva zile. I-am explicat că vreau să-mi găsesc o gazdă ca să nu mai revin acasă, să-mi pierd oarecum urma.

Bucuros că poate să facă ceva pentru noi, fără discuţie, a fost de acord.

Ne-am despărţit cu promisiunea că mă aşteaptă.

5. DIN NOU LA CRAIOVA

La întâlnirea ce am avut, am expus Domnului Comandant cele întâmplate în ultimul timp la Craiova, cât şi proectul meu de a mă instala în alt cartier.

Domnul Comandant a aprobat noul meu plan cât şi curier pe camaradul Tolcea, din grupul muncitoresc timişorean.

Pe camaradul Ion Tolcea îl cunoşteam bine, am fost deseori împreună pe drumurile bănăţene, în marşuri şi în propagandă, în timpul alegerilor.

Ajung la Craiova spre sfârşitul lunei Octombrie. Primele zile am stat la Locotenentul Georgescu, apoi, prin Titi Şegărniceanu, am fost găzduit de advocatul Vâlcu Vlad. Iar în primele zile ale lunei Noembrie, voiu avea o cameră la o doamnă, nu departe de cartierul cazărmilor. Veniturile ei erau chiriile depe cele patru-cinci camere ce avea disponibile.

Aici, în chirie, mai erau advocaţii stagiari, Bădici şi Nica, prieteni cu Şegărceanu şi Vâlcu, şi prieteni legionari.

Bădici m'a prezentat gazdei, Marin Marinescu. Originar din Reşiţa, a venit la Şcoala de Ofiţeri de Artilerie de Rezervă. (Adică elev teterist cum se spunea.)

A mai venit în chirie un tânăr, care în mod discret m'a făcut să înţeleg că mă cunoştea de când a intrat la Liceul Carol I, unde eu în ultima clasă, eram chestor general.

Privindu-l mai atent, mi-am adus aminte de el, avea ochii negri ca murele şi sprâncenele par'că desemnate. Atunci mic pirpiriu, acum înalt, voinic. Işi făcea serviciul militar în adevăr la Şcoala de Ofiţeri de Rezervă. Am rămas, să zic aşa, în bună vecinătate.

Am reuşit apoi să-l instalez pe camaradul Tolcea, prin Titi Şegărceanu. Gazda lui a fost Doamna Demetrescu, mama poetului Radu Gyr. Acolo a stat până prin jumătatea a doua a lunei Decembrie, când a trebuit să plece. Se promulgase o lege ce impunea fiecărui proprietar să declare persoanele ce locuiesc, calitatea şi ocupaţia.

Poliţia şi jandarmeria au făcut vizite din casă în casă, în fiecare încăpere, «pentru statistică». Sperau astfel să vâneze pe cei ce pregătesc revoluţia. Tolcea le-a justificat că este în căutare de lucru. Pentrucă nu reuşise să găsească, poliţia i-a cerut să părăsească Craiova.

Personal, cum plecam «la cazarmă» dimineaţa şi reveneam seara, am reuşit să mă strecor. Cred că a fost gazda care a «neglijat» să mă treacă printre locatari. Doar nu era să bată toba că stă în chirie «Prinţul Cantacuzino».

Gazda era o femee inteligentă şi avea spirit de observaţie. Din primele zile, a început să mă întrebe de una, de alta, de familie, etc. Am răspuns corect cu puţin accent bănăţean, doar eram din Reşiţa. Deşi plecam dimineaţa şi reintram seara, şi-a dat seama că este altceva şi nici decum serviciul militar. Oarecum mirat de atâta atenţie din partea gazdei, desvălui încurcătura lui Bădici.

Râzând îmi spune că este normal. «Cum este curioasă, m'a descusut. Simţea ceva şi nu ştia ce. Voia să ştie şi ca s'o liniştesc, i-am spus să fie mândră că locueşte la ea, Prinţul Cantacuzino, numai din modestie, se prezintă Marinescu...».

Am rămas tablou, mi-am făcut cruce, mă uit de-aproape la el şi-l întreb dacă nu este nebun. Iată cum pot să o păţesc rău de tot, poate mai rău decât aş fi luat pentru propriile mele acte...

Lucrurile, totuşi din această parte, s'au petrecut bine. Gazda a reţinut ce a vrut.

Mai important era să-l nu-l contrazică pe Bădici, viitorul ginere; nu de mult se logodise cu fata ei, Puc.

Prin Tolcea, am primit câteva exemplare din manifestul semnat de Alecu Cantacuzino.

Se cerea revizuirea procesului Căpitanului. Condamnarea a fost pronunţată în contra tuturor probelor şi a mărturiilor cari dovediseră lipsa de adevăr a acuzaţiilor.

Am dat pentru multiplicare și răspândire, Profesorului Pârvănescu, pentru Județul Romanați, lui Manolescu pentru grupa lui de frați de cruce, pentru Craiova, ceea ce au și făcut.

Cu celelalte județe nu reușisem să reiau legături, Mișu Ungureanu, Petropol, Nati Cojocaru, Traian Firulescu, etc., erau plecați la studii, la București.

Cu Titi Șegărceanu, legătura era ușoară prin Bădici.

Pe Căpitanul Ungureanu l-am lăsat să stea liniștit, aflând că ar fi avut o operație.

In schimb, am avut câteva întâlniri cu Aldea. I-am cerut insistent un efort în ce privește strângerea de bani, avem nevoie de fonduri cât mai mari pentru a face față cererilor ce lupta ne impunea.

Imi promitea. Este drept că bani nu am văzut, dar în schimb îmi da asigurări că are câțiva băeți cu el, gata să tragă cu pistolul în acela sau aceia, în orice moment, ce eu îi voiu desemna culpabili.

I-am cerut să fie liniștiți, să nu facă mai rău prin vreun act necugetat.

6. ASASINAREA CAPITANULUI

In exterior nori negri se ridică. Infrigurarea, atacurile, nervozitatea cresc. Toate avertismentele nu au fost suficiente. Faptul că legionarii nu au răspuns dur, cum toată lumea aștepta, subversiunea comunistă a împins metodic și fără întrerupere la asasinarea Căpitanului.

Nicio voce nu se ridică să protesteze și, cu atât mai puțin, de apărare.

Din lașitate și orbire, dar mai ales din impotența lor de a prevedea, politicienii n'au înțeles că prin actele lor și girul dat, sunt în fața istoriei responsabili și tot atât de vinovați ca și făptașii direcți, cu Regele Felon în frunte, pentru dezastrul și nenorocirile ce se vor abate asupra Țării.

Drama se va consuma în noaptea de 29-30 Noembrie, în pădurea Tâncăbești. Pentru a se șterge urmele delictului, liturghia diavolească se continuă în incinta fortului Jilava, un glonț în ceafa

fiecărui «fugitiv», și groapa este acoperită cu tone de beton după ce se vărsase din abundență vedre de acid sulfuric.

Țara este în întuneric, jidovimea jubilează, subversiunea a reușit, deacum drumul este liber...

Este Vâlcu Vlad care, dimineața, după ce a auzit la radio, a venit la mine. Scena mi-a rămas. Negru, străveziu, s'a prăvălit pe scaun și ca din fund de prăpastie, îmi șopește:

«Codreanu este mort, l-au împușcat...

— Care Codreanu? întreb, Horia, Decebal?...

«Corneliu Codreanu și un grup ce transportau de dimineață... așa au spus la radio.

«Au voit să fugă de sub pază...

«Și i-au împușcat pe toți...»

O tăcere de mormânt se așează peste noi...

Gândul îmi sboară cu ani în urmă, în 1935, când după ce fusese avertizat că Lupeasca a pus la cale un nou asasinat, ne spunea:

«Șeful Legiunii râde de moarte, nu cred că s'a născut mâna care să ridice pistolul asupra mea.

«Dacă totuși s'ar întâmpla, vă cer să mă răzbunați. O cer nu pentru mine, ci pentru binele acestui Neam...»

Nu puteam înțelege, simțisem, ne-am sbătut să împiedicăm nelegiuirea, și acum faptul era așa de monstruos că nu-l acceptam, nu ne era posibil să credem.

Rămân cu ochii fixați în gol, mă trezesc șoptind nu este posibil, nu este posibil...

Vâlcu par'că se trezește, se ridică și gârbov, par'că îmbătrânit cu o sută de ani, dând din cap, ca ieșind dintr'o mare nenorocire, pleacă...

Imediat, Comandamentul a cerut legionarilor liniște și stăpânire de sine printr'un manifest în care mai spunea:

«... până nu se va întuneca cerul românesc peste sufletele noastre, Căpitanul nu poate muri. Il avem și trăiește între noi...»

***

Autoritățile încearcă să reducă efectul acestui act diabolic, lansând svonuri că nu este mort. Un grup cu Locotenentul Florin Gârcineanu ar fi reușit să-l răpească și l-ar fi trecut granița așa că acum Codreanu se găsește pe undeva prin Albania, poate chiar va fi ajuns în Germania.

Toate aceste încercări le întreţineau ca să preîntâmpine eventuale răzbunări din partea legionarilor.

Pe de altă parte, ziarele în solda subversiunii, aduc laude lui Călinescu —omul de oţel care a reuşit să doboare Garda de Fier.

Toate forţele, poliţia, siguranţa, serviciul armatei, jandarmeria, sunt deslănţuite cu toată ura contra legionarilor.

Făceau descinderi, arestau, schingiuiau, omorau şi nu mai dădeau de capăt.

Valuri de legionari cădeau, altele le înlocuiau şi ce îi îngrozea era că, în imensa lor majoritate, erau relativ noi, necunoscuţi, cari nici măcar n'au avut norocul să-l cunoască şi să-l vadă pe Căpitan, cum erau cei vechi. Aceştia, cunoscuţii erau deja în lagăre, în închisori şi prea puţini liberi, însă sub bună supraveghere.

Aceşti tineri legionari credeau în Căpitan şi erau fericiţi pentru a-l servi.

Deveniseră spaima poliţiei, care din ură şi frică s'au dedat la schingiuiri şi torturi nemai închipuite. Doctorului Vornica, dela Cluj, după trei luni îi supurau încă picioarele, găurile din talpă se deschideau deasupra labei. Mişu Dumitrescu, dela Prahova, nu scotea nicio vorbă, îl porecliseră, Mahatma Gandi. Iordache Nicoară şi Groza, şeful muncitorilor în Bucureşti, fuseseră torturaţi într'un mod barbar. Lui Fleschin şi Ghedeon, le rămăseseră la mâini cioanţele degetelor. Lui Nae Făgădaru, se pare că după ce l-au schingiuit, i-au tăiat picioarele cu securea, apoi a fost împuşcat împreună cu Petre Andrei şi Bica Anania...

7. PARASESC CRAIOVA ŞI MA ATAŞEZ GRUPULUI BUCUREŞTI

Pela începutul lunei Ianuarie 1939, am avut vizita lui Nuţu Aurel. Făcuse circuitul Deva, Oradia, Timişoara şi acum la Craiova, să ne anunţe căderea adreselor din Minotaurul şi Aureliu 14.

Am trecut în revistă ultimele evenimente. Deplângem atâţi prieteni cari căzuseră în ghiara poliţiei.

Pentrucă îmi vorbise de lipsa de elemente pregătite pentru laborator, l-am rugat să mă anunţe Comandantului că sunt voluntar. Nu ştiam încă de nenorocirea cu explozia laboratorului.

Am fixat cu el, să aştept răspuns cel mai târziu în două săptămâni. Insă, cu sau fără răspuns, voiu fi la Bucureşti exact în două săptămâni.

Cum nu am avut niciun curier, am luat ca o aprobare a propunerii mele şi, deci, am părăsit Craiova, prin 21-22 Ianuarie.

Ajuns la Bucureşti sunt desorientat. Numai cu greu mi-am adus aminte de adresa unde doar cu câteva luni mai înainte îl întâlnisem pe Inginerul Foale. Am sunat la uşe. A ieşit o doamnă ce-mi spune că Inginerul Foale nu mai locuieşte acolo de mult, poate... să fie anul.

De neînchipuit, cum pe atunci, noţiunea timpului scăpa simţurilor noastre.

Necăjit, nu ştiam unde şi de cine să dau...

Trec dintr'o stradă în alta, şi în alta, şi pe o alta încep să cobor. Pe placă văd scris Strada Cobălcescu. Mergând la vale, la o răscruce, văd aşteptând ceva, tramvai, autobuz, pe Ghiţă Constantin, coleg de Facultate şi primul meu şef de cuib.

Nu ne văzusem de câteva luni. Răsuflu că în cele din urmă am găsit un cunoscut. Bucuroşi de revedere, pentru el surpriză, căci nu mai ştia nimic despre mine. Pentru mine, poate că el să-mi dea vreo îndrumare.

Mergem tot pe Cobălcescu şi nu departe, intrăm; îmi spune că stă cu Marius Cioflec. Pot să mă odihnesc; îmi dă ceva de mâncare şi pleacă.

Către seară intră Ghiţă şi, ceva mai târziu, Marius Cioflec. Le povestec ce vânt m'aduce. Cum mă înţelesesem cu Nuţu Aurel, neprimind răspuns am luat trenul şi am venit.

Din discuţia cu ei am dedus că Nuţu, plecat să anunţe căderea adreselor Minotaurului şi Aureliu 14, probabil nu ştia că şi cea din Bucovina 2 căzuse. In consecinţă, venind dela Craiova, s'a dus acolo şi a fost arestat, căci nimeni nu-l mai văzuse.

Toate pierderile, băieţi şi laborator..., mai grav, încă nu dădeau de Comandant, înscriseseră pe feţele lor un aier aproape de desnădejde. Cu asasinarea Profesorului Vasile Cristescu, după aceea a aruncătoarelor de flăcări, dezastru în toate compartimentele, creşte desnădejdea noastră.

Marius, Ghiţă, zi de zi, aleargă să găsească o cale să ajungă la Comandant. Seara intrau obosiţi, dărâmaţi, desnădejdea se adâncea mai mult...

Incet, se nasc în noi întrebări. Unde este Comandantul, dece nu-i dăm de urmă. Oare a căzut și el? După unele svonuri s'ar părea că unii ar fi dat declarații de supunere, chiar ar îndemna o totală supunere!!?...

Intr'o seară intră Marius ceva mai liniștit. Reușise să găsească o persoană, care eventual ar putea să-l pună în contact cu Comandantul. Aveau a doua zi o întâlnire.

Se pare că era un doctor, atât ne-a spus Marius. Ceeace-l frământa, a fost discuția cu acest doctor; ce crede Marius, dacă el și cei pe care îi cunoaște vor să continue lupta, să o continue chiar și în lipsa Comandantului!!!?...

Ce semnificație, ce vor cu aceste întrebări și presupuneri?!!!...

Oare nu se prepară vre-un atentat contra lui? Ne sfătuim toți trei și-l rugăm pe Marius să ducă acestui Domn, nici azi nu am aflat cine a fost, răspunsul nostru, care era în esența lui, drama din sufletele noastre:

— Avem convingerea că se urmărește asasinarea Comandantului. După toate pierderile, suferințele și asasinatele, al Căpitanului și cel mai proaspăt, al Profesorului Cristescu, alt dezastru nu mai putem și nici nu mai vrem să acceptăm.

— In afară de Comandant, nu acceptăm nici de a lucra cu altcineva și, cu atât mai puțin, de a primi ordine. Noi trei suntem capabili să mai adunăm —cel puțin zece— două zeci de nebuni, vom trage cu pistoalele mai înainte în cei dintre noi ce-i credem vinovați și de ne mai rămân gloanțe, vom trăzni și în călăii noștri...

⁂

Dacă profesia noastră de credință a avut darul, ca să zic așa, să desghețe încrederea în noi, cei ce ne încercau, nu știu. Insă Marius s'a întors, către seară, cu promisiunea că a doua zi va avea preciziuni. I s'a dat un alt loc de întâlnire. De astă dată Marius, a reintrat fericit că a vorbit cu Domnul Comandant.

Marius i-a raportat Comandantului că și eu sunt cu el și Ghiță Constantin. Când i-a dat adresa unde stăm, a cerut să ne mutăm imediat, căci era cunoscută de poliție, aici stătuseră Necrelescu și Bubi Moraru.

Problema locuinței era foarte grea cu dispozițiile legii, cari obligau pe propietari să anunțe și să justifice orice schimbare.

In ce mă privea, prin Traian Firulescu, ce locuia la sora lui, aveam promisiunea unui student din Caracal, Ionescu, cred, tot la Artele Frumoase, să stau cu el după 5 Februarie.

Mai trebuia să găsim o gazdă pentru Ghiță, căci Marius primise ordin să-și facă bagajele, cum am zice, ca în două-trei zile să plece peste graniță, în același grup cu Domnul Comandant.

Lui Ghiță și mie, ne-a cerut să mergem pe a doua zi la întâlnire unde vom primi dispoziții.

In după masa zilei de 2 Februarie, am fost la acea întâlnire, unde am fost prezentat unei persoane ce nici nu văzusem și nici nu am avut ocazia să o cunosc probabil că Ghiță știa cine este.

Imi luasem un obiceiu să nu întreb; ascultam ce mi se spune și atât. Cum nimeni nu mi-a spus cine este, am tăcut.

Lui Ghiță i-a cerut să meargă la Timișoara pentru a pregăti toate elementele ce pot fi disponibile, să fie gata pentru momentul când vor fi chemați. Doar atât mi-a spus Ghiță seara, când ne-am găsit acasă; a făcut un mic pachet și a plecat să prindă trenul.

Mie mi-a cerut să pregătesc trei băieți decișI, să fie în așteptare pentru când îmi va cere să-i aduc.

⁂

Pentrucă personal nu-mi era posibil să revin la Craiova, am decis să-l trimit pe Traian Firulescu.

Am trecut pela sora lui și cum el nu era acasă, i-am cerut să mă aștepte a doua zi dimineața. Așa că în seara aceea de 3 Februarie, Firulescu a plecat la Craiova să-i ceară lui Mișu Walas, prieten cu el și al lui Aldea, să se pregătească cu revolvere și muniție. In plus, unul pentru mine.

Reintrat în camera din Cobălcescu, singur, în așteptare, gândurile sboară cu o viteză nebună.

Oare ce păcate a făcut Neamul acesta să fie așa de urgisit! Floarea tineretului, prin ce are mai bun, nobil, zace la pământ. Cu sutele sunt asvârliți în închisori, în lagăre ca să fie apoi asasinați, cum au fost atâția, și, însuși Căpitanul.

Oameni de treabă și conștienți de dezastrul în care este aruncată țara, își dau seama dece și cui îi revine responsabilitatea.

Dece nu ridică vocea? Dece se mulțumesc doar să arate cu degetul pe vinovați?

Profesorul Pompiliu Nicolau, îi spunea lui Micu Augustin, asistentul său la catedra de Hidraulică, singurul vinovat este Regele. In același sens, Profesorul de Cazane, Lupan, spunea lui Gheorghe Clement, într'o întâlnire la Sibiu...

8. ARESTAREA. LA SIGURANȚA IN BULEVARDUL PACHE

Marius a intrat seara târziu, obosit și nu prea în apele lui, cred că era cam zece seara.

Avusese o zi grea, umblase mult, însă își pregătise totul ca în două zile să plece.

Dacă a trecut o jumătate de oră, că ușa camerei noastre este deschisă și cineva intră:

— Unde este Necrelescu...?

Ne uităm la el. Auzim pe coridor mai multe persoane. Poliție —cine sunteți voi?—, ne întreabă. Scot carnetul meu de student la Politechnică din Timișoara. La întrebarea lui ce caut aici, răspund, ca și colegii mei de altă dată, că doresc să mă înscriu la București.

Când a luat legitimația lui Marius, am avut impresia că a sărit de un metru dela pământ, strigând:

— Fane, uite-l pe Marius Cioflec, Marius...

Au mai intrat în cameră încă doi-trei, comisarul Fane Georgescu și vestita lui «echipă volantă», Mănăilă, Streza, Curelea, Obreja...

Ne-au luat cu mașinile, brecurile lor, și ne-au dus undeva în București. Cum nu cunoșteam, voiu afla peste câteva zile. Câte? Că suntem la Siguranță, în Bulevardul Pache.

Fiecare am fost duși într'un birou și au inceput cercetările...

Mie repede mi-au găsit apelul poliției din Craiova, pentrucă fusesem condamnat în lipsă.

Au început «cercetările de aproape», adică cei patru-cinci gealați, câți erau, mă luau pe rând în primire. Fiecare voia să răspund întrebărilor ce-mi punea.

Mi-au pus sub ochi o fotografie cu un bărbos. Nu cred că l-am văzut vre-odată în viața mea, cel puțin așa cu barbă lungă stufoasă. Cum mă întreba dacă nu cumva este Horia Sima, am dat din umeri și am admis că s'ar putea, nu-l cunosc. Corecțiunea nu se făcea așteptată. Dece nu le spun adevărul că îl cunosc bine pe Gâță, că doar am fost cu el la Oradia Mare sau la Alba Iulia și am pus bombe în Sinagogă?...

Credeau că le voiu spune că și Horia Sima este, fie deghizat, cu barbă, fie cu mustăți, cu ochelari sau cine știe cum îmbrăcat, în cerșetor sau poate, mai știi cu sutană de preot?!!!

Probabil că așa îl căutau și nu natural cum se purta.

Mai târziu au arătat o fotografie mică, ceva ca fotografie la minut, totuși destul de clară. După «multe nazuri», a trebuit să-l recunosc. Nu se putea altfel, doar mi-au spus: «ai fost de atâta timp la Timișoara, el a fost șeful vostru în Banat...» Pentrucă am zis că nu-l mai văzusem din timpul alegerilor, mi-au întors-o. Atunci ce-ai căutat la București?

Am voit să mi se piardă urma, nu voiam să stau la pușcărie pentru niște manifeste ce am dat unui zevzec.

Nu pot spune că m'au crezut, probabil că pe ei nu-i interesa chestia manifestelor; era pentru acei dela Craiova.

Mă îngrozea însă, acum îmi dădeam seama, ceeace cunoșteam și nu ar fi trebuit să cunosc. Sigur când le aflam, era plăcut. Acum? Dece le știu!

Cu această nenorocită încercare am învățat lecția și o aplic. Să nu cunosc decât ce este necesar numai pentru mine, adică în sarcina mea direct.

Deaceea mă chinuiam să găsesc portițe de scăpare. Insă cum mă strângeau cu ușa, trebuia, trebuia să accept lucruri cari nu aveau nicio importanță și mai ales urmări. De aceea am acceptat a spune că aveam legătură cu fostul meu coleg Eugen Necrelescu. Niciun pericol, era deja în lagăr. In ce priveau manifestele, am admis că mi le-a adus prietenul și superiorul meu, Clement.

Mai târziu, când l-am întâlnit pe Clement, în închisoarea centrală din Brașov și i-am povestit, râdea de «greutatea ce i-am pus-o în spinare»:

«Măi, dacă așa fi avut numai manifestele tale, aș fi ieșit ușor la capăt. Aveam în sarcină așa grele acuzații că asta nici nu mi-au luat-o în considerație».

Desigur, fiecare dintre noi avea această teamă groaznică, sub intensitatea «cercetării de aproape», să nu cumva să scape ceva ce ar îngreuna situaţia altora, mai ales a celor anchetaţi în acelaşi timp şi cu atât mai înverşunat pentru cei ce se găseau încă liberi, în acţiuni.

Când mi-au pus întrebări despre grenadele aruncate la Timişoara, Oradia, Alba-Iulia, am făcut şi eu pe prostul, am râs şi apoi le-am spus că «nu am umblat cu arme în toată viaţa mea, aşa că de aveam vre-o grenadă în mână cu siguranţă săream cu ea cu tot. Mă credeţi sau nu, este tot una, mă omoriţi, însă nu ştiu absolut nimic».

Probabil că la dosarul meu nu aveau prea multe şi poate le venise ceva dela Craiova, de au început să mă întrebe unde am stat între cele două treceri pela Marius Cioflec.

Nu se înşelau, gazda lui Marius, cea din Octombrie, mă descrisese bine.

După multe ezitări şi dându-mi seama că sunt informaţi, am dat numele gazdei şi adresa dela Craiova.

Gazda, nu putea să sufere o altă neplăcere decât să dea o declaraţie că a avut chiriaş corect, pleca dimineaţa şi reintra seara după serviciu. Se numea Marinescu, originar din Banat, liniştit, fără relaţii, poate a venit odată cu un domn, probabil tot bănăţean, căci vorbea cu accentul lor. Acestea le-am aflat prin Aprilie următor, când am fost eliberat.

Speram că astfel să se afle la Craiova. Cei ce lucraseră cu mine să-şi ia măsuri de apărare, cât şi familia să ştie că sunt încă în viaţă.

Aceste declaraţii se făceau încet, cu reluări, între două şedinţe de bătaie la tălpi cu ranga. La fiecare lovitură vedeai focuri de artificii, sau de «mângâiere» cu un dulap de fier, sau cu zidul în care mi-am lăsat amprenta capului.

M'a uimit însă în tot timpul cercetărilor descoperirea luptei între creer, care lucra vertiginos cum să găsească mijloace de a scăpa cât mai uşor, adică grija să nu cumva să aduci vreun dezastru, cum am spus mai înainte, şi fizicul ce suferea schingiuirile.

Aveam impresia că nu este al meu. Până la această încercare, mă credeam slab, că de mă atinge o să izbucnesc în lacrimi, ba chiar sub tortură voiu urla ca din gură de şarpe cum s'ar zice...

Ingrozit constat, ca şi cum era altul sub lovituri şi nu eu, că nu-mi dă nicio lacrimă, că oricât mă sforţam să urlu, crezând

că astfel aş putea eventual să scap mai uşor din încurcătură, nu-mi ieşeau decât nişte icniri, gemete seci. Mă întrebam dacă nu cumva am surzit şi nu mă aud? Sau mi-am pierdut glasul. Oare m'au lovit aşa de tare că mortificat nu mai am simţul durerii?!!

Doream să leşin, să cad în nesimţire... Când a început să sară depe masă scândura ce mi-o aşezaseră pe piept, credeam că voiu cădea repede în nesimţire, chiar poate voiu muri, şi eram fericit că am să scap din ghiara lor fără să mă compromit cu vreo slăbiciune...

Cât timp a durat, nu ştiu, o veşnicie?!! Lampa electrică nu se stingea, lumina zilei nu pătrundea şi nici întunerecul nopţii...

La un moment dat, am avut impresia, ştiu eu, că ar fi sătui de atâtea schingiuiri!!! Şi m'au lăsat mai liniştit, după-ce mi-au dat de înţeles că am să dau tot din mine celor dela Craiova, cari mă aşteaptă ca pe pâinea caldă. Acolo o să fac comparaţie şi o să-i regret, că ei au fost foarte gentili cu mine.

Am semnat o declaraţie, pe care ei o bătuseră la maşină, au plecat cu ea, eu trebuind să aştept, să fiu coborît la beci, în aşteptarea transferării la Craiova.

Cât timp m'au lăsat aici cu gândurile mele? Ce s'a întâmplat cu Marius? Oare Ghiţă Constantin a aflat ceva, va fi întârziat mai mult la Timişoara, a reuşit? Ce? Cum?... Incep să mă neliniştesc...

Şi iată că intră pe uşe un domn înalt, puţin negricios la faţă, părul încărunţit, cu o pereche de ochelari fumurii, ochii nu-i vedeam, însă simţeam că mă priveşte ca şi cum ar fi vrut să citească în mine ca într'o carte. Se pare că ar fi fost Moruzof, în persoană. După câtva timp îmi spune, punându-mi un chestionar sub ochi:

— Răspunzi cu toată atenţia la aceste întrebări, declaraţia făcută este fără noimă, plină de minciuni, probă că nu spui cu cine ai lucrat, la ce acţiuni ai luat parte..., este bună de aruncat la coşul de gunoi, avem la dosar tot ce te priveşte.

După ce a plecat, parcurg chestionarul lăsat. Erau cel puţin 25-30 de întrebări.

Doar câteva mă priveau direct, de când am intrat în Mişcare, ce rol am avut până în 1938, ce am făcut din 1938, cum de mă găsesc amestecat în acţiuni teroriste...

Toate celelalte întrebări erau în legătură cu Horia Sima: când l-am cunoscut, cu ce ocazie, ce persoane erau cu el, ce voia, ce atitudine avea şi ce acţiuni a dus până în 1938...

După Aprilie 1938, unde l-am întâlnit, cu cine era, decе, ce a cerut dela mine, sub ce motiv, etc...

Cu multă caznă am răspuns la unele, adică nu mare lucru. Nu au fost mulțumiți deloc. Au întrebat dacă nu cumva îmi bat joc de ei și-i cred idioți. Să-mi bag mințile în cap și să o completez.

După câteva ore când au revenit, nu avansasem cu nicio iotă, în direcția în care presupuneau ei.

Le-am spus să facă ce vor că nu știu mai mult. Presupun că la dosarul meu, nu aveau altceva decât chestia dela Craiova cu manifestele pentru care eram condamnat în lipsă, la un an. Pe ei nu-i interesa, de aceea m'au dus jos în celulă, în așteptare pentru a fi transferat la Craiova.

⁂

Am fost închis în prima celulă liberă, apoi au adus pe Marius în celula de lângă mine, și, probabil, după o zi pe Ghiță Constantin.

Surprinși, l-am întrebat cum s'a întâmplat? Eh, simplu, spune el. Cum nu știam nimic, am venit direct la Cobălcescu, și cum am lăsat un post să vadă cine mai vine, m'au arestat.

In celelalte celule, erau Afilon Dorca, Danielescu Zisu, Noaghea, soția unui șofer care l-ar fi condus sau l-ar fi găzduit pe Comandant, așa o acuzau.

Dorca ne-a șoptit că sus la etaj se găsesc locotenenții Borzea și Nicolae Dumitrescu.

In franțuzește am vorbit cu Marius. Dosarul lui era încărcat. A refuzat în bloc. Mi-a spus că a văzut, când l-au adus jos, un grup de băieți lângă fântâna din curte, între cari, Nuțu, Todan, Grama, și aici eram la Siguranță, în Bulevardul Pache.

Peste două-trei zile, am fost scos din celulă ca să mă transfere la Craiova. Le-am șoptit tuturor «noroc și pe curând». Nu bănuiam că sunt ultimele cuvinte ce le-am adresat în această viață. Toți au fost asasinați în noaptea de 21-22 Septembrie 1939.

Cu mult mai târziu, cred prin 1956, cu Valer Vințan, care în timpul prigoanei din 1938 a activat sub numele de «Cerbu», depănând amintirile, am ajuns și la arestarea noastră, din 3 Februarie.

Valer Vințan mi-a confirmat că Marius făcea parte din lotul ce trebuia să plece în zilele acelea. Insă în ajun, seara, a avut o întâlnire cu un camarad, nu-și mai aducea aminte numele, sau eu nu l-am reținut, s'au simțit urmăriți, au încercat să-și piardă

urma. Cum și-au dat seama că nu au reușit, s'au despărțit, după ce își fixaseră o altă întâlnire pe a doua zi.

Ori, a doua zi, Marius nu a fost la întâlnire și așa s'a dedus că nu a putut să scape de urmăritor, deci, a fost arestat.

Abia de data aceasta am avut explicația, pe de-o parte, oarecum neliniștea ce emana din Marius la sosire, pe de altă parte, intrarea poliției peste noi așa de repede, poate o jumătate de oră.

El nu a reușit să-l observe pe agent, care probabil a anunțat unde a intrat unul din suspecți și echipa volantă a ajuns repede peste noi...

9. TRANSFERAT LA CRAIOVA

Dela București am fost transferat la Craiova, după 10 Februarie. Intre doi agenți, cu cătușele la mâini, am ajuns cu trenul dimineața și dela gară, pe jos, ne-am îndreptat spre Siguranță.

In fața unei vitrine, mă întrebam cine este cel ce se vede în ea? Nebărbierit, murdar, cu cearcăne la ochi, nu mai avusesem ocazia să dau măcar cu câțiva stropi de apă pe față. Semnele oboselii erau mai mult decât bătătoare la ochi. In cele două trei zile, cât am stat la celulă, numai odihnă nu am avut! Tresăream la orice mișcare; orice ușe deschisă sau închisă mă făcea să sar depe priciul de lemn. Teama pentru soarta dragilor camarazi de alături, Marius, Ghiță, Dorca, Noaghea, Zisu, era mai mare decât pentru propria-ți soartă.

Ajunși la Siguranță, m'au dus în biroul Comisarului Ajutor, Bratu. Un tip roșcat, nu prea înalt, însă bine legat. Avea un zâmbet în colțul gurii, mai de grabă un rânjet, ce-ți da impresia de răutate și viclenie. Din basmele copilăriei aflasem, că este cel mai bine să te ferești de «roșcați», că sunt răi și vicleni.

Cred că cea mai mare plăcere îi era să dea, așa, sec, două trei lovituri celui ce a intrat în «pregătirea» lui, să-i pleznească oasele.

M'a privit lung. S'a minunat că eu sunt «teroristul» ce le-a dat atât de lucru!!

Toată banda de agenți s'a perindat prin birou. Mă priveau ca pe altă dihanie și mă înjurau de mă treceau Dunărea, cum se spune pela noi.

Pentru a mă prinde și aresta, era pus un premiu. Fiecare ar fi vrut să-l câștige. In schimb erau mereu chemați la ordine, că sunt incapabili; mai rău, erau amenințați cu ștergerea depe tablourile de avansare.

Acestea le-am aflat, prin 42-43, la închisoarea Aiud, unde am întâlnit doi dintre ei, Stancu și un altul, mic și negricios, cred că se numea Predoaica.

Cum ei erau bănuiți de a fi simpatizanți, i-au ținut deoparte și ocupați numai în direcția comuniștilor, a sectelor și a cerșetorilor.

După perioada, aș spune, a grădinei zoologice, s'a trecut la «cercetarea» mai serioasă. Pregătirea a început prin trimiterea mea la beci, într'o celulă în care, normal, încăpeau 4-5 persoane. Acum erau înghesuiți vre-o 20 de oameni.

Erau aduși aici, unii peste alții, beți, escroci, hoți de buzunare, sectanți adventiști, baptiști, cerșetori...

Când au înțeles că sunt legionar, cu respect au făcut loc și să-l fi ferit sfântul să mă buzunărească vre-unul, cum le era obiceiul între ei, acela ar fi plătit scump îndrăzneala.

Intâmplător, un cerșetor, unijambist, fusese anunțat că va fi pus în libertate.

Pe atunci, cerșetoria era un delict, îi ziceau delict de vagabondaj. După 24 de ore de detenție, le dădeau drumul, fără să se preocupe care este cauza că au ajuns în mizeria în care nimeni, dealtfel, nu se complăcea.

In șoaptă, l-am rugat să treacă pela o mătușă să-i spună că m'a văzut și unde, să-mi aducă schimburi și mașină de ras; îi era ușor să o găsească, ea fiind casieră la bancă.

Incercarea a reușit, căci ziua următoare eliberării unijambistului, s'a prezentat Chestorului, cu cele ce cerusem, o altă mătușe, Ecaterina, colonelul familiei, cum o botezaseră surorile, pentru aierului ei, puțin arogant, și nici decum pentrucă soțul ei fusese ofițer.

După prezentări, mai târziu, mi-a povestit scena; a întins lucrurile aduse și i-a cerut să mi le trimită imediat jos, să mă schimb, să-mi fac o stare prezentabilă, ca să poată să-mi vorbească.

Chestorul surprins, a dat ordin gardianului de serviciu să-mi aducă lucrurile și după-ce l-a consultat pe Bratu, s'a scuzat că nu poate să-i dea aprobare să mă vadă, pentrucă ancheta nu s'a

terminat. De altfel, a adăugat el, o «simplă formalitate», și va fi trimis la Consiliul de Război.

Ancheta, «simplă formalitate», când caldă, când rece, a mai durat câteva zile. Ca să-mi demonstreze că știu să facă «cercetări de aproape», le aplicau nenorociților ce le căzuse în mână.

Noaptea nu se putea dormi din cauza urletelor. Ziua era mai sec.

Unui predicator adventist, luat la cercetări, după opt-zece minute, de când l-a adus și până l-au dus, i-au spart falca de jos, și fața îi era plină de sânge.

Norocul lui a fost că advocatul a reușit să-l scoată din mâna lor, chiar în după masa aceleași zile.

Au depus plângere și au făcut proces, la care am fost citat ca martor, cu care ocazie mi-a arătat gura plină de sârme, proteze, falca fiindu-i spartă în trei locuri.

⁂

După câteva zile, de când eram în «cercetări, simple formalități», Comisarul Ajutor, Bratu, rânjind, îmi spune:

«Altă tráznae de-a voastră: Nadoleanu și câțiva au fost prinși la Iași și cum aveau buzunarele pline de pistoale, au fost împușcați pe loc»...

Mă uit la el, lung, dau din umeri, și-l întreb:

— Asta de unde o mai scoți?!!...

Mă întrebam cine vor fi fost? De alte nume nu a vorbit. De Nadoleanu nu numai că nu știam nimic, însă nu auzisem nimic nici printre cei dela Timișoara, Fleschin, Necrelescu, Mircea Dimitriu, cari cunoșteau atâta lume legionară!

Dacă cineva mi-ar fi tras pielea depe mine, bucățică cu bucățică, nu aș fi putut spune că îl cunosc, sau măcar că aș fi auzit de acest nume...

După câteva luni, prin Iulie-August, la închisoarea centrală din Brașov, un camarad, cred învățător din Neamț, Costache Fulger, mi-a vorbit, între alții, și despre Nadoleanu.

Din descrierea ce mi-a făcut-o abia atunci am realizat că cel pe care îl întâlnisem în ajunul arestării cu Marius împreună, a fost însuși Nadoleanu.

Gândul îmi sboară cu câteva luni în urmă. Fulger mă privește mirat și-i zic: nu, n'am știut.

10. LA CONSILIUL DE RAZBOIU DIN CRAIOVA

Surpriză. Intr'o seară mă îmbarcă și numai după ce am recunoscut locurile, am înțeles că ne îndreptăm spre Consiliul de Război.

Aici voiu înțelege dece. Scontau pe efectul de surpriză.

Aveau informații din toată Oltenia că s'au format grupe de legionari, ca să împartă manifeste, că probabil se strâng fonduri, poate chiar și arme, aveau și unele amănunte, ca discuția mea cu mătușe-mea în seara plecării spre Timișoara; agentul ascultase sub fereastră, însă nu aveau probe materiale. Declarațiile mele nu le aduceau absolut nimic, în afară că am dat manifeste lui Mitu Șegărceanu și eu însumi am împrăștiat în Craiova.

Și surpriză a fost că am văzut pe fereastră, într'un birou, pe Titi Șegărceanu, iar în altul pe Locotenentul Georgescu și cei doi prieteni ai lui.

Pentru mine s'a pus întrebarea: dece? Și apoi, cum?

In ce privește pe Titi Șegărceanu, o logică ar fi în legătură cu fratele lui, Mitu.

Dar ofițerii? Să mă fi văzut cineva intrând la Georgescu, fără să-mi dau seama?!!

La confruntare am negat orice colaborare cu nu importă care dintre ei.

Pe Titi Șegărceanu, l-am cunoscut altădată prin fratele lui, Cristea, de vârsta mea, pe care nu-l mai văzusem de peste un an. Aflasem că-și face serviciul militar, atât și nimic mai mult.

In ce priveau ofițerii, pe ceilalți doi, i-am cunoscut la Locotenentul Georgescu, la care fusesem invitat prin vară, cu ocazia, probabil, a onomasticei doamnei Georgescu.

Declarația mea a corespuns oarecum cu ale lor. Zic, oarecum, și mă voiu lămuri abia la proces, adică eu, Titi Șegărceanu, Locotenentul Georgescu și cei doi prieteni ai lui.

Am fost acuzați că eu și Titi Șegărceanu voiam să reorganizăm «formația dizolvată», iar ofițerii că m'au găzduit, cel puțin Georgescu, m'au ținut ascuns, deși a fost comunicat în Monitorul Oficial că sunt căutat pentru condamnare în lipsă, pentru acte de terorism.

După confruntarea cu ei, procurorul militar ne-a trimis la închisoarea militară, cu ordinul precis de a ne ține izolați până la proces.

Acolo l-am cunoscut pe Doctorul Vornica, adus dela Cluj. Ii supurau încă picioarele, deși trecuseră peste trei luni de când fusese schingiuit.

El nu era izolat ca noi, așa că prin el s'a reușit să ne lămurim în ce consta divergența declarațiilor noastre.

Era vorba de aniversarea ce s'a serbat în vară și deci înainte de a fi fost eu condamnat, și nu onomastica ce s'a ținut la Sfântul Nicolae, adică la 6 Decembrie, deci după condamnarea mea.

Procesul a avut loc spre sfârșitul lui Martie, poate începutul lui Aprilie.

Am fost cel mai hărțuit în tot timpul acestui unic proces, în analele Tribunalului Militar din Craiova, cum afirma colonelul Popescu Cetate, președintele de atunci.

Imi reproșau că mă desmint, că am fost la Georgescu, și că am cunoscut pe ceilalți, cu ajutorul cărora puneam la cale să infectăm armata...

In cele din urmă, neavând probe ca să susțină acuzația, au trebuit să admită că nu am fost decât o singură dată la Georgescu, în vară, cu ocazia aniversării, și nu în Decembrie, la onomastică. Iată că s'a reușit să se ridice «divergența» declarațiilor.

Numai că vor continua să ne acuze de complot. Dovada o vor încerca printr'un act teatral. Au adus un martor... pe Traian Firulescu...

Va să zică Bratu îmi rezervă mereu surprize... doar, doar, mă va desghioca din coconul în care m'am închis. Imi demonstra că are multe tururi în mâna lui.

La confruntarea ce a avut loc în plină ședință, Firulescu a declarat că a lucrat cu mine, că i-am dat manifeste și le-am împărțit. Pe ceilalți nu-i cunoștea.

Pentru această afirmare a lui, deși eu nu i-am acceptat afirmația, Firulescu, din martor, a devenit inculpat. A fost și el judecat și condamnat...

Firulescu	8 luni
Titi Șegărceanu	6 luni
Marin Bărbulescu	2 ani
Locotenent Georgescu	achitat, cu majoritate
Cei doi locotenenți	achitați, cu unanimitate.

Advocaţii noştri, Sgoanţă şi alţii, au introdus un recurs în casaţie, care a fost câştigat în virtutea —lucrului judecat—, adică pentru absolut aceleaşi acuzaţii, răspândire de manifeste, am fost condamnat a doua oară şi încă o altă pedeapsă.

Rejudecarea a fost trimisă la Tribunalul Militar din Braşov.

Important era pentru Titi Şegărceanu, care a fost condamnat pe prezumţia că ştia de activitatea mea; altfel eu nu puteam da manifeste fratelui său mai mic Mitu, simpla logică, fără bază materială.

Mai important era însă pentru Locotenentul Georgescu, fiind achitat numai cu majoritate, cu prezumţia că totuşi era în legătură cu mine, risca să fi pus în disponibilitate, adică scos din cadrele active ale armatei.

După citirea sentinţei, ofiţerii au fost imediat puşi în libertate, Titi Şegărceanu şi Traian Firulescu au fost duşi la închisoarea militară, apoi trimişi la Braşov, iar pe mine m'au trimis la închisoarea civilă din Craiova şi de acolo la Braşov.

O enigmă a fost apariţia lui Firulescu...

La închisoarea civilă din Craiova, am găsit o singură persoană cunoscută, Mitu Şegărceanu.

Ceilalţi legionari erau din Muşcel, Olt, Argeş, chiar Prahova. Din judeţul Dolj, erau numai doi, un frate de cruce, Nelu Popescu şi unchiul său, cred, că se chema Chiriţescu, nimeni din restul Olteniei.

Nelu Popescu şi unchiul său înălţaseră o troiţă undeva la răscruce de drumuri; jandarmii au dat-o jos; peste noapte ei au ridicat-o.

După câteva ridicări, noaptea, jandarmii i-au pândit şi i-au arestat. Natural i-au adus împreună cu «corpul delict», adică cu troiţă cu tot, la Tribunalul Militar.

Am cunoscut atunci pe Dinu Paul, cred din Prahova, era şeful legionarilor din închisoare, blond, înalt, voinic cu ochi sfredelitori.

Am fost dus direct în celula lui. Aici mai era un altul ceva brunet, nu-i mai reţin numele, moldovean, comandant ajutor.

Toată noaptea am stat de vorbă; aş zice, că Dinu Paul îmi punea întrebări şi eu răspundeam.

Am mai cunoscut pe advocatul Duţescu, pe învăţătorul Ştefan Bărbat, pe care îl voiu întâlni peste câţiva ani şi cu fratele lui, Alexandru, la Aiud.

Mai era unul Potea, cred ceva negustor, pe făgărăşanul Clement, ţăran, fratele Inginerului Gheorghe Clement.

Imi aduc aminte de fraţii de cruce din Slatina Olt, Ion Mânzu, Vasile Găman şi Dumitru Neaga.

Sunt nume ce mi-au rămas înscrise în memorie. Gândesc la atâtea fapte şi întâmplări ca şi la atâţia dintre noi ce-am avut ocazia în peregrinările mele dealungul anilor să-i întâlnesc, să împărtăşesc cu ei şi necazuri şi bucurii.

Constat că unele nume nu-mi mai revin în memorie, ca şi o seamă de întâmplări, după cum alte nume şi întâmplări sunt atât de clare, ca şi cum s'ar fi petrecut acum câteva ceasuri.

Acestea le-am trăit cu atâta intensitate că s'au înscris aşa de puternic că dealungul anilor nu au scăzut. Mai mult, am impresia că au fost un fel de oprelişte pentru altele ceva mai apropiate din punct de vedere cronologic.

Aici aduc omagiu lui Dinu Paul, nu numai pentru prestigiul faţă de direcţie ştiind să impună, ci mai ales pentru educaţia ce-a iniţiat, unitatea şi disciplina ce-a obţinut-o dela elemente aşa de deosebite şi ca vârstă şi ca mentalitate.

Educaţia era oarecum în sensul celei făcute în Frăţiile de Cruce.

Cu câtă grije se aplica fiecare să-şi depene amintirile la minutul prietenei sau să explice dece a intrat în rândurile legionare.

11. REJUDECAREA PROCESULUI LA BRAŞOV

Prin luna Iunie poate Iulie, am fost trimis la Braşov pentru rejudecarea procesului, în urma decizei date de Curtea de Casaţie.

A fost un drum lung şi penibil cu duba ce a făcut circuitul Turnu-Severin, Timişoara, Arad, Deva, Braşov.

La închisoarea centrală, am cerut să fiu împreună cu legionari, în cazul că erau.

Am fost repartizat într'o cameră comună, în care se găseau aproape 10-12 legionari.

Aici am găsit pe Ion Cosmoiu din Braşov, Borcoman Vasile, din Târnava-Mică, Coca Georgescu din Focşani, Costache Fulger, cred, învăţător din Neamţ, Gheorghe Creţu, frate de cruce, tot

din Neamţ; din Bacău era fratele de cruce Krupenski și Adam, care afirma că este de origine ceangău. Din Prahova au fost Moș Marin Chiriţescu; era bucătarul camerii. Gheorghe Cuma, funcţionar, Volănescu contabil, Willi Güntler, sas de origine, Anghel, ce a fost poreclit «piţulă», prietenul său Vasile Priam; aceștia doi, de pela Moreni. Tot cu ei era și Ion Gornea, originar din Ialomiţa; era în atelierele C. F. R., dela Cluj și a fost arestat și condamnat pentru și în cadrul acţiunilor petrecute în acea regiune. Mai erau vre-o doi-trei ale căror nume îmi scapă. Sus, la etajul de deasupra, în celulă individuală, era Ion Ghimbășeanu din Brașov. Dela ei am aflat că Bârsan, șeful lor, se eliberase cu câteva zile mai înainte de sosirea mea.

Din capul locului am avut senzaţia că este o atmosferă greoaie, ceva ce nu mergea, faţă de ce trăisem la Craiova.

Ion Cosmoiu care îndeplinea, să zic, rol de șef, fire blândă, visătoare, puţin neîndemânatec, nu se putea impune, tinerilor vii și sburdalnici, cum erau Krupenski și mai ales Gheorghe Creţu...

Mai mult, direcţia, primul gardian și însăși gardienii, îi tratau ca pe deţinuţii de drept comun, ceeace desigur revolta mai ales pe cei tineri.

Le-am povestit ce cunoscusem la Craiova, cum erau respectaţi, și organizarea lor, total separaţi de dreptul comun.

Ne-am sfătuit să schimbăm și aici situaţia, căci certurile lui Cuma cu direcţia sau cu gardienii nu puteau să aducă vreo îmbunătăţire.

Incercarea să pornească dela noi, să dăm atenţie cuvenită atât direcţiei cât și personalului, ca să le putem pretinde să ne respecte și chiar să le reamintim că suntem deţinuţi politici și nu de drept comun, ceeace desigur revolta mai ales pe cei tineri.

Cum au continuat să ne trateze ca până atunci, într'o zi ne-am baricadat în camera noastră și am cerut să vină Primul Procuror dela Curtea de Apel; eram informaţi că este om dintr'o bucată.

La încercările direcţiei să deschidem ușa ca să discutăm, am răspuns că nu acceptăm decât Domnului Procuror.

A doua zi dimineaţa, pela orele zece, am vazut pe fereastră câteva persoane ce erau primite atât de gardieni cât și de director cu toată atenţia.

A venit o persoană la ușă și ne-a spus că Domnul Președinte

așteaptă în biroul Directorului să vină o delegaţie a noastră să-i expună doleanţele.

Delegaţia s'a ales repede: Cosmoiu, Borcoman, Gornea, Creţu și eu.

Ne-am prezentat la biroul Directorului unde erau vreo trei persoane în plus.

La întrebarea celui ce probabil era Președinte, fiecare a spus ce-l durea, tratament ca de drept comun, obligaţi să ieșim la plimbare și să ne mișcăm în cerc, că am vrea să facem mici lucruri de mână și nu ni s'a permis uneltele necesare, de exemplul traforaj...

Când m'a întrebat ce am de spus, i-am explicat că am fost adus de puţin timp. Am găsit anormal a fi trataţi ca deţinuţi de drept comun. Pentru o schimbare, am convenit cu ceilalţi camarazi să facem noi primii pași, adică să dăm respectul cuvenit autorităţii, ca, la rândul lor, să ne trateze ca deţinuţi politici ce în realitate suntem. Probabil au luat drept slăbiciune din partea noastră, așa că s'a continuat cu același tratament, poate chiar ceva mai accentuat.

Deci Dumneavoastră aţi început să vă comportaţi cu deferenţă, cum dealtfel era și normal, reia Președintele. Bine... și se adresează Primului-Gardian:

— Ai înţeles Domnule Prim-Gardian; de azi înainte vei răspunde la politeţa Domnilor Gardiști, vă veţi purta cu omenia ce li se cuvine, dânșii, trebuie să înţelegeţi, nu sunt deţinuţi de drept comun.

Am mulţumit, am salutat, apoi am coborît în cameră și am adus la cunoștinţă celorlalţi noua situaţie ce ni s'a acceptat.

După puţin timp, au sosit și Titi Șegărceanu cu Traian Firulescu pentru procesul ce se va rejudeca spre sfârșitul lui August.

De astă dată lucrurile au fost mai simple; nu mai era presiunea ca altă dată la Craiova. Fără alte probe, acuzaţiile contra lui Titi Șegărceanu și, mai ales, în ce privea, pe Locotenentul Georgescu, au căzut. Firulescu, pentrucă s'a încăpăţânat să menţină declaraţia că a avut manifeste, s'a ales cu o condamnare de 6 luni, așa că peste puţin timp a fost eliberat.

Locotenentul Georgescu, a fost achitat cu «unanimitate». Astfel, riscul de a fi scos din cadrele active ale armatei, a fost îndepărtat.

Titi Șegărceanu a fost achitat; în consecinţă, a fost pus în libertate imediat.

Așa că am rămas cu Firulescu, la Brașov, un timp.

12. MASACRELE DELA 21 SEPTEMBRIE

Intre timp au venit Inginerul Gheorghe Clement și Doctorul Vornica, pentru mine cunoștințe vechi. Lui Vornica încă îi mai supura un picior, din care cauză se deplasa greoi.

După puțin timp au fost aduși Toader Ioraș și Paul Mărculescu. Ei doi au stat în celule la etajul de deasupra, căci în camera comună nu mai era loc.

Atmosfera era plăcută, se lucra traforaj, se curățeau oase din cari se făceau cruciulițe, troițe splendide, și ouă potcovite pe cari Firulescu le picta cu măestria lui de artist.

Lectura a început să fie de predilecție tuturor cât și depănările de amintiri; cei mai ascultați, și încă cu atâta atenție, erau Gheorghe Clement, dar, mai ales, Ioraș.

Intr'o zi, 21 Septembrie, nu ni se deschid ușile ca de obiceiu; am observat o liniște lugubră, ceva neobișnuit...

Singur Coca Georgescu fusese scos la infirmerie și apoi la plimbarea zilnică, fiind bolnav de piept.

Cum își făcuse relații printre cei ce lucrau la atelierul de nuele, dela ei a aflat că s'a comunicat la radio că o echipă de legionari a împușcat pe Armand Călinescu...

Au trecut câteva zile negre, nu știam ce se petrece... apoi am aflat că peste tot au fost omoriți mulți legionari...

Au reînceput să se scurgă zilele, însă nu mai era ambianța de dinainte.

Chiar frecușurile cu direcția se multiplică. Și iată că în 11 Octombrie, Gheorghe Cuma a fost chemat la direcție și apoi nimeni nu l-a văzut. Prin deținuții dela atelierul de nuele, am aflat că l-au dus cu o dubă.

Nu înțelegeam nimic, Cuma trebuia să se elibereze peste o zi două. De ce l-au luat?

Cuma, fiind cam vorbăreț și mai ales, la un pahar de vin, ce-i plăcea de altfel, nu a fost reluat în reorganizația ce s'a făcut după Aprilie 38.

Ca să le arate că și el este capabil, a găsit un manifest, l-a multiplicat și a început să-l împrăștie. Din nefericire, a fost surprins, arestat și condamnat la un an.

Când a doua zi, 12 Octombrie, au chemat la direcție pe Gheorghe Clement, toată camera a vuit, dar, mai ales, cei tineri, Crețu,

Krupenski, să ne opunem la ieșirea din cameră, cel puțin până ni se comunică dece și pentruce?!!!

Gheorghe Clement a mulțumit tuturor pentru prietenia și stima arătată, însă a cerut ca să ne supunem pentru a ne feri de contra măsuri grele. Lui nu-i este frică nici de moarte și după ce ne-a privit lung, a plecat...

La 13 Octombrie l-au luat pe Paul Mărculescu. Coca Georgescu, prin deținuții dela atelier, a reușit să dea o telegramă la logodnica lui Paul Mărculescu, pentru a interveni; Coca Georgescu o cunoștea și-i mai trimisese vești.

Aflasem acum că erau dube dela Siguranța din București ce vin și-i ridică.

De aici, dimineața când venea Primul Gardian la control, era întrebat: azi cui îi vine rândul, lui Ioraș sau cui? Dădea din umeri cu un aier foarte abătut și pleca...

Să fi intervenit, prin familia ei, logodnica lui Mărculescu? Nu am știut. In schimb ridicările nu au mai continuat.

Târziu am aflat că primii doi, Cuma și Clement, fuseseră schingiuiți în drum spre București și aruncați în cuptorul crematorului.

Paul Mărculescu, în adevăr a fost salvat de justețe...

S'a aflat și cauza acestor ridicări. Directorul și contabilul închisorii au făcut rapoarte la Siguranță că sunt legionari asasini în închisoare, foarte violenți. Ei nu-i pot stăpâni și nu vor să răspundă de ce vor face.

Ioraș i-a reproșat cu toată vehemența, făcându-l pe Director însuși vinovat de asasinarea lor, pentru care va veni vremea, și în scurt timp, să plătească odioasa crimă.

13. DIN NOU IN INCHISOAREA CRAIOVA, PENTRU A-MI ISPAȘI PEDEAPSA

Prin Noembrie, spre sfârșitul lunei, am ajuns la Craiova. Aici, la închisoarea centrală, am găsit pe Nelu Popescu, Preotul călugăr dela Metropolis din Sibiu, Marinescu, și Doctorul Dumitru Uță, din grupul clujean; ceilalți se eliberaseră probabil.

Uță primise tot felul de medicamente, îngrijea chiar și din cei de drept comun; se ocupa însă de aproape de Nelu Popescu, ce

prinsese un reumatism. In fiecare zi îi administra injecţii de calciu pentru întărire.

Mâncarea era destul de slabă şi pe zi ce trecea se degrada.

Prin Decembrie, Uţă a fost transferat, la Aiud sau la Văcăreşti. Aşa că nu mai eram decât trei.

Mama venea de două ori pe săptămână şi ne aducea de-ale mâncării; era un regal, mai ales mămăliguţa la cuptor cu brânză şi unt.

Poate la începutul lui Ianuarie 1940, a fost adus la închisoarea din Craiova, Petre Vălimăreanu din Muscel.

A fost primit în grupul nostru cu aceeaşi dragă prietenie ca oricărui camarad.

Incetul cu încetul a început să ne persifleze, pentrucă ajunsesem să ţinem post negru trei zile pe săptămână, Luni, Miercuri şi Vineri.

El, teolog, îşi bate joc de noi pentrucă postim! Poate exageram. Posibil, însă nu ne-a făcut plăcere.

Pentru noi era şi o necesitate interioară cât şi o profilacţie; mâncarea dela cazan nu era numai greu de digerat, însă carnea, când era, puţea şi aproape întotdeauna era stricată. Este ce ne-a determinat într'o zi cu Nelu să ducem ciubărul cu varză şi carnea stricată, de puţea la distanţă, la direcţie, unde l-am invitat pe Director să o mănânce el.

Din tot sbuciumul nostru, toate acţiunile întreprinse, nimic nu era bun pentru Vălimăreanu.

— Tot ce s'a reuşit, spunea el, a fost să fie întărâtat Regele şi camarila să asasineze Mişcarea.

Trebuia să fi fost organizat un grup de vreo două sute de pistolari cari să-l împuşte pe Rege, cât şi guvernul, chiar dacă ar fi murit până la unul.

Desigur că era uşor să preconizezi ca alţii să se sacrifice.

Curios că în «victorie», s'a găsit bine şef de judeţ la Muşcel, ca apoi în Germania, în lagăr, să se complacă în rândurile elementelor de conducere!

Insă când a fost vorba eventual să meargă, ca atâţia alţii, la armata naţională şi cu perspectiva de a duce lupta pe front, a găsit iar nod în papură ca să critice şi să nu fie de acord.

M'am întrebat, când a fost cinstit acest om?...

Din convorbirile cu ai mei, am aflat că fratele meu Costel, Ică Tănase, probabil şi alţii, au fost arestaţi la Timişoara. Cum şi

de ce? Nu ştiau să-mi spună, doar că în timpul verii, pela sfârşitul lui August, Tănase ar fi stat la Craiova.

Biata mamă, avea necazuri cu noi, văduvă din timpul războiului. Tata a murit în Moldova, unde se retrăsese cu serviciul dela căile ferate, căci era mobilizat la postul lui. Nu s'a măritat ca să nu fim rău trataţi de un tată vitreg. Pensia era prea mică pentru noi trei; ajutorul a fost din partea surorilor ei, cari ne-au îngrijit cu atât devotament ca şi cum eram copiii lor.

Când nu reuşiseră să mă prindă, au arestat-o pe mama şi pe fratele meu Costel; i-au ţinut arestaţi aproape două săptămâni. Le-au dat drumul neavând nimic contra lor.

L-am întrebat pe Bratu, când am fost adus dela Bucureşti, care a fost mobilul? Mi-a răspuns: credeam că dragostea pentru ei te va determina a te preda.

— Mă credeai atât de prost? I-am răspuns. Ştiam că trebue să le daţi drumul; ei nu erau la curent cu ce făceam eu.

Costel, cu doi ani mai mic, venise şi el la Politechnica din Timişoara. Fleschin l-a pregătit şi l-a încadrat în cuibul lui.

Am reuşit să aflu dela mama că, după arestări, în Decembrie 39-Ianuarie 40, grupul lor, adică fratele, Ică Tănase şi alţii, ar fi fost duşi la Bucureşti. Apoi prin Februarie, ar fi fost aduşi la Timişoara, la închisoarea militară.

Mătuşa mea, pe filiera liberală, ea lucra la Banca Comerţului, a familiei Neamţu, a primit asigurarea că vor fi puşi în libertate foarte curând.

Mi-a transmis din partea lui Ică, am înţeles că i-a vizitat, să fiu atent căci Aldea este acela care a pus poliţia pe urmele lor.

Cum şi de unde a ştiut sau a aflat?!!! Nu ştiau să-mi spună.

Nu puteam crede, mă voiu lămuri când voiu da de ei.

Iată motiv de frământare. Şi dacă Ică are probe? Oare nu m'am înşelat eu când i-am acordat încredere aşa de mare lui Aldea?

Pe măsură ce întorceam problema pe toate feţele, mi se lămureau anumite puncte obscure, la cari nu găsisem încă deslegare...

14. ELIBERAREA. MARTIE 1940. URMARIREA CONTINUA

Către sfârșitul lui Martie 1940, împlinindu-se condamnarea de un an, am fost eliberat.

Fapt neobișnuit, însă nu mi-au dat actele de eliberare, ci unui agent care m'a condus la Siguranță. Motivul?... Domnul Inspector General ținea să mă cunoască personal.

Un domn, între două vârste, puțin cu burtă, afabil, cel puțin așa s'a arătat, m'a întrebat cum am trecut timpul, ce am de gând să fac, speră că o să se șteargă toate neînțelegerile, că toată lumea, și, mai ales tineretul, va pune umărul ca să servească țara în aceste vremuri ce se anunță foarte, foarte grele...

Spunându-i că voiu încerca să-mi continui studiile, m'a felicitat, și s'a oferit, în caz că am dificultăți, să mă ajute în măsura posibilității, să nu-l ocolesc...

Posibilitățile nu erau la el, ci mai sus, căci numai cu vreun decret de amnistie, etc... am fi putut să ne înscriem la cursuri, doar am fost eliminați pentru activitate politică.

Primul eliminat pentru activitate politică, la Politechnica din Timișoara, a fost Dragomir Streinu, prin 1937-1938, cu ocazia alegerilor...

Dela Siguranță am luat-o spre casă. Ce curioasă senzație! Vedeam lume în jur și par'că nu o vedeam. Ne mișcam ca niște marionete...

Iată mă regăsesc în familie, mama, mătușile. De cât timp nu am mai fost aici? Un veac?... Din Septembrie 38 și acum începutul lui Aprilie 40, câte evenimente! Câte încercări! Ce blestem apasă, atât de cumplit pe neamul nostru că a trebuit sacrificiul unei generații întregi, în ce a avut mai bun și mai nobil? Care este rostul nostru celor ce mai suntem încă în viață?...

Bucuria nu a fost numai faptul că mă regăseam acasă, liber, ci că descopeream, pe măsură ce povesteau, transformarea lor.

Incercările prin cari au trecut atât pentru mine cât și pentru fratele, de câteva luni, au răspuns cu toată mândria și fără nici un fel de complex.

Imi aduceam aminte de cuvintele Căpitanului, în tabăra dela Carmen-Sylva:

«Cea mai bună propagandă ne-au făcut-o adversarii prin prigoanele la cari ne-au supus; ei au deschis ochii lumii și au convins-o de adevărul și dreptatea noastră.»

Povesteau cu toată voioșia cum agenții pândeau, în caz că voiu reveni acasă, să mă prindă. Lumea ce trecea pe strada înjura de necaz, nu atât că unora li se cerea să se legitimeze, ci pentru că îi trăgeau de mustăți sau de barbă ca să se asigure că nu sunt false. Agenții credeau că sunt deghizat fie cu barbă fie cu mustăți, în cerșetor și, mai știi chiar în femee. Este ce le-a descreștit frunțile, după necazurile ce îndurase.

Lăsasem la închisoare pe Nelu Popescu și Părintele Marinescu, cât și pe cei noi sosiți, grupul studenților implicați în atentatul contra colonelului Cristescu, sbirul legionarilor din Bucovina, dintre cari îmi amintesc de Mihai Stănescu, Lututovici, Rahmistriuc, Zus, Danciu...

Pentru apovizionarea lor am rugat pe Nati Cojocaru să țină cont și de noii veniți pentrucă ea începuse să se ocupe de cei închiși.

Nati Cojocaru obținuse ajutorul lui Cună, șeful Frăției de Cruce dela Liceul Militar, pe care voiu avea ocazia să-l cunosc abia prin 6-7 Septembrie.

Am început apoi să ies prin oraș, făceam vizite rudelor, mătuși, verișori și, câte puțin, chiar și prin centru. Salutam cunoștințe, schimbam câteva cuvinte și treceam mai departe.

Observasem că, peste drum, postul fix era în activitate. De câte ori ieșeam în oraș, trebuia să fie cineva, care mai de aproape, mai de departe, mă însoțea. Și foarte des, când ajungeam pe centru, așa ca din întâmplare, mă întâlnea Comisarul Ajutor, Bratu.

Imi dădeam seama că nu-mi putea ierta că îi răsturnasem toate planurile, și, ca urmare, față de superiori l-am descoperit că este incapabil.

Cu ura aceasta în el, probabil căuta să adune, în speranța unui moment, material ca să-mi pună iarăși mâna în gât, și cu ce plăcere!...

«Curtenia» aceasta atât de asiduă a lui Bratu m'a determinat să fiu foarte atent, mai ales dacă erau contacte cu lumea legionară.

La orice eveniment, intern sau extern, mai important eram pus la un fel de interogator, fără niciun fel de jenă.

Când s'a aflat de debarcarea nemţilor în Danemarca şi Norvegia, interogatorul a fost cam acesta:

— De ce au făcut nemţii acest act, care este semnificaţia, ce urmări vor avea?... Mă întrebam unde vrea să ajungă?

Abia la două-trei zile am înţeles, când în discuţie a introdus ipoteza că ar interveni şi Franţa şi Anglia contra nemţilor şi astfel pericolul de a satisface iridenta maghiară s'ar îndepărta...

Mi-am adus aminte de o ceartă care cu puţin nu a ieşit cu bătae, când la închisoare am dat de fratele mai mare al unui fost coleg de liceu. Fusese condamnat pentru «lèse majesté». Fiind beat, într'un restaurant, a spus cam tare că Berilă (cum era poreclit Carol al II-lea, îl luase gura pe dinainte), nu va ceda nicio brazdă din jurul Capitalei; restul, Ardealul da, însă fără boanghine, cât priveşte Basarabia, nu avem decât de câştigat; nu se vor mai face chete pentru foametea ce bântue aici dela alipire şi până acum. Culmea era că treaz fiind, căuta să ne aducă probe, să ne convingă.

Ne-am dat seama că aşa li se făcuse educaţia şi în felul acesta orice ar veni, nu se va ridica vreo rezistenţă. Se va accepta şi că poate se va zice:

— Uf, bine că am scăpat...

15. DESTINDEREA

Intr'una din primele zile când am început să ies spre centru, pe strada Sfântul Gheorghe Nou, văd în faţa mea, mergând în aceiaşi direcţie, o figură cunoscută, pe advocatul Bădici.

Cu paşi repezi mă apropii şi îl iau de braţ. Se opreşte. Cum, cine are îndrăzneala să-l ia de braţ. Când mă vede, mă priveşte lung, face un pas într'o parte, mă priveşte ca pe o altă arătare, îşi face cruce şi-l aud murmurând:

— «Tu?... Tu nu eşti mort?... Mai trăieşti?... Din ce groapă te-ai ridicat?...

Ne-am îmbrăţişat de bucurie că ne revedem. I-am spus ce petrecusem, fiind la Braşov, unde se rejudecase procesul. Poate că a fost o cauză că nu am fost printre sutele de legionari asasinaţi, în 21-22 Septembrie 1939, ca represalii pentrucă o echipă de legionari a îndrăznit să pedepsească călăul pentru crimele lui.

— «Măi, am crezut că eşti mort. Nimeni nu a ştiut. Am întrebat pe ici pe colo, desigur cu multă precauţie, dar nimic.

«Soacră-mea ţi-a făcut şi parastas...

«Ce bucurie o să aibă când îi voiu aduce vestea că trăieşti, mai mult, că te-am văzut şi am avut chiar marea onoare să te strâng în braţe...»

Ne-am despărţit cu această notă veselă. El era puţin teatral, mai ales cu gazda, de care am aflat că-i devenise soacră.

Se aude că destinderea începe să se accentueze, că ar fi fost o delegaţie de legionari primită de Rege, că apoi lagărele ar fi fost închise, deoarece toţi deţinuţii au fost eliberaţi. Că se va lua în cercetare şi cazul celor din închisori şi se face apel ca toată lumea să se unească în jurul Regelui pentru a lucra, umăr la umăr, la ridicarea Ţării.

Dar iată că evenimentele se precipită. Nemţii au invadat Olanda, Belgia şi se îndreaptă fulgerător spre Franţa...

Câţi nu sperau, ca Bratu, că nemţii îşi vor rupe dinţii de astă dată; linia Maginot este de neinvins.

O veste însă, care ne tae suflul. Către sfârşitul lunei Mai începutul lunei Iunie, Horia Sima ar fi intrat în ţară, şi s'ar găsi la secret.

Peste vre-o zece-cinsprezece zile, se svoneşte că Domnul Horia Sima este liber, ba chiar că a fost în audienţă la Rege. Mai năzdrăvan, a lansat un apel ca toţi legionarii şi oamenii cinstiţi şi iubitori de patrie să se înscrie în noul partid, «Partidul Naţiunii», în fruntea căruia este însuşi Regele.

Fără niciun menajament, Bratu m'a luat de sus:

— «Iată că şi Horia Sima s'a înclinat Regelui, ce zici?...

«Te-ai înscris în Partidul Naţunii?...

— Că Domnul Horia Sima a acceptat să conlucreze cu Regele, este un lucru foarte bun, cel puţin la ora aceasta; dacă se mai întârzia, sunt convins că ţara nu ar fi putut rezista norilor negri ce ne ameninţă să ne sgudue din toate ţâtânile...

«In ce priveşte noul partid, văd că celălalt a fost desfiinţat, nu m'am înscris şi nici nu mă grăbesc.

«Ştii, am fost înscris în Partidul Totul Pentru Ţară şi m'am ales cu un an de puşcărie, pentru manifeste... acum îmi văd şi eu de treburile mele, cum zice românul, când te-ai ars cu supa sufli şi în iaurt...»

Nu cred că a înghiţit ce i-am debitat, însă aici se oprea competinţa lui şi poate îi convenea că astfel putea avea pentru viitor încă un argument...

Voiam să ştiu ceva mai mult decât svonuri. Şi din slabe contacte, în aşteptarea sosirii studenţilor, ce-ar veni eventual în vacanţă, că nu erau legături nici între cei prezenţi şi nici cu o autoritate sau vre-un comandament, dacă exista.

Auzisem că Dumitru Bărbulescu a fost eliberat cu câteva luni mai înainte şi redeschisese atelierul lui de croitorie. Vedea multă lume, era văzut de multă lume şi din oraş şi din judeţ.

Astfel am aterizat şi eu într'o zi în atelierul lui.

Ne revedeam după atâta timp, de pela sfârşitul anului 1937, când am fost în vacanţă de Crăcium, în familie.

Am depănat amintiri, despre cei ce am întâlnit eu în închisori, el în lagăre.

Revenind la actualitate, era bucuros de mersul destinderii. In curând Mişcarea va fi chemată să îndeplinească prin elementele ei de valoare, roluri importante în conducerea afacerilor Statului.

Insă repede a alunecat într'un fel de discurs, aş zice monolog, contra lui Nicolae Roşulescu.

M'a frapat acest lucru căci, la încă două-trei vizite ce i-am făcut, nimic nu era actual sau mai important, decât, nemulţumirea ce-şi exprima; o adevărată obsesie, la adresa lui Roşulescu.

Ce debita el, în fond se reducea la o acuzaţie necontrolată; spunea dealtfel că aştepta lămuriri.

In lagăr, Dumitru Bărbulescu şi Nicolae Roşulescu, după discuţii lungi şi laborioase, îşi luaseră angajamentul solemn, ca acel care va fi pus mai întâi în libertate, va executa anumite lucruri.

Ori Roşulescu a fost eliberat cel dintâi, şi, contra aşteptărilor, nu a îndeplinit angajamentele. Ce? Care era natura acestor angajamente? Nu voiu şti nicicând.

Roşulescu fiind la Bucureşti, cred că se angajase într'un serviciu economic; nu am avut ocazia să aflu dela el despre ce ar fi vorba. Astfel nu puteam judeca şi nici să-mi lămuresc supărarea, ca să nu zic, ranchiuna lui Dumitru.

Poate că angajamentele ce luaseră, erau bazate, în parte sau în totalitatea lor, pe anumite premize valabile atunci, însă cari probabil nu mai corespundeau momentului, după eliberarea lui din lagăr. Deci a putut găsi o altă situaţie, cu alte elemente de a ju-

deca, ce a putut să-l determine să nu mai acţioneze în sensul deciziei lor de altă dată.

Ceeace ştiu însă sigur este că această ranchiună a lui Dumitru Bărbulescu a fost o piatră de moară ce a împiedicat orice altă preocupare; pe deasupra lui nu s'a putut trece la vreo înjghebare de legături între cei prezenţi şi, cu atât mai puţin, spre vârf de piramidă.

Din toate frământările, un fapt pozitiv, esenţial, Domnul Comandant nu numai că este în viaţă, dar în plină bătălie.

Gândeam că s'ar putea să mă cheme, probabil că aşa a voit Bunul Dumnezeu, ca dela cel mai mic până la cel mai mare, fiecare în locul lui să ne împlinim misiunea, rostul nostru.

Cum voiu răspunde! Ce pot aduce? In jur, vid să te îngrozeşti!

Şegărceanu era concentrat, de Căpitanul Ungureanu, ca să aflu ceva, aşteptam sosirea lui Mişu.

Profesorul Pârvănescu, ne văzusem întâmplător, era în drum spre regiment, pe zonă.

De Manolescu dela Şcoala Normală aflasem prin Nati Cojocaru că fusese numit într'un post pe undeva prin Moldova.

Cu Aldea aşteptam să am precizări dela Ică Tănase şi fratele meu.

O mică bucurie. Am întâlnit o veche cunoştinţă, Nenati, venit de la Şcoala de Ofiţeri de Rezervă de Artilerie din Craiova. Ne cunoşteam dela tabăra din Carmen-Sylva, în 1935, el făcând parte din vestitul cuartet al lui Hoinic.

16. CEDAREA BASARABIEI

Nori întunecoşi se acumulaseră deasupra ţării şi un prim trăznet se abate asupra ei: ultimatul rus din 26 Iunie 1940, prin care România era somată să retrocedeze Basarabia, plus Bucovina de Nord, ca despăgubiri pentru timpul de ocupaţie românească.

Consiliul de Coroană a aprobat cedarea în 27 Iunie. Rușii intraseră deja în Basarabia, deşi se prevăzuseră patru zile pentru evacuare.

Unde sunt alianţele, Mica Inţelegere, Inţelegerea Balacanică? Incă din 1936, Corneliu Codreanu spunea:

«Nu există: Mica Inţelegere şi nici Inţelegere Balcanică. Cine crede în acestea, dovedeşte că n'a înţeles nimic...»

Polonia împărţită, pentru a câta oară?... Acum România dă primul tribut, este începutul suferinţelor, va plăti cu lacrimi multe şi orbirea şi laşitatea, lăsând să fie schingiuiţi şi asasinaţi acei ce îşi închinaseră viaţa pentru a o servi şi a o ridica spre culmi împărăteşti.

Iată o ocazie pe care Bratu nu o pierde. Mă invită să le fac declaraţii; era în compania a încă a două-trei persoane.

— Ce atitudini pot fi luate?

— Cum va reacţiona lumea politică?

— Ce măsuri se pot lua?

— Ce urmări pot fi prevăzute, atât în interior, cât şi în exterior?...

Domnilor, le răspund, momentul este prea grav, ca să cred că mă luaţi peste picior, nu sunt nici profesor ca să ţin cursuri de istorie şi nici un ghicitor în boabe. Vă dau părerea mea umilă, de român, al cărui tată a murit la datorie ca să se ridice România Mare, în a cărui cinste eu însumi am închinat viaţa.

Lumea politică ce-a condus destinele ţării până acum să-şi pună cenuşe pe cap: poartă toată responsabilitatea dezastrului.

Lumea cinstită, cea care în taină s'a dedicat, căci din fericire mai sunt oameni de credinţă, corecţi, şi gata să servească interesele ţării, să-şi dea mâna şi în jurul tronului să pună umărul să scoată căruţa din împotmoleală spre uscat.

In ce privesc urmările exterioare! Este suficient să auzi hărmălaia iridentei maghiare şi acţiunile comitagiilor bulgari, ca să ne dăm seama.

Singura cale pentru a face faţă este măcar acum, în acest ceas, să ne prezentăm un bloc unit ce va rezista tuturor furtunilor...

Incep să sosească veşti rele în legătură cu retragerea trupelor cât şi a celor ce fug din calea molohului rus.

Se vorbeşte de unităţi dezarmate şi trimise cu direcţia spre Siberia, de ofiţeri atraşi de evrei şi omorîţi, de înverşunarea ovreilor de a lovi şi chiar —ce înjosire—, aruncau murdării pe bieţii soldaţi, ce fuseseră siliţi să se retragă în condiţii atât de umilitoare.

In acele timpuri, pe centrul Craiovei, am văzut doi tineri, îmbrăcaţi în costume bucovinene, singuratici, discutau cu mult calm.

Portul lor, ce, nu ştiu prin ce asociaţie de idei, mi-am zis că s'ar putea să fie legionari.

După ce le-am cerut scuze că întrerup discuţia lor şi cum am văzut că le face plăcere că cineva din partea locului se interesează de ei, am intrat în vorbă.

Ne-am prezentat. Unul dintre ei, Zelea Niculae, îl voiu întâlni în refugiu mai târziu; de prietenul lui nu-mi amintesc numele.

Ei erau refugiaţi din Bucovina cu familiile şi aşteptau să vadă cum se desfăşoară evenimentele.

I-am întrebat dacă au cunoştinţă de soarta unor prieteni bucovineni, studenţi la Politechnica din Timişoara, Totoescu Oreste, Ungureanu Onofrei şi Cojocaru Leonte. Au răspuns cu părere de rău că nu pot să-mi dea vre-o informaţie, pentrucă nu avuseseră ocazia să-i cunoască.

In schimb cunoşteau pe Jitaru, pe Nemţanu, pe Zelinschi, printre cei opt-zece studenţi din Cernăuţi, aduşi în 1935 la închisoarea militară, pentru a fi judecaţi de Tribunalul Militar din Craiova.

Astfel am înţeles că au cunoştinţe printre legionari, le-am remarcat cu toată plăcerea că eu însumi sunt legionar şi încă de puţin timp, după un an de închisoare, sunt în libertate.

Aşa ne-am deschis inimile. I-am mai văzut de două ori şi apoi le-am pierdut urma.

Evenimentele se desfăşoară din ce în ce mai repede. Domnul Horia Sima a fost numit Sub-Secretar de Stat la Ministerul Cultelor, în guvernul Tătărăscu.

Oare se merge cu paşi repezi spre o angajare a Mişcării în afacerile de conducere a Statului?...

Un nou guvern sub preşidenţia Domnului Gigârtu, pe ziua de 3 Iulie, având ca miniştri, între alţii, pe Mihail Manoilescu, Nichifor Crainic, Horia Sima, Vasile Noveanu, Augustin Bidianu... Adică trei legionari.

Curios, nici un minister politic, ca să zic, adică minister prin care se exprimă concepţia de guvernare, nu este atribuit Mişcării!

Nu cumva este o altă lucrătură a subversiunii?

Peste câteva zile se înregistrează demisia Domnului Horia Sima.

Nu cumva este un început de răspuns întrebărilor de mai sus?

In acest caz şi ceilalţi miniştri legionari vor pleca din guvern?

Toate cad și nu se mai înțelege nimic, un altul intră în guvern, Radu Budișteanu. Iarăși trei miniștri legionari!!!...

Incepe să circule svonul că nu este înțelegere, nici între Horia Sima și Rege, însă nici între el și ceilalți trei.

Horia Sima ar fi cerut ca și ceilalți să demisioneze. S'ar părea că ei consideră că nu ar fi o altă posibilitate decât colaborarea cu Regele.

Unde ne va duce această colaborare? Ce rol vor juca și, prin ei, Mișcarea? Căci cererile ungurilor și bulgarilor se pare că vor fi discutate de Primul Ministru Gigurtu și Ministrul de Externe, Mihail Manoilescu, invitați în Germania.

Două comisii duc tratative: cu Ungurii, la Turnu-Severin, cu Bulgarii, la Craiova.

Foștii noștri aliați sunt la pământ, suntem ca puii golași, singuri, învinși fără să avem drept de apel, fără să fi dat vreo cât de mică luptă de apărare!

Se cunoștea de mult propaganda iridentei maghiare. A fost tratată cu ușurință, ni s'a făcut educația că noi nu avem nici o pretenție teritorială, lăsăm câinii să latre la lună...

Numai că au lătrat bine; au un sprijin în Contele Ciano, Ministrul de Externe italian, în plus, ginerele lui Mussolini.

Dacă mai amintim că în primul război mondial și ungurii și bulgarii, au fost de partea nemților, că și acum sunt aliați, nicio îndoială că vor fi răsplătiți pentru consecvența lor.

Ne îndreptăm repede spre un dictat germano-italian...

Va cere vreodată Neamul socoteală celor ce cu atâta iresponsabilitate l-au aruncat în groapă?...

In mijlocul acestor frământări, nu am nimic pozitiv nici chiar dela Dumitru Bărbulescu ce dăduse o raită pela București, după care se arăta oarecum optimist. Dela fratele și deci, dela grupul timișorean, nu știam decât că sunt la cursuri și se prepară de examene.

Așa mă găsește Nicolae Mazilescu, trimis de Comandant să-mi aducă la cunoștință că dorește să mă vadă.

De bucurie că însfârșit voiu avea probabil răspuns la întrebările ce mă frământau, am și plănuit plecarea în aceeași seară. Nu numai că am uitat orice precauție să-l iscodesc, era prima oară că-l vedeam, însă și de postul fix din fața casei, și «însoțitorii» obișnuiți.

Cred că biata mamă mi-a venit în ajutor, involuntar, căci dimineața a cerut lăptăresei să-i aducă lapte și unt, că mâine zi are nevoie să pregătească prăjituri, fiindcă împreună cu prieteni ai familiei au ocazia să-mi serbeze ziua.

Cum am lipsit numai ziua respectivă, bănuiesc, că deaceea Bratu nu s'a sesizat de absența mea.

In orice caz, am plecat seara totuși cu precauție, așa ca să nu fiu stânjenit.

Către ziuă, apropiindu-se de București, asigurat că nu este vre-un agent după mine, l-am căutat pe Nae Mazilescu. La București, întâlnirea fiind pentru după masă, am intrat într'o cafenea, ce ținea un camarad macedonean, Cuțumina, nu departe de Gara de Nord.

Am luat câte o cafea și cornuri. La câteva minute se îndreaptă spre noi, recunoscuse pe Mazilescu, un vlăjgan înalt. Mazilescu ne prezintă. Așa am făcut cunoștință cu Doctorul Apostolescu. I-am spus că știam de mult despre el dela colegii și camarazii mei Fleschin, Necrelescu... sub porecla de «Contele». Poate era îmbrăcat mai elegant sau pentru felul lui de a merge?...

După masă, ne îndreptăm agale spre locul de întâlnire.

I-am povestit lui Nae Mazilescu cum l-am cunoscut la tabăra din Carmen-Sylva pe vărul său, Nelu Mazilescu, student la Farmacie pe atunci. Din primele clipe ne-am ciocnit, pentruce? Cred că nu eram obișnuit nici cu ordinea și nici cu viața în comun. Apoi, datorită înțelegerii lui, am devenit, aș zice, buni prieteni, adică am învățat să-l respect și să-l prețuiesc...

17. PREGATIRI PENTRU REVOLUȚIE

Nerăbdarea creștea pe măsură ce ne apropiem de locul de întâlnire.

Bucuria de a mă gasi iarăși în fața Domnului Comandant era adumbrită de sărăcia cu care mă prezentam. Bănuiam că va veni un astfel de moment și, pe cât am putut, am încercat să găsesc câțiva să fim gata a răspunde la apel...

Iată-l!... Mă pironesc pe loc, gata să-l salut ca în vremuri cu salutul nostru...

Era să fac o gafă, noroc că mi-a luat-o înainte, aproape m'a luat în brațe, astfel că nimeni din jur nu și-a dat seama...

Mă trage după dânsul, îmi pune întrebări... Este extraordinar cum se perindă par'că în fața ochilor întâlnirile de altă dată, valurile de legionari ce căzuseră, pe mulți îi văzusem cu dânsul, cum toți tremuram pentru viața lui, zilele din Ianuarie 39, înspăimântătoare, pur și simplu. Cu bietul Marius și Ghiță Constantin, când în cele din urmă, îi dădusem de urmă și reluam cu încredere firul, nenorocirea cade pe capul nostru...

Ne-a înghițit pământul!... Comandantul? Nimic... Bănuiam că se află pe undeva, altfel... ce orchestrație am fi avut!!!...

Însăși asasinatele la cari s'au dedat cu atâta sălbăticie era mai mult ca sigur din furie, dar și frica ce le-am băgat în oase...

Am răspuns că sunt sănătos, că am fost eliberat la începutul lui Aprilie, stau deocamdată acasă, la Craiova, în așteptare să mă reînscriu la cursuri.

La întrebările asupra situației momentului, ce se vorbește, care este atitudinea lumii legionare și a omului depe stradă?

Toată lumea este cu sufletul la gură, simte că vin mari nenorociri, dă impresia că primind o lovitură în moalele capului, nu mai pricepe nimic... Și așteaptă. Ce?... Un ajutor, o rază de lumină... un miracol?...

Legionari? Câțiva ce am întâlnit în atelierul lui Dumitru Bărbulescu, fără legături nici între ei și nici cu centrul.

— Care este semnificația miniștrilor legionari, cum trebuie înțeles că unul își dă demisia și ceilalți doi, nu; mai mult, altul intră în loc.

Nu știu dacă am reușit să-i dau un tablou util, poate avea informații și din alte părți...

Cum sigur timpul îi era măsurat, a făcut o expunere scurtă însă clară a situației:

«Când nimeni nu mai credea, prin pedepsirea lui Călinescu, regimul a fost sguduit. Cum nimeni nu a mai avut curajul să continue același drum de teroare, s'a început destinderea, ca astfel, drept recunoștință, prin elemente dispuse colaborării, Mișcarea să fie adusă la remorca Regelui. Am intrat ca să ajung să facem față dezastrului ce ne amenință. Tocmai din această cauză, crezând că, cel puțin, în aceste ceasuri dramatice pentru însăși exis-

tența Statului, Regele primește să angajeze Mișcarea, să-i dea direcția unei noi orientări politice, interne și externe.

«Constat că se încearcă să facă părtașe Mișcarea la dezastrul cedărilor, opera lor, la care noi nu avem nicio responsabilitate.

«Nu mă îndoiesc, spunea mai departe, că, în ura lui, Regele așteaptă un moment favorabil pentru o altă lovitură de grație.

«Mai facem o ultimă încercare, să-l convingem că soluția dată de noi este valabilă; este adevărat că cei trei legionari, neprezentând demisiile lor, îngreunează situația.

«Iată în câteva trăsături situația; trebuie să aveți încredere și să vă pregătiți pentru evenimentele ce vor impune să fim prezenți.»

Mi-a dat o altă întâlnire, peste cinci zile, ca să-i aduc o situație clară și la ce am putea să ne angajăm în caz dur...

Plec, aș zice, cu aripi la picioare. Trebuie, fără discuție, să sgâlțâi puțin pe frații prezenți, ca și noi, să răspundem cererilor ce ni s'ar face.

Un punct slab pentru mine, în bucuria revederii și câștigat de problemele puse. Nu mi-a trecut prin cap să-l previn că, datorită supravegherii continui, la care mă onorează Comisarul Bratu, nu am libertatea de a mă mișca decât cu foarte mare atenție. Voiu vedea, poate nu va fi greu...

La întoarcere, fac un mic ocol la Caracal, ca să stau de vorbă cu vechiul meu coleg și camarad, Costică Constantinescu.

Din păcate, nu era acasă, se găsea la niște rude, pe undeva prin județ. I-am lăsat câteva rânduri, prin cari îl invitam să vină urgent la Craiova, ca să ne sfătuim pentru viitor.

Nu știu, a presimțit ceva! Sau pentrucă era mai atașat de Timișoara, fapt este că fără să-mi răspundă sau, cel puțin să mă prevină, a plecat acolo.

Am căutat pe cei doi tineri bucovineni. Nu mai erau la Craiova, probabil își căutau să-și clarifice situația școlară și nici Nati Cojocaru nu se găsea pe loc.

Cu multă atenție caut și am întâlnire cu Nenati, căruia îi expun situația și eventual va trebui să angajem o organizare a elementelor legionare prezente. Aveam multă nădejde în el; altădată îmi cerea să-l țin la curent că are câțiva camarazi printre teteriști. Și-i cer noutăți.

Desamăgirea nu pot s'o descriu, când a refuzat categoric nu numai sugestii, ci orice legătură...

Cu inima grea de presimțiri și disperat de eșecurile avute, mă îndrept spre Dumitru Bărbulescu.

Deschid cu el, separat de urechile altora, problema reorganizării elementelor sigure, având în față situația creată.

Nici nu am deschis bine gura, că m'a luat în primire. El vine dela București, l-a văzut pe Comandantul Horia Sima și i-a spus că nu este de acord nici să se facă vreo reorganizare și nici să sprijine acțiunea contra colaborării.

In concluzie, el nu permite nimănui să treacă pe deasupra lui. Așteaptă pe Nicolae Roșulescu să se explice. Nu mai vrea să facă o altă tristă experiență...

Am ieșit năucit. Nu puteam înțelege! Era de o amărăciune tot ce ieșea din gura lui, că te întrebai ce s'a întâmplat de este atât de înăcrit?

Nu-l recunoșteam. Un luptător vechiu. Dacă Iulică Stănescu, este poate primul legionar din Dolj, Bartolomeu Livezeanu, Nicolae Roșulescu și Nicoleta Nicolescu, aduc munca lor în timpul vacanțelor, Dumitru Bărbulescu este motorul permanent.

Toate ușile mi s'au închis. Studenții, unii erau fie concentrați fie că își făceau stagiul, iar alții, puțini, ca Nati și Firulescu, erau la București.

Ieșirea lui Dumitru Bărbulescu pusă în cumpănă, să zic, cu inerția ce am întâmpinat cu un an și jumătate în urmă, m'au dus la disperare.

Mă prezint Domnului Comandant, îi aduc la cunoștință nereușita mea totală, pe care se grefa și supravegherea «amicală» a lui Bratu și a camaradului Dumitru Bărbulescu.

Neliniștit, probabil nu atât de nulitatea rezultatului ce-i aduceam, ci mai ales ca poliția să se alarmeze, tocmai când avea nevoe de toată libertatea de mișcare: mi-a tăiat scurt:

«Te duci acasă și nu te miști. Nu te miști, ai înțeles?...

Sentința este grea, o lespede de mormânt... O voiu executa... mă îngrop... capacitatea de a urni vagoanele din loc mi-a fost șubredă... am crezut în cei mai în vârstă, mai vechi în luptă și încă confirmați prin gradele ce arborau...

18. SE INTAMPLA CEVA... EMISIA DELA BOD A FOST INTRERUPTA

Așteptam cu înfrigurare. Pe zi ce trece mă conving că Bratu nu a surprins câtuși de puțin din deplasările mele; este drept că mai avea în plus și sarcina supravegherii Comisiei Româno-Bulgară...

In seara de 3 Septembrie 1940, cum era timpul frumos, stăteam proptit de gard și priveam strada, când aud că mă strigă un vecin, fost plutonier major, acum la pensie:

— Să știi că se întâmplă ceva. Emisia dela Bod a fost întreruptă... Ce poate să fie?... Poate va fi vre-o pană electrică, răspund. De este scurtă, o să înceapă să difuzeze, altfel...

Să fie un semnal?

Fără să atrag atenția familiei, sub motivul că e cald, mai stau afară. Incep să mă destind. Dacă este ceva serios, cu siguranță că voiu avea vizita lui Bratu, așa că mă va găsi pregătit.

Târziu, după miezul nopții, crezând că a fost o falsă alarmă, hotărîsem chiar să mă culc, o mașină se oprește în fața casei, și două-trei persoane bat la poartă.

Răsuflu ușurat, în gândul meu bucurie că alarma era adevărată.

Bratu, cu încă doi agenți, mă invită să-i urmez. Liniștesc pe mama și mătuși. Nu poate să fie ceva grav. Bratu însuși, rânjind ca de obiceiu, le asigură că voiu fi repede adus acasă.

La Siguranță, am fost dus într'o sală mare, la etaj, unde mai erau câțiva, Dumitru Bărbulescu, Dr. Grigoroiu, Voicu, Rafailă Stancu...

Până spre ziuă au fost aduși și din județ, așa că până la orele șapte-opt, eram aproape 30-40 de arestați. Printre cei aduși dela sate, era și Părintele Pârvănescu.

De când am intrat în sală, au încetat să mai aducă vreo vorbă, în afară de Părintele Pârvănescu, care se mișca cu multă ușurință, dela unul la altul și Rafailă Stancu, ce din capul locului, a venit alături de mine.

Am stat de vorbă de una de alta, nu ne văzusem de cel puțin doi ani. M'a întrebat dacă știam ceva și cum a văzut că sunt foarte liniștit, nu a insistat.

Cu Părintele Pârvănescu am avut o surpriză. Mă întreabă de ce nimeni nu i-a spus nimic? El avea o echipă de feciori gata să-l scoată pe Antonescu dela Mânăstirea Bistriţa.

Probabil ca acelaşi reproş făcuse şi lui Dumitru Bărbulescu, cu care discutase destul de lung ceva mai înainte.

Nu am răspuns, doar m'am uitat lung la Dumitru; mă întrebam ce se petrece în sufletul lui...

In al meu ştiam. Către ziuă, într'un colţ pe şoptite, i-am spus lui Stancu că ştiam... Cum toate porţile mi s'au închis, din nici o parte, o cât de mică licărire de interes pentru viitorul dramatic ce se juca, am închis durerea în mine şi am aşteptat să suferim şi să ispăşim ceeace numesc dezertarea noastră...

Mi-a reproşat că nu am avut încredere să-l caut, ar fi chemat pe Alexandrescu şi încă doi-trei siguri... însă, i-am răspuns, pe deoparte că nu puteam trece peste Dumitru, pe dealtă parte, am fost prevenit că Aldea, din grupul vostru, ar fi informat poliţia... Stancu a dat din cap, apoi s'a închis mut, vedeam că ceva clocoteşte în adâncuri...

Cu fiecare nou sosit de prin sate se încerca să se desprindă ceva, oare ce se svoneşte?... Aşa, până la prânz, când intră la noi Prefectul judeţului, Şeful Siguranţei şi ceva agenţi.

Prefectul a făcut apel la patriotismul nostru, să avem răbdare, să nu le îngreunăm sarcina; din partea lui a dat ordine să ni se aducă ceva mâncare, se scuză că vom fi serviţi cu mezeluri, roşii, ceapă, brânză, slănină, nu are cum să aducă mâncări calde. In curând se va decide şi de soarta noastră...

Ce s'a putut întâmpla ca să avem parte de astfel de... bunăvoinţă... ori este cina înainte de execuţie!... Totuşi, frunţile se descreţesc...

In aceeaşi seară, Prefectul judeţului, cu acelaşi alai ca la amiazi, ne aduce la cunoştinţă că din ordinul noului Şef de Guvern, Generalul Antonescu, suntem puşi în libertate, rugându-ne, în faţa situaţiei grele în care se găseşte Ţara, să ne unim, că personal nu ne-a fost ostil, a făcut tot ce a fost posibil să fim trataţi corect...

Am plecat dela Siguranţă toţi, încet spre centru. Doar la câţiva paşi. Limbile au început să se deslege, se fac tot felul de presupuneri...

Curios, nu se degaja nici entuziasm, planuri, mai mult sau mai puţin realiste, şi cu atât mai puţin vreo propunere de organizare...

Cele douăzeci de ore petrecute, poate fără să ne dăm seama, ne-au presat aşa de puternic încât nu percepeam noua realitate. Eram ca un boxeur năucit de loviturile primite, nu pricepe că ultima sforţare, extrem de dureroasă reuşise şi-i dădea deci titlul de învingător...

Ne-am desprins greu unii de alţii, am plecat acasă după ce am dat mâna cu toţi, şi mai lung, cu Dumitru, căci un drum nou ne aşteaptă...

Cu greu am adormit către ziuă. Impresia că abia am închis ochii, când mă izbeşte lumina puternică a soarelui. Mama deschisese ferestrele larg şi urletele radiourilor din jur, toţi vecinii le deschiseseră la maximum.

19. MANIFESTAŢIA DELA 6 SEPTEMBRIE

Se anunţă că Regele Carol al II-lea a abdicat în favoarea fiului său Mihai...

Plec spre centru către Dumitru Bărbulescu. Pe drum lumea dă impresia că s'a înviorat, feţele atât de crispate până atunci, sunt mai destinse. Se împlinise oare ce-a aşteptat?...

Atelierul lui Dumitru Bărbulescu era prea mic să primească mulţimea, ce, din minut în minut, creştea. In stradă lumea gălăgioasă, veselă «Am învins», se aud pe ici pe colo, probabil debitate de îndrăzneţi strategi...

Cu greu ajung până la Dumitru, hărţuit de unii şi de alţii. Abia a reuşit să-mi spună că soseşte Nicu Roşulescu şi mâine, adică 7 Septembrie, pela orele 8 dimineaţa, vom face o mare manifestaţie...

Intr'adevăr. In această zi, în faţa Prefecturii, găsesc o mulţime ce umplea piaţa din faţă şi încă veneau pe toate străzile ce se deschideau aici...

Pe treptele din faţa palatului, văd un grup între cari recunosc pe Roşulescu, Gheorghe Boiangiu, Titi Şegărceanu, primise probabil o permisie, Dumitru Bărbulescu, Vâlcu Vlad...

Cu un megafon în mână, Nicu Roşulescu vorbeşte arătând semnificaţia zilei, alungarea celui ce a asasinat elita neamului şi, în megalomania lui, a adus Ţara la ruină.

Face apel ca toată lumea, împreună cu Mișcarea Legionară să manifesteze voința lor de a munci cu cel mai înalt devotament la redresarea Țării...

Apoi a cerut legionarilor să facă o coloană ce va străbate străzile Craiovei să aducă vestea de o nouă speranță, să vuiască «Cetatea Banilor» de cântecul verde...

S'a manifestat până târziu, aveai impresia că se așteaptă ceva, sau că acest moment nu ar vrea să se mai sfârșească. Era în atitudinea acestei lumi și demnitate și explozie reținută, de bucuria de care fusese de atâția amar de ani lipsită, furată, desmoștenită chiar...

⁂

In fuga trenului spre Timișoara, par'că se desfășura moment cu moment tot ce trăisem în timpul acesta, din Iunie 1938 până la 6 Septembrie 1940.

Venisem cu hotărirea să angajez, în mersul evenimentelor, cel puțin parte din potențialul ce exista în lumea olteană.

Nu am reușit decât slabe pâlpâiri.

Esențialul, cred eu, este că în Banat existau un centru motor, studențimea legionară, și o locomotivă, grupul muncitoresc, ce au mărșăluit și s'au format împreună.

In Oltenia, studenții veneau doar în vacanță, în vizită și nu aveau aceeași priză.

Eu însumi, afară de câteva nume, nu cunoșteam mare lucru; de sate, nici nu mai vorbesc.

In Banat, mai ales în Timiș aș fi putut, din sat în sat, să trec să bat la o poartă cunoscută, pe când în Dolj, mă găseam ca într'o junglă, în care nu știam nici cum să pătrund, mai puțin să găsesc o cunoștință.

In cadrul frământărilor din Oltenia se înscrie și drama Aldea... Alexandrescu: se legaseră cu încă doi-trei prieteni, frați de cruce, ca în vremurile străbune, așa au crezut ei, prin amestecul sângelui. Ori au constatat, la un moment dat, că Aldea se îndepărtează de ei și de felul lor de a se comporta pâna aici. Mai grav, se dovedește că dădea informații poliției: vezi cazul Aldea-Alexandrescu, descris aparte.

Oltenia a dat și ea un mare tribut de sânge: asaasinați în noaptea de 21-22 Septembrie 1939, județul Dolj: Hozarlescu Ilie, Ștefănache Ion și Poenaru Ilie;

Jud. Gorj: Șerban Constantin, Munteanu Gheorghe, Preot Motomancea Grigore;

Jud. Mehedinți: Geacu Hristu Petre, Gheorghevici N., Ing. Victor Gheorghiu;

Jud. Romanați: Niculescu Gheorghe, Gică Dumitreasca, fratele de cruce, Horia Oprovici.

Petruș Stănescu, din Ocnele Mari-Vâlcea, student la Politechnica din Timișoara, în grupul format de Fleschin, impușcati în pădurea Huedin-Cluj, în noaptea de 13-14 Februarie 1939;

Jud. Vâlcea: Vasilescu Nicolae, Preoții Diaconescu Dumitru și Nicolaescu Aurel.

Tot în zorii zilei de 21-22 Septembrie au fost asasinați în lagăr:

— Cornel Ungureanu, din Craiova, licențiat în litere.

— Rădulescu Virgil, din Caracal, licențiat, ziarist, Comandant Legionar. In acea noapte, când maiorul de jandarmi le spune că sunt mutați în alt lagăr, el i-a replicat:

«Hai, domnule, fii odată sincer în viața dumitale și spune-ne că ne duci la moarte. Nu fii canalie și în fața morții noastre!»

— Nicoleta Nicolescu, licențiată, Comandant Legionar, Șefa Cetățuilor, a căzut în mâna poliției prin trădarea lui Vârfureanu; schingiuită, omorită, apoi aruncată în cuptorul crematorului, în 10 Iunie 1939...

Sunt nume cari rămân înscrise în istoria Mișcării din Oltenia:

— Iulică Stănescu, încă din 1924 se găsește alături de Căpitan;

— Nicoleta Nicolescu, cunoscută de «curier al Căpitanului», în prigoana din 1933;

— Radu Demetrescu Gyr, poet, cu măestria lui cântă și durerea și bucuria și speranța:

Cântec de leagăn, Cântecul Decemvirilor, cunoscut și sub numele de «Răzbunare»;

Imnul Eroilor Moța-Marin;

Marșul legionarilor olteni, Marșul Muncitorilor;

Imnul tinereții legionare, Imnul Biruinții, numai câteva, cari au răsunat pe toate drumurile, în câmpii, pe dealuri, prin văi, prin munți și în sufletele noastre, când stam zăvoriți în celule...

— Bartolomeu Livezeanu, energic, aș spune, spirit cazon, supraviețuitor dela Râmnicu Sărat, luptă cu vitejie, ca atâția legio-

nari și cade prizonier, cunoscând astfel și câmpurile rusești; este autorul cântecului închinat eroilor Moța-Marin:

Chemarea Jertfei...

După gustul meu, trenul merge cam prea încet... Sper să găsesc un loc în cămin, apoi voiu vedea pe Secretarul Politechnicei, pentru a mă reînscrie la cursuri. Mă voiu înfunda în bibliotecă să revizuiesc materiile, căci mai am de dat examene la cari nu am putut să mă prezint...

Voiu munci cu toată nălejdea să ajung la proiect și, deci, la diplomă; legionarul trebuie să fie tot așa de bun și în meseria lui.

Cu cât drag ne ajuta Geo, așa îi spuneam lui Clement, să preparăm examenele!...

Doar pentru asta am plecat dela Craiova. Între două telefoane, abia prin 10 Septembrie, am reușit să vorbesc cu Roșulescu.

L-am întrebat dacă are nevoie de serviciile mele în cadrul reorganizării, la care muncește fără odihnă. Altfel, sunt decis să reiau cursurile la Timișoara.

— Nu pot decât să te felicit, mi-a răspuns, și să-ți urez tot succesul... scuzându-se că nu are timp mai mult.

Ne-am despărțit, după ce și eu i-am dorit succes în munca ce depune.

Așa se face că în 13 Septembrie 1940, am aterizat la Timișoara.

Acolo am dat peste Ică Tănase și Valeriu Aron, cari munceau din greu și fără odihnă la reorganizarea atât a județului cât și a regiunii Banat.

Aveau nevoie de multe elemente pentru rest și, cu bucuria revederii, drept «bine ai venit», ca și cum nu aș fi fost absent dintre ei timp de doi ani:

— Pleci la Comloș, peste un ceas, vezi ce este...

De aici începe o altă pagină...

20. DRAMA ALEXANDRESCU-ALDEA

Prin Februarie 1940, eram încă la închisoare, am aflat prin ai mei, că fratele Costel, Ică Tănase și alții erau arestați din Decembrie 39-Ianuarie 40, transportați la București, apoi au fost

din nou aduși la Timișoara, la închisoarea militară. Se pare că în baza destinderii, de care se vorbea, vor fi puși în libertate...

Din partea lui Ică mi-au transmis, astfel am înțeles să fiu atent că Aldea. Este acela ce a informat poliția.

Cum și de unde a știut Ică? Ai mei nu știau. Târziu, prin Septembrie 1940, între două trenuri, eu plecam la Timișoara, Costel, fratele, venise acasă, făcuse practică în uzină toată vara, am aflat ce se întâmplase.

Ică primise misiunea de a stabili legături cu elemente legionare disponibile la Craiova și Oltenia.

In acest scop a venit, sub acoperișul că face practică, la uzina din Craiova.

Prin Costel, a luat legătura cu Aldea, pe care îl cunoscuse prin mine. Mai mult, îmi aduceam aminte că fratele, în timpul verii, a fost la mine, la vorbitor, adică sala în care deținutul vorbește cu cei ce vin în vizită. Cu acea ocazie, m'a întrebat cu cine cred că s'ar putea lua contact, dacă ar fi necesar.

Cum singurul prezent la ora aceea, i-am recomandat pe Aldea.

Așa se face că Ică Tănase a luat legătura, prin fratele meu, cu Aldea.

Când au fost arestați, agenții au venit la Căminul Politechnicei și i-au conectat prin parola de recunoaștere: —Schmol Pasta—. Surpriza, natural, a fost după recunoaștere, când s'au văzut arestați.

Ică înțelege imediat că poliția a fost bine informată de Aldea. El singur cunoștea parola, căci Aldea însăși o alesese.

Primul deci, care nu s'a îndoit că Aldea a fost informatorul poliției, a fost Ică Tănase.

In ce mă privea, nu puteam crede, nu înțelegeam cum Aldea, atât de isteț, muncitor, cu merite recunoscute prin gradul dat, de Instructor legionar, a putut lucra cu poliția!

Am avut atâta încredere în acest om, încât l-am recomandat Domnului Comandant Horia Sima, cu ocazia unei vizite ce a făcut la Craiova, în Iunie 1938, ca «omul în care am încredere mai multă de cât în mine însumi».

Este greu de admis. In schimb, încetul cu încetul se lămureau în gândul meu atâtea puncte obscure, la cari nu aveam răspuns.

Constat că partea cu puncte obscure este tocmai ceeace era în legătură cu Aldea.

Poliția nu avea informații, de exemplu, despre activitatea Profesorului Pârvănescu, nici de a lui Manolescu dela Școala Normală, nici de legăturile cu celelalte județe.

Iată cazul lui Firulescu; nu știa cum de poliția a ajuns la el. Când l-au luat la cercetări și i-au vorbit și de mine, îmi spunea când am fost amândoi la Brașov, a răsuflat și le-a spus că mă cunoaște, doar i-am dat manifeste pe cari le-a împrăștiat. La întrebarea mea nedumerită, căci nici când nu i-am dat manifeste, mi-a răspuns că pentru el a fost salvare; altfel puteau să-i pună în spinare alte lucruri mai grave, la cari lua parte în cadrul grupului dela Artele Frumoase.

In ce privește ofițerii, probabil fără să-mi fi dat seama că am fost urmărit.

Imi aduceam aminte de Tănăsescu, ce mi se plânsese că el este mereu deranjat de poliție. Oare așa zisele grupe de ucenici organizate de Tănăsescu, așa afirmase Aldea, nu au fost opera lui ca să mă pună în conflict cu Tănăsescu?

Ce au însemnat așa zisele percheziții la el și la biurou? Dar postul fix și rețeaua în jurul meu?

Prin Noembrie, după victorie, eu încă din 13 Septembrie eram la Timișoara, am primit o scrisoare dela Firulescu, prin care îmi confirmă că la ancheta ce au făcut, au găsit documente prin cari s'a stabilit că Aldea era informator.

I-am răspuns să fie foarte atenți să nu fie un joc al poliției ca să ne intoxice.

Prin vara anului 1942, poate începutul lui 1943, ajuns la Aiud și întâlnindu-l pe Iulică Stănescu, mi-a lămurit cazul Aldea.

Aldea cu alți patru prieteni, prin 1932, au intrat în Mișcare și s'au legat frați de cruce, ca în vremurile vechi. Tot ce ar fi făcut trebuia să aducă la cunoștința celorlalți, chiar și de ar fi fost să umble cu vre-o fată, să se însoare, etc... Băieți buni, între cari și George Alexandrescu. Era un grup omogen și dădeau rezultate, așa că au și avansat, la gradul de instructor legionar.

Insă ceilalți au observat că Aldea s'a schimbat. Nu mai avea aceeași francheță ca până aici. Evenimentele din 38 și apoi din 39, nu le-a plăcut de loc. Mai mult, Iulică, după evenimentele dela 3-6 Septembrie 40, a adunat vre-o 10 băieți, între cari si Alexandrescu și Aldea. Sub jurământ s'au legat să fie atenți să nu scape fără a fi pedepsiți cei ce se vor dovedi că sunt din poliție, din jandarmi, executanți și cei ce au dat ordinele. Ori, poliția avea

informația. Când i-au cerut lui Aldea să se justifice, a amânat sub diverse motive.

I-am spus lui Iulică de vizita mea prin 4 Ianuarie 1941, ce am făcut lui Aldea cu George Alexandrescu și Rafilă Stancu. Eu am stat vre-o două-trei zile în familie, nu bănuiam a fi ultimele.

Toți trei l-am rugat pe Aldea să justifice, să desmintă, să aducă probe contra acuzațiilor ce se pun în spinarea lui.

Răspunsul lui a fost:

«Camarade Bărbulescu, mai ai puțină răbdare, poate până la Paști, când cu câțiva prieteni voiu arăta cine sunt adevărații trădători...»

Am plecat toți trei nedumeriți, ce-a vrut să spună?!!!

Tocmai îmi spune Iulică, după așa zisa «Rebeliune», Alexandrescu și-a adus aminte și deaceea, ținând cont de tot ce știa, s'a hotărît să-l pedepsească.

L-a urmărit pas cu pas. Aldea a încercat să scape, s'a refugiat într'o prăvălie, Alexandrescu a intrat peste el și l-a împușcat, apoi s'a împușcat și el...

CAIETUL Nr. 3

13 Septembrie 1940 - 13 Septembrie 1941

UN POPAS DE INCHINACIUNE ȘI SPERANTE

1. REORGANIZAREA REGIUNII BANAT. PROBLEMELE IVITE IN GUVERNARE

Sala de lucru a Comitetului Asociaţiei Studenţilor dela Căminul Politechnicei, devenise «sediu». Era un dute-vino de dimineaţa până seara târziu. O muncă de salahori, duceau Aron şi Ică Tănase. Erau hărţuiţi cu tot felul de probleme, de reorganizare, cât şi de prezervarea instituţiilor publice, primărie, prefectură, poliţie, sau economice.

S'a simţit imediat nevoia a avea o permanenţă, care să poată coordona şi distribui informaţiile, în vederea măsurilor de a rezolva problemele puse.

In acest scop, Ică îmi cere să-l secundez. Aducem ca secretar pe colegul şi camaradul nostru, Gh. Ercuţă, prezent în acţiunile grupului, în timpul prigoanei carliste.

Vom fi mai la larg, aş zice, în sediul ce s'a închiriat, un mic imobil, nou construit, pe malul Canalului Bega.

Entuziasmul popular aproape ne copleşea. Se formau cuiburi, cu şi fără legionari, cu experienţa vieţii de cuib. Se iniţiau adunări, marşuri, adunare de materii prime, fie de fier vechiu fie de îmbrăcăminte, în vederea ajutorului legionar.

Am depus o muncă extraordinar de grea să ajungem să ordonăm şi să încadrăm, în mod corect, conform tradiţiei legionare, cuiburi de maximum 13 membri şi nu de 80, cum ne-a fost dat să vedem în unele locuri.

Din nefericire, cu evenimentele din 21 Ianuarie 1941, roadele acestei munci nu le-am putut culege.

Se nasc probleme în legătură cu întreprinderile evreeşti. Evreii sunt cuprinşi de frică din momentul când s'a schimbat regimul şi Mişcarea Legionară a recăpătat libertatea; mai mult, venea la conducere.

De aici au început necazuri cu minoritatea germană, care voia să cumpere bunurile evreeşti. Exemplul, hotelul şi restaurantul Loyd, din centrul Timişoarei; în cele din urmă, a fost cumpărat de familia Damian.

Cu numirea Domnului Pătraşcu, Secretar General al Mişcării, se precizează o nouă restructurare şi stabilire de legături permanente cu Secretariatul.

Către sfârșitul lunei Octombrie, s'a fixat:

— Șef de Regiune... Preot Virgil Pușcaș, Comandant Ajutor:

— Șeful Jud. Timiș, Ing. Tuliu Bașiu.

Aron Valer, a fost numit în poliție, Inspector General. Ică Tănase, a fost numit în Inspectoratul Muncii.

Osatura reorganizării, șefii de unități, adică de plasă, de grupe, muncitoresc, răsleți, etc., intrată în funcție, a permis o prezentare unitară, disciplinată și o mobilizare extrem de rapidă.

Așa am reușit să organizăm o delegație de peste 1000 de persoane, bărbați și femei, cari, în costume naționale, cari în cămăși verzi, în vederea marei manifestații din 6 Octombrie, la București. Înștiințarea telefonică, am primit-o în seara zilei de 3 Octombrie. Organizarea celor două trenuri, pentru a transporta această mulțime, dus și întors, a fost opera camarazilor dela căile ferate.

Ceeace impresiona, chiar și pe detractorii noștri, era formidabila ordine, entuziasmul cu care mergeau în pas. Dela sediu la gară, lung timp se înălțau marșurile legionare, vuia orașul de:

Ștefan Vodă, Sfântă Tinerețe Legionară, Urlă Dușmanii, Dealul Negru...

Permanența la sediu, am asigurat-o cu Ercuță. La fel ne-am simțit oarecum par'că deposedați de bucuria participării și cu ocazia manifestațiilor dela 8 Noembrie, dela Iași. In glumă ne ziceam că suntem de serviciu permanent...

Primim cu multă bucurie dela Grupul Răsleți știrea că Profesorul Ion Cristescu, de Termodinamică la Politechnică, împreună cu prietenii lui, profesori, conferențiari, etc., au cerut să le permitem să facă un cuib. Ceeace desigur s'a aprobat. Profesorul și dintre ceilalți ne-au susținut de câțiva ani și aveau toată simpatia legionarilor studenți.

Ne-a intrigat însă cererea insistentă ca să fie numit ca Șef al cuibului lor legionarul Gheorghe Dana.

Camaradul Dana era cunoscut de mulți ani. In permanență prezent în bătăliile legionare, isteț și destul de inteligent, cu mult bun simț.

Meseria lui era de laborant, chiar în laboratorul Profesorului Cristescu.

Nedumerirea noastră ne-a spulberat-o însuși Profesorul. Eram cu Tuliu Bașiu, plecând dela sediu spre cămin. L-am întâlnit pe profesor și, în discuție, între altele, ne explică dece a cerut pe Dana.

— Eu și ceilalți nu am avut fericirea să primim învățătura dela Căpitan. Un intelectual, Dta., de exemplu, Dle. Bașiu, sau altul, ar putea să o deformeze, trecând-o prin prizma personală.

— Sunt convins că Dana, în simplitatea lui, ne va reda învățătura, așa cum a primit-o el.

Este ceeace mă interesează. Iată cauza pentru care l-am cerut pe Dana...

⁂

In entuziasmul lor, unii neofiți, adică acei ce acum intraseră într'un cuib, deranjau oarecum în cadrul lor de lucru.

De aici critici ce ne veneau, fie la sediu fie în discuții particulare. Unele erau sincere, pornite din dorința de mai bine, prin simpatia ce ne-o purtau, altele, răuvoitoare, să ne scoată în față neprevederile noastre.

Le ascultam cu toată atenția și controlam realitatea, aducând îmbunătățirea, acolo unde era necesară.

Astfel, Șeful Județului, Tuliu Bașiu, la propunerea mea, a cerut șefilor de unități să interzică, sub riscul de sancțiuni severe, orice participare la ședințe, marșuri, adunări de orice natură, în timpul orelor de lucru. Adică se jertfește din timpul liber și nu cel de lucru în meseria lui. Dece?

Cum eram cel ce ținea legătura între organizație și Prefect, Comandant Ajutor, cu săcușorul de pământ, Ilie Ghenadie, așteptând să intru în cabinetul lui, un domn mă ia deoparte și-mi spune să fim prudenți. Procesul de muncă începe să sufere din cauza deselor ședințe, marșuri, adunări, etc., la cari o mulțime de lucrători iau parte, părăsind locul ce-l au în producție, fără să gândească la urmări.

Imi spune: «Vă dați seama ce dezastru poate să se producă în cazul când cazanele sub presiune sunt lăsate, fără o cât de mică supraveghere? Dânsul avea o frabrică de pile electrice; tocmai avusese de rezolvat această problemă a supravegherii cazanelor din atelierele lui. In cazul unei catastrofe, va fi pierdută o unitate economică; lucrătorii însăși în șomaj. Cred că nu este aceasta intenția Dumneavoastră.»

I-am mulțumit pentru bunăvoința ce-a avut ca să ne aducă la cunoștință observațiile corecte și oportune. Am dat toată asigurarea că imediat voiu transmite șefului meu ca să amintească dispozițiile, dealtfel în concordanță cu tradiția și concepția legio-

nară, ca toate activităţile, şedinţe, marşuri, etc., să fie prevăzute în afara timpului de lucru, fiecare sacrificând din timpul său liber. In caz excepţional, înainte de a părăsi locul de lucru, trebue să asigure şi continuitatea şi protecţia uneltelor.

După această chemare la ordine, ca să zic, făcută de Camaradul Başiu, nu am mai avut astfel de observaţii din afară şi nici ierarhic dela şefii de unităţi.

Venea lume la sediu cu fel de fel de cereri, de slujbe, salarii mai mari, înaintări, locuinţe, ajutoare, etc.

Ascultam cu toată atenţia, trebuia să ne înarmăm cu foarte multă răbdare, ca:

Fie să îndrumăm postulanţii la autorităţile competente fie, după caz, la Ajutorul Legionar, fie să explicăm, mărturisesc, era greu să convingem, că noi legionarii am luptat şi vom continua lupta contra nepotismului, a intervenţiilor în favoarea unuia sau a altuia. Noi suntem şi luptăm ca fiecare, după capacitatea lui, să aibă locul şi răsplata ce merită.

Pentru refugiaţii din teritoriile cedate aveam atenţia înzecită. Pierduseră tot ce le era mai scump; pământul lor de naştere, unde fuseseră îngropaţi moşii şi strămoşii lor.

Aduceau cu ei frica de atrocităţile la cari s'a dedat armata maghiară, pe măsură ce înainta în teritoriile cedate, prin arbitrajul dela Viena.

O rază de lumină. Se nasc noi speranţe în sufletele lor şi ale noastre cu discursul ce a ţinut la Braşov Domnul Comandant Horia Sima.

După ce a denunţat lumii întregi atrocităţile ungureşti, a lansat un avertisment şi o profesie de credinţă:

«Credem că cei 1.400.000 de Români din Ardealul ocupat au dreptul la viaţă şi traiu omenesc.

«Convinşi de dreptatea noastră, stăpâni pe voinţa noastră, nimeni nu ne va putea opri să făurim poporului nostru viitorul pe care îl merită...»

***

O problemă delicată ni se pune în legătură directă cu prietenii noştri din Banatul Sârbesc.

Dealungul prigoanei 38-40 au adăpostit şi au dat ajutor celor ce se refugiau la ei. Pentru ei era şi datorie şi mândrie să poată arăta dragostea, încrederea şi convingerea în dreptatea legionară.

Venise la ei duhul legionar prin feciorii ce-şi făceau şcolile în ţara mamă, licee sau facultăţi. Erau convinşi că, în noul stat, Legiunea va acţiona cu toată vigoarea cuvenită ca Statul jugoslav să micşoreze presiunea asupra lor, să le recunoască etnicitatea şi cultura lor.

Noua situaţie, le da avânt şi încep să organizeze cuiburi de educaţie legionară.

Ca să îndepărtăm pericolul de a avea dificultăţi premature cu autorităţile sârbeşti, am convenit:

Să nu se manifesteze sub nicio formă, atât timp cât nu s'a ajuns, prin convenţie dela Stat la Stat, la dreptul de a se organiza şi manifesta ca legionari.

O singură legătură, pentru început, camaradul nostru Bure Pantea.

Aceste precauţiuni, au fost de mare folos ulterior, după evenimentele din Ianuarie 1941.

2. PROBLEMA EVREEASCA. COMISARII DE ROMANIZARE

După ce s'a publicat legea prin care se instituiau comisari de românizare pe lângă întreprinderi, cât şi expropierea bunurilor rurale evreeşti, Prefectul judeţului, Ilie Ghenadie, a adunat pe cei ce fuseseră propuşi şi numiţi comisari de românizare, ca să le dea directivele conform noilor legi.

Cu aplicarea pe teren sigur nu a fost uşor, căci neavând o pregătire corespunzătoare, în afară de bunăvoinţa de a servi cât mai bine, s'au făcut şi greşeli de interpretare.

Probabil spre sfârşitul lui Octombrie, eram încă în sediul depe malul Begheiului, se prezintă o doamnă. A intrat în sediu foarte timid. Am avut impresia că înainta spre biurou cu frică, privea dela uşe ca şi cum avea teamă să nu o lovească cineva.

— Bună ziua doamnă, îi zic, doriţi vre-o informaţie sau căutaţi pe cineva?

Par'că a înghiţit un nod că însfârşit a reuşit să spună că ar vrea să discute cu domnul Şef legionar.

— Domnul Inginer Bașiu, șeful județului este în deplasare, însă pot să iau notă ca să-i transmit, în cazul că personal nu aș putea să dau vre-un răspuns.

După un moment de ezitare, par'că și-a luat inima în dinți, cum se spune, mai ales după ce am invitat-o să ia loc și m'am așezat la biurou ca să iau note.

Se recomandă, doamna Goldenberg sau așa ceva. Atunci nu mi-a venit în gând să notez numele și mai puțin să-l reținu, advocată în barou, vine în această calitate să înainteze o plângere din partea unui client.

Era cazul unei crescătorii de porci, într'un sat la câțiva kilometri de Timișoara. A fost blocată de echipa de expropiere, contrar legii de expropiere rurală, mai mult chiar și mobilier, veselă, etc.

Pe măsură ce-mi pleda, să zic, obiectul plângerii am observat că se liniștise.

Am promis că voiu cere lămuriri și îi voiu da rezultatul a doua zi la aceeași oră.

Avea dreptate. Insa, spre surpriza mea, camaradul din comisie fusese rău sfătuit de cineva care în fond voia să cumpere crescătoria respectivă. I-am atras atenția că a depășit limitele prevăzute de lege și să atenueze măsurile ce este gata să ia.

Doamnei Goldenberg i-am spus că în urma informațiilor ce-am primit dela comisie, declarațiile sale au fost de bună credință. Actele fiind înaintate la Prefectură, are calea recursului pe lângă Domnul Prefect.

La câteva zile, doamna advocat vine cu o altă cerere. Era vorba, cred, de o lemnărie, la Jebel.

In urmă cecetărilor ce-am făcut, interpretarea camaradului din comisia respectivă era și logică și încadrată în directivele primite. Se putea eventual discuta întinderea aplicării. Este ce i-am explicat doamnei și, natural, din punct de vedere juridic, avea calea deschisă a recursului pe lângă prefect.

Cum nu am mai văzut-o venind cu vre-o altă cauză să pledeze, am crezut că a mai avut cazuri în litigiu sau că neprimind vreo rezolvare prin noi, s'a adresat direct Prefecturii.

După câteva zile, seara după ce terminasem lucrul la sediu, ca de obiceiu, cu Bașiu și Ercuță, secretarul, ne îndreptam spre masă la proaspătul restaurant legionar «Elit». Profesorul Cristescu, bucuros că a dat de noi, ne întinde mâna și ne spune:

— Vă căutam să vă felicit pentru frumoasa comportare. Mirați, întrebăm despre ce este vorba.

— Proprietarii mei sunt ovrei. Au avut în vizită pe o nepoată a lor, advocată, care le-a povestit amănunțit cum a fost de bine primită de șefii legionari la sediu, cum i-au ascultat plângerile pentru clienții ei și că nici unde nu a fost tratată cu atâta eleganță. Imi creștea inima de bucurie, când îi auzeam:

— Ni s'a spus tot timpul că legionarii sunt răi, fioroși, mâncători de ovrei, ori ce constatăm? Sunt foarte corecți și se poartă cu mult mai bine decât alții...

La felicitările profesorului am răspuns că în comportarea noastră nu a fost altceva decât comportarea normală a legionarului, adică, demnă, corectă și cu bun simț față de orice persoană și în orice ocazie.

Cum fiecare problemă își are rezolvarea ei, și problema evreiască își are rezolvarea ei, care vine, cum spunea Căpitanul, odată cu problemele românești.

Intr'una din zilele de Noembrie, se prezintă Prefectului, în audiență, Dl. Filderman, președintele comunității evreești din Timișoara și împrejurimi.

Prefectul își făcea socoteala că va trebui să asculte cu multă răbdare o mulțime de văicăreli și, ca buchetul să fie complet, plângeri pentru nedreptățile ce-ar suferi scumpii săi coreligionari.

Spre marea lui surpriză, Prefectul Ghenadie, povestea mai târziu, a ascultat un discurs plin de aprobări și laude pentru comportarea domnilor legionari, ca să termine cu propunerea unui fel de pact sau cam așa ceva:

— Domnule Prefect, coreligionarii mei, eu aduc expresia lor, s'au convins că dumneavoastră legionarii sunteți oameni foarte de treabă, ne tratați pe toți cetățenii fără distincție. In sprijinul celor spuse, a relatat:

— Cazul cu doamna advocat. A fost primită la sediul legionar de domni șefi, cu eleganță au ascultat doleanțele ei și i-au răspuns corect.

— Cazul legionarilor atașați punctelor de vamă (doar ca asistenți). «Tipic este cazul dela Jimbolia» (G). Coreligionarii mi-au povestit că au încercat să introducă marfă, ca de obiceiu, fără declarație. Acum vameșii au trebuit să le facă procese verbale și dl. legionar le-a spus că trebuie să plătească amenda la Timișoara, unde își vor lua marfa. După aceea, într'adevăr au primit

marfa și contrar așteptărilor, amenda și dreptul de import le-a revenit cu mult mai puțin decât sperțurile de altădată. In concluzie, Domnule Prefect, în numele coreligionarilor mei vin să facem un pact, că și voi, ca și noi, sunteți naționaliști, să facem un pact ca dela soldat la soldat...

Prefectul Ghenadie, după o pauză de câteva clipe, i-a răspuns, în scurt, următoarele:

— Legionarii s'au purtat întotdeauna corect, cu eleganță și bun simț, așa cum au primit educația, Domnule Filderman. Este curios că numai acum ați aflat. Vii astăzi să-mi propui un pact dela soldat la soldat, azi după ce ați asasinat pe Corneliu Codreanu și atâta tineret, elita Neamului românesc... Trebuia să o fi recunoscut înainte și nu așa de târziu. Deacum trebuie să vă integrați și să vă supuneți legilor românești.

Este vorba de Gheorghe Firea, coleg din liceu cu fratele meu, amândoi luați în cuib de Fleschin; se dusese vestea până la Roma despre purtarea lui, încât mulți voiajori treceau special prin Jimbolia.

3. O RECEPȚIE LA CASA GERMANA

Către sfârșitul lunei Octombrie, suntem invitați, autoritățile și conducerea legionară, la Casa Germană, unde Comunitatea hitleristă dădea o recepție în onoarea Grupului de Comandă al diviziei, venită în Banat, în cadrul Misiunii Germane, conform înțelegerii între cele două guverne.

Printre autorități, Prefectul Ilie Ghenadie; Primarul Timișoarei, Doctor Advocat, Radu; Chestorul de poliție, Căpitanul de artilerie, Vasile Comănescu; în delegația legionară, Șeful regiunii Banat, Părintele Virgil Pușcașu; Șeful județului, Inginerul Tuliu Bașiu; Șeful Centrului Studențesc Legionar, Bumbăruș Olteanu; Președintele Asociației Studenților, Eugen Manolescu; Șeful Grupului Răzleți, Dumitru Crihană; Șeful Grupului Muncitoresc, Gavrilă Brindescu, ce erau însoțiți de colaboratori apropiați.

Din Conducerea Comunități Germane, am avut ocazia să cunosc pe însuși Șeful lor (Gauleiter), Profesor Valentin, pe ajutorul său, Frauenhofer, și pe Șeful studenților germani, Roesch.

Din grupul ofițerilor germani, doar pe Șeful diviziei, General Hube.

Cu o zi mai înainte, văzusem o coloană de automobile încărcate cu militari germani, trecând prin centrul orașului. Un convoiu normal și tot atât de normal se arăta lumea depe stradă. Rar se vedea, ici și colo, vre-un spectator care ridica mâna să-i salute. Probabil cetățean din comunitatea germană.

După cuvântările ținute, prin cari s'au felicitat și au exprimat dorința ca înțelegerea româno-germană să fie indestructibilă să-și aducă roadele pentru cauza celor două popoare, oaspeții împreună cu gazdele s'au întreținut în jurul meselor încărcate cu gustări, însoțite de băuturi. Discuțiile s'au întins desigur asupra evenimentelor la ordinea zilei.

Prefectul Ghenadie a avut o întrevedere cu Generalul Hube, vechiu național-socialist, care s'a arătat interesat de dualitatea General Antonescu-Mișcarea Legionară.

Generalul Hube i-a descris dificultățile ce-a avut de întâmpinat Hitler la începutul guvernării, sub Președintele Statului de atunci, Mareșalul Hindenburg.

In concluzie, sfătuia prudență și fermitate în relațiile cu cei din jurul Mișcării și, cu atât mai mult, cu și față de Generalul Antonescu.

Afișarea ostentativă a minorității hitleriste și începutul de pretenții, cari apoi se afirmau, din ce în ce mai stăruitor, pentru acapararea de bunuri evreești, a fost semn de neliniște pentru noi. Simicin, la Camera de Muncă, Prefectul Ghenadie, erau mereu asaltați de Șefii Comunității Germane, cu cereri și proteste, uneori chiar vehemente.

Ne veneau în minte, cuvintele lui Ion Moța, în articolul publicat în revista «AXA», din 15 Octombrie 1933, «Hitlerismul Germanilor din România»:

«Unui hitlerism, în ghilimele, condiționat și limitat de interesele românești, nu avem dreptul să ne opunem, un alt hitlerism, nelimitat nu este însă îngăduit Sașilor noștri...»

Mai târziu ne-am dat seama că cel puțin o parte din Conducerea Comunității Germane din România, atrasă de strălucirea, în acele momente, a Germaniei, erau par'că prinși de vertigiu, simțind forța în spate... Se vedeau chiar înscriși în planul de geo-politică al Marelui Reich, pe care încep să-și bazeze argumentația.

Astfel, într'o întrevedere cu Șeful (Gauleiter) de atunci, Valentin, Prefectul Ghenadie a dedus, din cele avansate, cu un aier mândru și ferm, că Marele Reich, ca să elimine în viitor cearta între Români și Unguri, va crea un stat tampon, cuprinzând Transilvania, Banatul și Bucovina. Cum și Ungurii și Românii sunt în minoritate, conducerea o vor avea ei, Comunitatea Germană...

Când mai târziu Ghenadie ne povestea și începea să se înfurie, ne dădeam seama cu câtă durere ascultase cele de mai sus...

In același sens mi-a vorbit pela începutul lunei Ianuarie 41, Roesch, Șeful Studenților Germani. Acesta a mers mai departe:

«Marele Reich nu va mai tolera în coastele lui poporul barbar ce sunt ungurii și-i va trimite în Golful Finic, de unde au venit, cât și slovenii, în leagănul lor slav.

«In ce privește pe români, în compensatie vor primi Transnistria, ca să-și așeze connaționalii, ce nu ar mai vrea să rămână în Statul Tampon...»

Prefectul Ghenadie a raportat Ministerului și, la ordinul Generalului Antonescu, Ministerul de Externe a înaintat un protest.

Rezultatul a fost înlocuirea Gauleiter-ului, căruia i-au dat domiciliu obligator în satul lui Valcani, iar consătenii aveau ordin să nu-i dea bună ziua. Cu puțin nu a fost împușcat, pentru trădare.

Muncim, muncim cu toată energia. Cu Ercuță, secretarul, împărțisem lucrul de biurou, așa că făceam o echipă sârguincioasă.

Partea cea mai ingrată o avea el: să primească, să repartizeze și să transmită curierul. El trebuia să bată la mașină răspunsurile, ordinele către diversele unități, tablourile cu situația săptămânală a diverselor realizări, cât și tablourile cu situația organizației pe luna trecută. Apoi și serierea informațiilor ce ne veneau, cu rapoartele șefilor de unități, după ce le văzusem împreună și aveam acordul Șefului, adică Tuliu Bașiu.

In ce mă privește, asiguram audiențele, notam obiectul conversațiilor și cele telefonice, răspunsurile date, sau, în așteptarea Șefului, căruia de altfel îi aduceam la cunoștință toată activitatea de peste zi; era o conferință în trei, schițam programul pentru a doua zi.

Sigur că ni se întâmpla ca dimineața, Ercuță și cu mine, să ajungem spre 8.30-9 la sediu.

Tuliu Bașiu, spirit cartezian, era la biurou, studia programul, eventual ajuta sau nota informațiile ce trebuia să-i găsim. La intrarea noastră, privea mai întâiu pendula, apoi răspundea la bineţele ce i le adresam.

Nu uita că aseară am lucrat până la două dimineața...

Și, într'o zi, spre surpriza noastră, îl vedem că ne privește zâmbind, și:

— Bine, bine. Iată, aici, aveţi fiecare un deșteptător. O să vă ajute să vă treziți mai ușor. Și, ca un copil, ce savurează farsa, le dă drumul să sune, cu siguranța că puteau să te trezească din cel mai adânc somn.

Rar se întâmpla ca el să poată rămânea la sediu câteva ore. Astfel, după o mică consfătuire, trebuia să plece pe teren, la vre-o ședință cu Șeful Regiunii, la București, la reuniune cu Secretarul General, Domnul Pătrașcu, sau în delegație, etc.

El a organizat un grup de muncă voluntară, a cumpărat unelte și chiar o camionetă de transport.

Rostul acestui grup era să asigure un ajutor de mână de lucru unde era nevoie; tot acest grup muncea la ferma dela marginea orașului, fermă oferită de familia Cioflec, asasinat în 22 Septembrie 39, la Miercurea-Ciuc.

4. MUNCA DE BIROU. COLABORAREA CU PREFECTUL GHENADIE

Munca de cârtiță o ducea camaradul Ercuță. El era permanent la sediu. Când plecam și eu în județ, trebuia să facă și primirile, adică lucrul meu.

In fiecare săptămână, dacă era nevoie, de două ori, mergeam la întâlnire cu Prefectul Ghenadie, ca să-l țin la curent de problemele noastre. Măsurile ce luam să fie în concordanță nu numai cu vederile funcțiunii ce avea, ci și cu ale legionarului cu experiență ce era.

Astfel, măsurile ce lua Prefectul și dispozițiile luate pe întreaga organizație județeană se completau. In corolar, rapoartele șefilor de plasă sau de unități, expresie vie a realității, demonstrau entuziasmul, ardorea în muncă, speranța și încrederea în viitor.

Este ceeace și nouă ne dădea par'că forțe înzecite cât și convingerea că, împreună, ne-ar fi posibil să mutăm și munții, de este necesar...

In cadrul colaborării cu Prefectul, la una din întrevederi, prin Noembrie spre Decembrie, i-am pus întrebarea dacă este la curent că telefonul nostru, adică cel dela sediu, este ascultat. Văzându-l surprins și cerându-mi detalii, i-am spus ce știam:

— După ce ne-am mutat în noul sediu, la Elit, am constatat că de câte ori ridicam receptorul, aveam impresia unui vid. Intr'un început, am crezut că este ceva deranjat, fie pe linie fie în receptor. Cum și-a dat seama și Ercuță, am cerut să fie schimbat și aparatul și receptorul. Anomalia desigur a persistat. Insă cum nu aveam nimic de ascuns, nu ne-am mai preocupat. Aveam atâtea de făcut.

Râzând, la despărțire, i-am spus:

— Poate și telefonul depe masă să-ți fie în scurt circuit...

Prinși în volbura misiunii noastre, uitasem pur și simplu, când pela începutul lui Ianuarie, Prefectul Ghenadie mă informează că, după cercetări discrete, s'a găsit că suntem ascultați din ordinul Generalului Bârzotescu, Șeful Diviziei, dacă nu Șeful Regiunii Militare. Va cere lămuriri Ministerului de Interne.

Le-am povestit, lui Bașiu și Ercuță. Ne întrebam care să fie motivul unei astfel de curiozități, poate este sarcina lor, fiind într'o regiune de graniță.

Ceeace le doream, era ca să fie corecți, în eventualitatea că înaintează rapoarte.

5. MOARTEA LUI EUGEN NECRELESCU ȘI ARON VALERIU. CUTREMURUL

Ziua de 8 Noembrie, Sfinții Arhangheli Mihail și Gavril, ziua Legiunii, se sărbătorește la Iași, de unde a pornit Mișcarea. Iașii, leagănul naționalismului românesc.

Printr'o proclamație, Comandantul a anunțat că începând cu data de 8 Noembrie, Iașii vor deveni: «Orașul Mișcării Legionare».

Impreună cu delegația Centrului Studențesc Legionar, a plecat și o delegație numeroasă a organizației județene, sub conducerea lui Bașiu.

Legionarii rămași pe loc am asistat la slujbele oficiate în bisericile localnice și apoi, întruniți în ședințe de cuib, am evocat însemnătatea zilei.

Ziua însă ne-a fost îndoliată; în ajun, printr'un telefon primit la Centrul Studențesc, am aflat că Eugen Necrelescu și Aron Valeriu au fost victimele unui accident de mașină. Plecaseră cu automobilul la Iași, amândoi fiind inspectori de poliție, ca să ajute autoritățile locale, pentru siguranța personalităților ce vor fi prezente. Accidentul s'ar fi produs în regiunea Focșanilor.

Pierderi, noi pierderi, cu fiecare zi, cu fiecare realizare, și noi pierderi!!

Cu inima strânsă de durere, pentru acești dragi camarazi, sunt și rămân prezenți, căci: «... cei ce-au căzut, păsesc în rând cu cei ce au rămas...».

Nația aceasta trebuie că are multe de plătit; altă nenorocire se abate peste ea. Cutremurul din 10 Noembrie.

Cel mai greu a fost în sudul Moldovei și în regiunea subcarpatică a Munteniei. La București, un edificiu s'a prăbușit în întregime. Hotelul Carlton. Panciu a fost aproape total distrus; se pare că epicentrul a fost în această regiune.

O nouă bătălie, pe care legionarii vor trebui să o câștige în timp record, căci iarna bate la ușe. Trebuie să fie organizate și încartiruirea sinistraților și ajutoare pentru reparații, cât și curățirea terenului ca să se ridice noi locuințe...

«... clădim din zori și până'n seară»,
Căci:
«... noi, legionarii lui Codreanu,
din muncă ne-am făcut un crez...»

6. LOVITURA DELA SEDIU

Este probabil că în cartea suferințelor ne este înscris să suferim și din partea fraților noștri.

Auzim că s'a încercat o lovitură la sediul central din București, de către Profesorul Ion Zelea Codreanu și că ar fi ceva morți

printre cei ce erau de pază. Tatăl Căpitanului pretindea acum că el este Șeful Mișcării.

Toți legionarii aveam stimă și admirație pentru Profesor, suferințele și umilințele la cari a fost supus de un regim blestemat. Demnitatea cu care a suferit atâtea pierderi, ginerele, Ion Moța în Spania, feciorii, Corneliu și Ion asasinați...

Ne închinăm în fața durerii acestor părinți atât de încercați... Insă nu înțelegeam pe cei ce se strânseseră în imediata lui apropiere și-l sfătuiau greșit, pentru un drum, care nu era al nostru, mai mult, putea să producă și mari încurcături. Aceștia sau erau cu totul în afară de trăirea legionară sau erau, pur și simplu, criminali.

Căpitanul spunea că Mișcarea evoluiază în timp. El a creat-o. La un moment dat, se pare că a spus: «Ea nu-mi aparține». Iar Nicolae Pătrașcu, în vara lui 38, afirma Grupului de Comandă: «Căpitanul nu este al lui, este al Neamului...». Adică, Mișcarea nu aparține vreunei persoane și nici unui grup adhoc.

In momentul în care a fost pus în imposibilitate să conducă, pentrucă îi pregăteau mormântul, Mișcarea Legionară a dat lupta, s'a încleștat până la ultima suflare... Valuri, valuri, au luptat și au căzut în încleștarea cu forțele diabolic de distrugătoare. Când au crezut că au îngenunchiat-o pentru totdeauna, o mână de Fii ai Prahovei fulgeră pe cel ce se credea de oțel.

Groparii, în demența lor, au mai asasinat și-au făcut să curgă sângele curat al elitei noastre, în ultima lovitură, lovitura de grație.

Iată că cel ce ridicase steagul pe baricade, îl fâlfâie sus și, în iureș de cavaler medieval, dărâmă viermina.

El a realizat raza de lumină, de speranță, de pedepsire, de reînviere.

«Cine ar fi cutezat, va nota mai târziu Posteucă, să spună în 38, 39 și chiar în 40, că va învia Căpitanul?...»

Dușmanii Mișcării l-au temut, au pus bani grei, dacă aveau și capul lui, domneau în absolută liniște. Insă Mișcarea l-a urmat, iar la 6 Septembrie 40, prin vocea Comandantului Bunei Vestiri, unul din cei 5 făuritori ai ei, în prezența Forului Legionar, Corneliu Georgescu, l-a salutat ca Șef al Mișcării, urmaș al Căpitanului, pe el, Comandantul Legionar Horia Sima.

Istoria este implacabilă. In Mișcarea Legionară, funcția supremă nu se transmite prin filiație, nu poate fi nici apanajul unui grup, fie el de mari somități, nici prin votul cine știe cărei caste.

El Șeful, se ridică din lupte, prin măsura marei lui credințe, a capacității lui de dăruire, prin identificarea lui cu idealul legionar, pentru care Mișcarea îl urmează, îl acceptă și-l confirmă în funcția supremă.

Iată de ce nu este suficient să spui: «Drepți, ascultă comanda la mine...».

Mișcarea Legionară are legile ei intrinseci, trebuie să le simți, să le trăiești intens, să te identifici cu ele...

7. INHUMAREA CAPITANULUI

Cu tot entuziasmul, cu toată revărsarea de forțe, cu toate rezultatele ce începeau să se întrezărească, din adâncul nostru par'că se ridica o neliniște, simțeam par'că ceva nedefinit, ceva ca un fel de frână invizibilă.

Rănile erau încă adânci. Cei ce le provocaseră, oare, vor fi chemați să răspundă? Nu pentru noi, individul ce a suferit în carnea lui, nu! Ci pentru acest Neam, căruia i-au omorît pe cei mai buni fii, pentru această Țară, ce-au dărâmat-o, au sfâșiat-o în bucăți, și au trădat-o...

Ingenunchem la Predeal, în fața mormintelor ce reușim să dăm ca loc de veci camarazilor noștri asasinați la Miercurea-Ciuc, la Brașov, la Vaslui și cei dela București, mistuiți în focul crematorului, în care unii au fost aruncați încă în viață, deși fuseseră schingiuiți într'un mod barbar.

Aducem omagiul nostru, dela București, la Deva, Părintelui Moța, luptător în prima linie pe baricadele românismului sub imperiul Austro-Ungar. Făuritor al României Mari, a cărei oligarhie înfeudată cu regele felon subversiunii iudeo-comuniste, l-au hulit, l-au prigonit și, culmea meschinăriei, l-au adus cu forța în Consiliul de Coroană, ca să fie prezent, părtaș al cedărilor și desmembrării teritoriului național.

Suntem pietrificați de durere la știrea că echipa ce lucrase ziua și noaptea de 26 spre 27 Noembrie, la ridicarea tonelor de beton ce acopereau groapa, ajungând să dea la o parte țărâna, s'au cutremurat la vederea trupurilor, în parte arse de vitriolul

ce fusese turnat pentru a șterge urma crimei. Ca magnetizată de un curent, la gândul că vinovații sunt teferi, aici, alături, a trecut în cazematele Jilavei și i-au executat.

In istorie, revoluțiile au făcut să curgă sângele din abundență, atât al tiranilor cât și al celor ce împilaseră, dar au fost și răzbunări personale.

Revoluția noastră, am plătit-o cu încă alte jertfe. Ne-am înhămat la munca de refacere a țării. Personal nu ne-am răzbunat. Așteptam ca, în numele Neamului, să fie aduși în fața Justiției, să fie judecați și condamnați, chiar după legile lor, pe cari cu atâta ușurință le călcaseră în picioare.

De ce nu s'a dat această satisfacție, mai bine zis, o reparație legitimă a Neamului, ce fusese cu atâta ură încătușat?... Cine avea interes?...

In ziua de 30 Noembrie 40, doi ani dela asasinarea lor, Căpitanul, Nicadorii și Decemvirii, pe scut, străbat Bucureștii, conduși de preoți în odăjdii, din ale căror cădelnițe se ridică miresme de tămâie. Familii, autorități, reprezentanțe și mii de camarazi au venit să mărturisească datoria împlinită, credința și nestrămutata lor hotărire de a rămâne neclintiți în slujba Neamului, urmând prezicerea lui Valeriu Cârdu:

«Peste furtuna vremii bate,
un ceas de plată și dreptate.
Ni-l cer strămunii și părinții,
cântați! E ceasul biruinții

Refren

S'a prăbușit de-acum dușmanul,
se' nalță'n zări minunea.
Strigați: Trăiască Legiunea
și Neamul sfânt și Căpitanul.

*
* *

Școala de cadre făcea progrese cu pași de gigant. Se țineau ședințe de două ori pe lună, cu șefii și ajutoarele lor, adică șefii de sectoare, plăși, cât și acei ce trebuiau să-i înlocuiască la începutul anului viitor.

Era necesar ca elementele desemnate în funcțiile respective, după 6 Septembrie, să se cunoască între ele. Să învețe puțină administrație, adică redactare de rapoarte de activitate, necesare bunului mers al organizației. Înțelegerea rolului ce au, realizarea ordinei, a disciplinei, cu dragoste și acceptare voluntară, educația spre devenire a omului nou.

Am inițiat și o școală de primari. Pentru aceasta, am făcut apel, în afară de cadre legionare, pentru educația pur legionară, la notari și advocați, pentru a le înlesni înțelegerea actelor administrative. Deci primarii, și cei ce puteau să fie aleși, câștigau aici cunoștințe minime necesare de admnistrație, ca să asigure o bună gospodărie a comunei. Se arăta importanța colaborării cu serviciile tehnice de agronomie, silvică, precum și cu serviciile veterinare.

8. GRAVELE EVENIMENTE DELA BUCUREȘTI. INLOCUIREA GENERALULUI PETROVICESCU

In 19 Ianuarie 1941 suntem informați că la București a fost asasinat în ajun un maior german, probabil de subversiunea engleză.

Spre seară am convocat garnizoana Timișoara cât și Grupul Studențesc, ca să manifestăm în centrul orașului.

In fața teatrului, s'au ținut discursuri prin cari se înfiera actul criminal, se cereau măsuri drastice ca să fie arestați și judecați autorii crimei, cât și pentru apărarea însăși a securității Statului.

S'a cerut guvernului, ca prin convenții, să se întărească prietenia și colaborarea româno-germană.

A doua zi, 20 Ianuarie, aflăm că Generalul Petrovicescu a fost înlocuit la Ministerul de Interne. Mai aflăm că prefecții și șefii de poliție, fuseseră convocați la Minister, în București.

Cum Șeful de Regiune și Șeful Județului erau la București, pentru reuniunile extraordinare, la Secretariatul General al Mișcării, am luat inițiativa, cu șefii Corpului Muncitoresc, Răzleți și Studenți, să manifestăm simpatia noastră Generalului Petrovicescu, pentru atitudinea lui corectă și demnă față de Mișcarea Legionară, cât și manifestație de protest contra înlocuirii lui.

9. ARMATA INTRA IN ACȚIUNE LA TIMIȘOARA. LEGIONARII REOCUPA PREFECTURA. UNITAȚILE MILITARE FRATERNIZEAZA CU MIȘCAREA

La 21 Ianuarie dimineața, au sosit dela București, Șeful Regiunii și Șeful Județului. Au adus cu ei manifestul lansat de studențimea din București, prin care se protesta contra asasinării maiorului german și se cerea pedepsirea celor vinovați.

Înțelegem, cu alte cuvinte, că se încearcă manevre de îndepărtare între Generalul Antonescu și Mișcare. Speram ca lucrăturile din umbră să nu aibă influență așa de puternică, să meargă până la ruptură. Am multiplicat și răspândit și noi acest manifest.

Către seară suntem informați că unități din Regimentul de Vânători, campează, în piața din fața Prefecturii.

Dela Chestură vine vestea că s'a prezentat un ofițer să preia conducerea, Șefii de poliție și Prefecții legionari fiind demiși din posturile lor.

Chestorul Comănescu, revenit dela București, a oferit un birou ofițerului ce se prezentase, Maiorul Micu, noul numit. Comănescu i-a recomandat să nu părăsească biuroul și a desemnat un planton în fața ușii.

In așteptarea desfășurării evenimentelor, Tuliu Bașiu a cerut unităților dn garnizoană să fie gata a răspunde la orice apel.

Cum școala de primari, în ziua aceia a fost închisă, cei ce o urmau au revenit, însoțiți de camarazii din comunele respective. Așa că am avut la îndemână, către seara de 21 Ianuarie, peste 3000 de legionari.

Natural, cel mai omogen și ușor de concentrat, Centrul Studențesc, a detașat o grupă cu misiunea de apărare a Chesturii, la ordinele lui Comănescu.

Situația la Prefectură era mai gravă. Șeful de Cabinet al Prefectului Ghenadie ne-a anunțat că Prefectura a fost ocupată de militari.

Un grup de legionari, sub conducerea lui Ică Tănase, însoțit de șeful de cabinet, este trimis ca să readucă ordinea.

Ajunși în fața locului, militarii nu le-a permis să intre în Prefectură. Cum piața era înțesată de militari, s'au retras, au ocolit și pe strada din spate, forțând o fereastră, au intrat în Prefectură.

Plantoanele militare din fața birourilor, fiind surprinse, nu au opus decât o mică rezistență.

Ică Tănase a obligat pe militari să părăsească localul, a organizat apărarea cu elementele venite cu el, apoi dela balcon, a vorbit celor din piața Prefecturii:

«Incercarea de a ocupa instituțiile de stat se aseamănă cu o lovitură de stat.»

Indeamnă pe militari să se retragă, să nu se lase ademeniți de cei ce nu se simt bine cu noua ordine, să nu facă jocul subteranei iudeo-comuniste...

«Țara este în drum de refacere și are nevoie de toate forțele ca să facă față pericolului ce se ridică din ce în ce mai amenințător la frontiere.»

O coloană de peste 1000 de legionari, condusă de însuși Bașiu, manifestează în oraș, apoi se apropie de piața Prefecturii și înconjoară lumea ce era adunată în jurul militarilor, ce așteptau desigur să le vină noi ordine.

Răsuna piața de cântecele legionare: Ștefan Vodă, Sfântă Tinerețe Legionară, Urlă dușmanii...

In urale și aplauze, s'a încins și hore. Militarii nu mai înțelegeau nimic. S'au amestecat cu legionarii, le-au predat armele, mulți erau, dacă nu legionari, cel puțin prieteni.

Armele au fost strânse și duse la căminul studențesc.

Târziu, spre miezul nopții, coloana legionară s'a retras spre sediu. Conform deciziei luate de șefi, s'a hotărît menținerea efectivelor mobilizate.

10. CONCENTRARE LA SEDIU. TRATATIVE INTRE OFIȚERII GERMANI, DELEGAȚI AI ARMATEI ȘI LEGIONARI

Am avut responsabilitatea masei legionare, cred peste 3000, repartizată la Teatru, Chestura fiind alături, unde se ținea în permanență consiliul, ce voiu numi Statul Major, adică Părintele Pușcaș, Tuliu Bașiu, Vasile Comănescu, Brindescu, șeful Grupului Muncitoresc, Crihană, șeful Grupului Răzleți, la care se va alătura Ilie Ghenadie, venit în grabă dela București. Cu ei se afla un grup de studenți. Restul studenților era la Căminul Politechnicei.

Se trimiteau individual elemente ce cunoșteau orașul, ca să observe eventuale mișcări, să aducă informații dela personalități ce căutau să desprindă realitatea pentru ce armata este pusă în această falsă poziție.

Astfel a venit informația că Generalul Bârzotescu este decis să instaleze cu forța ofițerii desemnați în posturile lor, că vor sau nu legionarii.

Conducătorii minorității germane ziceau că așteaptă să se clarifice situația. Au inceput să ne viziteze ofițeri germani, cei ce cunoscuseră atât pe Ilie Ghenadie, în calitate de prefect, cât și pe Comănescu, în calitate de Chestor de Poliție.

Masa aceasta de oameni, înghesuită în clădirea ce avea altă destinație decât o astfel de încartiruire, a fost perfect de calmă, demnă și hotărită.

Cu elemente ce cunoșteam bine, am organizat echipe mici de planton la toate intrările, ieșirile, spre stradă, sau spre balcoanele exterioare și la ferestre.

Echipelor dela uși le-am cerut să le mențină închise, să nu permită nici intrări nici ieșiri din local. Am fixat o singură ușă, pe unde se putea ieși sau intra, cu autorizația mea. Singurii autorizați să intre și să iasă, fără prezența mea, erau curierii. Tuturor echipelor dela uși și, mai ales, celor dela ferestri, le-am recomandat, în cazul că am fi atacați de armată, să strige soldaților:

— Suntem în Stat legionar, noi nu părăsim instituțiile publice, nu avem dece să ne luptăm cu voi, suntem români ca voi, suntem frați, ne iubim țara ca și voi, nu faceți plăcerea dușmanilor...

Ceva mai târziu, după ce trecusem pela toate echipele, vine un camarad cam speriat și-mi raportează că la echipa lor, la o fereastră dela etaj, a trecut un «camarad» ce le-a spus că o să fim atacați, în care caz, să strigăm:

— Trageți canalii, vânduților, vă vom ciurui pielea ca lui Armand Călinescu!...

Cum cel ce-mi raporta îmi era cunoscut, serios, cumpătat, mi-am dat seama că este o provocare.

— Cine este, îl cunoști? l-am întrebat. Arată-mi-l, este nebun? Sau provocator?

Nici când nu am fost atât de furios, că m'am auzit murmurând:

— Il impușc!... Il impușc!...

Am căutat tot teatrul, prin cele mai ascunse unghiuri și n'am dat de el. Par'că îl înghițise pământul.

A doua zi, 22 Ianuarie, am avut surpriza să vedem în capătul celălalt al bulevardului, pe malul Begheiului, instalate tunuri îndreptate spre teatru și Chestură.

Am spus mai sus că legionarii fuseseră înlocuiți cu militari, prefecți și șefi de poliție. Cei numiți, prezentându-se să ia în primire, au fost refuzați de legionarii cari lucrau în aceste instituții.

Generalul Bârzotescu s'a deslănțuit când i s'a raportat că Prefectura a fost reluată de legionari, că militarii fuseseră dezarmați și scoși din local. Incă și mai grav, fuseseră dezarmate și unitățile ce campau în piața Prefecturii.

Din aceste motive a dispus și instalarea de unități de artilerie. Dispozitivul de încercuire fiind întărit cu armament greu, îi permitea să dea asaltul în orice moment, ca să îndepărteze pe cei ce cu atâta încăpățânare i se opuneau.

In situația nou creată, noi am rămas pe pozițiile ocupate. Tuliu Bațiu venea să ne informeze de cele ce întreprinde. Statul Major Legionar să ceară eventual elemente pentru a îndeplini diverse misiuni.

Toată ziua de 22 Ianuarie am rămas fiecare pe pozițiile respective, în așteptarea evoluției evenimentelor în restul țării. Trimitem grupe reduse de trei până la cinci legionari, să ne aducă vești din restul orașului, stare de spirit, atitudini, desfășurarea forțelor militare, etc. «Statul Major» incearcă, prin personalități, să ajungă la o înțelegere cu Generalul Bârzotescu.

Printr'o echipă venită dela căminul studențesc am primit informația că elevii dela Școala de Ofițeri au pus tunuri îndreptate spre edificiul Diviziei. In caz că suntem atacați, ei vor intra în acțiune.

Cu Tuliu Bașiu, am insistat pe lângă studenții ce ne aduseseră noutatea, să reia contact cu Șeful grupului de elevi, să-i transmită din partea conducerii legionare ordinul ferm de a sta liniștiți orice s'ar întâmpla. Trebuie să se comporte așa ca să nu se audă de superiorii lor. In primul rând pentru a nu compromite cariera lor, în al doilea rând, vor fi mult mai necesari și vor aduce mari servicii după ce și-au luat gradul.

Știrile ce ne sosesc nu sunt imbucurătoare. La Lugoj, la Caransebeș, aceeași situație; față'n față legionarii, apărând instituțiile Statului, și militarii să le ocupe prin forță, din ordinul Conducătorului.

Nu putem înțelege, fiind Conducătorul Statului să provoace rebeliunea! Nu se poate înțelege altfel decât că vrea să instaleze «dictatura»...

Ne sosec știri că încep să se vadă din ce în ce mai des mici unități germane. Către seară, chiar își fac apariția ofițeri germani la Chestura de poliție, ca să stabilească contacte cu grupul de comandă legionar. Unii, puțini de altfel, cunoscuseră pe Ghenadie, veneau ca prieteni, ceilalți, trei sau patru, în frunte cu un colonel, veneau trimiși din ordinul ierarhiei lor, ca să sfătuiască pe legionari să fie moderați.

Spre ziuă a fost invitată o delegație la cartierul lor, un hotel apropiat de centru, ca să înceapă tratativele cu Generalul Bărzotescu.

11. 22 IANUARIE PE POZIȚIE. DESCONCENTRAREA ȘI EVACUAREA CLADIRILOR PUBLICE IN 23 IANUARIE, IN URMA ORDINULUI VENIT DELA HORIA SIMA

Delegația legionară a fost compusă din Prefectul Ilie Ghenadie, Chestorul Vasile Comănescu, Șeful de Regiune, Părintele Pușcaș și Șeful Județului, Tuliu Bașiu, numai în primele discuții.

Un prim contact, aș spune tripartit, adică legionarii, Generalul Bârzotescu, însoțit de doi-trei ofițeri, și gazdele, ofițerii germani, cred, în jurul orelor 4 dimineața. Delegația legionară a declarat că nu acceptă discuții sub amenințarea armelor. In consecință, cere să fie retrase imediat trupele din pieţele publice.

La intervenția nemților, Generalul Bârzotescu a primit să retragă efectivele, va lăsa un minimum, obișnuit dealtfel, de pază a diverselor instituții, cu o condiție absolută: legionarii să predea armele luate dela soldați, înainte de ora 8 dimineața. In numele legionarilor, Ilie Ghenadie și-a luat angajamentul, însă predarea se va face aici, la misiune.

După acest preambul, comisiile s'au angajat să reia discuțiile la orele 8. Tuliu Bașiu cu Bumbăruș Olteanu, au organizat aducerea armelor la orele 7.30. Au fost predate ofițerului român desemnat să le preia.

Cum am observat că trupele încep să se retragă, am început să dăm drumul muncitorilor ca să-și reia lucrul în ateliere și uzini, funcționarii să-și reia locurile în biurouri, primarii și ajutorii de primari, notarii, adică o serie de priorități.

Continuăm să degajem teatrul. Cuvântul de ordine a fost ca toți legionarii să reintre la casele lor în cel mai scurt timp, să aștepte noutăți cu încredere. Am fost îndreptățiți la această desconcentrare, mai ales că după orele 7 am aflat că Domnul Comandant ar fi lansat un ordin de retragere a tuturor legionarilor.

Toată retragerea s'a realizat în ordine, cu mult calm. Insă cu un sâmbure de amărăciune. Vibrau în sufletele noastre versurile lui Radu Gyr, din Cântecul Decemvirilor, «Răzbunare»:

«O neam al meu bătut cu viscol și cenușe,
în lanțuri sub zăvoare ai gemut,
și când ai vrut să frângi robie și cătușe,
trădarea a venit și te-a vândut.
Ce greu blestem și ce osândă,
ți-a scris cu sânge'nalta stea,
mișei și slugi s'au strâns cu toții ca să vândă
pe cei ce vrură mântuirea ta.»

Discuțiile au fost reluate, conform angajamentului, la orele 8. Au fost aspre și, mai ales grele, în ce priveau pe legionari, ce reproșeau militarilor de a face jocul celor ce nu le place noua ordine de redresare a Țării.

Misiunea germană a cerut o întrerupere a discuțiilor, deoarece erau în curs ordine ce primeau în legătură cu situația de care se preocupau delegațiile. După orele 9 se reiau discuțiile. Misiunea germană informează că Domnul Horia Sima a lansat un ordin de retragere a tuturor legionarilor.

Conform înțelegerii cu Generalul Dumitrescu, comandantul corpului de armată dela Sibiu, de care depindea Divizia cu sediul la Timișoara, s'au precizat următoarele:

— Autoritățile militare sunt însărcinate cu paza instituțiilor și asigurarea ordinei;

— legionarii trebuie să se retragă, sunt liberi;

— se va proceda la arestarea și judecarea persoanelor ce s'au dedat la furturi și crime.

Rămăsese doar să se redacteze protocolul.

12. PREGATIRI PENTRU ARESTAREA LEGIONARILOR. ANTONESCU NU-ȘI ȚINE ANGAJAMENTUL

In acest timp, spre orele 10, am ajuns la Misiunea germană. Imediat am cerut cu insistență să fie informat Domnul Ilie Ghenadie că trebuie să-l văd cu toată urgența.

A ieșit din sala de conferințe, ne-am retras într'un colț unde i-am reprodus ceeace îmi destăinuise, cu cel mult o jumătate de oră mai înainte, un student, coleg cu fratele și simpatizant.

El prepara copiii lui Romniceanu, tatăl lor, locotenent-colonel, în Statul Major al Diviziei. In calitatea lui de preparator al copiilor se afla în ajun seara, în casa lui Romniceanu. Erau invitați la masă câțiva ofițeri, prieteni ai casei.

Subiectul discuțiilor a fost, desigur, evenimentele la ordinea zilei. La îngrijorarea unora s'a răspuns că totul va intra în ordine:

— Legionarii vor fi puși la pas;

— șefii actuali vor fi eliminați, iar pentru rest,

— comandantul închisorii militare și directorul închisorii civile au primit ordine ca să pregătească imediat celule pentru încarcerarea legionarilor;

— recalcitranții vor fi condamnați la pedepse de temniță, până le va trece pofta...

Auzind cele de mai sus, asigurând de toată încrederea sursei, furios Ilie Ghenadie a intrat în sala de conferințe și l-a apostrofat pe Generalul Bârzotescu, cerându-i explicații asupra ordinelor date celor două închisori, etc.

Generalul Bârzotescu a plecat proferând amenințări la adresa oricui ar încerca să-i pună bețe în roate...

13. O DELEGAȚIE LEGIONARA LA SIBIU. CONVORBIREA CU GENERALUL HUBE

Ofițerii germani au fost surprinși de noua întorsătură. Conferința a eșuat. Ilie Ghenadie cere imediat să fim transportați, o delegație, împreună cu Comănescu, la Sibiu, în audientă la Generalul Hube.

Ilie Ghenadie mi-a cerut să particip în delegație, pentrucă Părintele Pușcaș și Bașiu plecaseră la sediu să ia măsurile ce se reclamau în contul organizației; în plus eram cel ce adusesem ultimile informații. Așa s'a făcut că am plecat cu ei cu o mașină germană la Sibiu.

Pentrucă la poduri și la încrucișeri de drumuri, pichete românești controlau mașinile, însoțitorii ne-au dat capele și mantale germane. Ocupanții din mașină apărând militari germani, pichetele ne dădeau drumul fără nici un alt control. Am ajuns seara târziu la cartierul Generalului Hube, în centrul Sibiului, Hotel Traian.

Urcând scara destul de largă spre etaj, unde ne conduceau plantoanele germane, vedem coborînd câteva persoane ce însoțeau pe Iuliu Maniu. Surpriza a fost de talie, când ni s'a spus că Domnul Maniu locuiește într'un apartament la un etaj superior.

Am fost introduși într'o sală înțesată de lume. Printre cei prezenți descoperim cunoștințe vechi: Ilie Rotea, Viorel Boborodea, Ion Fleșeriu, Mitu Banea, «comandantul țăranilor ardeleni», cum își zicea cu toată candoarea mucalită, și alții, pe cari îi cunoștea Ilie Ghenadie.

Peste puțin timp a intrat în sală Generalul Hube, însoțit de câțiva ofițeri din statul său major, ne-a salutat, apoi în atitudinea lui marțială, a debitat, scurt și clar cam acestea, în traducere:

— «Domnilor, conform înțelegerii și angajamentelor ce a luat Domnul General Dumitrescu, Comandantul Corpului de Armată, instituțiile, paza lor și asigurarea ordinei, o exercită armata.

«Legionarii sunt liberi să se întoarcă la casele lor; nu vor fi urmăriți, arestați și judecați decât cei ce au furat sau au făcut crime.

«In consecință, sunteți invitați să părăsiți imediat Cartierul General.»

Ce duș!!...

14. INTOARCEREA LA TIMIȘOARA. INCEP ARESTARILE

In jurul nostru au venit ofițeri germani cu oferta să ne ajute în măsura posibilităților lor. Nu mai era nimic de așteptat. Intram, deci într'o nouă prigoană. A câta și până când?

Hotărim să ne refugiem spre Germania; poate ne va fi posibil să contribuim la lămurirea situației.

Ilie Ghenadie și Comănescu au avut oferta unui ofițer german, ce pleca a doua zi spre Budapesta. In ce mă privea, am fost luat în primire de un ofițer ce pleca să transmită curier posturilor lor pe ruta: Deva, Arad și mai departe, cred, până la Viena. Iată-mă în camioneta lor. Mi-au făcut un fel de culcuș de paie și niște pături pe deasupra ca să rezist la frig.

Înțelegeam puțin din cele ce-mi spuneau, însă nu reușeam să le răspund ce aș fi dorit. Au împărțit cu mine din conservele lor. Obosit, după atâtea zile de tensiune, în leagănul camionetei mai mult am adormit.

In jurul orelor 4 după masă, camioneta a intrat, în ultimul lor post până la frontieră, în Arad. La răscruci de drumuri, de câteva ori, au fost obligați să se oprească. Am început să mă întreb ce rost am să plec în necunoscut? Ilie Ghenadie, Comănescu și alții, vor putea aduce foloase Mișcării. Nu este necesară prezența mea... Este mai bine să rămân... Voiu vedea...

Inainte de a ajunge la postul lor, le-am mulțumit, și, cum încetinise bine, am sărit din camionetă. Iau imediat drumul în direcția Timișoarei. Ajungând spre pod, am încetinit și constat că paza este făcută de plantoane la fiecare cap, însă nu se ocupa de lumea care trecea într'un sens sau în celălalt.

Am luat drumul ca omul ce se întoarce acasă. Dupăce a început să se întunece, aveam grije să mă îndepărtez de drum când vedeam lumini la distanțe, așa ca să nu fiu văzut. Satele le ocoleam, de teama să nu dau nas in nas cu jandarmii. Să ocolesc Vinga, ce calvar!

Orășel mai mult, era o colonie de bulgari din timpul Mariei Tereza. Ei se ocupau cu grădinăria, duceau zarzavaturi pe piața Timișoarei și a Aradului. Tot câmpul era brăzdat de mici canaluri, pentru a iriga apa necesară. Toate aceste canaluri treceau cu ajutorul jgheaburilor de lemn apa la locurile prevăzute. Acum, în Ianuarie, totul era înghețat, însă nu destul ca să pot trece direct canalele. Cu multă grije mă cățăram pe jghiaburile de lemn.

Se lăsase o ceață destul de deasă, încât la o distanță oarecare totul lua proporții... Insfârșit, spre dimineață, reușisem să scap de acățătoarele bulgarilor. La câțiva kilometri am dat de niște clăi de coceni de păpușoi. Bucuros, într'una mai îndepărtată, mi-am făcut loc și am adormit.

Târziu, m'a trezit frigul, însă nu îndrăzneam să părăsesc bârlogul înainte de a se întuneca.

Către seară, am reluat drumul spre Timișoara. Din ce în ce mai încet, cu multă atenție, căci mă apropiam de Timișoara. Am ocolit satul Sânt Andrei, îndreptându-mă spre ferma Cioflec, unde speram să găsesc o cunoștință, fie administratorul angajat de noi fie... Nu știam să răspund, ce se întâmplase în zilele acestea?

Ajung cu multă trudă la fermă. Aici dau de figuri cunoscute. Sunt liniștit. Se uitau la mine, par'că nu le venea să creadă. Știau că au fost arestați, Bașiu, Craiciovici, Boldea, directorul ziarului «Poporul», Horia Gheorghiță, redactorul și alții. Ne credeau și pe noi printre cei arestați. Le-am explicat ce se întâmplase și cum am venit dela Arad pe jos, mai mult pe câmpuri. Am mâncat ceva, apoi am plecat în oraș.

***

La Căminul Politechnicei, la etajul trei, m'am întins pe locul ce aveam încă din Septembrie. După cursuri, am căutat în primul rând pe Ercuță ca să aflu situația prezentă.

Apoi l-am văzut pe Costică Bodea. Cu Bașiu căzusem de acord, între cele două ședințe tripartite dela Hotel Savoy, unde era misiunea germană, că cel mai puțin vizat din exterior este Bodea. Un tip mucalit, dădea mai mult impresia de a avea capul în lună. Sub această mască avea o inteligență ascuțită, o judecată rece, metodic în acțiuni, pentru care am găsit că este cel mai nimerit să aibă conducerea organizației în lipsa noastră.

Imi confirmă pe cei arestați. Sunt și dela sate aduși la închisoarea militară, unde se face triere. Nu știau de Ghenadie, Comănescu, Părintele Pușcaș, Pârva, secretarul dela Regiune. Alții din oraș au plecat, primind ordine de concentrare. Nu știa nimic de Ion Simicin. Totoescu plecase la București.

Cu o zi mai înainte, s'au făcut câteva arestări, chiar în timpul cursurilor. Printre cei arestați, erau: Ică Tănase, Virgil Gheorghiu, zis petardă, fratele, Fira Gheorghe, în total, circa zece, dintre cei cari luaseră parte la ocuparea Prefecturii sau a Chesturii. Nu au fost reținuți decât Ică Tănase și Virgil Gheorghiu.

Fratele meu mi-a spus că Maiorul Micu, noul Chestor, l-a rugat să-mi transmită că vrea neapărat să mă vadă. Să nu-l evit. Dece? Nu voiu ști nici când. Doar nu o să-mi bag capul în gura lupului, cum a spus altădată Comandantul, ca să văd cât îi sunt de ascuțiți colții.

15. REORGANIZAREA IN CLANDESTINITATE. PREGATIRI PENTRU TRECEREA IN JUGOSLAVIA

Ajutat de Ercuță și Bodea, încep un fel prospecțiune a celor ce sunt încă pe loc. Centrul Studențesc, pentru moment, rămâne sub conducerea lui Bumbăruș Olteanu; mai târziu va alterna cu Totoescu și Daba Muică, în funcție de prezența lor în Timișoara. Pentru Răzleți, Crihană este prezent, legăturile, natural, erau mai discrete; la Grupul Muncitoresc erau elemente bune; am ales pe Zăriu. Erau și Marcu Remetean și Dana, Ursu și Madincea, Vitalaru.

Nimeni nu a dat de Simicin nici de Brindescu și nici de Ion Tolcea. Mai târziu voiu ști că cei doi din urmă trecuseră granița, ducând calvarul celorlalți în Germania. De Ion Simicin voiu afla târziu, în luna Iunie, că este ascuns undeva în marginea Timișoarei.

A trebuit să intervin energic ca să opresc în față tendința ce au avut unii camarazi să se predea autorităților, fiindcă:

— Sunt legionari, au luat parte la manifestații, au fost între cei ce au ocupat, fie Teatrul, care, dela sosirea celor din Cluj, devenise Operă fie între cei dela Chestură sau dela Prefectură. Cazul tipic al Secretarului Școalei Politechnice, Cristeț. Camarazii din același cuib îl obligau să anunțe...

L-am întâlnit în toată graba și am convenit următoarele:

— Postul ce ocupi este foarte important pentru studenți în general și cu atât mai mult pentru studenții legionari;

— în consecință, îți dau ordin, să te menții în post atât cât îți va fi posibil sau după un eventual ordin dela conducerea legionară;

— deci te vei menține, chiar de va fi nevoie să negi că ești legionar;

— spui camarazilor din jur că acesta este ordinul meu;

— toți să se conformeze; vor înțelege mai târziu sensul acestui ordin;

— toți să fie gata pentru momentul când vor fi solicitați să aducă aportul lor pentru binele Legiunii;

— cine crede că este necesar să facă teatru, este liber, cu o condiție, să declare că nu este legionar; altfel, voiu cere eliminarea din Mișcare, oricine ar fi el...

O problemă ce ne-am pus imediat să rezolvăm a fost stabilirea de puncte de trecere, cât și gazde, pentru acei ce vor veni din restul țării, pentru timpul necesar.

Aveam un camarad, administratorul unei moșii, care se întindea până la frontieră, la Cenad. Cred că am reușit să iau legătura cu el prin Vățeanu. Știu că acest punct a fost sigur și utilizat corect.

Vasile Jurca ne asigura treceri cu trenul prin Jimbolia. Cu el trebuia să fim atenți, căci făcuse servicii și înainte de 40.

O posibilitate de trecut, numai în cazuri speciale, când siguranța trebuia să fie sută în sută, am aranjat-o cu Bure Pantea, din Banatul Jogoslav. Ei veneau cu mărfuri încărcate pe bărci, pe Beghei, până la Timișoara, unde apoi încărcau ceeace importau, pentru uzul comerțului lor. Cel ce a avut în sarcină această operație, a fost camaradul Dumitru Crihană.

El a făcut aceasta cu toată grija, mă consulta de câte ori avea vre-o greutate, sau probleme de conștiință.

Deseori mă întrebam dacă și în alte părți din țară se petrec aceleași atitudini, ca să nu zic fenomene, ca la Timișoara.

In afară de primele arestări, imediat după încetarea «ostilităților», poliția nu căuta sistematic pe acei dintre noi cari nu căzusem în mâna lor. In orice caz, nu cu aceeași ardoare, vezi ură, ca în 38-40. Astfel, într'o zi, pela orele 2 după masă, la cămin, a venit o echipă formată din jandarmi și polițiști să «viziteze» camerele. Mă găseam în camera mea. Auzind voci pe coridor, deschid ușa și-i văd privind, în lungul coridorului, pe scări, în sus, în jos, ca și cum erau încurcați.

Când au văzut că este totuși cineva, o persoană, se îndreaptă spre mine, se prezintă: comisar-ajutor... fii atât de bun și ne însoțește ca să putem «vizita» camerele...

— Cu plăcere, îi răspund.

Au intrat în toate camerele. In cămin nu se ţineau uşile încuiate. Priveau pe mesele de lucru, în şi pe dulapuri, în spatele dulapurilor, pe sub paturi, fără să deranjeze lucrurile dela locul lor.

Cum la etajul superior nu au găsit pe nimeni, am fost invitat să fiu bun să-i însoţesc, scuzându-se:

— Că abuzează de timpul... de lucru...

Dupăce au trecut în revistă toate camerele, la capătul scărilor şi-au luat rămas bun, mulţumindu-mi şi încă odată cerându-şi scuze pentru... Ultimul, comisarul-ajutor, îmi dă mâna şi bucuros că operaţia s'a terminat cu bine, îmi zice:

— La revedere, Domnule Bărbulescu...

Am privit lung cum scoborau scările şi mi-am zis: mă confundă cu fratele.

In urma acestei «vizite», am părăsit căminul ca să găsesc refugiu la camaradul Iancu Vasiu.

Umblând într'o parte şi alta, pe jos sau cu tramvaiul, într'o zi văd pe camaradul Marcu în discuţie cu un tip. Mergeau, se opreau... spre cartierul Fabrică. Eram în tramvai, pe platforma din spate. Marcu, probabil m'a zărit, că s'a întors cu faţa către tip, de care, sub un motiv oarecare, s'a despărţit şi acum venea cu paşi repezi să mă ajungă. Eu veneam din Piaţa Traian. Observând cu ce grabă s'a angajat în direcţia mea, la prima staţie am coborît din tramvai şi i-am venit în întâmpinare.

— Domnule, eşti nebun? Te plimbi aşa! Ştii cine era tipul? Un agent dela siguranţă.

Avea dreptate. Insă...

Cred că au fost două cauze:

— Poliţia fusese, aş spune, întoarsă pe dos şi nu mai avea aceeaşi motivare ca sub Carol, poate chiar îşi păzeau pielea, «Cu nebunii ăştia nu se ştie!».

— Poate o reacţie, oarecum de sabotare, deoarece în faţa diverselor instituţii se găseau de planton brecuri germane, mai mult sau mai puţin blindate.

Sigur că era un fel de contradicţie... în speranţă. Noi nu uitam măsurile prevăzute, cari au avut aplicarea lor cu toată strictetea.

Am început să fim atenţi ca elementele noastre, din cauza acestei atitudini «simpatice», să nu se demobilizeze. Am merge spre dezastru, mai ales că s'a început să se învârtească în capul nostru legături de întâmplări, oarecum cauze şi efecte... Regele Carol în turneul prin Europa, ultimul popas a fost la Hitler...

Căpitanul a fost asasinat... Generalul Antonescu a fost la Hitler... L-a demis pe Sturza, apoi pe Generalul Petrovicescu. Apoi ordonă ocuparea instituţiilor de către armată, adică rebeliune caracterizată? Şi cum aflasem de intenţiile viitoare germane, prin îngâmfarea «hitleriştilor» dela noi, întrebarea începea să fie certitudine.

Timpul, evenimentele, vor confirma, şi cât de greu, în însăşi carnea noastră.

⁂

Dintr'un început am de rezolvat o problemă spinoasă. Nu aveam o oarecare îndrumare în ordine ierarhică. Insă experienţa ne învăţase că legionarii au în spiritul lor acest simţ al regrupării, în aşteptare. Astfel putem fi de folos Mişcării în orice moment pentru acţiuni în strategia ei. Pentru acel moment să fim deci pregătiţi.

Trebuia să ne angajăm toţi cei ce ne găseam prezenţi. Aveam chiar norocul să se găsească, aici la Timişoara, Gheorghe Voicu (Vereş), asistent sau conferenţiar, refugiat cu Facultatea dela Cluj.

In seara când Başiu mi-a cerut să cazez majoritatea legionarilor în teatru, Totoescu ne prezintă pe Comandantul Legionar, Voicu...

Indirect făcusem cunoştinţă prin 38, din povestirile lui Laurenţiu Vereş. In timpul întâlnirilor la Bucureşti, venise la Marius Cioflec.

Laurenţiu îmi spunea că ei sunt trei fraţi. Cel mai mic, Tiberiu, ce fusese Preşedintele studenţilor clujeni, este mai mult gură mare decât legionar. El, Laurenţiu, fusese comunist, s'a convertit legionar, pentrucă a găsit că Mişcarea este pur românească.

— Gheorghe, fratele cel mare, da! Acesta este legionar, o spunea cu atâta admiraţie. Şi ca să mă convingă. Laurenţiu continuă:

— Pentruca să fie şeful secţiei Cluj din Corpul Moţa-Marin, Domnul Banea a cerut telegrafic Căpitanului să acorde lui Gheorghe Voicu gradul de Comandant Legionar.

I-am povestit aceste amintiri, cu ocazia primei vizite ce am început să-i fac, cred, spre sfârşitul lunei Februarie.

Scopul vizitei era să legăm relaţiile între noi cei din Timişoara şi dânsul. Voiam să-i aduc la cunoştinţă cele ce am întreprins, să ne dea sfaturi şi, mai ales, să ia conducerea, fiind cel mai mare grad printre noi. Este în ordinea legionară şi trebuie să se respecte aceasta: cel mai mare grad să ia conducerea până când conducerea centrală ia decizii cărora dăm ascultare.

Surpriza a fost neplăcută. Nu numai că refuza să ia conducerea, însă chiar orice participaţie; mai mult, a început să debiteze critici a ceeace s'a făcut, de s'a ajuns la situaţia actuală...

Am ascultat cu toată atenţia până «a golit tot sacul», cum se zice, apoi am pus o întrebare:

— Dumneata, cu ce te-ai ocupat? Ce post? Ce funcţie?

— Niciun post, nicio funcţie, îmi răspunde, după un moment, oarecum mirat. Nu am fost chemat, nu mi s'a încredinţat nimic din partea conducerii. Eu nu am obiceiul nici să mă impun nici să dau din coate ca să mă înfrupt la masă...

— Rău, că cei dela Conducere, zic eu, nu au făcut apel la serviciile Dumitale, însă:

— Consider că ai făcut foarte rău, că dintr'o modestie dusă la exces, ai lipsit Mişcarea de competinţa, de care avea atâta nevoie, de munca Dumitale, pentru realizări bune şi, mai ales, să împiedici să se facă atâtea greşeli... Nu voiu înţelege nici când, ca din modestie să nu pui umărul ca să ducem carul legionar cu bine spre îndeplinirea idealului ce ne-a hrănit... Din modestie, să-ţi laşi fratele să cadă în greşeală, să nu-l sfătuieşti, să nu-i deschizi ochii asupra răului ce ar urma, din modestie să-l laşi să se înfunde, atunci unde este dragostea, unde este inima de frate, izvor de apă vie în încercările prin cari trecem?...

***

După câteva zile de discuţie cu Ercuţă despre întorsătura ce o lua apropierea noastră de Comandantul Legionar Voicu, decidem ca împreună să mai pledăm pentru necesitatea de a colabora.

Astfel, într'o Sâmbătă, după masă fiind liber, i-am făcut o vizită. Discuţia am reluat-o pe aceeaşi temă, însă aducea mereu aceleaşi argumente, astfel că după două ore de discuţii, ne aflam la acelaşi punct mort. Ca încheiere, înainte de a ne lua rămas bun, în numele acelor ce ne angajasem în reorganizare, i-am declarat:

— Ne-am luat angajamentul ca să facem munca de reorganizare, în aşteptare de îndrumări din partea Comandantului sau împuternicitului lui;

— Suntem conştienţi şi ne luăm angajamentul ca mâine, sau când Legiunea va cere socoteală, vom răspunde cu capul de actele noastre, însă pe bancă, alături de noi, te vom chema să răspunzi:

— De ce nu ai voit să-ţi asumi rolul de comandă ce ţi-am oferit, ca să ne îndrumezi să facem bine, adică să nu facem greşeli în acţiunile noastre.

Prin Martie, începutul lui Aprilie, aflu dela Crihană că a sosit Victor Corbuţiu, legionar cunoscut; fusese numit Prefect la Fălciu. Venea să cunoască situaţia, întinderea reorganizării, dar mai ales, posibilitatea de trecere a frontierii.

Pentru noi a fost un bun sprijin. I-am expus încercările noastre pe lângă Comandantul Gheorghe Voicu. Cum se cunosc bine, îl rugăm să stea de vorbă cu Voicu, să nu-l slăbească până nu acceptă să lucreze cu noi. Am fost bucuroşi când Victor Corbuţiu ne-a dat întâlnire la Voicu! Reuşise în oarecare măsură, cel puţin aşa ni s'a părut. Voicu ne-a asigurat că stă la dispoziţia noastră. Îşi va da avizul asupra problemelor şi a felului de rezolvare; în schimb nu primeşte să aibă direct conducerea, pentrucă nu a avut timp să cunoască lumea...

De aici înainte, cu regularitate matematică, de două ori pe săptămână, îi expuneam situaţia şi ascultam părerile ce ni le avansa...

Colaborarea cu Voicu ne-a adus şi linişte şi încredere în acţiunile întreprinse, dar mai ales făceam faţă mai uşor celor ce în loc de orice, doar criticau...

16. OFENSIVA GUVERNULUI. INFORMAŢII DIN REGIUNE. ACTIVITATEA DOAMNELOR DIN REGIUNE

Incepem să avem informaţii din toată regiunea. La Arad au fost ceva arestări. Nu ştiam nimic de Ilie Rotea, Prefectul Judeţului. In schimb am avut o întâlnire cu Ion Constantin, Şeful Judeţului. Îşi pregătea reorganizarea. Mai târziu, el, Rotea şi Alexandru Blaga, ajutorul lui Ion, s'au refugiat în Germania.

La Oraviţa s'au operat câteva arestări. Dragomir Străinu, Traian Blaj, Mihai Manciu, Alexa Marşavila, Găvăgină...

In Severin, printre cei arestaţi, Profesorul Mităr, Prefectul Judeţului, Eugen Hodoş, Dumitru Jura, Preotul Lazăr...

La Lugoj, tânărul Hodoş, frate cu Eugen, nu a suportat să reintre în noua prigoană şi, în dispersare, s'a sinucis.

La București se declanșase goana după legionari. Se fac multe arestări, s'a decretat pedeapsa cu moartea pentru purtătorii de arme. Oare Antonescu avea frică? Își aducea aminte de Călinescu?...

Doi tineri funcționari la C.A.M., Gheorghiu și Negrea, au fost condamnați la moarte și executați, pentrucă la percheziție s'a găsit la fiecare o armă.

După multe încercări la București, Totoescu revine la Timișoara și ne aduce vestea că s'a format un grup de comandă, se spune, în urma instrucțiilor date de Domnul Comandant. In compoziția lui ar intra Preotul Boldeanu, Corbuțiu, Iosif Costea. Din cele ce spunea Totoescu, se vedea dela o poștă că nu-l suferea pe Preotul Boldeanu:

— Auzi, Mareșalul Prezan s'a oferit să intervină la Antonescu! Pentru a cunoaște punctul de vedere al Mișcării a cerut ca cineva autorizat să vină să-i aducă lămuriri, chiar să-i răspundă întrebărilor ce ar pune. S'a prezentat Preotul Boldeanu... O catastrofă! Ce a putut răspunde Mareșalului? Cum i s'a prezentat?!! Sigur este că Mareșalul a renunțat...

Nu am reușit să aflu mai mult dela Totoescu. De câte ori aduceam vorba, așa se înfuria că nu mai putea să vorbească. Se bâlbâia că nu-l mai înțelegeai nimic.

Cred că, prin Aprilie-Mai, primim un manifest să îl multiplicăm și să-l răspândim. Am multiplicat într'un număr mic, le-am numerotat, apoi le-am înmânat șefilor de unități, cu ordinul să-l restituie după ce membrii din unitatea respectivă au luat cunoștință. In felul acesta niciun exemplar nu s'a rătăcit, apoi le-am ars.

De ce? Mai mult, după ce am discutat cu Totoescu și însuși Comandantul Voicu a fost de acord cu noi, prin curier am cerut Centrului să nu aștepte răspândire de manifeste, deoarece se periclitează eșafodajul făcut pentru cazare și trecere peste frontiere.

Aveam impresia că în toată țara s'a dus vestea că este suficient să cobori din tren în gara Domnița-Elena și ești imediat luat și trecut peste frontieră. Venea prea multă lume, fără niciun fel de legătură, mulți necunoscuți și fără motiv valabil. Era un risc permanent. Trebuia neapărat să înceteze acest roiu.

De altă parte, este drept că nu aveam alt mijloc ca să ne apărăm de atâtea și atâtea acuzații difuzate cu lux prin radio și presă.

Insă, probabil, că Dumnezeu le încurcă mințile. Dădeau în vileag o mulțime de așa zise manopere ale legionarilor. Voind să

facă prea bine, adică să ne nimicească definitiv, expuneau fapte cari erau știute de populație cum s'au petrecut și nu cum ne încondeiau.

Un caz tipic. S'a anunțat că la Arad, la Ajutorul Legionar, s'au descoperit vagoane de marfă furate, pentru uzul personal, deși destinația inițială fusese pentru ajutorul refugiaților. S'a descoperit că au fost subtilizate sume enorme, ce dealtfel au fost stoarse dela ovrei, cât și din fondurile speciale, probabil dela Prefectură...

Tot Aradul știa că Doctorul Moldovanu —feciorul îi fusese asasinat— de o cinste exemplară, cunoscut și respectat de toată lumea, a condus această instituție legionară.

Ajutoarele, în bani și materiale, erau donațiile făcute cu atâta entuziasm de Arădeni. Erau înscrise și contabilizate, la intrare proveniența, la ieșire persoana sau persoanele ce au beneficiat, confirmând prin semnătură.

Tocmai opera de ajutor, sub patronajul Doctorului Moldovanu, făcuse admirația unanimă. Mai mult, imediat ce s'a instalat noul prefect, Doctorul Moldovanu s'a prezentat și i-a expus situația la Ajutorul Legionar.

Prefectul nu numai că i-a mulțumit, felicitându-l pentru altruismul cu care a dus această operă de binefacere și ca arecunoștință a propus ca Doctorul Moldovanu să fie medaliat.

Când s'a produs atacul mârșav, însuși Prefectul s'a scandalizat. Astfel lumea nu a mai crezut.

Aduc aici omagiu doamnelor, nu numai că au ajutat soților lor în munca și luptele în cari erau încleștați, ci, mai ales că în tot timpul munceau ca albinele la lămurirea și obținerea de ajutoare din cercurile ce frecventau. Numesc doamnele:

Stoicănescu, soția lui Ilie Ghenadie, soția Părintelui Pușcaș, Sofi Borobaru, sora lui Traian Borobaru, mai târziu, soția camaradului și colegului Ion Constantin.

Intre ele, Doamna Pușcaș, după evenimentele din Ianuarie, deși aștepta, cred, al patrulea copil, a trebuit să ducă o luptă foarte grea ca să demonstreze că acuzația ce-i aducea, era falsă. Doamna Veturia, de furt de documente, în contul unei puteri străine, pe când lucra în cadrul Ajutorului, sub patronajul Doamnei Antonescu.

A fost un ajutor ceresc perspicacitatea căpitanului anchetator, care a găsit în actele avansate de acuzare, firul întortochiat al măsluirii adevărului...

Sofi Borobaru, nu știu să fi fost încadrată în Cetățuie. A făcut treabă de curier, de gazdă, de însoțitoare a celor ce trebuiau conduși la o gazdă sau a trece frontiera.

Munca enormă ce a depus cu atâta modestie, credință și dragoste, ce o întăreau în prezența ei permanentă în luptele noastre, au fost pentru noi și îndemn și încurajare.

Pentru ea totul era foarte natural, aproape că îți dădea impresia de inconștiență, în raport cu pericolul chiar de moarte ce o pândea la fiecare pas.

Candoarea în comportarea ei cât și numele ei, după tată de Saiman, origine turcească, au ferit-o de arestări. In regimul comunist a fost arestată, ca toți acei ce cu o ocazie sau alta au fost în legătură cu Mișcarea Legionară.

Sofi, prin faptele ei, munca depusă, prin credința și prezența ei permanentă, au înscris-o în rândul legionarilor de front...

17. LEGIONARII TIMIȘORENI DECID SA IASA DIN CLANDESTINITATE PENTRU A MERGE PE FRONT

Incepe să se simtă o oarecare nervozitate. Concentrări se fac din ce în ce mai masiv. Trebuie angajat cu toată urgența un proces de înlocuire prin elemente ce sunt susceptibile să rămână pe loc.

Trimiterea de trupe spre Prut, cât și concentrarea de trupe germane, ne anunță că evenimentele în răsărit aduc începerea ostilităților.

In 22 Iunie 1941, trupele române și germane, deschid ostilitățile cu Rusia sovietică, trecând Prutul. Reocuparea Basarabiei era revanșa umilințelor îndurate în 40, când fusese cedată de regele felon.

Armata fusese umilită nu numai prin actul cedării, datorită unei politici de trădare, ci fizic, de către ovreii cari conspiraseră în serviciul sovietic. Au atacat unități dispersate, au aruncat chiar murdării, chiar au atras ofițeri, pe cari i-au asasinat. Nimeni nu

s'a scandalizat. Insă când au revenit trupele și au pedepsit, pe ici pe colo, populația jidovească, răzbunând umilințele din 40, plângerile s'au ridicat la cer, iar pe măsura timpului, ecoul crește și progromul este arătat, nu numai înmiit ca număr, ci redat ca «opera legionarilor».

⁂

In acest context, neamul se găsește în luptă cu sovieticii. Își șterge rușinea la care fusese adus. Lupta contra comunismului ce de totdeauna am profesat, putem noi legionarii să facem rezistență contra actualei guvernări?

Oricari ar fi cauzele certei noastre cu Antonescu, încleștarea în care se găsește țara primează. Gândurile acestea încep să le desbat cu Dumitru Crihană, apoi cu Totoescu. Ajungem la convingerea unei imediate ieșiri din situația de clandestinitate și angajarea pe front...

Că suntem pe drum bun, ne dă încredere veștile aduse din alte regiuni, unde legionarii au ajuns la aceeași concluzie.

Surprins, văd că intră pe ușe Părintele Pușcaș. Stăteam atunci la camaradul Vasiu. Spun surprins, pentrucă eram convins că din capul locului, dânsul, Ilie Ghenadie, Comănescu, Ion Simicin... trecuseră frontiera; secretul a fost bine păstrat...

Părintele Pușcaș venea și din partea lui Ghenadie să-mi împărtășească aceleași preocupări. Dânșii ajunseseră la aceeași concluzie că trebuie să facem acest act istoric, de încetare a ostilităților cu Antonescu, și angajarea pentru a intra în focul luptelor pe front.

Am întors problema pe toate părțile. Una este ceeace noi concepem, alta poate să fie primirea din partea lui Antonescu. Ar putea foarte bine să ne arunce în temniță, refuzând să ne dea dreptul angajării în lupte!!

Ne-am despărțit cu promisiunea de a expune Domnului Ghenadie, cele discutate și acordul meu, în principiu.

După puțin timp dela plecarea Părintelui Pușcaș, vine cineva din partea lui Ion Simicin, cu rugămintea să-l întâlnesc, pentrucă are să-mi facă o propunere.

O nouă apariție! Cum, câți mai sunt? De ce nu mi s'a spus? Mai târziu am aflat că ei cunoșteau activitatea mea, mai ales se minunau că mă plimb cu atâta desinvoltură prin oraș.

Își găsise refugiu, la marginea orașului nu departe de Vasiu. Bucuroși de revedere, trecuseră cam șase luni de când am fost împreună în teatru, și acum!... Imi propune și el ceeace discutasem cu Părintele Pușcaș. Rămânem înțeleși că îi voiu da de veste de îndată ce am noutăți dela Părintele Pușcaș și Ghenadie.

⁂

Entuziasmul nostru începe să scadă în urma informațiilor ce ne vin din toate părțile.

Autoritățile nu acordă legionarilor decât dreptul «de a intra în temniță»...

Prin Totoescu informez regulat pe Părintele Pușcaș și Ghenadie; dânșii primeau prin alte căi aceleași rele noutăți.

Ghenadie, prin Părintele Pușcaș, îmi cere să așteptăm încă două-trei zile pentru decizie.

Iată că am o surpriză de talie din partea gazdei mele, Iancu Vasiu. Simt că are ceva, din ce în ce mai nervos, bombănește, se împiedică în toate...

— Franc, spune-mi ce ai, care-i necazul, hai dăi drumul, îi zic. Incepe să mă măsoare de sus în jos și de jos în sus, ca și când atunci mă vedea...

— Mă întrebi ce am? Imi răspunde cu o furie crescândă.

— Ce învârtiți? Ce suciți? Țineți secret față de mine!!

— Am ajuns să aflu dela lumea depe stradă manoperile voastre...

Pe măsură ce îmi descărca, să zic sacul, toate ipotezele ce încercam cădeau; nu înțelegeam despre ce este vorba...

— Spune, omule, clar că nu pricep nimic, replic eu.

— Nu pricepi? Cum așa nu pricepi? Ce șușotiți voi? Am stat de vorbă cu Oprișa, știi ziaristul dela «Biruința» lui Mihăilescu (ziar cuzist). El mi-a spus ce vreți să faceți...

— Cum așa? El știe ce vrem noi să facem?

— Da-a-a! Acum trei zile ne-am întâlnit pe Corso (Bulevardul Regele Ferdinand). Cu entuziasm mi-a spus ce se vorbește de toată lumea în oraș. Că Ghenadie, Comănescu, Părintele Pușcaș, Ică Tănase, Pârva, Simicin, Bărbulescu, Bașiu, și mulți alții, vor forma unități ca să meargă pe front... Numai Mișcarea Legionară este capabilă de asemenea acte!...

La îndoiala mea, Vasiu m'a asigurat că nu exagerează; este ce i-a debitat Oprișa cu trei zile mai înainte.

— Curios! Acum trei zile nu știam unde sunt ceilalți, nici ce gândesc și, cu atât mai puțin, ce vom face... De Comănescu și Pârva? Nimic, Ică și Bașiu, sunt la închisoare, nu știu ce gândesc. Cu Părintele Pușcaș, Ghenadie și Simicin, abia sunt trei zile de când încercăm să desprindem ce vom face... Adică, noi încă nu știam unul de altul și nici ce o să facem, în schimb Oprișa știa...

I-am explicat lui Vasiu discuțiile avute cu Părintele Pușcaș și Ion Simicin. Impreună cu Ilie Ghenadie am fost frământați de aceleași idei, mai bine zis, una: să marcăm prezența Mișcării Legionare în lupta ce duce Neamul românesc.

Ori, Oprișa ți-a expus cum ne vede el și, desigur, multă lume, adică neapărat prezenți pe baricade contra comunismului, așa cum ne găsim dela înființarea Mișcării Legionare...

⁂

In urma acestei revelații, era măgulitor pentru noi că lumea avea viziunea atitudinei legionarilor, ca Oprișa, prezenți în luptele contra bolșevicilor, însă imediat pentru noi constituia un pericol. Ajungând la urechile poliției, pot să ne culeagă, fără să avem câștigul prezentării spontane și, deci, asocierii voluntare la luptele depe front.

Imediat am cerut o întrevedere Părintelui Pușcaș. După ce i-am expus situația, cum se prezenta prin prizma ce reflecta viziunea gen Oprișa, am scos în evidență pericolul de a fi arestați și consecințele.

Ca să marcăm totuși voința noastră pentru istorie, eu și Ion Simicin, ne predăm; natural că vom motiva prin dorința noastră de a contribui la lupta în care este încleștat Neamul. Astfel vom putea acoperi retragerea lor, a Părintelui Pușcaș și Ghenadie, peste graniță.

L-am rugat să împărtășească imediat lui Ghenadie propunerea mea cu singura condiție, ce o fac în genunchi, să treacă imediat frontiera. După două ore, am avut răspunsul Părintelui Pușcaș și acordul lui Ghenadie.

18. PREDAREA

Către seară, am fost la Simicin. Dupăce am depănat tot ce știam cât și propunerea de a ne preda, ca ei, Ghenadie și Părintele Pușcaș, să se retragă dincolo de frontieră, i-am cerut acordul.

Răspunsul i-a fost: plecăm imediat... Nu, zic eu... Mâine la orele 10, astă seară este prea târziu...

Cu ajutorul lui Crihană, am organizat un fel de... grup de însoțire și deschidere a drumului până la Tribunalul Militar, ca să nu cădem în mâinile vreunui polițist.

Astfel, pe ziua de 28 Iunie 1941, la orele zece, am ajuns la Tribunalul Militar. Numai când ne-am apropiat de tribunal încep câteva persoane să se apropie de noi. Dece ne era teamnă nu scăpasem; Ion era cunoscut ca un cal breaz. Suntem introduși de planton la un grefier, căruia îi spunem că suntem legionari și vrem să ne predăm ca să putem merge pe front. Pentru aceasta, avem declarații pe cari vrem să le înmânăm direct Domnului Președinte.

Ne răspunde că nu se poate, că Tribunalul care judecase cazurile noastre se găsea la Sibiu. In consecință, trebuie să ne prezentăm la Sibiu.

Am cerut cu toată hotărîrea să fim duși în audientă direct la domnul președinte. Ceeace au și făcut. Probabil să scape de nebuni...

Președintele, Colonelul Câmpeanu, om blând de caracter, avusesem ocazia să-l apreciez cu ocazia procesului meu ce s'a rejudecat la Brașov, în vara anului 1939, ascultă cu bunăvoință păsul nostru. Spre confirmarea celor ce îi adresasem, i-am întins declarațiile noastre, adică aproximativ:

— In momentul de față, când Neamul se află în luptă, ca să-și afirme dreptul său istoric contra comunismului, dușman ce întotdeauna a fost combătut de Mișcarea Legionară, noi venim să declarăm că renunțăm la orice activitatea politică, ne alinîem acelei de azi a Neamului în luptă, pentru care cerem să fim trimiși pe front alături de frații noștri. In cazul că Dumnezeu ne va ajuta să revenim întregi, sănătoși, la terminarea războiului, vom veni să împlinim timpul de temniță la care am fost condamnați...

Dupăce a citit declarațiile, le restitue și încearcă să ne con-

vingă să mergem la Sibiu, unde se găsesc dosarele noastre, după cari am fost judecați.

I-am cerut să ne dea un act prin care se menționează: domnii s'au prezentat voluntar, în vederea participării pe front, în conse- cință, sunt liberi de a circula pentru a se prezenta la Tribunalul Militar cu reședința la Sibiu.

Organele de poliție și siguranță, civile și militare, se vor conforma acestor dispoziții...

— Nu am nicio autorizație să vă eliberez un astfel de act, răspunde Președintele, cu ceva în glasul lui, par'că de regret că nu ne poate ajuta...

— Este singura posibilitate, să vă duceți la Sibiu. Ne întinde mâna și ne conduce la ușe.

***

Cu Ion Simicin plecăm buimăciți; nu înțelegeam, mai bine zis contraria previziunile noastre... Și dincolo de poartă, privim în lung și'n lat, dacă nu este vreun pericol pentru libertatea noastră.

Camarazii ce ne asiguraseră protecția la venire, după un timp de așteptare, s'au retras crezând că am fost primiți. Găsindu-ne singuri, decidem să reintrăm separat fiecare la gazda lui.

Am luat contact imediat cu Totoescu și Crihană, le-am adus la cunoștință cele ce s'au întâmplat, ceeace trebuie transmis imediat Părintelui Pușcaș și Ilie Ghenadie.

In noua situație, riscul de a fi arestați este prea mare ca să mai întârziem trecerea frontierii. In consecință, îi rog să se hotărască și să-mi fixeze data plecării în cel mai scurt timp.

Crihană i-a informat pe Părintele Pușcaș și Ilie Ghenadie. Totoescu se duce să-l informeze pe Profesorul Ion Cristescu. Dece? Mai târziu m'a lămurit. Profesorul ceruse lui Totoescu să-l țină la curent de «împlinirea frumoaselor noastre proiecte», despre cari auzise prin oraș, cam în acelaș timp cu Oprișa.

Forte, cu aceste informații, Profesorul se prezintă la Chestură și vorbește cu Maiorul Micu, căruia îi reproșează lipsa de înțelegere a marilor momente, când toate forțele vii ale nației trebuiesc folosite, mai ales când se prezintă voluntar, renunțând la cearta momentană, cu gândul nobil de a merge și sacrifica pe front.

După ce i-a povestit refuzul ce am avut la Tribunalul Militar, Maiorul Micu l-a rugat pe Profesor să ne anunțe că ne primește imediat și va interveni favorabil pentru cererea noastră.

Astfel, am fixat să-l iau pe Simicin ca la orele cinci după masă să ne prezentăm la Chestură. Deși nu-mi plăcea să intru iar în mâna poliției, dar zarurile erau aruncate.

Cu puțin înainte de a pleca spre Chestură, vine Totoescu în goana mare să ne aducă la cunoștință, din partea Colonelului Câmpeanu că ne așteaptă să ne prezentăm lui în cel mai scurt timp...

La întrebările noastre, Totoescu ne spune că a fost căutat de urgență de Doamna Câmpeanu prin Doamna Ghenadie. I-a spus că soțul ei, după plecarea noastră a raportat Generalului Bârzotescu, însă până să ajungă raportul, a fost informat telefonic de Maiorul Micu. Furios Generalul, prin telefon, a dat ordin Colonelului Câmpeanu să aresteze pe cei ce-i lăsase liberi, termen până seara la orele opt. In cazul că nu-i arestează în termenul fixat, el, Colonelul Câmpeanu, va fi arestat.

Alegerea nu a fost ușoară. De o parte era angajamentul Profesorului față de Maiorul Micu, de cealaltă, era mai gravă, însăși situația Colonelului. Nu aveam niciun interes să-i facem neplăceri; avusesem ocazia, cum am spus mai sus, să-mi dau seama de omul însăși, mai mult, soția lui era prietenă a Mișcării, o afirmase Doamna Ghenadie.

Iată dece Totoescu ne-a condus cu un taxi direct la Tribunalul Militar, unde ne-am prezentat aproape la orele șase seara, adică două ore înainte de termenul Generalului Bârzotescu.

19. ARESTAREA

De astă dată ni se fac actele. Am insistat a ne înscrie în procesul verbal că:

— Ne-am prezentat din proprie inițiativă pentru a fi trimiși pe front ca să luptăm alături de frații noștri contra comunismului invadator...

Formalitățile de încarcerare terminate, am fost duși în aripa închisorii militare rezervată legionarilor.

Aici am găsit pe Profesorul Mităr, Prefectul județului Severin, Profesorul Dumitru Jura, Advocatul Eugen Hodoș, Mișu Popovici,

Victor Țâru, Casapu, și o serie de legionari din Regiunea Banat. Imi scapă numele lor deoarece am stat relativ puțin acolo și ei, în bună parte, au fost repede eliberați în baza decretului de amnistie ce fusese dat cu ocazia Sfintelor Paști.

Erau amnistiați cei ce aveau pedepse de maximum 5 ani de detenție simplă. In baza acestui decret, s'a eliberat, de exemplu Casapu, apoi Ion Simicin; în ce mă privea, având o condamnare de 6 ani detenție simplă, nu mi se aplica.

Intr'una din zile, fiind la grefă, dau cu ochii de o cunoștință veche, Maiorul Moldoveanu. In vara anului 39, la Craiova, fusese în completul care m'a judecat, era doar Căpitan.

Ce vânt te aduce pe aici? Mă întreabă, în timp ce-mi întinde mâna; nu cumva ai făcut vre-o trăznae!

— Nu, Domnule Maior, iată dece sunt aici. Ii povestesc scurt că am fost condamnat în lipsă, pentrucă ocupasem o funcție în conducere, iar acum, împreună cu prietenul meu, Ion Simicin, am venit să fim trimiși pe front...

— Bine, am să caut să-ți văd situația, să facem revizuirea procesului. Dacă obținem o condamnare până la 5 ani maximum de detenție simplă, poate intra în cadrul decretului de amnistie...

A doua zi, Maiorul Moldovanu m'a chemat să-mi spună că dosarul se găsește la Casație, pentru recursul făcut de Bașiu, Kraiciovici, Gheorghiu, etc. A telegrafiat ca, după sentință, dosarul să revină iar la Timișoara. Numai atunci se va rejudeca și cazul meu.

Desigur i-am mulțumit, știam ceva precis, așa că am transmis pentru Ghenadie și Părintele Pușcas rugămintea, de nu sunt hotăriți să plece dincolo, cel puțin să aștepte rejudecarea noastră. In cazul că obțin o reducere de pedeapsă, va fi o jurisprudență de care s'ar putea să beneficieze și dânșii.

⁂

In așteptarea rejudecării, cu ceilalți camarazi depănăm firul evenimentelor, mai vechi și mai recente. Ne bucuram pentru cei ce se eliberau, iar celor ce erau transferați la alte închisorile doream să stea cât mai puțin între cele patru ziduri.

Abia trecuseră 6-7 zile că este adus între noi Demian cel mic, student la Medicină. Fusese prins împărțind manifeste.

Nu pricepeam ce se întâmplase între timp de s'au dedat iar la răspândire de manifeste, în situația actuală; stare de război și, mai ales, pericol ca să fie căutați mai activ, Ghenadie și Pușcaș.

Prin fratele meu, venit în vizită, am transmis lui Bumbăruș Olteanu, să ia măsuri să o împiedece pe viitor. Dela Demian știam că se trecuse peste Bumbăruș. Insă la câteva zile, rămânem cu gura căscată, când au intrat în camera noastră Părintele Pușcaș și Ghenadie. Adică nici două săptămâni nu trecuseră de când, cu Simicin, am luat drumul închisorii, ca să le acopăr retragerea...

— Bine Domnilor, ne-ați jucat? Dece nu ați așteptat cel puțin rejudecarea noastră?

— Riscam să fim repede arestați, răspunde Ghenadie. Mai mult, nu vreau să mai am deaface cu nemții. Simt că începe să se înfurie. Se cred învingătorii lumii, își aleg colaboratorii cari le servesc cel mai bine interesele lor; ei sunt cauza că a trebuit să cedăm lui Antonescu. Fără intervenția armatei germane, Antonescu trebuia să cedeze. Adu-ți aminte de primirea Generalului Hube la Sibiu, iar camarazii acolo prezenți au confirmat că în toate părțile au cedat în fața intervenției germane. Apoi goana diriguitorilor minorității germane să acapareze bunurile jidovești!!! Și statul lor tampon între români și unguri? Nu vreau să mai aud de ei... Mai bine mor aici...

20. CONDAMNAREA

Actele noastre de prezentare autorităților, mai ales a lui Ghenadie și Părintelui Pușcaș, erau comentate în oraș cu entuziasm, așa cum îi spusese ziaristul Oprișa lui Iancu Vasiu:

— Singuri legionarii sunt capabili de a se ridica deasupra micimii oamenilor, să înfrângă nedreptățile create după 21 Ianuarie și să ceară a fi trimiși pe front...

Și, probabil, tocmai din această cauză, pentru noi lucrurile se precipită. In scurt timp, suntem anunțați că tribunalul va rejudeca procesul nostru.

Nu înțelegeam cum ne pot judeca fără dosare, doar ne spuseseră că sunt la Sibiu; în plus era și un recurs în Casație.

Intrebărilor noastre s'a răspuns că se vor servi de «minutele» proceselor rămase totuși aici în arhive.

Intr'adevăr am fost judecați, mai bine zis o formalitate, căci ne-au menținut pedepsele date prin sentințele anterioare.

Prin advocații noștri, am aflat că a fost ordinul expres al Generalului Bârzotescu de a fi judecați în cel mai scurt timp și menținerea pedepselor.

Se spunea că Generalul Bârzotescu auzind că Ilie Ghenadie, fostul prefect, s'a predat, a cerut să-l trimită imediat la ocne.

De când cu tratativele în cursul cărora Ghenadie l-a făcut mincinos în fața ofițerilor germani, Bârzotescu îi purta o ură de moarte...

Ne mira astfel de atutudini din partea unora din cadrele superioare ale armatei. Nu înțeleseseră nimic din nenorocirile aduse de politica deșănțată din timpul lui Carol; servindu-l, s'au făcut părtași și, ca atare, rămân în istorie tot atât de vinovați!

Ce s'a petrecut în sufletul Colonelului Uță, care, la Caransebeș, a pus tunurile în bătaie contra legionarilor? Când Țara a fost aruncată în ghiarele Sovietelor, a făcut rezistență în munți alături de aceia pe cari fusese gata să-i nimicească.

Dar Colonelul Manea dela Ploiești, distribuia pedepse cu neminuita. Că erau sau nu de competența Tribunalului Militar, nu avea nicio importanță; el judeca și dădea sentința.

A fost un caz de o neînțelegere vicinală, care din eroare a fost adusă în fața Tribunalului Militar. Advocatul acuzatului, face opoziție menționând că nu este de competința Tribunalului Militar. Deci nu poate să judece. La care, Colonelul Manea ar fi răspuns:

— Ce vorbești Domnule? Nu pot judeca. Ai să vezi.

— Grefier, citește procesul verbal. La sfârșitul lecturii, fără vre-un moment de gândire, Colonelul anunță:

— 20 de ani de muncă silnică!

— Eh! Ai văzut Domnule că pot judeca?

Mai târziu, comuniștii l-au condamnat și l-au închis la Aiud. Când a ajuns la închisoare, a întrebat, cu groază, dacă sunt și legionari. Desigur, i s'a răspuns afirmativ...

Ce s'a petrecut în sufletul lui? Nimic nu-l mișcase, dezastrul Țării! Suferințele miilor de oameni, nimic! Doar teama de legionari, este tot ce a purtat, până ce a murit sub patul din celulă.

⁂

Sentinţele anunţate, pedepsele anterioare, erau menţinute, adică:

Ion Simicin ... ... 5 ani detenţie simplă,
Marin Bărbulescu ... ... 6 ani detenţie simpla,
Virgil Puşcaş ... ... 10 ani temniţă grea,
Ilie Ghenadie ... ... 10 ani temniţă grea.

Ion Simicin este pus imediat în libertate, în baza decretului de amnistie.

Noi ceilalţi, suntem transferaţi la închisoarea civilă, de unde apoi am fost trimişi la închisoarea centrală din Deva.

Aşa am început peregrinarea prin închisorile:

Deva, Alba-Iulia, Aiud... Alte pagini de istorie...

Cu Simon Lefter, fredonăm:

... Iarăşi noaptea s'a lăsat
ca'ntr'un trist mormânt,
printre gratii mai răsbat
fulgi aduşi de vânt,
in celula'n care zac

CAIETUL Nr. 4

FOBIA ANTONESCIANA - VISCOLUL

Septembrie 1941 - Octombrie 1944

1. IN INCHISOAREA DEVA

Iată-ne la poarta închisorii centrale din Deva... Gândurile sboară cu ani în urmă. 1933, ultima clasă de liceu, după examene, am plecat în excursie. Cu un autobuz, am parcurs un circuit cu privelişti splendide:

— Turnu-Severin, Orşova, Băile Herculane, Caransebeş, Lugoj, Timişoara, Arad, Deva, Petroşani, pe Valea Jiului la Târgu-Jiu şi retur, la Craiova.

In autobuz, colegii fumau ca şerpii, puteai să tai fumul cu cuţitul. Nefumători eram doi-trei, cel mult. Am răbdat un timp, nu a fost chip să-i temperăm, aşa că furioşi, le-am cerut:

— Serviţi-ne cu ţigări! Am răbdat destul; nu mai suportăm să fim coşul vostru... (Numai după doi ani am început să fumez.)

Pe acest parcurs am remarcat ceva bizar. Am poposit la hoteluri cu embleme ce se sfârşeau..., «de aur»: Viţelul de aur, Boul de aur, Cocoşul de aur...

Am mai vizitat Deva pela sfârşitul lui 35, începutul lui 36, când l-am însoţit pe camaradul Ion Rentea. Am încercat să organizăm un «Bal», în numele asociaţiei studenţeşti dela Politechnica din Timişoara.

Cu această ocazie, Rentea m'a prezentat cunoştinţelor sale. Aşa am cunoscut pe advocatul Iosif Costea, Ilie Colhon, Ilie Rotea, Virgil Boborodea.

Aici, la închisoarea Deva, am găsit cunoştinţe vechi: Tuliu Başiu, Octavian Craiciovici, Virgil Gheorghiu, Costică Constantinescu, Paian şi Raita, ţărani din Timiş, Profesorul Gheorghe Boldea, Directorul ziarului «Poporul», al Regiunii Banat, Horia Gheorghiţă, redactorul ziarului, deşi nu era legionar, a fost condamnat pentrucă la proces l-a apărat pe Directorul său.

Apoi am cunoscut legionari aduşi din alte părţi:

Profesorul Creangă, fost prefect în Târnava Mare; Radu Leonte, teolog, advocatul Iacob Stănilă.

Din Prahova, îmi amintesc de Gheorghe Bangu, voinic, puţin adus de spate, fiind înalt, se apleca către cei din jur mai scunzi.

Mai era un număr de 20 ucenici, fraţi de cruce, la cari se alăturau cam 10 tineri dela şcoala de mecanici de aviaţie, dela Tecuci. Dintre aceştia, am reţinut pe Popazu, Rotaru, acum prin Australia,

Vlăduț venit în Franța, Matei, despre care Ică Tănase a confirmat că s'a înrolat în Armata Națională și pe Oder, în lupte, a fost rănit.

Cu educația acestor frați de cruce, se ocupa studentul Săndulescu. Tatăl lui, colonel, era comandantul regimentului de tancuri din Târgoviște.

In afara comunității legionare, am cunoscut doi ingineri petroliști, din Câmpina, doi căpitani și un plutonier major. Erau aici, probabil prin forța împrejurărilor, fiind oameni de omenie, capul de acuzație, oh ce crimă!, ar fi ajutat pe legionari.

Din prima zi când au sosit, legionarii au format grup și au consimțit ca șef, purtătorul lor de cuvânt, pe lângă direcție, pe Profesorul Creangă. Profesorul, de o modestie rară, era un om calm și cu multă căldură sufletească.

Grupul s'a mărit repede, căci ne-au ajuns, venind dela Timișoara, Eugen Hodoș, Dumitru Jura, Mișu Popovici, Victor Țâru, Andrei Hașiu, Părintele Lazăr...

2. GENERALUL PETROVICESCU

Personalitatea cea mai marcantă a fost Domnul General Petrovicescu. Admirat și respectat de noi legionarii, impunea prin atitudinea, înțelegerea și omenia față de toți, fără aier agresiv, însă nici înclinat spre vreo favoare.

Când a intrat pe poarta închisorii, s'a prezentat prefectul județului, Colonel activ, scuzându-se. Ținând cont de situația creată, l-a asigurat că-i stă la dispoziție pentru tot ce ar avea nevoie.

Generalul, după ce Prefectul a schițat doar oferta, să zicem, de regim de favoare, i-a mulțumit pentru amabilitatea cu care l-a întâmpinat, însă nu acceptă o altă favoare decât tratamentul normal aplicat tuturor deținuților legionari.

Este drept că Prefectul venea deseori să-l viziteze. Generalul își făcea orele lui de plimbare în curtea închisorii, cu un pas regulat, ca și cum oficia la altar. Pe măsură ce trecea timpul, avea un aier de preocupare, cauza probabilă, știrile ce primea...

Avea o aplicație să cunoască lumea din jur, cu gândurile și preocupările fiecăruia.

Cred că trimiterea lui în închisoare a deschis o portiță de ciudă mai mult, și nu de ură, propriu zis, contra lui Antonescu.

Deseori venea în camerele noastre, fie la Profesorul Creangă fie la Ilie Ghenadie.

Când îl prindeam în bune dispoziții, ne vorbea de Antonescu, maniile lui, ura de care era capabil, de orgoliu nemăsurat...

— Este așa de orgolios, spunea dânsul, că dă impresia de nebunie; să știți că orgoliul lui nemăsurat îi va atrage mari nenorociri, va ajunge chiar între gratii... De voiu trăi, mă voiu duce să-l hârâi: Câine roșu! Ai ajuns după gratii... Ai ajuns, unde ne-ai vârît altă dată pe noi, din orgoliu, dar mai ales din incapacitatea de a-ți cunoaște adevărații prieteni... Mai târziu, într'adevăr, Antonescu a ajuns după gratii, fiind «criminal de război».

Generalul Petrovicescu a depus ca martor. In noblețea lui sufletească, a avut cuvinte de aprobare pentru acțiunile patriotice prin cari Antonescu a împlinit voința nației românești, de a relua provinciile răpite...

3. SOARTA LUI ANTONESCU

Mă întreb dacă Antonescu, în acele momente, când era judecat și-i aduceau vini pentru actele ce conștiincios le făcuse, a realizat, ce prăpastie își deschisese singur sub picioare.

In acele momente capitale pentru viitorul Neamului și al Țării, îndepărtează Mișcarea Legionară, cu o ură diabolică. Deslănțue prigoana de nimicire totală, fără să bănuiască măcar un moment că singur s'a rupt din națiе.

Desigur a speculat pe disciplina armatei, mai ales pe sprijinul acelora din cadrele superioare, cari erau părtași la dezastrul adus de politica nenorocită a Regelui felon, prin incapacitatea de a înțelege înlănțuirea evenimentelor în istorie.

Avea și sprijinul german, forța ce se încumetase să cucerească și să înjghebeze un imperiu... fără să înțeleagă câtuți de puțin că este doar obiect de șantaj...

Pentru obiectivul imediat, reluarea provinciilor furate și restabilirea onoarei batjocorite, am zice, a avut consensul Țării. Insă

a lipsit motorul care ar fi putut să dinamizeze, să potențializeze la maximum acest consensus popular.

Au fost porsonalități cari au încercat să-i deschidă ochii asupra realității.

Insăși din guvern, Colonelul Dragomir, care avea Ministerul Coordinării Economice, a cerut lui Antonescu să-i readucă legionarii ce a avut în subordine... «Când am avut acești băieți, îi explica Ministrul Dragomir, le-am plătit numai drumul; cum făceau, nu știu, însă aprovizionările erau asigurate. Azi, cu cei noi aduși în locul legionarilor, plătesc drumul și întreținere boierește pe teren, triplu cel puțin; îmi vin cu mâna goală, nicio aprovizionare... In cel mai bun caz, materii și materiale dispersate și în cantități minuscule...»

Se pare că, pentru moment, Antonescu se arăta preocupat de soarta... copiiilor, suferă, trebuie să li se dea posibilitatea să muncească din plin pentru Țară, să fie scoși... practic, însă?...

4. INTALNIREA CU RADU MIRONOVICI

Târziu, prin luna Octombrie-Noembrie, a fost adus la Deva, Domnul Radu Mironovici, Comandant al Bunei Vestiri, și unul dintre cei cinci fondatori ai Mișcării Legionare, împreună cu Corneliu Zelea Codreanu, Ion Moța, Ilie Gârneață, Corneliu Georgescu.

Pentru noi legionarii, aș zice, a fost zi de sărbătoare, făcând excepție de împrejurările nedorite ca întâlnirea să fie în cadrul închisorii. Puțini dintre noi cei prezenți, în acele zile, cari au avut bucuria să-l fi cunoscut personal mai înainte și în alte condiții.

Absorbeam cuvintele lui, ce ni le adresa cu tot calmul, de o blândețe ce surprindea prin contrast cu ce era în mintea noastră. Căci pe ei, întemeetorii, ținând cont de încercările la cari erau supuși, îi imaginam duri, aspri cu ei înșiși și cu lumea ce-i înconjura.

Ne interesa părerea lui, actuala ieșire din impasul în care ne găseam în acele timpuri, ce impuneau ca toate forțele vii ale Neamului să fie convergente în aceeași direcție, a luptei în care era încleștat.

In acest sens, mărturisea dânsul, diferitele personalități au încercat și poate vor mai încerca să ajungă a determina, să zicem, o rotunjire a unghiurilor în diferendul cu Mareșalul Antonescu.

Recunoștea că nu este ușor, atât din cauza caracterului schimbător al lui Antonescu, cât și a influențelor nefaste a unor personagii din jurul lui.

Ca să ilustreze cele de mai sus, a povestit încercările unui grup de generali. Este ușor de înțeles cu câtă atenție îl ascultam, cei prezenți în camera lui Ilie Ghenadie, Părintele Virgil Pușcaș, Profesorul Creangă, Tuliu Bașiu, Părintele Lazăr, Eugen Hodoș, Dumitru (Tie) Jura, Iacob Stănilă, Radu Leonte, Tavi Craiciovici, Virgil Gheorghiu; nu-mi amintesc să mai fi fost și alți invitați.

— «... generalii, spunea Domnul Mironovici, și-au dat seama că vidul lăsat de Mișcarea Legionară se resimte cu fiecare zi mai mult în toate compartimentele de stat... moralul opiniei publice românești, în plină scădere, ce se resfrânge chiar și asupra trupelor ce se îndreaptă spre front... au mai observat că se petrec o serie de acte, ce aduc mai degrabă a sabotaj, fără ca oficial să se dea o cât de sumară explicație... ceeace a determinat grupul de generali să atragă atenția lui Antonescu, vizând să determine și o apropiere cu Mișcarea Legionară.

«S'au prezentat lui Antonescu, și, dupăce i-au expus situația așa cum o simțeau ei, crezând că au reușit să-l convingă, i-au cerut libertatea să intre imediat în discuții cu o personalitate legionară...»

5. O INCERCARE DE APROPIERE DE GENERAL

Deci, cu acordul lui Antonescu, grupul de generali, a luat contact cu Domnul Radu Mironovici, cunoscut personal al unora dintre ei.

I-au expus Domnului Mironovici, ceeace expuseseră și Conducătorului, situația reală văzută de ei, din care au tras concluzia necesității apropierii cu Mișcarea Legionară, spre binele țării.

Fiind convinși că și Mișcarea este gata să contribuie efectiv, fac apel la el, Radu Mironovici, ca să angajeze discuții cu Antonescu pentru a se realiza apropierea, și dece nu, colaborarea.

Domnul Mironovici le-a mulţumit pentru toată munca ce depun în folosul Ţării. Personal este dispus să se angajeze, în orice moment, la această muncă de înţelegere şi apropiere. Greutatea şi piedicile nu vor fi ridicate de Mişcarea Legionară. Vor fi opera personagiilor nefaste din jurul Conducătorului.

In măsura în care influenţa lor poate fi neutralizată, în special, dacă poate fi îndepărtat Colonelul Rioşanu, se poate spera o posibilitate de înţelegere.

Intoarsă problema pe toate cusăturile, au convenit că vor depune eforturi pentru a neutraliza influenţele dăunătoare.

La presiunea grupului de generali, Antonescu promite îndepărtarea Colonelului Rioşanu şi, ca să-i convingă, le spune:

— «Zilele acestea, Colonelul pleacă să-şi facă stagiul pe front, ca toţi ofiţerii, în urma ordinului dat prin Statul Major, pe întreaga armată...»

Astfel, în vederea discuţiilor, terenul părea a fi bine pregătit.

La întâlnirea ce fixase însuşi Antonescu, grupul de generali şi Domnul Radu Mironovici, în timp ce aşteptau în salon să intre în audienţă, spre surprinderea lor văd pe Colonelul Rioşanu ieşind radios din biroul preşidenţial.

Domnul Radu Mironovici, ridicând din umeri, s'a întors către generali şi le-a făcut din cap ca şi cum ar fi spus «nu cred că mai este ceva de făcut!»...

Indată ce au intrat în birou, Antonescu a început să le vorbească de munca enormă ce trebuie să depună; este singur, nimeni nu-l ajută, nimeni nu-l înţelege, că tot ce face este numai în interesul Ţării... Iată, este gata să dea ocazie legionarilor să aducă energia lor în folosul Ţării...

— «Este tot ce am de spus, Domnule Mironovici, să-ţi angajezi camarazii la munca asta constructivă...»

— «Pentru ca să putem angaja legionarii la această «muncă constructivă», a răspuns Domnul Mironovici, trebuie să le daţi posibilitatea să fie liberi, nu urmăriţi sub acuzaţii ce nu merită. Cei din închisori să fie elberaţi şi repuşi în drepturile lor...»

— «Bine, Domnule Mironovici, îi răspunde, consideră că toate sunt îndeplinite. Imediat voiu de ordinele necesare. In consecinţă, apucaţi-vă de treabă, toate problemele s'au rezolvat...»

— «Mai este una, reia Domnul Mironovici, să-mi permiteţi să plec în Germania, să-l întâlnesc pe Horia Sima, să-i expun înţelegerea ce a reieşit din aceste convorbiri, ca să-şi dea acordul...»

Conducătorul, a sărit în sus ca ars...

— «Pentru ce ai nevoie de aprobarea lui? Doar eşti între întemeetorii Legiunii! Toată lumea te respectă!...

— «Domnul Horia Sima este Şeful Legiunii, reia Domnul Mironovici. Fără aprobarea lui nu pot să angajez nimic... chiar dacă o fac personal, cât sunt eu de «întemeetor», nu mă va urma probabil decât unii din cei mai apropiaţi, 5-10, atât şi nimic mai mult... legionarii pe el îl urmează şi nu pe mine...»

Accesul de furie ce l-a cuprins pe Antonescu, a încheiat Domnul Mironovici, nu a mai permis continuarea discuţiilor.

6. VIAŢA IN INCHISOARE

Noi toţi legionarii veniţi în închisoarea Deva, ca în toate celelalte închisori, şi în toate timpurile, am constituit o unitate legionară. Şeful unităţii, Profesorul Creangă, a primit această sarcină voluntar consimţită, din momentul când a sosit aici cu primii legionari.

Pe lângă obligaţiile ce incumbă unui şef legionar, de a păstra unitatea, armonia în grup, de a uşura educaţia... avea şi pe aceea de a fi purtătorul nostru de cuvânt pe lângă direcţia închisorii.

Am fost încartiruiţi într'o aripă a închisorii, izolaţi de dreptul comun. Având în vedere în plus şi personalitatea Generalului Petrovicescu, direcţia nu a menţinut pentru aripa legionară decât doi, trei gardieni, ce făceau serviciul prin rotaţie; să aducă fie curierul fie că însoţea pe cel ce era chemat să-şi ia în primire pachetul sosit prin poştă fie că însoţea deţinuţii bucătari, când aduceau mâncarea.

Hrana, ca la toate închisorile, consta dintr'un turtoiu pe zi, în făină de porumb necernută, dimineaţa o cafea, mai mult apă neagră, singura calitate era de a fi caldă; la prânz şi seara, câte un castron de ciorbă lungă de arpacaş, de fasole, doar câteva boabe de castron sau ciorbă de varză acră cu o bucăţică de carne.

Prin îngrijirea magazionerului nostru, primeam fiecare un supliment ce avea darul să liniştească stomacurile, chiar şi celor mai mâncăcioşi.

Această magazie comună a fost creată încă dela început, la propunerea Profesorului Creangă, la care au aderat toți, chiar și militarii și cei doi ingineri. Ce primea fiecare, fie direct la vorbitor fie prin pachet poștal, alimentele erau predate direct la magazia noastră. Așa că și cei ce nu primeau pachete, erau serviți cu suplimentul atât de savurat.

Este de altfel secretul prin care atmosfera de multă prietenie și încredere a rămas întipărită în amintirea celor ce am fost în închisoarea dela Deva.

De necrezut, însă numai în închisoare, am putut înțelege importanța hranei pentru menținerea armoniei într'o comunitate. Cu atât mai gravă este influența hranei, atât prin calitate cât și prin cantitate, asupra indivizilor ce nu sunt ancorați într'o credință și nu sunt pătrunși de un ideal căruia se pot sacrifica până la epuizarea totală.

Anticipez, voiu avea ocazia la Aiud, să văd mii de dezertori, numai piele și os, cadavre ambulante. Se aplecau să ia și o coaje de cartofi din gunoi, ca un animal, atât de îndobitociți că nu simțeau loviturile administrate de gardieni cu bâte mai groase decât mâna.

O priveliște îngrozitoare; nu se putea suporta, din om normal ajungeai nebun. Și acești nenorociți au fost îmbarcați, duși la Centrul Sărata, ca apoi, după o instrucție nemiloasă, să fie trimiși carne de tun, pe front...

Grija esențială a fost curățenia, singurul mijloc de a lupta contra milioanelor de ploșnițe. De altfel în toate închisorile prin cari am fost trambalați, a trebuit să ducem războiu crâncen contra acestei plăgi, cohortele de ploșnițe.

In fiecare zi măturam camerile, ștergeam praful, aranjam păturile sau priciurile de lemn, rogojinele sau paturile, dupăce verificam absența ploșnițelor.

Sâmbăta făceam curățenia profundă, adică scuturam tot, spălam dușumeaua, pereții, apoi, ungeam cu petrol paturile și dușumeaua, lăsam ceva petrol în cutii de conserve în cari introduceam picioarele paturilor. Precauție necesară ca să nu urce ploșnițele în pat, numai că în imaginația lor prolifică, ne atacau în picaj, pornind depe înălțimea tavanului, prin surprindere, fără urletele îngrozitoare ale avioanelor «Ștuca».

După natura fiecăruia, sufeream, mai mult sau mai puțin de mușcăturile lor, mai bine zis, ne obișnuiam, mai mult sau mai puțin.

Domnul Ilie Ghenadie suferea enorm. Chiar după cea mai migăloasă vânătoare, de multe ori noaptea, când era somnul mai dulce, sărea în sus și mormăia:

— De unde a mai putut ieși?...

Cu o astfel de ocazie, îmi punea întrebarea dacă și eu sunt torturat de ploșnițe... Zâmbind, îi răspund:

— Ele simt că sunt în pericol de moarte în cazul că mă mușcă. In schimb văd cu cât deliciu se înfruptă din mușcăturile ce vă administrează... Cred că într'un palat cu 100 de camere și o singură ploșniță, într'un colț, undeva, în prima noapte vă va găsi și veți fi atacat...

In afară de curățenie și plimbările reglementare în curtea închisorii, fiecare trecea timpul sub diverse aplicații: joc de șah, bănățenii jucau «șeptica» sau moara. Apoi educația își avea cel mai important rol.

Studentul Săndulescu se ocupa de educația specifică fraților de cruce.

Noi, ceilalți, ne mulțumeam să ascultăm istorisirile și experiențele celor mai vechi dintre noi.

7. TRANSFERAȚI LA ALBA-IULIA

Către sfârșitul lunei Decembrie, am fost anunțați că vom fi transferați la Alba-Iulia. La începutul lui Ianuarie 1942, am plecat primul grup, eu și Bangu, ceva mai vârstnici decât cei 20 de ucenici; toți aveam condamnări până la 6-8 ani.

Cum aveam experiența închisorilor din 39-40, am sfătuit pe tinerii mei camarazi să fie atenți căci, felul cum ne prezentăm, va fi determinant pentru tot timpul ce vom petrece în noua închisoare...

— Va fi normal ca, dând respectul cuvenit autorităților închisorii, noi uniți și fără complexe să cerem să fim tratați ca deținuți politici și nu de drept comun.

După legile impuse de Antonescu, numai condamnările de «detenție simplă» erau considerate ca detenție politică; celelalte condamnări erau deținții de drept comun. In consecință, nicio

deosebire de tratament aplicat legionarilor sau borfaşilor ori criminalilor.

Vom vedea mai târziu că nu era o întâmplare.

Toţi au fost de acord cu punctul meu de vedere. Camaradului Bangu, ştiindu-l că din puţin se mânie şi chiar devine violent, l-am rugat să se abţină dela orice replică dură.

La Alba-Iulia, am ajuns seara, după orele 18, adică după închiderea reglementară. Din această cauză, nu am avut dreptul la mâncare, decât începând cu ziua următoare.

Ne-au cazat într'o sală comună, la etaj, în aripa din fund a închisorii.

Un gardian mai ţanţoş, cere să facem front, căci venea în inspecţie «domnul gardian», căruia trebuie să-i strigăm, cum scrie la regulament:

— Să trăiţi!

Am sfătuit pe tinerii mei camarazi ca în această primă seară să stăm în faţa patului ce fiecare şi-a ales, iar în ce priveşte salutul că vine primul gardian sau altcineva, să-i răspundem cu «bună seara».

Practic erau doi prim-gardieni, unul burtos şi gură mare, fost plutonier; altfel om de treabă. Un altul, slab ca o momie în uniforma lui, mai aspru; nimic în afară de regulament.

Acesta ne-a primit în această primă seară. A rămas surprins că nu suntem aliniaţi în front, poziţie, răspuns, etc., dupăcum scrie la regulament...

Am făcut un pas spre dânsul, i-am declarat în linii generale cam acestea:

— Domnule prim-gardian, regulamentul de care vorbiţi, este făcut pentru deţinuţii de drept comun. Trebuie să luaţi act că suntem deţinuţi politici, vă dăm respectul cuvenit funcţiei ce îndepliniţi, însă vă cerem, ca la rândul vostru, să ne respectaţi...

8. O NOUA ATMOSFERA

A doua zi la deschidere, orele 6 dimineaţa, gardianul mă anunţă că după orele 9 mă va duce la raport, la domnul director.

Intre timp, vine în vizită, un camarad adus cu două zile mai devreme şi cazat în aripa dinspre tribunal. Era advocatul Paul

Cojocaru, din grupul prahovenilor. Bucuroşi de întâlnire, am schimbat noutăţile ce fiecare aducea de unde a venit.

După una, alta, i-am propus să ia conducerea grupului, fiind mai în vârstă decât mine cât şi a fi purtătorul nostru de cuvânt pe lângă direcţie. Paul Cojocaru a refuzat, spunându-mi cu aierul lui mucalit:

— Sunt prea comod ca să am grije şi de alţii...

A promis să-mi fie de ajutor în orice problemă ce s'ar ivi, chiar a acceptat să meargă împreună la raportul directorului; aşa se numeau întrevederile cu domnul director.

Decum am intrat în biroul directorial, am simţit că este dominat de frică! Dece?

In timpul discuţiei, am priceput cauza. Din momentul în care Direcţia Generală l-a prevenit să pregătească încartiruirea a circa 100 legionari, s'a speriat!

Pe scurt, ne roagă să nu-i facem necazuri, nu va sta de vorbă decât cu unul sau doi reprezentanţi pentru orice doleanţă am avea.

In înţelegere cu Paul Cojocaru, am formulat doleanţele noastre, în sensul următor:

— Suntem deţinuţi politici, cerem ca personalul să se comporte ca atare faţă de noi;

— Să fim încartiruiţi într'o aripă, izolaţi de deţinuţii de drept comun;

— Alimentele să ne fie predate în natură şi noi vom asigura pregătirea hranei, pentru care avem nevoie de o cameră liberă pentru bucătărie şi una pentru alimente;

— Orice măsură, înainte de a fi aplicată, să fim preveniţi şi să o discutăm;

— In măsura în care aceste deziderate sunt îndeplinite, îi dăm asigurarea formală că nici nu se va simţi în oraş că are aici atâţia deţinuţi legionari.

Intr'adevăr, directorul a dat ordin primului-gardian să ne instaleze în aripa vecină cu tribunalul, unde ne organizăm cum dorim.

Mai târziu am aflat că directorul era cumnatul unuia din şefii legionari din localitate. De aici panica lui! Să nu cumva să fie taxat de conivenţă cu legionarii!!

9. RELAȚIILE CU EXTERIORUL

In așteptarea celorlalți, am pregătit camerele; în plus, la parter, bucătărie și magazie de alimente.

Peste câteva zile ne-au ajuns Domnul Ghenadie, Părintele Pușcaș, Tuliu Bașiu, Craiciovici, Gheorghiu, zis petardă, Jura, Hodoș, Andrei Hașiu...

De aici înainte, aproape la două-trei zile, au debarcat altre grupe, nu numai dela Deva, ci și din alte închisori. Dela cei ce au venit, am înțeles că domnii Radu Mironovici și General Petrovicescu, deocamdată au rămas la Deva, care va fi loc de concentrare pentru frații de cruce cu pedepse mai mici de 10 ani.

După sosirea lor și instalarea terminată, Domnul Ilie Ghenadie și Părintele Pușcaș au preluat comanda întregului grup. Camaradul Andrei Hașiu a luat sarcina, ce a dus-o cu brio, de bucătar și magazioner.

Din curiozitate, primul-gardian, a gustat mâncarea dela cazanul nostru. Nu putea să-i intre în cap că este posibil să pregătim o astfel de mâncare cu miros așa de plăcut și de o savoare «ca la restaurant»!... Ceeace nu reușesc nici pe departe cei dela dreptul comun, deși primesc aceleași alimente!...

Rețeta era simplă: la legionari alimentele erau întrebuințate în totalitatea lor și împărțite în mod egal fiecăruia, tânăr sau mai în vârstă, cu sau fără o distincție de grad ori funcțiune. La dreptul comun, se înfruptau mai întâiu cei ce pregăteau la bucătărie, iar la împărțit cei ce aveau norocul să fie serviți la începutul ciubărului, căci pe măsură ce se ajungea spre fund, porțiile se micșorau și aduceau mai mult a apă colorată, puțin caldă.

Din primele zile, când am fost instalați în această aripă a închisorii, un tânăr gardian, în jurul a 30 de ani, s'a remarcat prin comportarea lui, să zic, severă, mai bine zis, în cadrul regulamentului.

Intr'o seară, fiind de serviciu Micu, așa-l chema, îmi strecoară prin vizetă un pacheţel, făcându-mi semn să nu vorbesc. Vizeta este deschiderea din ușa celulei prin care, din coridor, se poate privi în interior. Este acoperită cu o ușită de tinichea, ce poate fi închisă și deschisă pe dinafară.

In primele clipe sunt puțin nedumerit, apoi deschid pacheţelul, în care găsesc bani și câteva rânduri dela camaradul Cătană, șeful

garnizoanei Alba-Iulia. Dupăce a văzut că am terminat cu cititul, Micu îmi șoptește:

— Te rog să fii atent, am nevastă, copil, să nu mă dați de gol...

Numai Domnul Ilie Ghenadie a știut de această legătură cu garnizoana locală. Din experiența făcută în 39, am adoptat principiul că fiecare nu trebuie să știe mai mult decât ceeace îi este destinat.

Având dreptul să îmbunătățim aprovizionarea, banii primiți au fost un ajutor de preț, căci puține erau familiile ce puteau să-și permită drumul până la Alba-Iulia. Mai multe erau ce trimiteau pachete prin poștă. Prin aceste familii, garnizoanele trimiteau alimente, îmbrăcăminte călduroasă, cărți pentru citit, în general, literatură, etc...

Toate alimentele erau predate la magazia lui Hașiu, spre a îmbunătăți tainul fiecăruia.

Sub acest aspect al întreținerii, ne simțeam ca și colegienii în internat. Este ce dispunea spiritele spre optimism, cu atât mai mult că știrile din afară, succesele depe front, etc... întreţineau și întăreau speranțe. Din puțin că nu-ți demonstrau că ieșim afară și chiar vom fi chemați să preluăm răspunderi...

Am stăruit mult pe lângă Domnul Ilie Ghenadie cât și pe lângă Părintele Pușcaș să fie atenți să nu se desvolte aceste «euforisme», să nu fim treziți de o realitate, să zicem, ce ne-ar desamăgi. Susţineam că este mai important ca fiecare să se pregătească să reziste dealungul anilor înscriși în condamnări, la capăt să iasă sănătos, în plină forță, gata de a fi pe baricade.

Dacă se schimbă situația în bine mai de vreme, bucuria va fi mare. Astfel, cel puțin, nu vom avea deziluzii.

Este ceea ce mi-a atras, din partea Părintelui Pușcaș, o fire optimistă dealtfel, că sunt culmea pesimismului.

Din nefericire, mai veneau și știri neplăcute. Radu Mehala, funcționar din garda financiară la Oravița, apoi învățătorul Zaharia, cred din Ialomița, au primit înștiințare că nevestele lor au divorțat. Greu de suportat astfel de drame.

10. NOUL DIRECTOR AL INCHISORILOR

Prin luna Martie, avem vizita noului Director General al închisorilor, Lt. Colonel Petrescu.

Nu putusem încă descifra această preluare a închisorilor de către militari. Prin vizita lui Petrescu, avem un prim avertisment.

Pentru vizită, suntem toți în fața celulelor respective, gardienii și în mijlocul sălii, primul-gardian. Dl. Ghenadie îmi șoptește: și ce mai vrea și ăsta?

Primul-gardian salută pe Directorul General, care a sosit urmat de directorul închisorii și câțiva gardieni înarmați și cu vine groase de bou. Acești gardieni, obișnuit, erau atașați numai la aripa dreptului comun. Ce căutau aici?...

Salutul reglementar din partea primului-gardian:

— Să trăiți, Domnule Director General...

— Bună ziua, răspundem noi, deținuții legionari.

Lt. Col. Petrescu furios, întreabă pe un tânăr camarad:

— De ce nu saluți cu «să trăiți», prescris de regulament?

— In loc de salutul reglamentar, impersonal și neomenos, am spus «bună ziua», cu drag și omenie. A răspuns tânărul nostru camarad, un blond, cu ochii albaștri, cred, de prin Bihor.

— Vă învăț eu să vă supuneți regulamentului, a început să urle Petrescu și, spre convingere, ordonă primului-gardian, să-i administreze pe loc, pe fundul gol, 25 lovituri de curea.

Revoltat, încerc să fac un pas înainte, să-i spun că tânărul camarad a urmat instrucțiunile mele.

Domnul Ilie Ghenadie, probabil că a simțit, mă ține pe loc și-mi șoptește aspru: «Nu mișca!»...

Rămași singuri în celulă, îmi reproșează:

— Nu ți-ai dat seama că a vrut să ne provoace? Asta aștepta, să răspundem!...

Când s'au deschis celulele pentru plimbare, Domnul Ghenadie a trecut pe la fiecare și i-a felicitat că nu au răspuns la provocare, mai ales pe tânărul nostru camarad pentru demnitatea cu care a făcut față.

Prin gardianul Micu, am avut ecoul, ce a confirmat intuiția lui Ghenadie. Din cele ce spunea Micu, reiese că Petrescu mușcruluise gardienii înainte de a veni în celular, că nu-și fac datoria, că el este informat că legionarii pregătesc o revoltă ca să fugă

din închisoare. In consecință, a concentrat în plus gardienii dela dreptul comun, i-a înarmat și cu vine de bou, cu ordinul ca, la cea mai mică mișcare din partea unui legionar, să lovească cu toată forța. Și continuă:

— Domnul Director General turba de mânie când a văzut că nu mișcați... Apoi s'a scuzat că nu a putut să ne prevină.

11. IN INCHISOAREA AIUD

Ceeace se pregătea, începe a se realiza. Pela jumătatea lunei Aprilie 1942, suntem mutați la închisoarea centrală din Aiud.

Dela vizita lui Petrescu încercam să descifrăm care este semnificația aducerii de militari la conducerea închisorilor?

Se adaugă o alta și mai gravă. La Aiud, legionarii sunt împărțiți în două grupe, după afirmațiile camaradului Mântăluță, adus la Alba-Iulia pela începutul lui Aprilie. Advocatul Mântăluță a fost Prefectul Județului Prahova în timpul Statului Legionar; deci din grupul prahovenilor.

Plecam grupe, grupe, la Aiud, frământați de a găsi cheia acestor probleme, luând hotărîrea de a nu adera, cel puțin «bănățenii», nici la un grup nici la celălalt. Vom păstra bună vecinătate cu toți, iar domnii Ghenadie, Profesorul Creangă și Părintele Pușcaș, se vor strădui să contribuie la edificarea unității legionarilor din Aiud.

Erau aproape 800 de legionari în această închisoare, însă într'o continuă deplasare. Unii veneau, alții era trimiși spre alte închisori, la Ocnele Mari, la Suceava, la Văcărești, la Brașov, etc. Unii sunt aduși iarăși la Aiud, așa Chiriac Anatol și Nicolae Cristescu, dela Ocnele-Mari, Preotul Vasile Boldeanu, dela Văcărești, unde a fost retrimis după un scurt popas.

Insă și la Direcția închisorii, sunt mutații. Noi am găsit director pe vestitul Mănaru, om dur și aspru cu deținuții, reputația și-o făcuse cu ani înainte. Interesant, cele câteva zile cât a mai stat la Aiud a dat impresia că, cel puțin, nouă legionarilor, ar vrea să ne ușureze regimul, o aplicare din ce în ce mai omenoasă a regulamentului...

Mănaru a plecat la Suceava. A venit un alt director civil, blând, neavând ştofă de sbir; a fost repede schimbat cu un militar, Maiorul de Justiţie, Munteanu.

Suntem surprinşi de bonomia ce arată Maiorul Munteanu. Dă multă libertate, celulele nu mai sunt închise decât seara la orele şase, şi deschise dimineaţa. Ne permite să stăm cât este timp frumos în curte sau într'o sală unde se pot organiza conferinţe, etc... Arată multă deferenţă pentru Maiorul Sănătescu, ţinea cont de personalitatea Prinţului Alexandru Ghica... Mai târziu, ne-am dat seama că a fost o perioadă de observaţie...

12. SE INCEARCA SPARGEREA UNITAŢII LEGIONARE

Dela sosirea noastră la Aiud, Dl. Ilie Ghenadie şi Părintele Puşcaş au început să se informeze, pentru a cunoaşte şi înţelege problemele puse şi cauzele ce au dus la împărţirea legionarilor în grupe.

Grupul din jurul lui Ilie Niculescu, între cari Iacobescu, dela Radio; Măntăluţă, Ing. Iosifescu, Gabi Popescu, frate cu Cezar şi Traian din echipa lui Miti Dumitrescu, Chiriac Anatolie, Nicolae Cristescu, Iulică Stănescu, veteranul din Dolj, etc.

In jurul lui Şerban Rogojanu, citez pe Mihalexe, Ică Tănase, Străinu Dragomir, Fănică Straja.

Insă se desprinde o altă realitate: majoritatea nu se găsea nici într'un grup nici în celălalt. Nu erau preocupaţi deloc de tezele celor două grupe.

Grupul din jurul lui Ilie Niculescu, din momentul intrării pe poarta închisorii Aiudului, aş zice, au adoptat o atitudine dârză, chiar provocatoare, neadmiţând să dea declaraţii de a merge pe front, cu atât mai puţin de desolidarizare de Mişcarea Legionară. Nu renunţă la activitatea legionară, şedinţe, cântece, etc...

Majoritatea dintre ei aveau condamnări de «temniţă grea», dela 10 la 20 de ani, aşa că orice altă condamnare, cu siguranţă că ar fi fost contopită cu cea de bază.

Aveai impresia că acest grup trăieşte în afară de realitate, probabil că informaţiile strecurate cu toată candoarea de Maiorul

Sănătescu le dădea această siguranţă că în curând se va face apel la ei pentru a duce destinele Ţării. Făceau tot felul de proiecte, îşi alegeau ministerele în cari vor lucra...

Ideea lui Rogojanu, şi a celor din jurul lui, era să nu provoace, să dea declaraţii pentru a merge pe front, chiar dacă este necesar la o renunţare momentană de afirmaţie legionară. Adică, vedeau posibilitatea eliberării, cu preţul renunţării la orice activitate legionară.

In acest sens, trebuie văzut actul lui Streinu Dragomir, când a somat un frate de cruce să ia depe perete fotografia Comandantului. Cum fratele de cruce nu a voit, nerealizând în ce pericol se găsea, putând să fie condamnat la moarte, Dragomir a rupt fotografia în bucăţele, ca să fie uşor de răspândit. De unde că Dragomir a fost marcat cu pecetea că este contra Comandantului.

Spuneam mai înainte că erau departe de realitate. Dacă fratele de cruce recalcitrant nu a avut de suferit, în schimb învăţătorul Ţoţea, şi-a salvat capul simulând nebunia.

Din când în când, direcţia închisorii ordona percheziţii, aşa zisa vânătoare după lămpile de petrol, de spirt denaturat sau reşouri electrice. La una din aceste percheziţii, au găsit la Ţoţea desene reprezentând un fel de piaţă plină cu spânzurători, cu figurine la capătul corzilor. La una din mijloc, ceva mai înaltă, o figurină, în haine militare.

Procesul ce s'a făcut ar fi avut ca urmare condamnarea la moarte, în baza decretului din Februarie 1941, pentru pregătirea de atentate la viaţa Conducătorului.

Salvarea a fost că imediat după percheziţie, Ţoţea a fost sfătuit să simuleze nebunia. A făcut-o cu atâta aplicaţie, că ne-am întrebat dacă nu cumva devenise cu adevărat nebun.

După cazul Ţotea, s'a înţeles că nu trebuie întinsă coarda prea mult.

Maiorul Sănătescu, din biroul de informaţii al armatei, condamnat pentru ajutorul dat legionarilor, frate cu Generatul Sănătescu, Mareşal al Palatului Regal, reuşise să strecoare grupului din jurul lui Niculescu ideea de o grabnică schimbare a situaţiei. Abia în 1944, după aşa zisul «armistiţiu», se va vedea cui a servit...

Singur Paul Cojocaru, venit cu noi dela Alba-Iulia şi ataşat lor prin afinităţi vechi, nu credea; mai mult, în bătaie de joc, le reproşa, că se văd deja în ministere şi nu văd realitatea...

13. FIGURI DELA AIUD

In Celularul din Aiud erau în jurul a 800 de legionari. Aici am întâlnit pe Profesorul Iulică Stănescu, cel mai vechiu legionar din Dolj. Cu el erau Stancu și Predoaica, din poliția Craiovei, Căpitanul Săndulescu. Ne-am cunoscut la vărul meu încă de când erau colegi la liceul militar din Craiova. In Septembrie 1940, am aflat că este legionar; făcuse chiar închisoare la Lugoj. De aș fi știut în 38, când am început reorganizarea la Craiova că el este legionar, poate s'ar fi schimbat multe! Am cunoscut pe studentul medicinist Gheorghe Dincă, originar din Craiova.

Dincă și Aurel Cosma, dela Cluj, se împrieteniseră cu Ică Tănase. Nu am bănuit atunci că în 1953 vor da o mână de ajutor grupului Ică Tănase-Golea, a căror soartă au împărtășit-o.

Am dat de o cunoștință veche, Ștefan Bărbat. Prima întâlnire a fost în 1939, la închisoarea din Craiova. De astă dată avea cu el și pe fratele lui mai mic, tot învățător, Alexandru Bărbat.

Voiu cunoaște aici pe Profesorul Ion Ștefănescu, Ioniță Bârleanu, bun jucător de șah. Mai bun jucător de șah era tânărul Alexandrescu, ce era cunoscut în turneele din țară, din acele timpuri. Alți jucători buni de șah erau Locotenentul de artilerie Duminecă Florea, Gheorghe Boldea, Tudor, un vlăjgan cu părul tăiat scurt și o mustață țepoasă, cu picioarele goale și tălpici de lemn.

Am cunoscut pe cei doi Grig. Merceanu, alți tineri, Birghilescu, Vlădăreanu, Halmaghi, Malcazian, Pană.

Părintele Florea, cred din Țara Bârsei, organizase o splendoare de cor, ce dădea răspunsuri preotului, în capela închisorii, la Sfânta Liturghie.

Două figuri interesante erau advocatul Trifan cât și Marian, fost Șef de județ al Brașovului. Incetul cu încetul, ei se vor singulariza, chiar vor face prozeliți. Cu Biblia în mână, susțin ideea că suntem restul de elită legionară și nu avem dreptul să facem alte sacrificii. Sunt suficiente cele ale Căpitanului, Nicadorilor și Decemvirilor, deoparte, a lui Ion Moța și Marin, de altă parte, cât și pleiada din lagăre și depe întreg cuprinsul Țării, în noaptea 21/22 Septembrie 1939.

Ei poate aveau o intuiție, însă o expuneau greșit. Și nu erau de înțeles, deoarece, în concepția legionară, o elită ce nu mai este capabilă de jertfă, încetează de a mai fi elită...

Imi aduc aminte de admirația ce stârnea în mulțimea legionară, Comandorul Isbășescu. Se găsea aici, așa știa Antonescu să răsplătească, pentrucă în Septembrie 1940 ajutase pe legionari să dărâme vermina din capul Țării și, ca urmare, Antonescu să ajungă Conducător.

Nu cred că cei ce au fost în acele timpuri la Aiud vor putea uita pe Gheorghe Andrițoiu, dacă am reținut bine, asistent sau conferentiar dela Universitatea din... Cluj. Inalt, în hainele vărgate de viețaș, cu o mustață groasă alungită de ambele părți, ce-i dădea un aier sever, îmi reamintea oarecum atitudinea lui Ștefan Curcă, camaradul lui din grupul clujean. Totuși era destul de permeabil la bancuri și istorii hazlii, mai ales că se lua la întrecere cu sprințarul colocatar de celulă, Ilie Vlad Sturza.

Nu uit nici pe Mircea Nicolau, fost Inspector pe Oltenia, în timpul guvernării legionare.

Sunt nume cari îmi scapă; de alții mi-am reamintit cu ocazia unui eveniment; astfel este cazul cu Samoilă, ce s'a încadrat în echipa Ică-Golea. Alte nume vor apare cu ocazia întâmplărilor din închisoare, fiind ei înșiși actorii...

14. CRIZA IN COMANDAMENTUL DE PRIGOANA

Tot timpul cât s'a putut, fie la Deva fie la Alba-Iulia, cât și la Aiud am avut această cinste de a împărți celula cu Domnul Ghenadie. Increderea și, aș zice, camaraderia ce mi-a acordat-o, s'a datorat faptului că pe timpul cât a funcționat ca Prefect la Timișoara, din partea organizației, am fost veriga de legătură. Ii aduceam noutăți și discutam problemele noastre, luam avizul lui și-l expuneam șefului meu, Tuliu Bașiu; astfel a existat o concordanță perfectă între măsurile luate de cele două autorități. Incă dela discuția cu delegația germană și cu Generalul Bârzotescu, i-am adus informații despre pregătirile închisorilor pentru a primi legionari, apoi pe drumul împreună la Sibiu, la Hube, s'a adâncit încrederea lui.

Astfel am cunoscut munca ce-a depus-o și sbiciumul ce l-a avut ca să cunoască în profunzimea lor problemele cât și cauzele ce au determinat ruperea unității legionare.

Am arătat mai înainte tezele celor două grupe, inițial, apoi al treilea Trifan-Marian și, ceva mai târziu, un al patrulea, cu Preotul Ștefan Palaghiță.

Munca depusă de Dl Ilie Ghenadie, ajutat de Părintele Pușcaș și de Prof. Creangă, dau rezultat îmbucurător.

Cele două grupe nu-și mai aruncau anatema. O cooperare între corifei, la cari se adaugă și noii veniți, adică Ilie Ghenadie, Părintele Pușcaș și Prof. Creangă. O strânsă colaborare pentru a veni în ajutor celor ce aveau nevoie, fie pentru medicamente fie pentru supliment de hrană ca să evite debilitarea fizică, pentrucă nu aveau de unde primi vreun ajuror.

Scurtul timp cât a poposit Părintele Boldeanu a permis Dlui Ghenadie să întrezărească o altă fațetă, desbinări în Comandamentul de Prigoană.

Cei din Comandament, încă liberi, contestau Părintelui Boldeanu, din momentul când a fost arestat, să mai aibă inițiative de comandă. Ceeace Părintele Boldeanu refuză, căci, fiind Secretar General Ajutor, de drept are sarcina de a comanda, în lipsa Comandantului și a Secretarului General.

Ilie Niculescu pretindea că el are mai multe posibilități de comandă decât toți ceilalți, deoarece prin legăturile ce le are, este bine și repede informat de tot ce se petrece. Are la îndemână:

— Informații din anturajul lui Mihai Antonescu, prin Ropală, a cărui soție este șefa de cabinet și nepoată a lui Mihai Antonescu;

— Informații dela Palatul Regal, prin Maiorul Sănătescu, al cărui frate era Mareșal la Palat;

— Este ascultat de cei din Comandamentul de afară, ce au pe Iosif Costea în fruntea lor.

15. UN CONGRES LEGIONAR

Deși avea motiv să fie mulțumit, căci munca depusă a început să dea roade, și viața comună a legionarilor începuse să fie o realitate, Dl Ilie Ghenadie era neliniștit. Noutățile ce răzbeau până la noi aveau acest dar.

Entuziasmul cu care s'a primit știrea trecerii Prutului, pentru a relua Basarabia, smulsă din trupul Țării în vara anului 1940, se diluiază.

Până aici, presa și radio anunțau înaintări spectaculare, armate rusești ce se predau în masă, sute de mii de prizonieri, acte de bravură pe uscat și în aier.

Se laudă temeritatea aviatorilor noștri, mai că se întreceau cu aviatorii germani. Lui Agarici, ce reușise perfomanțe asemănătoare, i s'a făcut chiar și un cântec.

Incet, încet nu se mai aude despre el, ca și cum nu ar mai fi activ!

Auzim că după ce trupele românești au trecut Prutul, au impușcat ovrei ce au putut găsi, spălând astfel umilința din timpul retragerii din 40. Populația ovreiască a atacat trupele românești, în retragere, nu numai cu invective ordinare, le arunca și murdării, însă atrăgea mai ales ofițeri mai izolați și-i omorau... Acum, ovreii din Basarabia au plătit actele lor.

Neliniștitoare sunt și știrile ce ne fac să înțelegem că anturajul lui Antonescu duce o campanie de a câștiga personalități legionare, socotite în opoziție cu Horia Sima. In acest sens trebuie să înțelegem și libertatea ținerii unui congres, în Noembrie 41, așa ceva, la Craiova, unde trebuia să fie declarat Antonescu, Șeful Legiunii.

Se vorbea insistent că:

— Bidianu cât și Părintele Dumitrescu Borșa au declinat orice amestec;

— Dl. Gheorghe Ciorogaru, găsindu-se condamnat cu domiciliu forțat dat de Horia Sima, deși a contestat aceasta, așteaptă ca Dl. Horia Sima să-i ridice condamnarea;

— Dl. Radu Budișteanu, căruia i-au oferit ministere, la alegere, chiar și reprezentanță diplomatică, ar fi refuzat, pentrucă deși nu a avut aceleași păreri, constată că Dl. Horia Sima a avut dreptate...

— Generalul Băgulescu, descoperindu-se că este gata să ia Secretariatul Mișcării, însă nu acceptă să împărtășească conducerea cu nimeni, a fost trimis în surghiun la Tokio, atașat militar sau ministru plenipotențiar...

— La așa zisul Congres dela Craiova, bătrânul Profesor Codreanu, după ce a aruncat toate anatemele, s'a declarat «Șeful Spiritual al Mișcării Legionare».

Nu puteam să fim siguri de autenticitatea acestor informații. S'a impus însă o certitudine: Antonescu nu a reușit în noua manevră de a avea Șefia Mișcării.

16. LA SARATA... PENTRU REABILITARE

Mai grave sunt știrile că legionari și chiar prietenii noștri concentrați erau imediat trimiși la unități angajate sau în curs de a fi angajate pe front, cu ordin de a fi menținuți în linia întâia.

Semnificația?... Oare sunt trimiși carne de tun?

Ni s'a refuzat dreptul de a participa și a duce forța noastră în lupta în care era încleștat Neamul!

Straniu acest personaj! Nu a găsit timp și nicio procedură pentru a judeca pe responsabilii de dezastrul Țării și asasinii tineretului românesc! In schimb a găsit cu toată urgența să dea în Februarie 41 un decret ce prevedea condamnarea la moarte, ce a aplicat fără întârziere contra legionarilor. In Iulie 41, Tribunalul Militar din București a judecat și condamnat la moarte pe Colonelul Zăvoianu și legionarii ce pedepsiseră pe responsabilii de asasinate, închiși la Jilava, în Noembrie 40, când s'a procedat la desgroparea Căpitanului și Decemvirilor.

O altă perfidie! Se decretează trimiterea deținuților pe front, pentru «reabilitare».

In consecință, în luna Iunie 1942 încep trimiteri de deținuți la Centrul de Instrucție Sărata, ca, după o pregătire intensivă, să fie trimiși pe front.

Au fost trimiși tot felul de asasini, de hoți, de toate categoriile, și dezertorii, ce erau înghesuiți cu miile, în partea veche, zarca, a închisorii.

Intre primii trimiși la Sărata, au fost:

— Comandorul Isbășescu, din Marina națională.

— Locotenent Dumineca Florea, ofițer de Artilerie.

— Locotenent Nicu Popescu, ofițer activ, fratele camaradului Ovidiu Popescu, azi în Canada.

— Căpitanul Ion Săndulescu, ofițer activ.

— Asistent sau Conferențiar Universitar, Gheorghe Andrițoiu.

— Asistent Universitar, Inginer Alexandru (Ică) Tănase.

— Licențiat, Ilie Vlad Sturza.

— Vlădăreanu... Rând pe rând, au fost trimiși, cel puțin, așa se vorbea, un lot de 200 de legionari.

Imensa majoritate a legionarilor, erau fie ofițeri activi fie ofițeri de rezervă, subofițeri T. R.

Toți au fost trimiși, cu gradul de soldat, pentru... reabilitare... eventual, post mortem... căci ordinul strict a fost să fie menținuți pe front, în prima linie, în unitățile speciale, formate numai din deținuți, fără dreptul de a fi înlocuiți și nici retrași oricari ar fi fost pierderile.

Tradus în limbaj curent, au fost trimiși «carne de tun».

Două lumi! Una, a responsabililor, ce au calculat cu o lipsă totală de respect uman, imperturbabil, trimițându-i la moarte. Cealaltă, a acestor tineri entuziaști și gata să se dăruiască pentru apărarea și gloria Neamului lor.

Văd și azi, cât de fericit era Locotenentul Dumineca Florea, când a fost anunțat să-și facă bagajul că pleacă pe front...

— Bagajul meu, a răspuns, a fost și este gata de totdeauna pentru această clipă...

Isbucnirea de bucurie a lui Dumineca Florea era după o luptă crâncenă ce dădea cu el însuși, deoarece temnița îi slăbise plămânii și avea teamă că va fi un motiv de opreliște... în drumul spre nunta cea mare...

Cum au fost primiți și tratați în centrul de instrucție Sărata, redau ce mi-a împărtășit Ică Tănase, și am publicat în «Țara și Exilul», anul XI, N° 9-10, Iulie-August 1975. (Profit pentru a aduce o rectificare, cum urmează: Va sta în Aiud până în Iunie 1942 și nu 1943.)

«... Mizeriile veneau dela comandantul companiei, la care fusese repartizat. Din clipa în care l-a văzut, acest căpitan i-a spus deschis lui Ică:

— «Aici îți vei lăsa oasele. La cea mai mică mișcare, te impușc. Tu nu m'ai impușcat, când am fost unul în fața altuia, la Prefectura din Timișoara, în Ianuarie 1941; aici însă, eu te lichidez.»

17. INMULȚIREA DEZERTORILOR ȘI CAUZELE EI

Numărul enorm de mare de dezertori ne-a dat mult de gândit. Fiind izolați, nu am avut posibilitatea să aflăm dela ei cauza. Sigur războiul modern este foarte dur de suportat. Totuși frica, lașitatea... nu justificau ele singure; probabil că subversiv se duce campanie contra războiului, a sacrificiilor inutile pentru țară.

Se svonise chiar că vechile partide politice, prin delegaţi, în frunte cu Iuliu Maniu, au cerut Conducătorului să readucă trupele româneşti pe Nistru. Am reluat Basarabia, mai departe nu avem niciun interes...

Ce se petrecea în mintea acestor nenorociţi, înghesuiţi ca sardelele în camere umede, lihniţi de foame şi ultima lor vlagă, suptă de milioanele de ploşnite?

Directorul închisorii luase măsura ca un legionar de serviciu prin rotaţie să asiste la bucătăria generală, dela deschidere şi până seara, la închidere, pentru a împiedica furtul alimentelor. Practic nu vedeai decât ce voiau să vezi atât gardienii de serviciu cât şi deţinuţii cu serviciul permanent de bucătari. O formă inutilă, căci nu puteai să intervii cu nimic.

Cu o astfel de ocazie, am văzut dezertorii ce încercau să se încălzească la soare. O pădure de schelete!

Piele şi os! De vedeau o coajă de cartofi în gunoiu, se repezau să o ia. Foamea îi prefăcuse în animale. Ca să-i împiedice, gardienii îi loveau cu toată forţa cu pari de lemn, mai groşi decât un braţ de om şi nenorociţii doar icneau, însă nu se mişcau până nu înghiţeau coaja, ca şi cum ar fi fost un trofeu de mare preţ.

Erau aduşi în grup de aproape 50 de inşi la curăţat cartofi. Stăteau gardienii între ei, ca să-i împiedice de a mânca cartofi cruzi. Unii dintre ei au reuşit să bage coji de cartofi în saboţii de lemn. M'a îngrozit murdăria din saboţi şi depe picioare. Băteau gardienii cu parii lor până reuşeau să-i facă să arunce măcar în parte din cojile vârîte în saboţi... Asemenea scene te urmăresc toată viaţa...

Şi totuşi, am aflat mai târziu, aceste fiinţe, reduse la stare de sub animal, ca şi ceilalţi deţinuţi de drept comun, au fost îngrijiţi, sfătuiţi şi reeducaţi de legionari. Astfel că adunătura fără Dumnezeu, fără o cât de mică dragoste de Neam, încă mai puţină pentru aproapele lui, după perioada de instrucţie, ajunşi pe linia frontului, nu numai că nu au dezertat, ci au luptat cu multă vitejie, au murit mai degrabă decât să cadă prizonieri.

Credinţa, dragostea de Neam şi Ţară, cinstea şi puterea de sacrificiu a legionarilor, s'au impus tuturor.

18. O INCERCARE DE REVOLTA IN INCHISOARE

Prin luna August, într'o Sâmbătă dimineaţa, după ce am curăţat celula, am spus cu altă ocazie, cât de migălos era Dl. Ghenadie, am ieşit în curte să scuturăm păturile.

Timpul încă frumos, soarele strălucea, o căldură binefăcătoare. Nu depuneam nicio grabă să scuturăm păturile, când auzim ca un huruit. Privim în jur; spre surprinderea noastră nu mai erau decât câţiva întârziaţi ca noi. Toată lumea intrase în celular.

Huruitul, mai puternic, venea tocmai din celular.

— Adună păturile! îmi strigă Dl. Ghenadie şi, cât îl ţineau picioarele, a fugit să intre în celular... Până ce am strâns păturile, le-am împachetat, huruitul a început să se stingă, aşa că după cele 10-15 minute, când am intrat în celular, se făcuse oarecum linişte, doar se auzeau zăvoarele cu cari gardienii închideau celulele.

— Ce s'a întâmplat? întreb pe gardianul Gâlea, ce se găsea în faţa intrării gesticulând...

— Rrrrep... rep... de... era el gângăvit, acum însă abia am înţeles că trebuie să intrăm în celule...

Pe coridor, Dl. Ghenadie, Primul-gardian, încă un gardian, nu sunt sigur de mai era în plus vreun legionar, toţi privind coridoarele superioare.

Într'un târziu, vine şi Dl. Ghenadie; gardianul a închis uşa celulei cu zăvorul.

Mi-am dat seama că fierbea. Nu-şi găsea locul, cum se spune.

— Am ajuns la timp, îmi spune, altfel am fi fost masacraţi... pentru răzvrătire.

Camaradul LENE, şef de poliţie, într'una din Târnave, fiind la plimbare, în curtea dintre celular şi birourile administrative, a auzit că cineva, dela o fereastră a direcţiei, îl strigă. Natural că Lene s'a apropiat de fereastră să vadă de ce este chemat.

— Eu sunt soţia Maiorului Munteanu, se recomandă din birou; te rog să-ţi ţii nevasta în frâu, a continuat Dna, îmi strică casa!

— Cum asta? întrebă furios Lene...

— Da, da, reia Dna Munteanu, soţia şi încă două, după ce vă fac vizită, seara, se întâlnesc în oraş cu Munteanu, Maiorul Muscă şi Colonelul Petrescu şi petrec toată noaptea...

Este ușor de închipuit ce lovitură a primit bietul Lene, și, oricare altul, închis între patru ziduri, să-ți debiteze astfel de «sfaturi», tocmai soția directorului...

Lene a venit în celular, s'a suit la etaj și a început să urle că Munteanu și clica Petrescu profită, când vin soțiile la vorbitor, să le depraveze... La urletele lui Lene s'au adăugat și alte urlete, de înfierare a criminalilor...

— Nu le ajunge că ne țin închiși, ne dărâmă și ce aveam scump, familiile...

— Este vuetul ce am auzit când eram în curte... continuă Dl. Ghenadie. Când am ajuns la intrarea celularului văd pe Gâlea și Primul-gardian, ieșind în goană, să-mi spună ce se petrece.

— Este răzvrătire, alerg să cer ajutoare, a răspuns...

— Nu Dle Prim, vin-o cu mine să-i închidem în celule și se va liniști tot... L-am târit după mine și am urlat la legionari să intre imediat în celulele lor, să fie liniștiți, până ce vom afla cauzele...

— N'am răcnit așa în viața mea, spune Dl. Ghenadie, să aprindem o lumânare, căci Dumnezeu ne-a ajutat să scăpăm din planul diabolic pus la cale.

— Militarii dela conducerea închisorilor, probabil la îndemnul altora din spate, au vrut să demonstreze lui Antonescu vigilența lor. Legionarii se răzvrătesc, ca să fugă din închisori și să-l asasineze.

— Dacă Primul-gardian ar fi ajuns să dea alarma, Maiorul Munteanu, în fruntea unei companii de jandarmi pregătită, dădea asaltul, până ce «reușea să înece răzvrătirea», așa îl dădăcise Maiorul Munteanu pe Primul-gardian.

— Am fost avertizați de afară, de câteva zile, continuă Dl. Ghenadie, că o companie de jandarmi a fost adusă în plus la întărirea pazei, căci se pregătește ceva... Nu știam ce! De aceea observam cu atenție orice mișcare, am văzut că turelele au fost întărite cu puști mitraliere, primele semne ce întăreau informația... Insă nu bănuiam, nici cum și nici când se va declanșa o operație oarecare! Și ne întrebam dacă nu este destinată dezertorilor... Numai când am auzit huruitul în celular, s'a lămurit că se joacă soarta noastră...

Urmările. Maiorul Munteanu a venit să constate că este liniște; mai mult, toate celulele zăvorite.

De acum înainte, regimul se înăsprește, se aplică regulamentul cu toată rigoarea lui, deci, regim celular, în concordanță cu felul de condamnare...

19. TEZA LUI TRAIAN TRIFAN

Către sfârșitul lui Noembrie (1942), poate începutul lui Decembrie, suntem scoși din celular în curtea opusă biurourilor, încadrați de gardieni, noi în rânduri ca la armată, sus la turelele de pază puștile mitraliere îndreptate spre grup.

Maiorul Munteanu, foarte grav, cu un pistol ce-i atârna la centură, însoțit de Primul-gardian, vine la o distanță de câțiva pași în fața frontului.

Dupăce se plânge că la munca lui de a ne ușura implinirea pedepselor, excepția câtorva, exemplul Maiorul Sănătescu, ce ar trebui urmat de toți, ne comportăm inconștient. In grija ce ne poartă Dl. Mareșal Antonescu, ne aduce la cunoștință că trimiterile pentru front, spre reabilitare, continuă.

Domnul Trifan, alături de el, Dl. Marian, au ieșit în fața frontului și au cerut legionarilor să refuze să mai fie trimiși pe front, căci orice jertfă nu mai poate depăși jertfele lui Moța și Marin, cât și a Căpitanului și a celor 300, în Septembrie 1939. Cu orice nouă jertfă se reduce la neant și bruma de elită ce a scăpat până în prezent. Cu biblia în mână, ne face demonstrația și ne adjură să o conservăm...

Se vedea că Maiorului Munteanu nu-i displăcea chiar discursul Domnului Trifan, totuși, probabil că deranja o rotiță a planului întocmit! Căci îi taie firul și întreabă dacă mai este cineva care ar avea ceva de spus.

— Eu! Strigă din spatele frontului, camaradul Lene... care încearcă să ajungă în față.

Maiorul Munteanu își scoate pistolul și pleacă spre direcție ca să-și aducă în ajutor jandarmii, în timp ce Lene își continuă acuzațiile lui...

Dl. Ghenadie îi cere lui Rogojanu să se ducă să-l liniștească pe Maior, iar nouă, celorlalți, ne-a cerut să intrăm liniștiți în celular...

Nu mult după acest incident, domnii Trifan și Marian au fost trimiși la Suceava.

Ei, în profesia lor de credință, erau sinceri. Nu cadra însă cu concepția legionară despre elită. In plus, nu au înțeles că furnizează motiv ce servea manoperele lui Munteanu, deși în cazul de față stricase, fiindcă nu a fost prevăzut în desfășurarea «incidentului cu caracter de răzvrătire»...

Trifan și Marian, anticipez, după mărturia camaradului Anatol Chiriac, la Suceava, după 23 August 44, cum rușii se apropiau, un gardian le-a deschis poarta și le-a spus să fugă să nu cadă prizonieri... Directorul, cu tot personalul își luase valea... După aproape 10 zile, s'au prezentat la închisoarea Aiud pentru încarcerare.

20. LEGIONARI FUGARI

Știrile de afară sunt filtrate. Frontul? A apărut... generalul «iarnă» și cu el contra-ofensiva rușilor. Iată dece s'a recurs la trimiterea deținuților pentru reabilitare; frontul avea nevoie de carne de tun, cât și mijloc sigur de a nimici pe cei ce ar putea să ceară socoteală.

Inamicul, adică legionarii, trebuia anihilat... De aici provocările vor continua.

Către sfârșitul lui Ianuarie 1943, eventual începutul lui Februarie, aliniați în curtea celularului, legionarii au trebuit să asculte invectivele Maiorului Munteanu.

Ne-a acuzat că la mărinimia Mareșalului, care ne-a permis să mergem pe front, să combatem comunismul, așa cum ne-am lăudat întotdeauna, profităm ca să fugim, să dezertăm, mai rușinos decât hoții, cu scopul de a complota și, poate, mai știi, organiza asasinarea Mareșalului. Și că nu sunt vorbe în vânt, a dat citire ordinului de arestare, lansat contra celor ce au dezertat, între cari îmi amintesc de: Pană, Malcasian, Boris Străjeniuc, Văcaru, Ică Tănase...

In consecință, până la noi ordine, se întrerupe trimiterea la Centrul de Instrucție Sărata, pe timpul necesar, pentru arestarea fugarilor.

Suntem consternați! Ce ascunde? Ne pregătesc, ce?... Nu putem înghiți gogoriță cu dezertarea! Aflasem doar că Ică Tănase a fost rănit pe front, poate o fi fost dus într'un spital german, deci explicația de a-i fi pierdut urma...

Despre ceilalți, este drept, au plecat dela Aiud, abia la sfârșitul lui Decembrie sau începutul lui Ianuarie 1943.

Un lucru este cert. Militarii dela direcția închisorilor își justifică prezența lor obligatorie pentru a dejuca manoperele legionare, pericol permanent pentru viața Mareșalului. Este evident că au reușit pentru moment să nu plece pe front, dupăcum se cerea un stagiu tuturor ofițerilor activi.

Cu mult mai târziu, s'a aflat că, într'adevăr, Pană, Malcasian, Străjeniuc, Văcaru, se pare, cam 10 inși, în loc să se prezinte la Sărata, s'au ascuns și, când a fost posibil, au trecut granița.

Au făcut-o în urma ordinului dat de Părintele Boldeanu. Justificarea a fost că trimiterea pe front era mijlocul prin care Antonescu voia să nimicească până la ultimul legionar.

Dacă nu au mai fost trimiteri de legionari la Sărata, aceasta se datorește unui alt plan ce s'a plăsmuit, adică un mijloc de șantaj. Evenimentele ce-au survenit mai târziu, au desvăluit acest plan drăcesc...

Din nefericire, au fost elemente cari s'au prins în plasa ce se țesea cu atâta ură contra Mișcării.

O paranteză! Când dintr'un motiv sau altul, nu mai ești de acord cu conducerea legionară, oricât de inteligent vei explica, oricât vei nega apartenența, oricari ar fi actele prin cari vrei să dovedești că ești altul, nu numai că adversarii nu cred, eventual se servesc de tine, de este necesar, apoi îți dă cu piciorul în fund, pentrucă nu-ți iartă în veac că ai fost legionar.

Subversiva comunistă a semănat atâta ură că nici azi, lumea politică românească nu are conștiința nenorocirilor și dezastrului în care a fost îmbrâncit Neamul și Țara; are o singură adversitate, ca să nu zic altfel, contra Mișcării Legionare, contra legionarilor.

Și se întreține cu multă perseverență de cei ce își clădesc o situație, o poziție de viitor, prin atacuri meschine, prin răstălmăciri pline de ură, căci cu cât îi sunt balele mai veninoase contra Mișcării, cu atât va fi mai bine răsplătit.

Să nu se uite că, în Țară, regimul comunist a dus și duce luptă de nimicire a tot ce a fost legionar și chiar ce a fost întâmplător, cândva, în legătură cu legionarii.

21. VITEJIA LEGIONARILOR PE FRONT

In acelaș timp, în opinia românească nu se găsesc cuvinte de laudă la adresa legionarilor, singurii cari au această superioritate de a se dărui fără să țină seama de neajunsurile la cari au fost supuși.

Se trec din gură în gură vitejiile legionarilor, în luptele crâncene ce se duceau contra comunismului moscovit.

Astfel se preamărește eroismul de epopee al Comandorului Isbășescu, ce a căzut în fruntea unității lui, fără a ceda un pas, avalanșei bolșevice deslănțuite la Cotul Donului.

Gheorghe Andrițoiu, veșnic la mitralieră, îmbărbăta camarazii lui, spunându-le să fie mândri că se bat ca și Moța și Marin, contra aceluiași dușman, ei în Spania, și noi aici, pe pământul lor, la ei acasă.

Mitraliera lui Andrițoiu nu s'a oprit decât după ce puzderia de tancuri, l-au strivit, amestecându-l cu țărâna, ce luase aspectul unui câmp peste care au trecut plugurile.

La Capul Cubanului, avalanșa rusă a dat peste cap unitățile noastre! Se bate în retragere, nici ordine, nici legături de comandament! Frica, goana, doar instinctul de a se conserva... Cum dintre ofițeri unii căzuseră sub ploaia de gloanțe și obuze, alții fugiseră spre o altă linie de rezistență. Duminecă Florea, ajutat de Nicu Popescu, reușesc să adune în jurul lor, un grup important de oameni, cu cari opresc fuga oarbă și înjghebează ordine în mișcări.

Mai mult, își permit să atace, adică reiau ofensiva. Ajung la un sat rusesc ocupat de trupe bolșevice. După ce au observat situația, s'au împărțit în două grupul, ce între timp crescuse, la un efectiv mai mare decât o companie, una sub conducerea lui Nicu Popescu, cealaltă a lui Duminecă Florea. Au înconjurat satul, așa că au atacat trupele bolșevice din două părți.

Fiid surprinși de violența atacului, rușii s'au retras. Poziția a fost întărită cu unități românești și germane.

Când ofițerii germani au vizitat frontul, recunoscând și îndrăzneala și calitatea operației executate cu toată măestria, au vrut să cunoască pe autori. Surpriza lor a fost și mai mare, când li s'a răspuns că soldații Duminecă Florea și Nicu Popescu au conceput

și condus operațiile, amândoi căzând în fruntea grupelor, în timpul atacului...

Foarte multe pierderi au fost înregistrate în luptele cu partizanii. Astfel la Simferopol, Gheorghe Fira a fost rănit, iar fratele meu, a căzut ciuruit.

Sigur că epopeea camarazilor noștri ne aducea o mângâiere, însă și întristare, pentru pierderea lor... Gândul se îndrepta la mamele noastre, ale tuturor mamelor, ce-și pierdeau feciorii pe front. Mai erau însă și cazuri, când soarta le-a hărăzit suferinți ce numai ele știu să suporte... Multe, ca și mama, la 19 ani, cu doi copii în brațe ,și-a plâns bărbatul, căzut la datorie, în Moldova, în primul război mondial. Apoi își plânge feciorii întemnițați, pentrucă, în cinstea și pilda tatălui lor, ei luptă ca românul să fie stăpân pe glia lui și o Țară ca soarele sfânt de pe cer. Iar acum, plânge pe fiul cel mare, din nou în ocne și pe cel mic, recent inginer, în loc de a-i fi de sprijin zilelor ce mai are, căzut în lupte, îl aduce pe scut...

Mamele, marea oaste tăcută, au dat exemple sublime de dragoste, dăruire și sacrificiu pe altarul Neamului.

Plecăm genunchii în fața mamei ce la reînmormântarea celor doi feciori aasasinați, Cezar și Traian Popescu, cari cu Miti Dumitrescu răzbunaseră pe Căpitanul lor, oferea și pe al treilea copil, ca să lupte și să se sacrifice pentru victoria Legiunii...

22. EXPERIENȚA LUI ȘTEFAN PALAGHIȚA

Regimul continuă să se înăsprească. Aveam impresia că pe măsură ce se adâncea mitul legionar, poate tocmai din această cauză, furia Antonescienilor se întețește contra noastră.

Acum avem să facem o altă tristă experiență. Începe să se afirme un alt grup, în jurul Preotului Ștefan Palaghiță. Câtva timp nu am înțeles ce urmăreau.

Deseori, pe coridor, când ieșea la plimbare, Palaghiță, cu pumnul spre unele celule strigă în gura mare: «O să stați aici cât este scris în condamnare, aici o să vă putrezească oasele...».

Ne apropiem de sfârșitul lunei Aprilie 1943. Intr'o zi, vine Rogojanu la Dl. Ghenadie; gardianul îi deschide ușa și amândoi se îndepărtează pe coridor. Surprins, am așteptat întoarcerea Dlui Ghenadie; doar trecuse destul timp de când nu ne mai era permis să se treacă dela o celulă la alta. Cei dela același etaj ne vedeam, în general, de două ori pe zi, la plimbare. Unul sau altul, cu bunăvoința gardianului, mai putea trece la alt etaj, când mergeam să curățim tinetele și să ne facem o brumă de toaletă, dar mai ales Sâmbăta, când dimineața o petreceam să facem curățenia amănunțită a celulelor...

După o jumătate de oră, a venit Dl. Ghenadie. Furios, nu-și găsea locul; îmi spune:

— Imediat, după masă, vom cere gardienilor să ne dea hârtie, ca să dăm declarații...

Din explicațiile ce-au urmat, am reținut că un frate de cruce, câștigat de grupul Palaghiță, speriat, s'a strecurat în celula lui Rogojanu, căruia i-a povestit ce știa că se pregătește. Palaghiță a trecut la fiecare din grup, îndemnându-l să dea declarație, prin care cere guvernului să judece pe Horia Sima, că se face vinovat de înaltă trădare. Mai departe i-a explicat, în baza acestor declarații, guvernul va obține dela nemți extrădarea lui Horia Sima, care va fi extrădat și condamnat la moarte. Ca urmare, Mișcarea Legionară, adică ei, vor fi chemați să-și dea concursul guvernului.

Rogojanu, dându-și seama de dezastrul ce se petrece, a cerut tânărului frate de cruce să stea liniștit în celula lui, să nu se dea de gol că a desvăluit ce știa; îi va da indicații mai târziu de ce va avea de făcut.

Cu Rogojanu, Dl. Ghenadie a văzut pe Părintele Pușcaș și pe Profesorul Creangă, cărora le-a expus cele de mai sus. De comun acord, au stabilit să se dea lovitura acestei manevre odioase. Fiecare va trece dela om la om, din afara celor angajați cu Preotul Palaghiță, să-i înștiințeze de ce se pregătește, și, ca apărare să dea fiecare o declarație simplă, cu următorul conținut:

«Subsemnatul... condamnat la... ani de... cer să fiu trimis pe front, să lupt contra comunismului invadator și dacă la sfârșitul războiului, cu ajutorul lui Dumnezeu, am scăpat cu viață, mă reîntorc la închisoare, să-mi termin anii la cari am fost condamnat.»...

Gardienii fuseseră instruiți de Maiorul Munteanu ca să permită legionarilor să se consulte, ca să le înlesnească predarea de declarații. Natural că neprecizând căror legionari să le permită

a se mișca liber, gardianii au lăsat și pe Rogojanu, Ghenadie, Pușcaș, Creangă...

Când Primul-gardian a înmânat teancul de declarații Maiorului Munteanu, acesta le-a primit cu toată bucuria unei victorii. Insă pe măsură ce a început să citească declarațiile, s'a luat cu mâinile de păr. Numai câteva erau în sensul pus la cale de ei, se poate spune că aproape în totalitate legionarii, prin declarațiile lor simple, numai de a merge pe front, au dejucat manevra odioasă.

23. OPRESIUNEA DIN INCHISORI SE INTEȚEȘTE

Nori negri pe frontul de est, ofensiva rusă, armata Mareșalului von Paulus suferă reversul... sunt noutăți triste ce ajung în recile noastre celule...

In același ritm, opresiunea asupra noastră se face mai simțită. Celularul este întors pe dos. Un grup de 60 legionari, cei mai reprezentativi, au fost luați și izolați în pavilionul vechiu, ZARCA.

Voiu reaminti din cei ce am cunoscut bine:

Ilie Niculescu, nu-mi amintesc dacă Dl. Ghica era prezent la Aiud în acel timp; Iacobescu, Paul Cojocaru, Gaby Popescu, Iulică Stănescu, Prof. Ion Ștefănescu, Mihalexe, Straja, Lene, Mircea Nicolau, Anatol Chiriac, Nicolae Cristescu, Rogojanu, Dragomir Streinu, Iacob Stănilă, Radu Leonte, Profesorul Creangă, Mănțăluță, Eugen Hodoș, Tie, Jura, Părintele Virgil Pușcaș, Profesorul Ilie Ghenadie...

La instalarea lor în zarcă, Maiorul Munteanu le-a adus la cunoștință cu toată gravitatea că:

— Sunteți aici, ca să plătiți cu capul, în cazul că se atentează la viața Mareșalului Antonescu...

Ce perspectivă de masacru!...

In celulă cu mine, a fost adus învățătorul Constantin Grecu, originar din Vrancea. Un băiat înalt, slăbuț, cu bun simț. Avea o condamnare de trei ani temniță grea. Pentru aceasta, deși cu o

condamnare mai mică de 5 ani, nu a intrat în cadrul amnistiei din Aprilie-Mai 1941, ce ingloba numai detenţia simplă.

Contrar prevederilor oarbe, voit întreţinute, orice perspectivă de a fi eliberaţi, înainte de termen, mai ştii, poate chemaţi la colaborare!... începe să slăbească; mai grav, firile mai puţin pregătite pentru durată, dau semne de oboseală, de depresiune...

Câtă durere a produs în sufletele noastre când un tânăr preot ardelean a început să dea semne de depresiune...

Vina, fără discuţie, o purta opresiunea autorităţilor, însă mă revolta şi lipsa de prevedere a acelor dintre noi cari îşi luaseră rol de buni auguri.

Din experienţa anului de închisoare, în 1939-1940, am învăţat că, odată intrat pe poarta închisorii, trebuie, în mod imperativ, să te preocupi de un singur lucru:

— Sănătatea fizică şi morală; astfel, ca la eliberare, după ori câţi ani petrecuţi în temniţă, să fii în plinătatea forţelor ca să răspunzi chemării ce-ţi va face Legiunea.

De aici, sănătatea multora a început să ne preocupe. Mijloacele noastre au fost reduse la puţin lucru în urma atâtor schimbări.

Camaradul Grecu, mai avea puţin de stat în temniţă. Pe la începutul lui Ianuarie 1944, venind dela infirmerie, necăjit până la disperare, îmi spune că l-au găsit că are tuberculoză, începuse chiar să scuipe sânge. Ca urmare, mă roagă să fiu atent, să nu mai întrebuinţez lucruri de-ale lui. El are să fie foarte prudent, ca să nu mă îmbolnăvesc şi eu.

Am simţit în mine, ca şi cum mi-a înfipt un cuţit. Cu un calm, că aproape nu mă recunoşteam zâmbind, îi răspund:

— Oricât m'aşi păzi, dacă într'adevăr ai tuberculoză, o am şi eu cu siguranţă. Ceeace eu sunt convins, este că temniţă, evenimentele şi starea de oprimare la care suntem supuşi, te-au slăbit. Cum peste puţin vei fi eliberat, cu îngrijire şi aier curat dela munte, totul va intra în ordine. Te vei mira chiar de rapiditatea transformării. In consecinţă, eu nu-mi schimb apucăturile şi nici nu mă gândesc să mă feresc, neavând niciun motiv de a mă nelinişti.

La aproape o lună, când s'a eliberat, luminat par'că la faţă, camaradul Grecu, emoţionat, pentru rămas bun îmi mulţumeşte că i-am dat curaj, astfel că şi-a revenit; mai mult, de câteva zile, nu mai scuipa sânge...

Am mulţumit Bunului Dumnezeu că mi-a dat tăria să învingteama şi să continui acelaşi comportament faţă de el, ca să-i pot insufla câtuşi de puţin curaj...

24. RUPEREA FRONTULUI. ELIBERAREA

Triste veşti de afară! Puhoiul rusesc se apropie cu mare viteză de Nistru. Se vorbeşte că se organizează rezistenţa în Moldova, unde s'au făcut întăriturişi dotaţie cu armament nou...

Sub această presiune, sunt anunţat că în baza unui decret de amnistie pentru studenţi, mi se fac actele de eliberare.

Aşa că la 13 August 1944, am ieşit pe poarta închisorii însoţit de un agent de poliţie, care m'a condus la gară, de unde am luat trenul cu direcţia Timişoara.

Aici am dat de Ică Tănase. Bucuroşi de întâlnire. Am povestit ce fiecare dintre noi a trăit. El aterizase la Timişoara cu vre-o 10-15 zile mai înainte. Din cauză că a fost rănit pe frontul rusesc, adus la un spital şi dupăce rănile au început să se vindece, l-au lăsat la vatră...

Din prima zi când am ajuns la Timişoara, am trecut la Secretariatul Politechnicei, am făcut înscrierea şi am avut carnetul de student, legitimaţie necesară ca să nu am, eventual, dificultăţi cu poliţia.

Pe coridor întâlnesc pe Profesorul Nădăşan, de Rezistenţa Materialelor. Bucuros, îmi dă mâna şi la întrebarea lui răspund:

— Vin dela închisoare... Am făcut înscrierea ca să mă pot prezenta la examene, între cari şi a doua parte a rezistenţii de materiale... Vreau să câştig din timpul pierdut...

— Când vrei, mă anunţi, să stăm de vorbă, sunt convins că ai pregătit suficient de bine şi partea doua... Zâmbind, îmi întinde mâna...

Surprins, privesc lung cum se îndepărtează... Hm! Curios!... Ce vrea să zică?...

Evenimentele n'au mai lăsat timp să ne revedem.

25. REORGANIZAREA GARNIZOANEI TIMIȘOARA

Icâ Tănase, ca orice legionar, nu așteaptă să primească ordine, începe să caute ce a mai rămas din organizație, ce elemente sunt pe loc și, desigur, stabilirea de legături.

Cunoștințele de altă dată nu le-a găsit, fiind sau pe front sau poate, undeva la practică. Dintre tinerii studenți încă nu cunoștea ca să se adreseze lor. Primele informații, despre unii și alții, le-a luat dela Cristeţu, secretarul Politechnicei.

Cu sosirea mea, suntem doi ce ne înhămăm la muncă. Prin Iancu Vasiu, vom încerca să găsim ce a mai rămas din Grupul Muncitoresc. Dăm de Camaradul Florescu, din Grupul «Răzleți», abia sosit dela regiment pentru câteva zile.

Sofi Borobaru, ca tot timpul, ne dă ajutor să luăm legături la sate, mai ales la Banloc, unde are și rude.

Prin ea, voiu cunoaște un camarad, Popa sau Popescu, care lucra la uzina electrică.

Băiatul îi făcea curte și stăruia să se însoare, numai că Sofi refuza, nu pentrucă nu-i plăcea băiatul, ci se considera legată de Boris Străjeniuc, cu care s'a logodit, când era fugar spre Germania. Toate insistențele au fost zadarnice; ea nu a vrut în ruptul capului să-și calce cuvântul dat: «Numai dacă Boris îmi dă deslegare», răspundea ea cu toată mândria.

Prin Sofi, am luat legătura cu Doamna soția Dlui Ghenadie și cu Doamna Pușcaș, soția Părintelui Pușcaș.

Camaradul Dumitru Crihană, de cum a sosit dela Brăila, aflând dela Cristeţu că suntem în Timișoara, a venit să ne vadă.

Aflăm că, între timp, s'a însurat, are nevoie de ceva timp ca să se instaleze; apoi se va înhăma și el cu noi. O altă cunoștință de care dăm, este Gicu Fira. Era încă în uniformă de ofițer, însă abătut. Ne arată mâna, cred, stânga, anchilozată, în urma rănilor ce a avut în luptele cu partizanii, la Simferopol, declarat invalid și lăsat la vatră. A venit la Timișoara să-și ridice diploma dela Secretariatul Politechnicei. Apoi se va duce la Craiova, să-și îmbrățișeze mama și surorile, după mai bine de trei ani.

Gândim că după începutul lui Septembrie, vom întâlni din ce în ce mai multă lume.

Știrile depe front sunt din ce în ce mai proaste... S'a ajuns la Prut... Nemții promit arme noi... Opinia publică? Nici încredere, nici speranță... Se instalează frica; nu este bine, totul se dărâmă, se șoptește din gură în gură...

26. PUNCTE DE TRECERE SPRE FRONTIERA

O preocupare majoră a fost să refac puncte de trecere a frontierii. Nu putem ști când se va impune o astfel de necesitate, însă să fie asigurată. Aveam în minte Jimbolia; trebuia să dăm de camaradul Jurca. Am trimis pe cineva, cred, sora lui Vasa Jebeleanu, la Comloș, să dea de Ghiță Ciorbă.

Voiam să trimit pe Sofi Borobaru la Lățunaș, să vadă cu Neagu de este vreo posibilitate.

Intr'o zi, cum mă îndreptam spre Fabrică, nu departe de Poștă, dau cu ochii de un camarad ce știam că este administratorul unei moșii ce se găsește pe frontiera cu Ungaria, la Cenad.

După bucuria întâlnirii, confirmând că este încă administrator la moșia din Cenad, i-am cerut să vină în fiecare săptămână la Timișoara, să ne vedem, ca să asigure, eventual, treceri de camarazi peste frontieră.

La Sofi Borobaru, întâlnesc pe camaradul Lungu, prahovean și pe Titi Gâță, veniți dela București.

Când am dat mâna și s'a recomandat Titi Gâță, am surâs, și, la întrebarea dece surâd, i-am răspuns:

— In Februarie 1939, am mâncat o bătaie bună pentru Titi Gâță și nu te cunoșteam; ce voiu păți acum că te cunosc!

Ei au venit să găsească posibilități de legătură și de trecere peste frontieră; sunt legionari în situație grea. De sunt arestați s'ar putea să fie împușcați. Se svonește că în curând va fi o schimbare... In ce fel?... Ca urmare, se prevede o deplasare a puținelor forțe existente spre vest.

Camaradul Toma Simion a reușit să stabilească legătura cu Dl. Comandant al Bunei Vestiri, ce se găsește la Sibiu.

Domnul Radu Mironovici a cerut să fie informat amănunțit despre tot ce se petrece și măsurile prevăzute.

Cădem de acord să pregătim primirea unui mic grup, ce va fi adus de camaradul Lungu. El va ține legătura între noi și cei din București, Titi Gâță... și, mai departe, până la Dl. Mironovici, prin Toma Simion.

Cu Ică Tănase străbatem Timișoara în lung și'n lat, să dăm de camarazi și să organizăm gazde...

Lumea pe stradă, cu fețele crispate, dă impresia că se găsește în fața unui prăpăd...

27. 23 AUGUST. SOARTA CELOR DIN INCHISORI

In această atmosferă grea, în ziua de 23 August 1944... se aude la radio că România a încetat ostilitățile cu Rusia Sovietică... Ce se întâmplă? Armistițiu! Depunerea armelor fără condiții, cum cerea Churchill nemților? Ce?... Răsună în urechile noastre cuvintele Căpitanului, încă din 1936:

«... de vor intra trupele rusești pela noi și vor ieși învingătoare, unde este mintea care să susțină că ele vor pleca dela noi, înainte de a ne sataniza, adică bolșeviza. Consecințele?...»

Se aude că aliaților germani li s'a dat 24 de ore să părăsească teritoriul Țării. Drept represalii, avioane germane ar fi bombardat Palatul Regal... Trupele rusești au profitat că în față nu au mai avut rezistență și au făcut prizoniere armatele din calea lor. Cu repeziciune se apropiau de București. Lumea fuge îngrozită...

Ofițerii cari au reușit să fugă din fața rușilor, dau alarma și caută să-și salveze familiile în cazărmi.

Pe măsura ce înaintează rușii, înaintează teroarea. Probabil că așa s'a petrecut și sub năvălirile barbare!

Mareșalul Antonescu a fost arestat chiar în Palat și predat lui Bodnăraș, ce fugise la Moscova. Un nou guvern, ce are prim ministru pe Generalul Sănătescu, Mareșalul Palatului...

Toată lumea privește cu desnădejde cerul, doar, doar se vor arăta avioanele americane, ce vor lansa parașutiști și trupe de ocupație, căci Giula Maniu, așa a spus...

Doamna Pușcaș, cu un curaj extraordinar, ajunge la închisoarea Aiud și reușește să-l vadă pe soț. Părintele Pușcaș a putut să-i spună

că în ziua de 23 August, comuniștii, organizați în soviet, au cerut direcției să-i elibereze imediat, cât și pe legionari.

Au fost astfel puși în libertate, începând cu pedepsele cele mai mici de 10 ani, și trebuiau să continue, însă au venit ordine stricte dela guvern: deținuții comuniști să fie eliberați, însă deținuții legionari continuă să fie reținuți mai departe, până la noi ordine.

Așa că au început goana să readucă la închisoare pe cei eliberați.

Părintele Pușcaș, a declarat că ei din închisoare își dau perfect de bine seama; soarta lor este pecetluită.

28. RADIO DONAU. TRECEREA IN BANATUL SARBESC

Ni se spune că la Radio Donau se difuzează cântece legionare. Am cerut soției lui Vasiu să asculte postul și să noteze tot ce aude.

Astfel am aflat că populația românească este îndemnată să nu urmeze pe cei ce i-a trădat, să continue lupta contra comunismului invadator, alături de legionari și camarazii nemți...

Inaintarea rusească a depășit Bucureștii, și, cu toată viteza, se apropie de Turnu-Severin.

In sudul Dunării, trupele germane încep retragerea, însă au mari pierderi în luptele cu partizanii sârbi.

Răsuflăm când a dat peste noi camaradul Jurca. L-am convins să ajungă la Dl. Radu Mironovici să-l anunțe că:

— Noi suntem gata să ne retragem în munți să pregătim rezistența contra ocupantului;

— Prin el, Jurca, îi asigurăm trecerea în Banatul Sârbesc.

Jurca ne aduce următorul răspuns dela Dl. Mironovici:

In cazul că suntem în posesie de armament greu cu stoc important de muniții, se poate organiza o rezistență; altfel cu pușcoace și câteva pistoale nu se poate...

Să-i transmitem imediat orice ordin sosit dela Comandant. Dânsul se îndreaptă spre Sighișoara.

In jurul lui 10 Septembrie, primim ordin dela Dl. Pătrașcu, prin curier special, camaradul Bologa, să trecem imediat toți legionarii prezenți, în Banatul Sârbesc.

Camaradul Jurca reia drumul spre inima Ardealului, să transmită Dlui Mironovici conținutul ordinului primit și că Dna Vi-

luca, soţia Comandantului, a plecat dela Brad, împreună cu familia Vasile Iasinschi, în direcţia Arad...

Un camarad, şeful garnizoanei dela Brad, venit cu familia la Timişoara, ne aduce această ştire.

Am rugat pe Doamnele Ghenadie şi Puşcaş să se pregătească să le trecem imediat dincolo de frontieră. Au cerut răgaz de două zile. Am convenit cu dânsele să fie conduse de Sofi Borobaru.

Doamna Puşcaş, abia sosise de undeva, din Ardeal, unde a întâlnit pe Dr. Lupu, şeful partidului agrar, cunoscut pentru inclinaţiile spre stânga, cu speranţa că ar putea interveni pentru eliberarea legionarilor... Decepţie... Nu credea că ar putea avea o cât de mică influenţă... A promis totuşi să încerce în favoarea Părintelui...

Camaradul Crihană, a refuzat să plece; la fel camaradul Florescu... Vasiu îşi ia familia şi o duce la Foeni, satul lor natal. Numai el era moţ.

Aşteptăm cu nerăbdare să vină dela Bucureşti Lungu, poate şi alţi legionari.

29. ACŢIUNEA COMANICIU

Ştirile se răspândesc cu repeziciunea firului de telegraf. Horaţiu Comaniciu a lansat un apel către legionari să se înscrie în Partidul Naţional-Ţărănesc, sub aripa lui Iuliu Maniu, omul pentru care însuşi Căpitanul avea o mare stimă...

Astă a nimerit-o cu oiştea în gard, bombăneşte Ică.

Părerea mea, completez eu, este că nu a înţeles nimic. Cum poate să creadă că legionarii se adăpostesc sub umbrela lui Maniu? Unde? La Bădăcin? Una este să aibă stima Căpitanului, pentrucă era corect, de caracter, alta este să se angajeze legionarii în partidul lui. Nu era nevoie să faci Legiune timp de 17 ani. Mai mult, Comaniciu nu cunoaşte răspunsul ce i-a dat Căpitanul lui Vaida, când s'a despărţit de Maniu şi a format un partid al lui, cu emblema de naţionalist, şi cu numerus clausus în program, etc.

In luna Iulie 1935, în tabăra dela Carmen-Sylva, ne-a desvăluit din întrevederea ce avusese cu Vaida. Pentrucă noul partid are

aceleaşi năzuinţi naţionaliste, propune ca cele două partide să se unească.

— După ce l-am ascultat cu atenţie pe Dl. Vaida, i-am răspuns:

— Faceţi o mare greşală în acest moment, căci, presupunând că aş fi acord pentru a realiza o singură grupare, în mod practic, s'ar forma patru. O parte din cei ce astăzi vă urmează n'ar fi de acord să se unească cu legionarii, la fel din partea legionarilor, se vor găsi unii cari nu vor vrea să stea la un loc cu oamenii Dvs. Deci, vom ieşi fiecare foarte slăbit, şi fenomenul este normal, deoarece Dvs. aveţi o altă concepţie asupra atâtor probleme, în comparaţie cu concepţia noastră.

— Înţelepciunea ne spune să rămânem fiecare unde ne găsim să ducem lupta pentru a ridica acest Neam. Să credeţi că nu avem deloc pretenţia că suntem singurii cari putem aduce această salvare. Ne vom bucura din inimă să fiţi Dvs., Domnule Vaida, sau oricare alt om politic.

— Nu vă vom face nici-o greutate. Din contră, când prin actele Dv. ne vom convinge că aţi schimbat moravurile în politica noastră, că realizările nu sunt numai pe hârtie, că poporul nu mai suferă, ci a ajuns să fie stăpân pe munca şi avutul lui, că interesele vitale ale Ţării sunt apărate cu toată demnitatea, în scurt, că realizaţi ceeace de atâta vreme Neamul românesc cere şi are dreptul să spere, noi legionarii, ne vom pierde în masa Neamului.

— Insă, în cazul că nici Dv. nu veţi reuşi, atunci acest Neam privind în zare, va vedea o luminiţă care arde încă pentru el.

— Această luminiţă va creşte şi-l va cuprinde. Este Mişcarea Legionară, care arde pentru el, ultima lui nădejde, ultima lui salvare...

Iată dece spun că Horaţiu Comanici nu a înţeles nimic din spiritul şi concepţia legionară. El nu a trăit fenomenul legionar; unde se dovedeşte că nu este suficient doar să îmbraci cămaşa verde; trebuie o trăire adâncă, să te identifici cu credinţa în Neam. Atunci nu-ţi vei mai permite jonglerii. Proba, nu am auzit că ar fi fost cinci legionari, legionari şi nu septembrişti, cari să fi aderat cu el.

30. HOARDELE ROȘII SE APROPIE DE TIMIȘOARA. TRECEREA FRONTIEREI

Știrile sunt din ce în ce mai grave. Pe unde trece hoarda bolșevică, lasă numai jale, furturi, omoruri, femeile de orice vârstă, nu scapă de ocupantul bestial...

Hoardele se apropie de Timișoara. Noi încă nu am reușit să determinăm Doamnele Ghenadie și Pușcaș să se angajeze în drum spre frontieră.

Camaradul Bologa a venit cu ordin dela Dl. Pătrașcu; ne presează să plecăm ca să fim cel mai târziu la întâlnire, la Chichinda, pe ziua de 13 Septembrie.

Determin pe Camaradul Crihană să dirijeze spre Comloș numai pe legionarii ce va aduce camaradul Lungu, eventual, Titi Gâță sau Toma Simion.

Sofi Borobaru, cu ajutorul băiatului ce-i făcea curte, să însoțească pe Doamnele Ghenadie și Pușcaș, dacă se decid; de nu, ei doi, să treacă prin Jimbolia, după indicațiile lăsate de camaradul Jurca.

In această hărmălae, ne trezim cu un grup venind de la București, ca să-i trecem granița. Erau 4-5 băieți, între cari, îmi amintesc de Constantin Jucan, pentrucă ne-am găsit mai târziu în refugiu.

După sfatul lui Bologa, le-am dat indicația să ia trenul pentru Jimbolia, însă la stația Cărpinis să coboare, în partea opusă a gării, când se dă semnalul de plecarea trenului, exact când urcă grănicerii pentru control până la Jimbolia.

Apoi, prin lanul de porumb, să se îndrepte cu atenție spre granița sârbească.

Era ziua de 13 Septembrie. Cu inima strânsă că nu am mai avut vești nici dela Toma Simion și nici dela Dl. Mironovici, cu Ică Tănase și Bologa, cu tren de seara, am plecat spre Jimbolia.

La Cărpiniș, am procedat, dupăcum dădusem indicații grupei cu Jucan.

Prin lanul de porumb ne îndreptăm spre graniță. Oricât de atenți, porumbul uscat la atingerea noastră ne da impresia că produce sgomote infernale...

La un moment dat, simțim că nu departe, spre dreapta, paralel aproape cu noi, se produce la fel un fâșâit de porumb. Ne oprim;

par'că și de partea celalaltă se oprea sgomotul. Porneam cu atenție împătrită, sgomutul mergea în pas cu noi...

Intr'un timp, târziu, Bologa ne spune că suntem în Sârbia; nu mai este cazul să ne ferim, mai bine să grăbim pasul ca să ajungem cât mai repede la Chichinda.

In drumul spre Chichinda, ies din lanul de porumb, camarazii noștrii cu Jucan.

Din discuțiile cu ei, ne-am dat seama că ce auzeam, sgomotele prin porumb, erau din cauza lor. Ei, ca și noi, se fereau cât au putut, totuși, în liniștea nopții, orice sgomot ia proporții.

Cu toții am ajuns în sat. Primăria și două-trei case mai arătoase erau luminate și vedeam nemți ce se pregăteau a mărșălui.

Suntem întâmpinați de cunoștințe, șvabi din partid, fugiți și ei dela Timișoara. Șeful lor, dacă nu mă înșel, se numea Frauenhofer.

Sosește și Domnul Pătrașcu; am avut impresia cu cineva, cu o motocicletă. Când ne-a văzut Domnul Pătrașcu, ne-a luat în brațe, ne strângea la pieptul lui ca și cum nu mai sperase să ne vadă în această lume.

Este drept, că din Iunie-Iulie 1938, nu am mai avut ocazia să ne întâlnim...

— Măi, cum ați scăpat? ne întreabă cu toată căldura unui frate; ieri a venit unul, Hașiu, și ne-a spus că rușii au intrat în Timișoara, au făcut prăpăd, au spânzurat lume între cari: Simicin, Pârva, Tănase, Bărbulescu...

— Rușii au ajuns la marginea orașului, vor intra dimineața, i-am răspuns.

Bucurie de întâlnirea cu cei ce însoțeau pe Dl. Pătrașcu: Gavrilă Brindescu și Ion Tolcea... Dela ei am aflat că au fost scoși din lagăre imediat ce s'a aflat că România a depus armele...

31. REORGANIZAREA REZISTENȚEI IMPREUNA CU GERMANII

Din preparativele ce se fac în jurul nostru cu multă febrilitate, îmi dau seama că sunt preparative de luptă. In ce direcție?...

Ică este trimis de Dl. Pătrașcu către Vârșeț, cu o motocicletă condusă, de un camarad din Banatul Sârbesc, Pavel Onciu. Acolo,

în acele zile de Septembrie, s'a legat prietenia și stima reciprocă între Ică Tănase și Pavel Onciu.

Misiunea lor era de a ține legătura cu diversele unități germane, spre a ușura situația refugiaților, mai ales că un grup de legionari, cu Octavian Roșu, se îndreptase spre Oravița. In plus, să dirijeze către Chichinda, toată lumea ce vrea să se alăture legionarilor, pentru a continua lupta contra bolșevismului.

Dl. Pătrașcu mă ia la o parte și-mi șoptește:

— Prietenii nemți vor să-ți ceară informații, probabil despre situația ce cunoști; fii atent la cele ce răspunzi, noi nu ne pretăm a fi informatorii cuiva...

Intr'adevăr, am fost rugat de nemți să stăm de vorbă. Intrebărilor lor am arătat că opinia publică nu știa la ce sfinți să se mai închine; sentimentului de frică și teroare, s'a adăugat sentimentul de desnădejde și neputință... «Ce-o fi, o fi!... Își zic... asta ne este soarta». Lumea este amorfă, ca și cum așteaptă să fie dusă la abator.

In ce privește o înaintare de trupe germane spre Timișoara, cred că trupele românești existente acolo se vor opune, poate contra sentimentului lor de simpatie, însă la presiunea din spate a rușilor ce se găsesc în marginea orașului.

De-ar fi avut loc o înaintare germană cu două zile înainte, când au apărut cele două-trei avioane pe cerul Timișoarei, cu siguranță că ostașii români nu s'ar fi opus. S'a pierdut ocazia, acum este prea târziu...

Prietenii Șvabi au susținut că nu se poate să întâmpine rezistență din partea camarazilor români... Vom înainta cu o coloană cu mult tam-tam... pe unde o să trecem, lumea ni se va alătura, vom ajunge la marginea Timișoarei, cu o mare forță...

Acum am înțeles dece era necesar să ajungem la întâlnire cu Dl. Pătrașcu, cel mai târziu, în ziua de 13 Septembrie... Intr'o cameră pe paturi întinse pe pae, alături de ceilalți camarazi, am adormit. Cât? Am avut impresia că doar câteva clipe!! Către orele 4, sgomote de motoare, ne fac să sărim în sus...

Ni se spune că s'a dat plecarea coloanei cu direcția Timișoara. Câteva camioane cu soldați, trase de tractoare, rechiziționate dela țăranii din jur. Soldații în două căruțe, trase cu tractoare. Noi, adică Brindescu, Tolcea, cei trei-patru cu Jucan, și tineri din Banatul Sârbesc, între cari îmi amintesc de Tudor Ghiță, Gheorghe și Vichentie Ocolișanu, sub conducerea mea.

Am rămas surprins de repezeala cu care tam-tam-ul acesta se apropia de Timișoara, fără să avem o cât de mică opunere.

La aproape zece kilometri de Timișoara, coloana este oprită. Se procedează cu elementele din capul coloanei, la o desfășurare pe poziție, căci în față au apărut uniforme românești.

Surpriza a fost că veneau în coloană de marș, fără să ia poziție de luptă. Unitatea asta românească s'a oprit numai când a ajuns în fața coloanei noastre.

Căpitanul ce comanda compania, se prezintă Căpitanul DREVE. A venit cu unitatea lui ca să lupte alături de nemți contra ocupantului rus...

După o consfătuire cu Frauenhofer, primim oferta Căpitanului și unitatea lui este încadrată în dispozitivul de luptă ce se desfășoară la apropierea de marginea orașului, cartierul Mehala.

Au trecut în atac cele 5-6 tancuri ușoare nemțești, în spatele lor avansau tinerii germani și, în rezervă, era unitatea lui Dreve, la care s'au atașat tinerii noștri.

Planul nostru este repede oprit. In față, tot felul de armament, greu și mai puțin greu, începe să verse foc. Tanchetele nemțești bat repede în retragerea: ofițeri și dintre servanti au fost răniți, iar pedeștrii se retrag și ei.

Către seară, ne oprim la niște ferme. Nemții ne cer dacă putem să trimitem pe cineva să pătrundă până în Timișoara ca să verifice care este situația și starea de spirit, în urma acestei incursiuni.

Camaradul Brindescu a cerut autorizația să plece el, ca să-și poată să-și vadă și familia, după o absență de aproape patru ani. I-am dat carnetul meu de student, legitimație proaspătă, pentru cazul că are nevoie să se justifice.

Brindescu a reușit să ajungă acasă, însă evenimentele nu i-am mai permis să reia drumul spre apus. A rămas, a luat parte la rezistența ce s'a organizat, a căzut la Oravița cu o grenadă în mână.

Cu Tolcea stabilesc un punct de legătură la Jimbolia. De aici, cu o căruță cu un cal, nu știu de unde a făcut el achiziția, am început să colindăm satele din jur. Așa am ajuns la Comlosul Mare, unde am întâlnit ultima oară pe Părintele Bărbulescu, pe camaradul Dogaru și soția lui, mama Măria. Ghiță Ciorbă era plecat la Timișoara ca să aducă pe cei ce ar fi venit să treacă frontiera.

Cu apropierea rușilor, a trebuit să ne retragem și de aici.

32. LA VIENA

Retragerea este de o amploare mai mare, căci trupele germane din sud, sosesc din ce în ce mai multe, cu direcția Ungaria...

Așa că și noi, hai să zic, coloana româno-șvăbească, la Jimbolia, am fost urcați într'un tren german, ce ne-a dus peste Budapesta și am coborît, în jurul lui 14 Octombrie 1944, în gara Ostbahnof, în Viena...

Suntem duși într'un regiment de pionieri. Cazărmi spațioase. Românii, suntem cazați într'un bloc, la etaj, într'o sală mare, unde am găsit și alți refugiați români.

Aproape de amiază, avem vizita Domnului Comandant Horia Sima, însoțit de câțiva băieți, printre cari, o veche cunoștință, Traian Borobaru.

Dupăce a dat mâna cu fiecare din cei prezenți și le-a cerut amănunte din locul de unde veneau. Dl. Comandant a vorbit de continuarea luptei contra comunismului. Pentru eliberarea Țării, se formează o armată națională, sub oblăduirea Guvernului Național Român...

Acestui Guvern, inițiat de Șeful Mișcării Legionare, se datorește acte de resonanță istorică:

— Instalarea la Oravița, la conducerea Prefecturii județului Caraș, a lui Octavian Roșu și grupului ce l-a însoțit; la care, s'au alăturat legionarii din garnizoană și împrejurimi, Streinu Dragomir, Alexandru Marșavila, Ion Cerbu, advocatul Bălan, Puiu Poenaru, Luca Damaschin...

— Embrionul de armată națională, legionari și ostași români cu Căpitanul Dreve, ce s'a afirmat în colaborare cu Șvabii din Banat, în unitatea încadrată dispozitivului german, din regiune, cu ocazia incursiunii spre Timișoara, între 13 și 20 Septembrie 1944.

CUPRINSUL

Pag.

CAIETUL Nr. 1

CENTRUL STUDENŢESC LEGIONAR TIMIŞOARA ... 13

1. Originile Centrului Studenţesc Timişoara. Primele înjghebări legionare ... 15
2. Primele dizolvări ale Legiunii ... 20
3. Vaida Voevod Prim Ministru. Marşul legionarilor în Ardeal şi Banat ... 20
4. Guvernul Duca. A treia dizolvare a Gărzii de Fier. Teroare fără precedent ... 22
5. Congresul Studenţesc dela Craiova ... 28
6. Partidul «Totul Pentru Ţară» ... 30
7. Organizarea Centrului Studenţesc Legionar Timişoara ... 33
8. Tabere şi şantiere ... 38
9. Complotul Stelescu ... 40
10. Nae Ionescu la Lugoj ... 41
11. Congresul Studenţesc dela Târgu-Mureş ... 46
12. Tabăra dela Băile Herculane ... 50
13. Decemvirii ... 54
14. Plugova ... 56
15. Politica externă ... 61
16. Ofensiva Legiunii. Creşterea curentului legionar ... 63
17. Echipa legionară din Spania. Căderea lui Moţa şi Marin ... 67
18. Abuzurile Guvernului. Măsuri ilegale. Mişcarea suportă nedreptăţile şi merge înainte ... 74
19. Moartea Generalului Cantacuzino - Grănicerul ... 76
20. Pregătiri pentru alegeri ... 77
21. Guvernul Goga ... 84
22. Instaurarea dictaturii regale ... 85

Pag.

23. Arestarea Căpitanului ... 87
24. Reorganizarea Centrului Studențesc în clandestinitate ... 90
25. Lupta se generalizează ... 97
26. Fiii Prahovei. Asasinate în masă ... 100
27. Alte filiere descoperite în Banat. Groaza autorităților. 101
28. Halucinanta desvoltare a evenimentelor ... 103
29. Pregătiri pentru revoluție ... 104
30. Centrul Studențesc în timpul guvernării legionare ... 107
31. In război ... 108

CAIETUL Nr. 2

PRIGOANA. Iunie 1938-Septembrie 1940

CURIER CENTRAL PENTRU OLTENIA ... 109

1. Curier pentru Oltenia ... 111
2. Intâlniri la București ... 119
3. O rivalitate suspectă. Suntem urmăriți de poliție ... 121
4. La Timișoara și București ... 124
5. Din nou la Craiova ... 126
6. Asasinarea Căpitanului ... 128
7. Părăsesc Craiova și mă atașez grupului București ... 130
8. Arestarea. La Siguranță în Bulevardul Pache ... 134
9. Transferat la Craiova ... 139
10. La Consiliul de Război din Craiova ... 142
11. Rejudecarea procesului la Brașov ... 145
12. Masacrele dela 21 Septembrie ... 148
13. Din nou în închisoarea Craiova, pentru a-mi ispăși pedeapsa ... 149
14. Eliberarea. Martie 1940. Urmărirea continuă ... 152
15. Destinderea ... 154
16. Cedarea Basarabiei ... 157
17. Pregătiri pentru revoluție ... 161
18. Se întâmplă ceva... Emisia dela Bod a fost întreruptă ... 165
19. Manifestația dela 6 Septembrie ... 167
20. Drama Alexandrescu-Aldea ... 170

Pag.

CAIETUL Nr. 3

13 Septembrie 1940-13 Septembrie 1941

UN POPAS DE INCHINACIUNE ȘI SPERANȚE ... 175

1. Reorganizarea Regiunii Banat. Problemele ivite în guvernare ... 177
2. Problema evreească. Comisarii de românizare ... 181
3. O recepție la Casa Germană ... 184
4. Muncă de birou. Colaborarea cu Prefectul Ghenadie. 187
5. Moartea lui Eugen Necrelescu și Aron Valeriu. Cutremurul ... 188
6. Lovitura dela Sediu ... 189
7. Inhumarea Căpitanului ... 191
8. Gravele evenimente dela București. Inlocuirea Generalului Petrovicescu ... 193
9. Armata intră în acțiune la Timișoara. Legionarii reocupă Prefectura. Unitățile militare fraternizează cu Mișcarea ... 194
10. Concentrare la sediu. Tratative între ofițerii germani, delegați ai armatei și legionari ... 195
11. 22 Ianuarie pe poziție. Desconcentrarea și evacuarea clădirilor publice în 23 Ianuarie, în urma ordinului venit dela Horia Sima ... 198
12. Pregătiri pentru arestarea legionarilor. Antonescu nu-și ține angajamentul ... 200
13. O delegație legionară la Sibiu. Convorbirea cu Generalul Hube ... 200
14. Intoarcerea la Timișoara. Incep arestările ... 201
15. Reorganizarea în clandestinitate. Pregătiri pentru trecerea în Jugoslavia ... 204
16. Ofensiva guvernului. Informații din Regiune. Activitatea Doamnelor din Regiune ... 209
17. Legionarii timișoreni decid să iasă din clandestinitate pentru a merge pe front ... 212
18. Predarea ... 216
19. Arestarea ... 218
20. Condamnarea ... 220

Pag.

CAIETUL Nr. 4

FOBIA ANTONESCIANA-VISCOLUL 223

Septembrie 1941-Octombrie 1944

1. In închisoarea Deva 225
2. Generalul Petrovicescu 226
3. Soarta lui Antonescu 227
4. Intâlnirea cu Radu Mironovici 228
5. O încercare de apropiere de General 229
6. Viața în închisoare 231
7. Transferați la Alba Iulia 233
8. O nouă atmosferă 234
9. Relațiile cu exteriorul 236
10. Noul Director al închisorilor 238
11. In închisoarea Aiud 239
12. Se încearcă spargerea unității legionare 240
13. Figuri dela Aiud 242
14. Criză în Comandamentul de Prigoană 243
15. Un Congres Legionar 244
16. La Sărata... pentru reabilitare 246
17. Inmulțirea dezertorilor și cauzele ei 247
18. O încercare de revoltă în închisoare 249
19. Teza lui Traian Trifan 251
20. Legionari fugari 252
21. Vitejia legionarilor pe front 254
22. Experiența lui Ștefan Palaghiță 255
23. Opresiunea din închisori se intețește 257
24. Ruperea frontului. Eliberarea 259
25. Reorganizarea garnizoanei Timișoara 260
26. Puncte de trecere spre frontieră 261
27. 23 August. Soarta celor din închisori 262
28. Radio Donau. Trecerea în Banatul Sârbesc 263
29. Acțiunea Comaniciu 265
30. Hoardele roșii se apropie de Timișoara. Trecerea frontierii 266
31. Reorganizarea rezistenței împreună cu germanii ... 268
32. La Viena 270

ES MANUSCRITO.

E R A T A

Pagina	Rândul	în loc de	se citeşte
16	13	ocazie	ocazia
19	1	comuniştilor	comunizanţilor
22	1	... era etc.	era un îndemn pentru toată ţara şi un îndemn pentru
23	20	erei 1922	celor din 1922
28	25-26	Babiţa, Niţu, Arcuţa	Bibiţă, Miţu, Ercuţă
30	23	fila	fil
30	25	, în timp ce	, în timp,
47	11	pe Moţa	pe el (Furdui)
47	13	dela o audienţă	dela audienţa
48	14	Aprilie 37	Aprilie 36
52	19	urcăm	uscăm
52	36	aproape jar	aproape în jar
55	1	un an dela	un an la
63	13	de la lua	de a lua
91	1	Profesor de Liceu	Profesor la Liceul
113	37	Manolescu Puţuri	Gheorghe Boiangiu
116	11	Voiu	Vor
127	32	să-l	să
137	6	depe masă scândura	depe masă pe scândura
138	17	am	au
141	8	l-a adus .....,	l-au dus şi până l-au adus,
149	32	Metropolis	Mitropolia
157	24	dela	la
167	25	7 Septembrie	6 Septembrie
184	15	Firea	Fira
197	17	Baţiu .. întreprinde.	Başiu ... întreprinde,
211	21	arecunoştinţa	recunoştinţa
211	34	acuzaţia ce-i aducea era falsă.	era falsă acuzaţia ce-i aducea Doamna ..
222	13	Simon	Simion
225	22	Virgil Boborodea	Viorel Boborodea
227 + 236		Craiciovici	Kraiciovici
234	13	"domnul Gardian"	"domnul Prim-Gardian"
242	23	Grig. Merceanu ...	Grig. Merceanu conductor tehnic şi Pop Grigore frate de cruce, alţii
265	5	asfi acord	aş fi de acord
269	29	nu i-am	nu i-au